

Projekt

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ JELENIEJ GÓRY**

z dnia 2024 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034

Na podstawie art. 10e ust. 1 i art. 10f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 z późn. zm.), w związku z art. 9 pkt 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 324) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Jeleniej Góry.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

L.p.	Zakres kompetencji	Uwagi/Opinia	Data i podpis
1.	Przygotował - (Imię i nazwisko)		
2.	Przegląd - Naczelnik lub osoba upoważniona		
3.	Przegląd - Dyrektor Departamentu lub osoba upoważniona		
4.	Opinia - Radca Prawny		
5.	Przegląd - Sekretarz Miasta lub osoba upoważniona		
6.	Przegląd/Opinia - Skarbnik Miasta lub osoba upoważniona		

Załącznik do uchwały

Nr

Rady Miejskiej Jeleniej Góry

z dnia 2024 r .

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA JELENIA GÓRA NA LATA 2024 -2034

Iceland
Liechtenstein Norway
Norway grants grants

Projekt „Żyj, mieszkaj, pracuj w Jeleniej Górze!”, dofinansowany ze środków Mechanizmu Finansowego EOG 2014-2021 oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021 w ramach programu „Rozwój Lokalny”

Opracowanie przygotowane przez:

ResPublic sp. z o.o.

ul. Trębacka 4
00-074 Warszawa

Instytut Badawczy IPC sp. z o.o.

ul. Ostrowskiego 9
53-238 Wrocław

Zdjęcia: archiwum Urząd Miasta Jelenia Góra, M. Kryla, M.Chyra /Urząd Miasta Jelenia Góra

Jelenia Góra 2024 r.

Spis treści

I.	Wprowadzenie.....	5
II.	Wnioski z Diagnozy	8
III.	Analiza SWOT.....	27
IV.	Problemy rozwojowe Jeleniej Góry.....	33
V.	Wyzwania rozwojowe Jeleniej Góry.....	35
VI.	Koncepcja Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034	41
1.	Struktura logiczna Strategii.	41
2.	Wizja i misja Jeleniej Góry do 2034 roku.	42
2.1.	Wizja Jeleniej Góry.	42
2.2.	Misja Jeleniej Góry.	42
3.	Cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań.	43
3.1.	Cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej.....	43
VII.	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta	54
1.	Przesłanki i kierunki zmian w przestrzeni miasta.....	56
2.	System przyrodniczy, w tym system powiązań przyrodniczych i elementy dziedzictwa przyrodniczego.	63
3.	Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych.....	65
4.	Elementy dziedzictwa kulturowego.....	67
5.	Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych	69
6.	Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej.....	71
6.1	Sieci elektroenergetyczne, gazowe, wodociągowe i kanalizacyjne.....	71
6.2	Infrastruktura społeczna.....	72
7.	Obszary o kluczowych funkcjach z punktu widzenia rozwoju Jeleniej Góry i inne obszary ważne z punktu widzenia miasta.	73
8.	Schemat powiązań infrastrukturalnych i funkcjonalnych występujących pomiędzy obszarami miasta.	76
9.	Potencjalne konflikty przestrzenne.	77
VIII.	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w mieście.....	78
1.	Założenia do formułowania polityki przestrzennej miasta.	78
2.	Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów w tym nowej urbanizacji.	79
2.1.	Kształtowanie sieci osadniczej i ogólnej struktury przestrzennej miasta.....	79
2.2.	Kształtowanie stanu i dostępności zasobów mieszkaniowych, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej.....	79
2.3.	Kształtowanie infrastruktury turystycznej, uzdrowskiej i rekreacyjnej.....	81
2.4.	Kształtowanie obszarów przemysłowych.	81

3.	Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu.....	81
3.1.	Zasoby naturalne, dziedzictwo przyrodnicze.....	81
3.2.	Ochrona powietrza.....	82
3.3.	Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych.....	82
3.4.	Ochrona przed hałasem.....	83
3.5.	Ochrona i kształtowanie krajobrazu.....	83
4.	Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.....	83
5.	Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej.....	83
5.1.	Kierunki rozwoju infrastruktury transportowej (systemów komunikacji).....	83
5.2.	Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej.....	84
5.3.	Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej.....	85
6.	Pozostałe ustalenia i rekomendacje.....	86
6.1.	Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego.....	86
6.2.	Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego.....	86
6.3.	Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.....	86
6.4.	Zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej.....	86
6.5.	Zasady kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej.....	87
6.6.	Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.....	87
6.7.	Działania dotyczące zarządzania ryzykiem powodziowym.....	88
6.8.	Działania dotyczące przeciwdziałania skutkom suszy.....	88
IX.	Obszary strategicznej interwencji.....	88
X.	System realizacji Strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	93
1.	Podmioty realizujące Strategię oraz system wdrażania.....	93
2.	System monitoringu Strategii.....	95
3.	Wskaźniki monitorowania Strategii.....	97
4.	Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	120
XI.	Finansowanie realizacji Strategii.....	130
1.	Ramy finansowe i źródła finansowania.....	130
XII.	Ocena zgodności i spójności założeń Strategii z dokumentami o charakterze międzynarodowym, krajowym, wojewódzkim oraz dokumentami obejmującymi obszary funkcjonalne, do których należy Jelenia Góra.....	135
XIII.	Wykaz skrótów i pojęć stosowanych w dokumencie.....	149

I. Wprowadzenie

Na przestrzeni ostatniej dekady nastąpiły dynamiczne zmiany struktury społeczno-gospodarczej Jeleniej Góry, zmieniło się także otoczenie miasta - zarówno to bliższe, jak i dalsze, a także uwarunkowania i czynniki rozwoju. Zakończył się okres programowania Unii Europejskiej na lata 2014-2020 i jednocześnie rozpoczął nowy na lata 2021-2027, nastąpił zaawansowany rozwój technologii, cyfryzacji i innowacyjności, jak również sposób postrzegania środowiska i zmian w nim zachodzących. Zmiany te, w połączeniu ze zmianami obowiązujących w zakresie sporządzania strategii rozwoju gmin przepisów prawa, w tym m. in. Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U z 2024 r. poz. 609 z późn. zm.), Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 324) oraz Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.), były istotnymi determinantami przemawiającymi za potrzebą opracowania nowej Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034.

Szczegółowy tryb oraz harmonogram opracowania projektu strategii, w tym tryb konsultacji określiła uchwała nr 621.LXIV.2023 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 29 marca 2023 r. oraz uchwała zmieniająca nr 723.LXXVI.2024 z dnia 10 stycznia 2024 r.

W tworzeniu dokumentu wykorzystano metodę partycypacyjno-ekspercką, przy jednoczesnym dużym zaangażowaniu przedstawicieli Urzędu Miasta Jelenia Góra, jednostek organizacyjnych Miasta, instytucji kultury oraz spółek z udziałem Miasta, czego wyrazem było m.in. powołanie w drodze Zarządzenia Prezydenta Miasta Jeleniej Góry dwóch zespołów:

- Zespołu Realizacyjnego ds. opracowania Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034,
- Zespołu Strategicznego ds. opracowania Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034.

Głównym założeniem przyjętej metody było zaangażowanie i włączenie jak najszerszego grona interesariuszy (mieszkańców miasta, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, fundacji, stowarzyszeń oraz innych podmiotów i instytucji) – będących jednocześnie odbiorcami gotowego dokumentu, na każdym kluczowym etapie jego powstawania.

Uznano, że dzięki takiemu podejściu opracowana Strategia będzie dokumentem niosącym wymierne korzyści nie tylko dla samego Miasta, ale przede wszystkim dla jego mieszkańców, bowiem zawierać będzie wspólnie wypracowaną wizję rozwoju, misję oraz cele strategiczne odpowiadające ich potrzebom, oczekiwaniom i aspiracjom, do osiągnięcia których Miasto będzie dążyło w perspektywie do 2034 r.

W ramach prac nad opracowaniem dokumentu przeprowadzono:

- pogłębione analizy danych statystycznych, w których Jelenią Górę zestawiono z miastami o podobnej wielkości i funkcji administracyjnej oraz z miastami pełniącymi głównie funkcje uzdrowiskowe, co pozwoliło spojrzeć na Jelenią Górę w kontekście porównywanych zjawisk społecznych, gospodarczych oraz przestrzennych, w tym środowiskowych, kształtujących się trendów rozwojowych, a także niekorzystnych zjawisk, z którymi Miasto będzie musiało się zmierzyć,
- rozbudowane działania badawczo-partycypacyjne obejmujące badania społeczne oraz spotkania warsztatowe. Respondentami badań i spotkań byli mieszkańcy miasta, w tym uczniowie szkół ponadpodstawowych (liceów, techników, szkół branżowych), przedsiębiorcy, liderzy miasta reprezentujący instytucje publiczne, organizacje społeczne, podmioty prowadzące działalność gospodarczą, kadra zarządzająca Urzędu Miasta Jelenia Góra, jednostek organizacyjnych Miasta oraz Radni Rady Miejskiej Jeleniej Góry, a także przedstawiciele gmin ościennych.

W ramach zorganizowanych 11 spotkań starano się zidentyfikować problemy rozwojowe, czynniki rozwojowe SWOT oraz wyzwania stojące przed miastem w perspektywie najbliższych lat, jak również sformułować wizję, misję, cele i kierunki działań miasta na najbliższe dziesięciolecie. Zwieńczeniem tej kilkumiesięcznej pracy, aktywnego udziału oraz zaangażowania wszystkich interesariuszy jest opracowanie niniejszego dokumentu.

Strategia Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 jest najważniejszym dokumentem wielowymiarowego planowania perspektywicznego miasta. W dokumencie określono m.in. wizję i misję, cele strategiczne i operacyjne, kierunki działań podejmowane dla osiągnięcia celów strategicznych oraz oczekiwane rezultaty planowanych działań wraz ze wskaźnikami. Zaprezentowano model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy wraz z kluczowymi zapisami, tj. ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej miasta, a także obszary strategicznej interwencji. Ponadto w dokumencie uwzględniono wytyczne dotyczące sporządzania dokumentów wykonawczych, określono ramy i źródła finansowania oraz system realizacji obejmujący monitoring, ewaluację i aktualizację dokumentu. Strategia poddana została również ustawowym konsultacjom, w szczególności z sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami miasta oraz z Państwowym Gospodarstwem Wodnym - Wody Polskie - Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

Reasumując całokształt przeprowadzonych prac, opracowanie Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 pozwoliło na określenie potrzeb rozwojowych i celów, do których Miasto powinno dążyć w perspektywie najbliższych lat. Realizacja wskazanych w dokumencie kierunków działań umożliwi efektywne gospodarowanie zasobami miasta oraz zintensyfikowanie współpracy podmiotów uczestniczących w formułowaniu założeń Strategii. Należy bowiem pamiętać, iż dbałość o wspólne interesy, konsolidacja sił i współpraca w dążeniu do zaspakajania wspólnych potrzeb nie tylko na poziomie lokalnym, ale również na poziomie powiatu i regionu będą niezmiernie ważnym elementem realizacji założeń niniejszego dokumentu.

CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

II. Wnioski z Diagnozy

W poniższym rozdziale zaprezentowane zostały wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 (dalej: SRMJG 2024-2034). Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Jeleniej Góry z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych (dalej: Diagnoza) została opracowana z myślą o zaprojektowaniu wizji, celów i kierunków rozwoju Jeleniej Góry w perspektywie do 2034 roku. Diagnoza jest materiałem przekrojowym, tj. obejmuje wiele zagadnień odnoszących się do aktualnej sytuacji miasta, w tym aspektów społecznych, gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych, jak również jego otoczenia, regionu oraz całej Polski. Dodatkowo zawiera odniesienie do uwarunkowań regionalnych i krajowych, które mogą mieć znaczący wpływ na rozwój Jeleniej Góry.

W opracowaniu Diagnozy wykorzystane zostały dane pochodzące z wielu źródeł, m.in. ze statystyk publicznych w tym informacji z zasobu Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych), z opracowań i analiz prowadzonych dotychczas przez Miasto Jelenia Góra, jak również narzędzia Monitor Rozwoju Lokalnego stworzonego przez Związek Miast Polskich. Narzędzie to umożliwiło dokonanie porównania miasta Jelenia Góra z innymi miastami o podobnej wielkości i funkcji administracyjnej w kraju. W grupie miast o podobnej wielkości znalazły się: Konin, Legnica, Piotrków Trybunalski, Wałbrzych i Zielona Góra (pierwsza grupa porównawcza), natomiast w grupie miast pełniących głównie funkcje uzdrowiskowe: Kołobrzeg, Krynica-Zdrój, Świnoujście i Ustroń (druga grupa porównawcza).

W Diagnozie wykorzystano wyniki badań ilościowych i jakościowych przeprowadzonych wśród mieszkańców miasta, uczniów jeleniogórskich szkół ponadpodstawowych oraz przedsiębiorców, jak również informacje uzyskane w ramach przeprowadzonych warsztatów strategicznych oraz warsztatów służących formułowaniu wizji, misji, celów i kierunków rozwoju miasta.

Zebrany materiał diagnostyczny, zidentyfikowane problemy miasta, oczekiwania i aspiracje jego mieszkańców, w tym przedstawicieli różnych grup społecznych posłużyły do określenia wyzwań rozwojowych stojących przed Jelenią Górą. Stanowią one swoiste podsumowanie diagnozy i jednocześnie są punktem odniesienia dla części postulatywnej projektowanej Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034. Pełna treść Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Jeleniej Góry z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych wraz z opracowaną Strategią Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 zostaną opublikowane na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta Jelenia Góra oraz na stronie internetowej miasta: jeleniagora.pl.

Zawarte poniżej wnioski z Diagnozy zostały zaprezentowane w trzech sferach: społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Sfera społeczna

Sytuacja demograficzna

Analiza sytuacji demograficznej Jeleniej Góry pokazała, iż na przestrzeni ostatnich lat utrzymywała się tendencja spadkowa liczby mieszkańców. W 2013 roku miasto liczyło 81 985 osób, w 2022 roku było to 75 794 osoby. Oznacza to, że Jelenia Góra straciła na przestrzeni tych lat 7,55% mieszkańców. Spadek wynikał przede wszystkim z niekorzystnej struktury demograficznej oraz niskiej dzietności. Około 30% ludności miasta to ludność w wieku senioralnym. Maleje przy tym odsetek osób młodych, w tym w wieku reprodukcyjnym. W okresie pandemii COVID-19 wyraźnie wzrosła liczba zgonów, przy jednoczesnym zauważalnym spadku urodzeń. Po okresie pandemii w mieście nadal notowano bardzo

niskie wskaźniki urodzeń. W okresie od 2012 do 2022 roku kształtowały się one pomiędzy 8,25 w 2017 roku do 5,78 w 2022 roku. W 2022 na 1 kobietę w wieku 15-49 lat przypadało w Jeleniej Górze 0,95 urodzeń, co było wartością najniższą od 2012 roku. Wśród przyczyn takiego stanu rzeczy należy wymienić m. in. brak poczucia bezpieczeństwa, w tym finansowego oraz społeczno-relacyjnego związanego z pandemią, wojnę w Ukrainie i dwucyfrową inflację. Nie bez znaczenia było zaostrzenie prawa aborcyjnego, coraz mniejsze wsparcie ze strony rodziny w opiece nad dziećmi oraz ograniczona dostępność publicznych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Spadek liczby mieszkańców dotyczył także przestrzeni powiązanej funkcjonalnie z Jelenią Górą, tj. gmin z powiatu karkonoskiego. Łącznie liczba ludności Jeleniej Góry i powiatu karkonoskiego zmniejszyła się z 147 975 osób w 2013 roku do 136 810 osób w 2022 roku, co oznacza spadek o 7,54%.

Wraz ze spadkiem liczby mieszkańców istotnie zmieniała się struktura demograficzna miasta. Znacząco zwiększył się udział oraz liczba osób w wieku poprodukcyjnym, w tym z grupy wiekowej powyżej 80 roku życia. W 2022 roku w kategorii wieku poprodukcyjnego było 30,4% ludności miasta wobec 22,8% w 2012 roku. W tym czasie odnotowano znaczący spadek liczby i udziału osób w wieku produkcyjnym. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym w 2022 roku wynosił 57,8% przy 66,1% w 2012 roku. Oznacza to brak zastępowalności pokoleń oraz coraz mniejszą liczbę osób aktywnych zawodowo opiekujących się coraz liczniejszą grupą osób starszych. Wpływa to na ograniczenie dostępności kadr na rynku pracy, dostępności usług, a także wzrost potrzeb socjalnych osób starszych. Ta duża dynamika zmian demograficznych jest szczególnym wyzwaniem dla miasta, prowadzonej polityki społecznej oraz gospodarki.

Szczególnie niekorzystnym zjawiskiem dla miasta jest odpływ osób młodych. Dane dotyczące salda migracji wskazują, iż osoby młode częściej niż starsze decydują się na opuszczenie miasta. Deklaracje młodych osób, które uczestniczyły w spotkaniach warsztatowych, potwierdzają chęć wyjazdu poza Jelenią Górę w celu kontynuowania nauki.

Jelenia Góra oraz sąsiednie gminy doświadczają istotnej skali ruchów migracyjnych. Jelenia Góra jest przy tym miejscem docelowym dla osób przybywających między innymi z okolicznych obszarów wiejskich. Jednocześnie mieszkańcy Jeleniej Góry migrują na tereny podmiejskie. Jedną z najpopularniejszych destynacji jest gmina Jeżów Sudecki. Dane salda migracji wskazują, iż Jelenia Góra i powiat karkonoski są w stanie rekompensować ubytek ludności wskutek migracji poprzez przyciąganie nowych mieszkańców. Niewątpliwie atutem miasta i jego otoczenia są atrakcyjność przyrodniczo-krajobrazowa i dobry dostęp do szeregu usług publicznych.

Potencjału należy upatrywać także w kontekście kreowania oferty związanej z tzw. „srebrną gospodarką”. Prognoza demograficzna wskazuje, iż w Jeleniej Górze utrzymywać się będzie znaczny odsetek mieszkańców w wieku senioralnym. Będzie on wysoki przez najbliższe trzy dekady, co wynika ze struktury wiekowej ludności miasta. Projektowanie rozwiązań z zakresu polityki senioralnej jest zatem koniecznością i będzie inwestycją na lata.

Nieznana jest trwałość procesów związanych z napływem i integracją migrantów, w tym obywateli Ukrainy. Potencjalnie może to być ważna grupa społeczna, która zbuduje kapitał społeczny miasta oraz wesprze lokalną gospodarkę.

Mieszkalnictwo

Zagadnienia związane z mieszkalnictwem należy postrzegać jako priorytetowe dla dalszego rozwoju Jeleniej Góry. Należy przy tym zwrócić uwagę na realną dostępność do zasobów mieszkaniowych, w szczególności dla osób młodych, rodzin wielodzietnych i osób o niższych dochodach. Miasto posiada około 2 tysięcy mieszkań komunalnych o zróżnicowanym standardzie. Planuje się przy tym budowę nowych mieszkań, jednak należy prognozować, iż nie zaspokoi to wszystkich potrzeb mieszkaniowych mieszkańców.

Istotne znaczenie dla oceny dostępności gminnych zasobów mieszkaniowych ma stan techniczny budynków, który w dużej mierze (ok. 20% zasobu) został oceniony jako mierny lub bardzo zły. Należy zatem w większej skali prowadzić działania mające na celu renowację, modernizację, rewitalizację oraz poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych, w tym komunalnych, w taki sposób, aby stały się bardziej atrakcyjne dla obecnych i przyszłych mieszkańców miasta. Należy dodać, iż duży odsetek lokali komunalnych jest zadłużonych, co istotnie utrudnia prowadzenie polityki mieszkaniowej przez miasto.

Przeanalizowane dane statystyczne wskazują na widoczny wzrost dynamiki inwestycji mieszkaniowych w mieście. Liczba nowych mieszkań nie jest w stanie zaspokoić popytu. Teoretycznie znaczący spadek liczby mieszkańców powinien być skorelowany ze wzrostem dostępności zasobu mieszkaniowego, jednak wskaźniki nie potwierdzają tego faktu, pomimo tego, że w mieście znacząco wzrósł wskaźnik liczby mieszkań w relacji do liczby mieszkańców. W 2022 roku wynosił on 495 mieszkań na 1000 mieszkańców, co było wartością wyraźnie wyższą od średniej krajowej wynoszącej 412 mieszkań, jak też wartością wyższą na tle podobnej wielkości miast. W ciągu zaledwie kilku lat w Jeleniej Górze nastąpił znaczący wzrost cen mieszkań, skorelowany z dużą liczbą transakcji mieszkaniowych. Presja popytowa na zasoby mieszkaniowe widoczna była w Jeleniej Górze we wskaźniku powierzchni mieszkania jaką można kupić za miesięczne wynagrodzenie. Pomiędzy 2017 a 2021 rokiem wskaźnik ten istotnie się zmniejszył. W 2017 roku za przeciętne wynagrodzenie można było kupić 1,85 m² powierzchni mieszkania, w 2021 roku 1,38 m². Kolejnym przykładem znacznego popytu na mieszkania w Jeleniej Górze jest wskaźnik liczby lokali mieszkalnych sprzedanych na 1000 mieszkańców. W tym przypadku w okresie od 2017 do 2021 roku w Jeleniej Górze wartość tego wskaźnika była wyraźnie wyższa (9,9) od średniej dla miast o podobnej wielkości, tj. Konin, Legnica, Piotrków Trybunalski, Wałbrzych i Zielona Góra (6,4). Taki obraz miasta jest niejako sprzeczny z danymi dotyczącymi demografii, które nie uwzględniają w swoich statystykach choćby zjawiska napływu migrantów z Ukrainy. Przyczyną zaistniałej sytuacji jest także m.in. rozwój funkcji turystycznej i związany z nim wzrost gospodarczy wpływający na popyt i podaż mieszkań w Jeleniej Górze i w otoczeniu funkcjonalnym.

Mając na uwadze skalę potrzeb mieszkaniowych oraz skalę problemów, między innymi związanych z jakością zasobów mieszkaniowych – politykę mieszkaniową miasta należy uznać za jedno z kluczowych wyzwań rozwoju miasta. Istotne będzie kreowanie rozwiązań, które poprawią jakość i standard mieszkań i przestrzeni wspólnych. Należy przy tym pamiętać, iż znaczna część zasobów mieszkaniowych to obiekty zabytkowe, co może rodzić dodatkowe utrudnienia podczas podejmowanych działań remontowych.

Miasto posiada istotne atuty dla kreowania funkcji mieszkaniowej. Jest to między innymi lokalizacja i walory przyrodnicze, które mogą być istotne dla rozwoju atrakcyjnej i zróżnicowanej oferty mieszkaniowej. Miasto inwestuje w jakość przestrzeni publicznych i dostępność usług. Należy przy tym zwrócić uwagę na konieczność pogodzenia rozwoju funkcji turystycznej i mieszkaniowej. Wzrost atrakcyjności turystycznej wpływa bowiem na wzrost cen mieszkań, premiując rozwiązania bazujące na najmie krótkoterminowym, kosztem dostępności mieszkań dla mieszkańców o niższych dochodach.

Problemy, pomoc, opieka i prewencja społeczna

Jelenia Góra dysponuje rozwiniętym zasobem instytucjonalnym systemu pomocy społecznej. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze posiada wieloletnie doświadczenie i szerokie kompetencje prowadzenia polityki społecznej. Ponadto w Jeleniej Górze widoczna jest współpraca z sektorem pozarządowym.

Sytuacja społeczna Jeleniej Góry w istotnym zakresie jest powiązana z demografią miasta. Aktualnie około 30% mieszkańców to seniorzy. Jest to bardzo zróżnicowana grupa pod względem potrzeb. Seniorzy oczekują między innymi zapewnienia przez Miasto odpowiedniego poziomu oferty aktywności społecznej, kulturalnej, rekreacyjnej, obywatelskiej. Wyrazem tych dążeń jest samoorganizacja środowisk seniorskich, działalność organizacji pozarządowych, jak też angażowanie się seniorów w działalność doradczą-opiniotwórczą na rzecz polityk rozwoju miasta.

Kluczowym dokumentem wskazującym cele i kierunki rozwoju polityki społecznej w Jeleniej Górze jest Strategia rozwiązywania problemów społecznych Miasta Jelenia Góra na lata 2023-2027, która w szczególności sposób ukierunkowuje się na seniorów i osoby z niepełnosprawnościami. W mieście prawie co trzeci mieszkaniec jest seniorem, a co piąty deklaruje, iż boryka się z różnego rodzaju ograniczeniami sprawności. Z jednej strony potwierdza to skalę ilościową potrzeb w tym zakresie, a z drugiej stawia przed Miastem ogromne wyzwanie w kontekście umiejętności i zdolności zaspokajania potrzeb tej grupy społecznej oraz wykorzystania potencjału seniorów w kreowaniu tzw. „srebrnej gospodarki”.

Kwestie zapewnienia odpowiednich standardów dostępności to jedno z wyzwań polityki społecznej. Wyzwanie to wynika zarówno z dużej liczby potencjalnych odbiorców takich działań (m. in. seniorzy i osoby z niepełnosprawnościami), jak też dużej skali potrzeb. Część obiektów publicznych nie jest dostosowana do osób ze specjalnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami. Problem pogłębiany jest przez liczne bariery architektoniczne w obiektach oraz przestrzeniach publicznych i mieszkaniowych.

Starzejące się społeczeństwo jest istotnym wyzwaniem dla miejskiego systemu pomocy społecznej. Wzrost liczby osób starszych wymusza poszukiwanie rozwiązań, które zwiększą dostępność do infrastruktury i oferty wsparcia osób starszych, takich jak domy dziennego pobytu, mieszkania chronione i treningowe, usługi opiekuńcze. Ważną rolę w polityce społecznej pełnią i pełnić nadal będą organizacje pozarządowe, co wynika między innymi z promowanych na szczeblu centralnym rozwiązań deinstytucjonalizacji.

Sytuacja społeczna w mieście w ostatnich latach kształtowana była przez wzrost aktywności gospodarczej. Spadek bezrobocia i wzrost liczby miejsc pracy przyczyniły się do ograniczenia skali ubóstwa. Bezrobocie przestało być główną przyczyną przyznawania pomocy społecznej. W 2022 roku udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 2,8% i był niższy od średniej krajowej wynoszącej 3,7%, jak również średniej dla województwa dolnośląskiego wynoszącej 3,2%. Jelenia Góra cechowała się niskim zasięgiem objęcia ludności pomocą społeczną. W 2021 roku 3,8% mieszkańców miasta korzystało ze środowiskowej pomocy społecznej, przy średniej krajowej wynoszącej 5,7%.

Ciężar problemów społecznych wyraźnie przesuwają się w kierunku tych związanych ze stanem zdrowia. W mieście widoczny jest przy tym szereg innych problemów, takich jak: problem bezdomności, czy też narkomanii i alkoholizmu. Problemem jest również dostępność do wybranych usług opieki zdrowotnej, w tym związanych ze zdrowiem psychicznym. Warto zauważyć, że nie jest to jedynie problem widoczny w Jeleniej Górze, bowiem jego skala ma charakter ogólnokrajowy.

Zestawiając powyższe analizy z prognozami dotyczącymi zmian demograficznych, tj. wzrostem ludności w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym spadku ludności w wieku produkcyjnym należy

stwierdzić, że polityka społeczna prowadzona przez Miasto stanowi i będzie stanowiła niezwykle istotne narzędzie w rozwoju miasta na przestrzeni kolejnych lat.

Kultura

Jelenia Góra posiada bogatą i ciekawą ofertę kulturalną, którą można oceniać jako jeden z istotnych potencjałów miasta. Jest on budowany przez szereg wyjątkowych w skali regionu instytucji kultury, które służą zarówno mieszkańcom, jak też turystom. W mieście funkcjonują dwa teatry: Teatr im. Cypriana Kamila Norwida oraz Zdrojowy Teatr Animacji im. Bogdana Nauki, dwa centra kultury: Jeleniogórskie Centrum Kultury oraz Osiedlowy Dom Kultury, Biuro Wystaw Artystycznych, Jeleniogórskie Centrum Informacji i Edukacji Regionalnej „Książnica Karkonoska”, trzy muzea: Muzeum Przyrodnicze, Muzeum Miejskie „Dom Gerharta Hauptmanna ” i Muzeum Karkonoskie oraz Filharmonia Dolnośląska (dwa ostatnie to instytucje kultury Samorządu Województwa Dolnośląskiego). Poziom wydatków Miasta na kulturę jest zdecydowanie wyższy niż w grupach porównawczych – w 2022 r. wynosił 337,19 zł na jednego mieszkańca, natomiast w grupie porównawczej 1 - 212,18 zł, a w grupie porównawczej 2 – 294,71 zł na mieszkańca. Podkreślić należy, iż jeleniogórska oferta kulturalna wyróżnia się zarówno swoją różnorodnością, jak i dostępnością do tzw. kultury wyższej. Integruje przy tym potencjał funkcji turystyczno-uzdrowskiej miasta.

Pandemia COVID-19 w dużej skali ograniczyła aktywność kulturalną w mieście. Po tym okresie widoczny był powrót do aktywności, jednakże o skali mniejszej niż przed pandemią. Zmniejszeniu uległa liczba działających grup artystycznych z 23 w 2017 i 2018 roku do 12 w roku 2022. Liczba kół, klubów i sekcji w dziedzinie kultury była największa w roku 2019 i wyniosła 145, a następnie drastycznie spadła do 110 w 2021 roku i do 107 w roku 2022. Również liczba imprez zmalała z poziomu 741 w 2018 roku do poziomu 386 w 2020 roku oraz 255 w 2021 roku. Spadkowa tendencja była wynikiem wprowadzonych obostrzeń przeciwdziałających rozprzestrzenianiu się pandemii COVID-19 i wprowadzonych zakazów organizacji imprez masowych. Zauważyć można, że w 2022 roku liczba imprez wzrosła do liczby 500, co świadczy o powrocie do aktywności kulturalnej.

Duża liczba imprez kulturalnych, przyciągających wielu odbiorców jest wyróżnikiem Jeleniej Góry. Niemniej jednak, należy zwrócić uwagę na istniejące bariery w dostępie do kultury. Dla części odbiorców ograniczeniem jest aspekt ekonomiczny, który dotyczy między innymi osób młodych, jak również niedostateczna promocja oferty kulturalnej. Istotną barierą są istniejące rozwiązania w zakresie standardów dostępności. Część instytucji kultury posiada w tym względzie ograniczenia. Warto również zwrócić uwagę na dostępność komunikacyjną miasta w ujęciu powiązań funkcjonalnych. Ten aspekt został szerzej omówiony w Diagnostyce sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Jeleniej Góry z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych, w rozdziałach poświęconych komunikacji. Niemniej w tym miejscu warto podkreślić, iż oferta kulturalna jest jedną z kluczowych dla pozycjonowania się miasta jako centrum obsługi ruchu turystycznego regionu Karkonoszy. Dostęp do oferty kultury kształtuje zatem dostępność komunikacyjna Jeleniej Góry względem otaczających ją miejscowości o funkcji turystycznej.

Dziedzictwo kulturowe

Jelenia Góra jest miastem o ciekawej historii, powstałym z połączenia kilku ośrodków urbanistycznych. Na rozwój miasta wpływ miały różnorodne procesy, które związane były m.in. z potencjałem lokalizacyjnym, który kształtował rozwój handlu i rzemiosła. Potencjał przyrodniczy wpłynął na rozwój funkcji uzdrowskiej. Uwarunkowania administracyjne i demograficzne ukształtowały między innymi ofertę kultury.

Jelenia Góra posiada bogate zasoby dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnego i jak też niematerialnego. W wojewódzkim rejestrze zabytków nieruchomości znajdują się 1872 obiekty

z terenu - Jelenia Góra Miasto, 481 zabytków z terenu Cieplic, 281 zabytków z terenu Sobieszowa oraz 123 zabytki z terenu Jagniątkowa. Zasoby kulturowe gminy Jelenia Góra obejmują:

1. Zespoły urbanistyczne, w tym:

- a) stare miasto w obrębie murów obronnych wraz z ciągiem handlowej ul. 1 Maja i terenem kościoła pw. Podwyższenia Krzyża Św.,
- b) zespół uzdrowski wraz z historycznym układem urbanistycznym centrum Cieplic,
- c) śródmiejska zabudowa Jeleniej Góry z przełomu XIX i XX wieku (w tym ciąg al. Wojska Polskiego) oraz wolnostojąca zabudowa na wzgórzach położonych na południowy wschód od al. Wojska Polskiego,
- d) obszar centralny Sobieszowa (wraz z zabudową nad rzeką Wrzosówką),
- e) ciąg ul. Wolności (pomiędzy śródmieściem Jeleniej Góry i Cieplicami) oraz zachowane układy ruralistyczne: Maciejowej, Grabarowa, Strupic, Czarnego i Goduszyna,
- f) zespół rozproszonej, topologicznej zabudowy (i układ przestrzenny) Jagniątkowa,
- g) osiedla Skowronków, Łomnickie i Robotnicze,
- h) kwartały zabudowy w rejonie ulic: Złotnicza, Traktorowa, Świętojańska i Flisaków.

2. Zespoły i obiekty architektury sakralnej,

3. Założenia dworsko – parkowe,

4. Domy mieszkalne i zabudowania gospodarcze w Jeleniej Górze, Cieplicach, Jagniątkowie i Sobieszowie, osiedle robotnicze w Cieplicach,

5. Kamienice i wille w Jeleniej Górze, Strupicach, Cieplicach, Jagniątkowie, Sobieszowie,

6. Zamek w Sobieszowie,

7. Zabytki techniki i obiekty użyteczności publicznej w Jeleniej Górze i Cieplicach,

8. Cmentarze: przy kościele pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Jeleniej Górze, komunalny w Jeleniej Górze, parafialny w Cieplicach.

Istotnym wyzwaniem jest zachowanie tego dziedzictwa, mając na względzie jego różnorodność, skalę, czy też uwzględniając strukturę własności. Warto zwrócić uwagę, iż duża część zasobu kulturowego miasta znajduje się w rękach prywatnych. Są to między innymi obiekty sakralne i mieszkaniowe. Część obiektów wymaga pilnych działań remontowych i modernizacyjnych.

Warto podkreślić, iż poszczególne obszary miasta posiadają swój wyróżniający się zasób dziedzictwa kulturowego, który tworzy swoisty klimat i tożsamość. Jest to kolejny atut Jeleniej Góry, który pozwala na kształtowanie wyraźnych funkcji usługowych, czy też na budowę tożsamości miejsc.

Sport i rekreacja

Do atutów miasta zaliczyć należy doskonałe naturalne warunki przyrodniczo-krajobrazowe do odpoczynku i uprawiania różnorodnych dyscyplin sportowych. Systematycznie rozwijająca się infrastruktura sportowo-rekreacyjna oraz aktywne kluby sportowe pozycjonują miasto jako ważny ośrodek sportu i rekreacji. Możliwość aktywnego spędzania czasu wolnego ma duże znaczenie dla mieszkańców Jeleniej Góry, a rozwijająca się oferta sportowo-rekreacyjna jest dla nich jednym z powodów do dumy i jednocześnie rodzi wiele nowych oczekiwań. Z tego względu istotne znaczenie dla dalszego rozwoju tej sfery będzie miała modernizacja obiektów sportowo-rekreacyjnych zwłaszcza tych zdekapitalizowanych.

Istniejąca w mieście infrastruktura sportowa umożliwia amatorską aktywność fizyczną, jak też stanowi bazę dla funkcjonowania sportu profesjonalnego. Miasto zakłada przy tym, iż będzie wzmacniać swoją markę sportową wykorzystując przy tym sukcesy sportowe klubów i osób związanych ze sportem pochodzących z Jeleniej Góry. Przykładem może być osoba Mai Włoszczowskiej i rozwój oferty aktywności bazującej na kolarstwie górskim.

Oczekiwania odnoszące się do rozwoju sportu są jednymi z mocniej pozycjonowanych przez mieszkańców kierunków rozwoju miasta. Należy przy tym zwrócić uwagę na różnorodność potrzeb, do których zaliczyć należy różne formy aktywności, np. możliwość aktywnego odpoczynku w obrębie terenów zielonych, uprawiania jazdy na rowerze, gry w tenisa, szybownictwa, pieszych wędrówek czy też dostosowanie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Kluby sportowe w Jeleniej Górze kształtują atrakcyjną i różnorodną ofertę. W Jeleniej Górze w 2022 funkcjonowały 44 kluby sportowe prowadzące działalność wokół bardzo różnych dyscyplin sportowych. Na tle innych miast Jelenią Górę charakteryzuje wysoka aktywność klubów sportowych i pozytywny odbiór społeczny ich oferty. Nie należy zapominać jednak, iż wyzwaniem dla klubów sportowych będą niekorzystne zmiany demograficzne, mogące spowodować spadek liczby młodych członków klubów oraz starzenie się kadry trenerskiej. Dlatego niezbędne jest wspieranie aktywności i promocja działalności klubów sportowych. Warto również zwrócić uwagę na aspekt powszechności sportu w różnych grupach wiekowych. Istotną rolę pełnią tu między innymi szkoły. Ważne jest moderowanie współpracy pomiędzy różnymi aktorami zaangażowanymi w rozwój sportu, traktując sport jako jeden z czynników budowy zdrowego i aktywnego społeczeństwa. Istotną barierą w rozwoju sportu jest deficyt środków finansowych, zarówno w odniesieniu do działalności klubów sportowych, jak też przeznaczonych na modernizację i rozwój infrastruktury sportowej.

Opieka zdrowotna

Realizacja zadań związanych z opieką zdrowotną w niedużym zakresie należy do kompetencji samorządu gminnego. Jakość i skuteczność rozwiązań w większej skali kreowana jest z poziomu centralnego. Miasto może mieć jednak wpływ na zdrowie mieszkańców poprzez realizację wybranych polityk społecznych, może wspierać aktywność fizyczną, realizować programy profilaktyczne, wspierać wybrane grupy społeczne i wiekowe. W kompetencji samorządu są również działania edukacyjne. Przedsięwzięcia w tym zakresie realizowane są i powinny być kontynuowane w Jeleniej Górze, przy aktywnym udziale sektora społecznego.

Jelenia Góra jest ważnym ośrodkiem w ujęciu regionalnym, oferującym różnorodną ofertę opieki zdrowotnej, w tym uzdrowiskowej. Zlokalizowane są tu dwa szpitale oraz duża liczba przychodni podstawowej opieki zdrowotnej, które w kontekście prognozowanych zmian demograficznych powinny dążyć do rozbudowy i unowocześniania posiadanej infrastruktury. W 2022 roku według danych GUS na terenie Jeleniej Góry znajdowały się 53 przychodnie (podmiotów ambulatoryjnych). Udzielono łącznie 546 692 porady podstawowej opieki zdrowotnej oraz 914 903 porady

ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. W latach 2017-2020 wskaźniki te utrzymywały się na względnie takim samym poziomie. Od roku 2021 liczba udzielonych porad zdrowotnych gwałtownie wzrosła.

W celu zapewnienia sprawnej opieki zdrowotnej konieczne jest również poszukiwanie wyspecjalizowanej kadry medycznej, będącej w stanie sprostać rosnącemu zapotrzebowaniu. Z danych statystycznych wynika, że potencjalni mieszkańcy miasta posiadają dobrą dostępność do opieki zdrowotnej. Korzystnie również na tle innych miast wypada porównanie dostępności kadr medycznych. Liczba lekarzy i dentystów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Jeleniej Górze kształtowała się na wyższym poziomie niż w grupie porównawczej tworzonej przez miasta Konin, Legnica, Piotrków Trybunalski, Wałbrzych i Zielona Góra. W 2021 roku na 1000 mieszkańców w Jeleniej Górze przypadało 6,1 lekarzy i dentystów, a w grupie porównawczej 5,4. Warto jednak zwrócić uwagę, że problemy starzejącego się społeczeństwa dotyczą również kadr opieki zdrowotnej. Przejście na emeryturę personelu medycznego, przy jednoczesnym wzroście oczekiwań jakościowych i ilościowych odnośnie opieki zdrowotnej, może wpływać na dostęp do opieki zdrowotnej.

W opinii mieszkańców Jeleniej Góry opieka zdrowotna jest jednym z najgorzej ocenianych aspektów funkcjonowania miasta. Wynika to przede wszystkim z niskiej dostępności leczenia specjalistycznego, co przy rosnących potrzebach starzejącego się społeczeństwa staje się dużym problemem. Aktualnie około 30% mieszkańców to osoby w wieku poprodukcyjnym, a prognozy demograficzne wskazują, iż stan ten utrzymywać się będzie przez najbliższe dekady.

Opieka żłobkowa

Jelenia Góra notuje istotną poprawę dostępności miejsc w żłobkach. Wg danych GUS w 2022 roku w żłobkach i klubach dziecięcych przebywało łącznie 513 dzieci. Istotny przyrost miejsc w żłobkach odnotowano w 2022 roku, kiedy opieką żłobkową objętych było 24,4% dzieci w wieku do 3 lat, przy 11,5% w 2017 roku. Miasto powinno przy tym kontynuować działania mające na celu dalszą budowę/rozbudowę infrastruktury umożliwiającej zwiększenie liczby miejsc w publicznych placówkach opieki nad dziećmi do lat 3. Dzięki poprawie dostępności publicznej oferty opieki nad dziećmi do lat 3 kształtować się będzie obraz miasta przyjaznego do życia dla młodych, który jednocześnie wspierać będzie aktywność zawodową. Może być przy tym impulsem do podjęcia decyzji o powiększeniu rodziny.

Opieka przedszkolna

Jelenia Góra zapewnia bardzo dobry dostęp do placówek wychowania przedszkolnego. Obsługuje przy tym mieszkańców, którzy dojeżdżają do pracy w Jeleniej Górze z okolicznych miejscowości. Potwierdzają to wartości wskaźnika liczby dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego przypadającego na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat. W 2021 roku na 1000 dzieci do przedszkoli, punktów przedszkolnych i oddziałów przedszkolnych uczęszczało 1051 dzieci, co wskazuje, iż miasto obsługuje w tym zakresie również mieszkańców sąsiednich gmin. Wskaźnik ten dla kraju wynosił 883 dzieci, w województwie 892, w powiecie karkonoskim 730. Nie zawsze możliwe jest przy tym dostosowanie liczby miejsc w przedszkolach do potrzeb mieszkańców ze względu na miejsce zamieszkania. Wyzwaniem dla Miasta jest wzmocnienie potencjału placówek przedszkolnych w zakresie realizacji zajęć dodatkowych, które wspierać będą rozwój dzieci oraz wyrównywać szanse rozwojowe, doposażania przedszkoli w pomoce dydaktyczne, adaptacji obiektów przedszkoli z uwzględnieniem potrzeb dzieci z niepełnosprawnością i specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz podnoszenia kompetencji zawodowych kadry pedagogicznej i zarządzającej przedszkoli.

Szkolnictwo podstawowe

Sytuacja jeleniogórskich szkół podstawowych jest stabilna. Szkoły zapewniają wysoki poziom nauczania na poziomie podstawowym, a funkcjonująca obecnie infrastruktura edukacyjna zabezpiecza potrzeby

miasta, które regularnie podejmuje działania polegające na doposażeniu szkół oraz prowadzeniu zajęć wyrównawczych i rozwijających. Jednocześnie niezbędne jest systematyczne podejmowanie działań w kierunku dalszego unowocześniania infrastruktury edukacyjnej, doposażania szkół podstawowych w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne oraz podwyższania kwalifikacji nauczycieli w celu utrzymania wysokiej jakości edukacji, zgodnej z oczekiwaniami rodziców. Wyzwaniem jest wzmacnianie potencjału edukacji włączającej, w celu zapewnienia równych szans edukacyjnych wszystkim uczniom, w tym osób z niepełnosprawnościami. Ważne będzie systematyczne dążenie do dostosowania systemu edukacji do standardów dostępności oraz prowadzenie w szkołach działań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów.

Szkolnictwo podstawowe mierzy się jednak z niewystarczającym zasobem kadr nauczycielskich, przez co jakość nauczania może ulec pogorszeniu. Proces starzenia się kadr, przy jednoczesnym zagrożeniu odpływu młodszych nauczycieli ze względu na niski poziom wynagrodzeń generuje luki kadrowe. Część problemów, które dotyczą szkolnictwa podstawowego będzie możliwych do rozwiązania z poziomu centralnego. Dotyczy to między innymi kwestii wynagrodzeń w oświacie, kształtu programu nauczania, czy też dostępu do specjalistów z zakresu zdrowia psychicznego.

Szkolnictwo ponadpodstawowe i pozostałe formy kształcenia, opieki i wychowania

Jelenia Góra oferuje szerokie możliwości wyboru kierunku kształcenia po skończeniu szkoły podstawowej. Widoczny jest umiarkowany wzrost zainteresowania kształceniem zawodowym, w szczególności w technikach. Oferta oraz jakość kształcenia zawodowego są w stanie przyciągać do miasta uczniów spoza Jeleniej Góry.

W Jeleniej Górze w szkołach o profilu zawodowym kształcą się przede wszystkim w zawodach związanych z usługami. Mniejsza jest oferta liceów ogólnokształcących. W roku 2022 do liceów ogólnokształcących uczęszczało 2171 uczniów. W 2021 r.¹ do techników uczęszczało 2710 uczniów, a do branżowych szkół pierwszego stopnia 505 uczniów.

Kształcenie ponadpodstawowe w Jeleniej Górze realizowane jest na dobrym poziomie. Uczniowie mają możliwości uczestnictwa w szeregu projektów, a dzięki nim w stażach, praktykach i wymianach międzynarodowych. Dobrze oceniany jest potencjał kadr, wyposażenie szkół oraz dostęp do innych form kształcenia, np. zajęć pozaszkolnych, sportowych. Istotne jednak jest systematyczne podnoszenie atrakcyjności oferty i poziomu kształcenia ponadpodstawowego, w tym zawodowego, również w odniesieniu do umiejętności praktycznych. Dotyczy to również doposażania szkół w nowoczesny i specjalistyczny sprzęt oraz pomoce dydaktyczne. Wyzwaniem jest wzmacnianie potencjału edukacji włączającej, w celu zapewnienia równych szans edukacyjnych, w tym dla osób z niepełnosprawnościami. Ważne będzie systematyczne dążenie do przystosowania systemu edukacji do standardów dostępności oraz prowadzenie w szkołach działań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów.

Wyzwaniem jest zapewnienie wysokiego poziomu kwalifikacji kadr do nauki przedmiotów specjalistycznych i zawodowych, powinno się dążyć zatem do wzmocnienia tego elementu edukacji.

System edukacji napotyka przy tym na szereg barier i problemów, których rozwiązanie nie zawsze będzie możliwe w oparciu o zasoby i możliwości miasta. Dotyczy to między innymi kwestii ilości kadr specjalistycznych w kształceniu zawodowym. Niski poziom wynagrodzeń powoduje, iż trudno do tego systemu przyciągnąć doświadczonych praktyków. Zauważonym zarówno przez przedsiębiorców jak i uczniów uczestniczących w warsztatach problemem jest również jakość doradztwa zawodowego, która przekłada się na niewłaściwy wybór ścieżki kształcenia.

¹ Aktualnie brak danych za 2022 r. dla branżowych szkół pierwszego stopnia.

Kwestią istotną dla przyszłości miasta jest umiejętne dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb pracodawców. Możliwości Miasta w tym zakresie są wprawdzie mocno ograniczone, jednak w pewnym sensie realizowane np. poprzez tworzenie w szkołach klas patronackich.

Wyzwaniem jest także zwiększenie rangi miasta jako ośrodka kształcenia zawodowego i jednocześnie poprawa jakości infrastruktury burs szkolnych.

Szkolnictwo wyższe i nauka

Jelenia Góra nie wykorzystuje odpowiednio potencjału posiadania uczelni wyższych. Miasto oferuje dość szerokie spektrum kierunków kształcenia na trzech uczelniach wyższych, jednak na tle innych miast z regionu Jelenia Góra przegrywa konkurencję o studentów. Wg danych GUS w 2021 roku w Jeleniej Górze studiowało 1463 studentów. Na tle ośrodków miejskich z regionu była to nieduża liczba. W nieodległej Legnicy i Wałbrzychu studiowało po około 3 tys. osób, a w niedużej Nysie 1,8 tys. osób. Jeszcze mniej korzystnie dla Jeleniej Góry wypada porównanie z Zieloną Górą, gdzie studiowało 8,8 tys. osób. Dlatego niewątpliwym wyzwaniem dla miasta, jako ośrodka akademickiego, jest powstrzymanie odpływu absolwentów szkół ponadpodstawowych i stworzenie konkurencyjnego w stosunku do innych regionów kraju szkolnictwa wyższego.

Na potencjał uczelni wyższych należy spojrzeć przez pryzmat potrzeb młodych mieszkańców oraz potrzeb gospodarki. Wydaje się, że dość słabo funkcjonuje współpraca pomiędzy sferą biznesu, a uczelniami wyższymi, zarówno w zakresie wykorzystania potencjału naukowego uczelni wyższych, jak też kształtowania kadr na potrzeby lokalnego lub nawet regionalnego rynku pracy. Miasto słabo pozycjonuje się jako ośrodek akademicki, w tym w opinii przedstawicieli sektora nauki, słabo promuje swoją akademickość. Należy przy tym wspomnieć, iż rozwija się przy tym potencjał infrastrukturalny i dydaktyczny jeleniogórskich uczelni, w szczególności KANS (Karkonoskiej Akademii Nauk Stosowanych).

Wpływ na dostępność oferty edukacyjnej uczelni wyższych ma również deficyt powiązań komunikacyjnych. Jelenia Góra przegrywa konkurencję o studentów z sąsiednimi ośrodkami: Legnicą i Wałbrzychem, które są lepiej skomunikowane z otoczeniem. Atrakcyjność studiowania obniża również niska ocena dedykowanej studentom oferty rozrywkowej miasta.

Aktywność społeczna i obywatelska

Jelenia Góra wyróżnia się dużą liczbą organizacji pozarządowych. Tworzą one ważną ofertę kierowaną do mieszkańców miasta, a swoje działania realizują kierując się misją i zaangażowaniem społecznym. Aktywność społeczną mieszkańców Jeleniej Góry w relacji do innych jednostek można porównać za pomocą wskaźnika liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Według danych GUS w 2021 roku w Jeleniej Górze wynosił on 5,09, czyli tyle samo co w powiecie karkonoskim i znacznie więcej niż w całej Polsce (4,09). Ogółem w Jeleniej Górze funkcjonuje ponad 400 organizacji pozarządowych. Miasto dostrzega potencjał trzeciego sektora, przeznaczając na dotacje dla organizacji pozarządowych wyraźnie większe środki niż wiele innych samorządów w kraju. Widoczne jest to między innymi w relacji wydatków na dotacje dla organizacji pozarządowych do wydatków bieżących miasta. W 2022 roku stanowiły one 2,11% wydatków bieżących budżetu miasta, dwa razy więcej w porównaniu do grupy miast o podobnej wielkości. Co więcej, poziom 2% wydatków bieżących utrzymuje się w Jeleniej Górze już od dłuższego czasu.

Organizacje pozarządowe realizują szereg ważnych dla miasta inicjatyw. Pełnią ważną rolę społeczną, a przy tym angażują się aktywnie w rozwój lokalny, uczestnicząc między innymi w pracach związanych z planowaniem rozwoju miasta.

Utrzymanie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych należy postrzegać jako istotne wyzwanie dla rozwoju kapitału społecznego w Jeleniej Górze. Możliwe jest jeszcze efektywniejsze wykorzystanie organizacji pozarządowych, między innymi poprzez wzmocnioną komunikację i organizację współpracy, zarówno pomiędzy sektorem publicznym i pozarządowym, jak też wewnątrz sektora pozarządowego, realizację programów integracji społecznej, międzypokoleniowej i międzykulturowej, podejmowanie działań w zakresie budowania poczucia współodpowiedzialności, wspólnoty i integracji oraz zachęcanie i wspieranie organizacji pozarządowych oraz samych mieszkańców do podejmowania przez nich różnorodnych inicjatyw we wszystkich sferach działalności miasta. Warto przy tym zwrócić uwagę, iż potencjał i aktywność organizacji jest zasobem ograniczonym. Zależy bowiem od aktywności ich członków. Sukcesja działalności społecznej jest przy tym istotnym czynnikiem, który wpływać będzie na aktywność wielu inicjatyw w mieście. Konieczne jest zatem tworzenie warunków do budowy aktywności społecznej i czynnego zaangażowania w sprawy miejskie młodych mieszkańców, w tym poszukiwanie i wspieranie liderów społecznych.

Do Jeleniej Góry napłynęła spora liczba migrantów, w tym narodowości ukraińskiej. W opinii liderów i przedstawicieli środowisk migrantów, jest to potencjał, który miasto mogłoby lepiej zagospodarować. Warto rozwijać działania z zakresu integracji społecznej i kulturowej migrantów. W kontekście przyszłego rozwoju miasta istotne znaczenie będzie mieć także integracja międzypokoleniowa oraz wykorzystanie potencjału osób młodych.

Bezpieczeństwo

Jelenia Góra jest miastem różnie ocenianym pod względem bezpieczeństwa. Statystyki wskazują, iż problemem mogą być między innymi przestępstwa przeciwko mieniu. Na tle grupy miast porównawczych (Konin, Legnica, Piotrków Trybunalski, Wałbrzych i Zielona Góra) Jelenia Góra od 2015 charakteryzowała się wyższym wskaźnikiem stwierdzonych przestępstw w zakończonych postępowaniach przeciwko mieniu w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. W 2021 roku było to 341 przestępstw, przy średniej wynoszącej 199 przestępstw. W celu zapewnienia większego bezpieczeństwa Miasto powinno zwiększyć liczbę patroli, rozbudowywać system monitoringu miejskiego, który często pomocny jest w namierzeniu i zidentyfikowaniu sprawcy danego zdarzenia, a także zintensyfikować działania prewencyjne. Trzeba mieć również na względzie, iż kształtowanie polityki w zakresie bezpieczeństwa ma charakter ogólny i określone formy egzekwowania przestępczości nie są zależne od samorządów, w tym np. wielkość wydatków przeznaczonych na wymiar sprawiedliwości, liczba zatrudnionych policjantów, zwiększenie świadczeń społecznych, w tym zasiłków dla osób bezrobotnych, wprowadzenie surowszych kar za przestępstwa.

Miasto wypada korzystniej na tle innych miast pod względem przestępczości przeciwko zdrowiu i życiu. Najniższy wskaźnik w Jeleniej Górze został odnotowany w 2017 roku i wynosił 2,00 przestępstwa, a najwyższy w 2018 – 5,9 przestępstw. W 2021 wartość tego wskaźnika w Jeleniej Górze wynosiła 3,3 przy średniej dla grupy porównawczej wynoszącej 4,8. Niejednoznacznie można ocenić poziom bezpieczeństwa związany z przestępczością drogową. W tym zakresie widoczny był między innymi wzrost zdarzeń po okresie pandemii COVID-19. Niepokojący był wzrost wartości tego wskaźnika w 2021 roku do poziomu 25,8 przestępstw na 10 tys. mieszkańców. Była to wartość wyższa od średniej z grupy miast porównywanych, która wynosiła 21,78.

Wyraźny jest dysonans w ocenie poczucia bezpieczeństwa pomiędzy dorosłymi a młodymi mieszkańcami miasta. Dorośli w zdecydowanej większości czują się w mieście bezpiecznie. Ponad połowa badanych dorosłych wskazuje na dobry lub wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa. Odmienne są odczucia młodych mieszkańców. Problem braku poczucia bezpieczeństwa został wskazany wyraźnie zarówno w badaniach ilościowych jak też jakościowych z osobami młodymi. Może on wynikać z tego, że osoby młode więcej czasu spędzają „na mieście”, w różnych częściach miasta, niż osoby starsze, które ten czas spędzają w domu, zatem mogą nie dostrzegać pewnych zjawisk. Młodzi

wskazują przy tym, iż aktywność służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo jest w ich ocenie za niska. Brakuje m. in. patroli Policji i Straży Miejskiej.

Problemem w opinii liderów społecznych może być także poziom finansowania służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne. Po części jest to problem poza kompetencjami miasta, gdyż poziom finansowania działalności służb państwowych zależy od budżetu i ustaleń centralnych. Służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo może dotyczyć również deficyt kadr, który pogłębiany będzie przez zjawiska demograficzne. Widoczny jest m. in. deficyt kadr w Policji. Wpływać to może na sposób funkcjonowania miasta, w tym docelowo na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców.

Administracja samorządowa

Do kompetencji samorządu gminy należy zarządzanie miastem w wielu obszarach tematycznych: od zagadnień polityki społecznej, edukacji poprzez wsparcie rozwoju gospodarczego, ochronę środowiska, rozwój przestrzenny miasta i wielowątkową współpracę z interesariuszami w mieście i poza nim. Proces ten wymaga wysokich kompetencji osób zatrudnionych w Urzędzie Miasta i jego jednostkach organizacyjnych oraz odpowiednich zasobów technologicznych.

Diagnoza zasobów instytucjonalnych Urzędu Miasta Jelenia Góra wykazała następujące deficyty:

- istniejącą potrzebę podnoszenia umiejętności zarządczych i interpersonalnych oraz wprowadzania nowoczesnych metod zarządzania,
- istniejące bariery architektoniczne w obiektach administracji lokalnej i jednostkach podległych,
- konieczność wdrożenia oprogramowania i systemów wspierających mieszkańców w korzystaniu ze świadczonych usług oraz integracji danych przestrzennych miasta w celu usprawnienia pracy administracji publicznej,
- potrzeba rozwoju i dostosowania e-usług administracji publicznej do potrzeb mieszkańców,
- niesatysfakcjonujący poziom zadowolenia mieszkańców z usług świadczonych przez Miasto.

Sfera gospodarcza

Działalność gospodarcza

W Jeleniej Górze, w dłuższej perspektywie czasu zauważyć należy pozytywne przemiany w sferze gospodarczej. Od lat 90-tych XX w. miasto przeszło istotną transformację gospodarczą. Upadły tradycyjne gałęzie gospodarki, czego zmiennym przykładem jest historia jeleniogórskich Zakładów Włókien Chemicznych Chemitex-Celwiskoza. Obecnie Jelenia Góra jest miastem, w którym coraz mocniejszą pozycję w strukturze gospodarczej posiada przemysł. Rozwijają się tu również innowacyjne działalności gospodarcze. W mieście wciąż istotną rolę odgrywają usługi, co wynika zarówno z roli miasta jako ośrodka regionalnego, świadczącego usługi na rzecz ludności regionu, jak też mocno rozwiniętej i rozwijającej się dynamicznie funkcji turystycznej w samym mieście i w regionie Karkonoszy.

W opiniach liderów przy próbie opisanego profilu gospodarczego miasta dominuje przekonanie, że Jelenia Góra, jest mocno zdywersyfikowana jeżeli chodzi o podmioty gospodarcze prowadzące tu swoją działalność. Z jednej strony dostrzega się wzrost znaczenia przemysłu, a z drugiej strony zwraca się uwagę na potencjał turystyczny miasta i regionu. Wydaje się przy tym, iż w takim spojrzeniu na miasto nie ma sprzeczności. Rozwój miasta w kierunku ważnego ośrodka przemysłowego, bazującego jednocześnie na funkcji turystycznej może być komplementarny. Co więcej, usługi czasu wolnego są jednym z ważnych elementów budujących atrakcyjność inwestycyjną miasta, gdyż są ważnym elementem jakości życia dla potencjalnych kadr gospodarki.

Jelenia Góra jest miastem z wysokim poziomem przedsiębiorczości i niskim bezrobociem. W Jeleniej Górze funkcjonuje 13 416 podmiotów gospodarczych – 1148 spółek handlowych, w tym: 137 spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego oraz ponad 8729 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Działalność przemysłowa w mieście skoncentrowana jest w głównej mierze w funkcjonującej strefie przemysłowej. W 2022 roku na 10 tys. mieszkańców miasta przypadało 1770 podmiotów wpisanych do rejestru REGON. Była to wartość wyraźnie wyższa od średniej krajowej wynoszącej 1323 podmiotów oraz średniej dla województwa dolnośląskiego wynoszącej 1479 podmiotów.

Pomimo korzystnych przemian gospodarczych trudno jest przekonać młodych mieszkańców do pozostania w mieście. W opiniach liderów i młodych dominuje przekonanie, iż na terenie miasta brakuje dużych specjalistycznych i innowacyjnych firm, które tworzyć będą atrakcyjną, dobrze płatną ofertę pracy, w szczególności dla młodych mieszkańców. Innowacyjne podmioty gospodarcze są wciąż zbyt słabo rozpoznawalne w świadomości mieszkańców. Na tle innych miast z regionu Jelenia Góra nie posiada dużej liczby znaczących w kraju podmiotów gospodarczych. Nie wykorzystuje przy tym w wystarczający sposób potencjału edukacji, zarówno edukacji zawodowej jak też wyższej. W mieście brakuje podmiotów, które efektywnie mogłyby wspierać innowacyjność.

Wydaje się, iż kluczowe dla wzmocnienia konkurencyjności gospodarki będzie kreowanie sieci współpracy i moderowanie tej współpracy. Dotyczy to między innymi promocji gospodarczej miasta, ukierunkowanej także do wewnątrz, tworzenia warunków do powiązania interesów przedsiębiorców i edukacji różnego poziomu oraz wzmocnienia narzędzi generowania innowacji na terenie miasta. Istotne jest także wzmacnianie potencjałów poprzez nieustanne podejmowanie działań służących poprawie warunków prowadzenia działalności gospodarczej, wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości, pozyskiwaniu nowych inwestorów, a także rozwijaniu współpracy z organizacjami gospodarczymi.

Turystyka i działalność uzdrowiskowa

Turystykę w Jeleniej Górze należy postrzegać jako jedną ze specjalizacji gospodarczych miasta. Jest to związane z lokalizacją miasta w regionie Karkonoszy, które są jedną z najpopularniejszych

w kraju destynacji turystycznych. Widoczny jest przy tym wzrost zainteresowania tym regionem kraju, zarówno wśród turystów krajowych, jak i zagranicznych, którzy wybierając się w Karkonosze, wciąż preferują pobyty w górskich kurortach zlokalizowanych na terenie powiatu karkonoskiego, a nie w pobliskiej Jeleniej Górze. Liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców dla powiatu karkonoskiego jest jedną z najwyższych w skali kraju i województwa dolnośląskiego. W 2022 roku wskaźnik ten wynosił 43 717 noclegów i znacząco wzrósł od 2017 roku, kiedy to notowano 29 465 noclegów. W Jeleniej Górze wskaźnik liczby udzielonych noclegów w 2022 roku wynosił 5444 i wzrósł nieznacznie od 2017 roku z poziomu 5085 noclegów.

Region Karkonoszy kojarzy się przede wszystkim z ofertą turystyki aktywnej. W tym układzie Jelenia Góra stanowi istotne uzupełnienie tej oferty. Jest miastem uzdrowiskowym, z bogatą i zróżnicowaną ofertą kulturalną. Na terenie miasta zlokalizowanych jest kilka wiodących atrakcji turystycznych, jak np. Uzdrowisko Cieplice, Zamek Chojnik, czy rynek w Jeleniej Górze. Miasto pełni funkcję obsługi ruchu turystycznego całego regionu, jest ważnym węzłem komunikacyjnym, jak też miejscem, w którym zlokalizowane są usługi noclegowe i gastronomiczne.

Definiując markę turystyczną Jeleniej Góry nie można zapomnieć o statusie uzdrowiska. Cieplice są jednym z najstarszych uzdrowisk w kraju. Obszar uzdrowiska obejmuje teren o powierzchni 1394 ha. Wg danych GUS w 2022 w Jeleniej Górze było 829 łóżek w szpitalach uzdrowiskowych i sanatoriach uzdrowiskowych. Od 2012 roku widoczny był zatem rozwój potencjału uzdrowiskowego, kiedy to w Jeleniej Górze były 643 łóżka. Potencjał uzdrowiskowy Jeleniej Góry można porównać do Świeradowa Zdroju (704 łóżka). Na tle największych uzdrowisk z kraju był on jednak stosunkowo nieduży. Dla przykładu, Kołobrzeg dysponował w 2022 roku 6214 łóżkami w szpitalach uzdrowiskowych i sanatoriach uzdrowiskowych, w Ciechocinku było to 5362 łóżek. Warto przy tym dodać, iż w ciągu najbliższych kilku lat potencjał uzdrowiskowy Jeleniej Góry powiększy się o 170 łóżek, co związane jest z planowaną inwestycją w Uzdrowisku Cieplice.

Potencjał turystyczny miasta dostrzegany jest przez wszystkie grupy interesariuszy jako jeden z kluczowych dla jego rozwoju. Zauważa się przy tym, iż miasto nie wykorzystuje w pełni tego potencjału. Do barier rozwoju funkcji turystycznej należy zaliczyć między innymi niską jakość przestrzeni miejskiej, niską estetykę, niedostatecznie rozwinięte usługi turystyczne, jak też deficyty powiązań komunikacyjnych z otaczającymi miasto kurortami. Miasto powinno się również lepiej promować, także w ujęciu oferty całego regionu Karkonoszy oraz kształcić w kierunkach usługowo - turystycznych w celu uniknięcia problemów związanych z deficytem kadr na rynku pracy.

Rynek pracy i bezrobocie

W Jeleniej Górze widoczne są zmiany zachodzące na rynku pracy, które wynikają zarówno z rozwoju gospodarczego, jak też sytuacji demograficznej. W mieście notowane są bardzo niskie wskaźniki bezrobocia utrzymujące się już od dłuższego czasu. Pomimo tego, iż w okresie pandemii COVID-19 odnotowano nieznaczny wzrost bezrobocia, po tym okresie widoczny był jego ponowny spadek. W 2022 roku udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wynosił zaledwie 2,8, przy średniej krajowej wynoszącej 3,7 i wojewódzkiej wynoszącej 3,2. Udział bezrobotnych był w tym czasie wyższy na terenie powiatu karkonoskiego i wynosił 4,6.

Miasto i region wyczerpują potencjał dostępności kadr na rynku pracy. Świadczą o tym zarówno niskie wskaźniki bezrobocia, jak też wysokie wartości udziału pracujących w ludności w wieku produkcyjnym. Wskaźnikiem dobrze obrazującym sytuację na terenie miasta jest liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców. W 2021 roku na 1000 mieszkańców przypadało tu 287 osób pracujących, co było wartością wyższą od średniej krajowej (259 osób), wojewódzkiej (279) oraz na tle powiatu karkonoskiego (158). Warto przy tym zwrócić uwagę, iż w ciągu kilku ostatnich lat, pomiędzy 2017 a 2021 rokiem, wskaźnik ten praktycznie się nie zmienił. Dane te w zestawieniu z rekordowo niskimi

wskaźnikami bezrobocia świadczyć mogą o istotnym zagrożeniu dla rozwoju wielu firm w Jeleniej Górze, które związane jest z brakiem dostępności wykwalifikowanych kadr. Brak ludzi do pracy i niedopasowanie strukturalne rynku pracy mogą zagrażać rozwojowi gospodarstwu miasta. Dlatego tak ważne są działania na rzecz dopasowania systemów kształcenia do rynku pracy i stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych mieszkańców.

W ciągu ostatnich lat zauważalny był rozwój małych podmiotów gospodarczych, natomiast liczba osób pracujących w zakładach pracy zatrudniających powyżej 10 osób oraz jednostkach sfery budżetowej od 2019 r. charakteryzowała się tendencją spadkową. Zaznaczyć należy przy tym, że duża liczba miejsc pracy tworzona jest przez większe podmioty gospodarcze, w tym przez przemysł oferujący atrakcyjniejsze wynagrodzenie w porównaniu do usług. Niemniej, w ocenie wielu młodych osób oferta rynku pracy na terenie miasta nie jest na tyle atrakcyjna, by mogła ich zatrzymać w rodzinnym mieście. Brakuje dużych innowacyjnych firm oferujących dobrze płatne miejsca pracy.

Prognozy demograficzne nie są korzystne dla miasta. Deficyt specjalistycznych kadr stanowić będzie jedno z kluczowych wyzwań dla konkurencyjności gospodarki Jeleniej Góry. Rynek pracy w mieście ma jeszcze możliwości rozwoju, między innymi dzięki współpracy sektora przedsiębiorstw i sektora publicznego. Ważne będą również przedsięwzięcia, które poprawią mobilność na rynku pracy, w tym poprawią dostępność komunikacyjną miasta w ujęciu regionu, względem dużych ośrodków miejskich, gospodarczych, jak też zwiększać będą aktywność zawodową mieszkańców.

Gazownictwo, ciepłownictwo i energetyka

Jelenia Góra jest miastem posiadającym dobrze rozwiniętą infrastrukturę sieci gazowej i elektrycznej. Widoczny jest rozwój sieci ciepłowniczej. Wzrasta liczba przyłączy gazowych i odbiorców energii elektrycznej, co związane jest z rozwojem zasobów mieszkaniowych miasta. W ciągu ostatnich lat znacząco zwiększyła się liczba odbiorców gazu, którzy wykorzystują to paliwo do ogrzewania mieszkań, co jest niewątpliwym przejawem działań proekologicznych podejmowanych przez mieszkańców miasta. Na prawie 40 tys. gospodarstw domowych w Jeleniej Górze około ¼ ogrzewa swoje mieszkania gazem. Wraz z rozwojem sieci ciepłowniczej i zwiększaniem się liczby odbiorców wykorzystujących gaz do ogrzewania mieszkań maleje zagrożenie generowania zanieczyszczeń do atmosfery przez sektor komunalno-bytowy. Ma to szczególne znaczenie dla Jeleniej Góry jako miasta uzdrowiskowego, położonego w kotlinie górskiej, a przez to szczególnie narażonego na zanieczyszczenie powietrza. Na obszarze miasta znajdują się złoża wód termalnych, które wymagają zbadania w zakresie potencjału ich wykorzystania w geotermii.

Telekomunikacja i teleinformatyka

Jelenia Góra posiada dobry dostęp do infrastruktury teleinformacyjnej. Większość mieszkańców znajduje się w zasięgu sieci pozwalającej na dostęp do szerokopasmowego internetu. Dostęp do internetu pow. 100 Mb/s posiada 83% punktów adresowych. Występują przy tym tzw. „białe plamy”, czyli miejsca, gdzie widoczne są w tym zakresie deficyty. Wynika to poniekąd z rozległości terytorialnej miasta. Deficyty w tym zakresie występują na obrzeżach miasta. W centrum miasta rozwinięta jest sieć Hot Spotów. Dostęp do internetu dużych prędkości jest szczególnie ważny nie tylko dla młodych użytkowników, ale też ze względu na możliwość pracy zdalnej. Praca zdalna staje się coraz popularniejszym sposobem na życie. W ten sposób możliwe jest pozycjonowanie się miasta jako miejsca, które oferuje możliwość pracy, przy niższych kosztach życia, np. związanych z zakupem mieszkania, przy jednoczesnym, zróżnicowanym dostępie do oferty czasu wolnego.

Transport i komunikacja

Jelenia Góra jako największe miasto regionu Karkonoszy pełni istotną rolę w układzie komunikacyjnym, jest bowiem miejscem docelowym codziennych przyjazdów zarówno młodzieży do szkół, jak i osób

dorosłych do pracy, czy obiektów usługowych (instytucji kultury, obiektów rekreacyjno-sportowych, przychodni zdrowia, obiektów handlowych). Pełni również ważną funkcję w obsłudze ruchu turystycznego. Przez miasto przebiegają ważne szlaki komunikacyjne kraju, w tym ważne dla ruchu międzynarodowego. W mieście dostrzegana jest niedostateczna dostępność komunikacyjna. Dotyczy ona zarówno powiązań zewnętrznych, jak też lokalnych. Znaczącym wyzwaniem dla Miasta w perspektywie kolejnych lat będzie dążenie do włączenia miasta w sieć dróg ekspresowych i szybkiego ruchu oraz wdrożenie innych działań, które pozwolą wyprowadzić z miasta nadmierny ruch tranzytowy odbywający się na nieprzystosowanych do tego celu drogach. Znacznych nakładów wymagać będą działania służące poprawie płynności ruchu drogowego oraz inwestycje w infrastrukturę techniczną dróg gminnych.

Atutem miasta jest dostęp do transportu kolejowego. W ostatnich latach widoczny był istotny wzrost zainteresowania tą formą transportu wśród mieszkańców regionu. Dla Jeleniej Góry transport kolejowy może stanowić jedną z form zwiększania atrakcyjności miasta, jako miejsca świadczącego szereg usług, w tym może wpływać na atrakcyjność edukacji i kształcenia, jak też dostęp do rynku pracy. Problemem przy tym jest trudność zintegrowania transportu kolejowego i autobusowego ze względu na rozdzielenie funkcji dworca PKP i PKS.

Kwestie wewnętrznej dostępności komunikacyjnej należy w przypadku Jeleniej Góry rozpatrywać z uwzględnieniem potrzeb funkcjonowania miasta i jego otoczenia, czyli regionu Karkonoszy. Należy zwrócić uwagę na istniejące deficyty powiązań komunikacyjnych Jeleniej Góry i miejscowości położonych w okolicznych gminach. Ma to znaczenie nie tylko dla usprawnienia codziennego funkcjonowania mieszkańców, ale także dla wzrostu atrakcyjności turystycznej miasta.

Miasto coraz mocniej inwestuje w zrównoważoną mobilność miejską. Widoczne są między innymi zakupy zeroemisyjnych pojazdów komunikacji miejskiej oraz rozwój dróg i ścieżek rowerowych. W tym ostatnim przypadku wciąż można mówić o procesie, który trwa.

Stworzenie spójnej sieci transportowej zarówno zewnętrznej jak i wewnętrznej Jeleniej Góry będzie miało istotne znaczenie w kontekście dalszego rozwoju gospodarczego miasta, ponieważ będzie szansą zwiększenia atrakcyjności turystycznej Jeleniej Góry, wzmocnienia pozycji konkurencyjnej miasta na tle regionu, ale także zdynamizowania lokalnej przedsiębiorczości.

Środowisko i jego ochrona

Ochrona środowiska i przyrody jest zagadnieniem szczególnie ważnym dla Jeleniej Góry. Ponadto jest jednym z kluczowych priorytetów dalszej wspólnej polityki rozwoju miasta i gmin z otoczenia funkcjonalnego.

Jelenia Góra położona jest w zasięgu ważnych dla kraju oraz Europy obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Wyrazem tego jest Karkonoski Park Narodowy zlokalizowany w południowej części miasta. Funkcjonowanie na terenie miasta siedziby Karkonoskiego Parku Narodowego jako instytucji ma znaczenie w kontekście kreowania polityki rozwoju uwzględniającej kwestie ochrony przyrody. Park jest ważnym elementem kształtującym atrakcyjność turystyczną. Warto dodać, iż miasto znajduje się w zasięgu dwóch parków krajobrazowych (Park Krajobrazowy Doliny Bobru, Rudawski Park Krajobrazowy), występują tutaj obszary Natura 2000 (specjalny obszar ochrony siedlisk Źródła Pijawnika, specjalny obszar ochrony siedlisk Stawy Sobieszowskie, specjalny obszar ochrony siedlisk Karkonosze), a Karkonosze stanowią ważny korytarz ekologiczny.

Zagadnienia ochrony przyrody są ważne nie tylko dla instytucji zajmujących się niejako zawodowo lub ustawowo tym tematem. Przyroda i krajobraz kształtują również tożsamość miasta. Mieszkańcy doceniają atut mieszkania w otoczeniu przyrody, mogąc przy tym cieszyć się jakością krajobrazu.

Umiarkowanie oceniany jest w mieście stan środowiska. Dane wskazują, iż szczególnym problemem jest jakość wód powierzchniowych. Pozytywnie ocenić należy stan powietrza atmosferycznego, choć nie udało się jeszcze rozwiązać wielu problemów. Widoczna jest jednak znaczna skala przeobrażeń związanych z wymianą źródeł ogrzewania mieszkań, co wpływa na poprawę stanu powietrza. Trudniej jest natomiast zredukować negatywny wpływ komunikacji samochodowej na środowisko. Miasto inwestuje w tzw. zrównoważoną mobilność miejską, niemniej będzie to proces długoletni, zależny w dużym stopniu od atrakcyjności rozwiązań bazujących na komunikacji zbiorowej i na świadomości ludzi.

Wyzwaniem dla miasta będzie systematyczne dążenie do lepszego dostosowania przestrzeni do zmian klimatu, co zostało dostrzeżone przez Miasto Jelenia Góra oraz członków Aglomeracji Jeleniogórskiej i znalazło swój wyraz w opracowanym Planie Adaptacji do Zmian Klimatu Aglomeracji Jeleniogórskiej. Kontynuacją opracowanego dokumentu w kolejnych latach będzie sukcesywna jego realizacja, która będzie wymagała przygotowania, niejednokrotnie pozyskania wielu środków finansowych, sprzyjających czynników wewnętrznych i zewnętrznych, na które Miasto Jelenia Góra bądź członkowie Aglomeracji Jeleniogórskiej nie zawsze będą mieli wpływ. Oczekiwane są także inwestycje związane z odnawialnymi źródłami energii. W mieście temat możliwości i skali wykorzystania zasobów wód geotermalnych jest na bieżąco analizowany, gdyż stanowi w kontekście kolejnych lat znaczącą szansę dla jego rozwoju.

Jak już wspomniano kwestie ochrony środowiska i ochrony przyrody mają szczególne znaczenie dla funkcjonowania regionu Karkonoszy jako przestrzeni powiązanej funkcjonalnie. Kontekst współpracy widoczny jest między innymi w gospodarce wodno-ściekowej. Niemniej nadal istotnym problemem jest stan wód powierzchniowych. Kolejną ważną kwestią jest tzw. spójność ekologiczna i jakość krajobrazu. Wyzwaniem jest również brak spójności i powiązań terenów zielonych, np. poprzez ciągi spacerowe, rowerowe oraz mały udział zieleni w centrum miasta. W otoczeniu Jeleniej Góry i w samym mieście zachodzą dynamiczne procesy urbanizacyjne. Wyzwaniem będzie zatem prowadzenie wspólnej polityki przestrzennej, która zabezpieczy potrzeby ochrony środowiska i sprzyjać będzie bioróżnorodności.

Gospodarka wodno-ściekowa

Infrastruktura wodno-ściekowa na terenie Jeleniej Góry stale się rozwija. Zwiększa się systematycznie długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, przy jednoczesnym nieznacznym deficycie rozwoju sieci kanalizacyjnej. Stopień skanalizowania Jeleniej Góry w 2022 r. wg GUS wynosił 89,8%. Gospodarka ściekowa ma szczególne znaczenie dla rozwoju regionu Karkonoszy. W przypadku powiatu karkonoskiego deficyty w dostępie do sieci kanalizacyjnej są znaczące. W 2021 roku około ¼ mieszkańców powiatu nie miała dostępu do tej sieci. Taki stan rzeczy stanowi zagrożenie dla jakości wód powierzchniowych i być może dla wód podziemnych w Kotlinie Jeleniogórskiej i bezpośrednio na terenie miasta. Gospodarka wodno-kanalizacyjna powinna być zatem szczególnym wymiarem współpracy gmin karkonoskich. Zapewnienie sprawnie funkcjonujących sieci wodociągowych i kanalizacyjnych umożliwi efektywne korzystanie z zasobów wodnych oraz pozytywnie wpłynie na środowisko, zapobiegając wprowadzaniu do ekosystemu szkodliwych substancji. Biorąc pod uwagę powyższe, w perspektywie najbliższych lat uzasadnione będzie wdrażanie działań ukierunkowanych na rozwój niebieskiej i zielonej infrastruktury, małej retencji przy jednoczesnym utrzymaniu obszarów retencji naturalnej, a także podejmowanie inwestycji mających na celu zapewnienie mieszkańcom Jeleniej Góry i powiatu karkonoskiego dostępu do dobrej jakości wody przeznaczonej do spożycia oraz sprawnego sposobu odprowadzania i oczyszczania ścieków.

Gospodarka odpadami

Na terenie Jeleniej Góry funkcjonuje sprawny system odbioru i wywozu odpadów. Widoczne są przy tym pozytywne zmiany w zakresie jego funkcjonowania. Pomiędzy 2017 a 2022 rokiem istotnie zwiększył się odsetek odpadów komunalnych zbieranych selektywnie, z poziomu 13,8% do 31,1%. Oczekiwane są dalsze usprawnienia i rozwój tego systemu, który ukierunkowany będzie przede wszystkim na zmniejszanie ilości składowanych odpadów. W kolejnych latach istotna będzie także budowa oraz modernizacja punktów selektywnej zbiórki odpadów oraz podejmowanie działań związanych z wymianą taboru używanego przez firmy świadczące usługi związane z gospodarką odpadami na pojazdy zero i niskoemisyjne. Dane GUS wskazują na wzrost masy odpadów zbieranych z gospodarstw domowych w latach 2021-2022 w Jeleniej Górze oraz systematyczny spadek masy odpadów zbieranych z innych źródeł m. in. z biznesu, administracji. Oczekuje się, iż wspierane i rozwijane będą rozwiązania premiujące gospodarkę o obiegu zamkniętym. W Jeleniej Górze obserwuje się rosnące koszty prowadzenia gospodarki odpadami, co przekłada się na wzrost opłat za odpady, które ponoszą mieszkańcy i podmioty z sektora publicznego i prywatnego. Istotne będzie również dążenie do poprawy estetyki miasta poprzez sprzątanie przestrzeni publicznych i oczyszczanie miasta.

Cmentarnictwo

Uzupełnieniem systemu zieleni miejskiej są liczne skwery, zieleńce i kwietniki (68 obiektów). W system ten częściowo wpisują się także istniejące cmentarze i tereny ogrodów działkowych. Tereny cmentarzy na obszarze miasta aktualnie zajmują powierzchnię około 31,3 ha. Cmentarze są miejscami pamięci oraz istotnymi elementami tradycji dla obecnych mieszkańców oraz przyszłych pokoleń, a także dziedzictwem historycznym i kulturowym stanowiącym świadectwo minionej epoki. Dlatego ważnym zagadnieniem jest utrzymanie cmentarzy komunalnych i zarządzanie nimi, w tym pod kątem zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc pochówku.

Obszary funkcjonalne, w tym miejskie obszary funkcjonalne

Polityka zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego potwierdza różnorodność funkcji rozwojowych, które występują w odniesieniu do Jeleniej Góry. Kluczowa jest tutaj wielkość miasta, jego zdolność do oddziaływania na sąsiednie obszary, sieci powiązań w ujęciu regionalnym, między innymi kształtowane przez dostępność do ośrodka wojewódzkiego, jak też lokalizacja miasta w przestrzeni regionu i kraju. Jelenia Góra jest ośrodkiem rangi regionalnej, tym samym pełni ważną funkcję w procesach rozwoju województwa dolnośląskiego. Tworzy przy tym sieć powiązań funkcjonalnych z otoczeniem, w tym w ramach tzw. Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego. Tym samym kształtowanie rozwoju miasta musi odbywać się z uwzględnieniem powiązań w tych obszarach.

Miasto położone jest peryferyjnie, zarówno w odniesieniu do stolicy regionu, jak też centrum kraju. Jest jednym z obszarów regionu o niskiej dostępności komunikacyjnej. Oczekiwane są zatem działania, które poprawią tą dostępność.

Jelenia Góra graniczy z Republiką Czeską, położona jest także w stosunkowo niedużej odległości od granicy z Niemcami. Wpływa to na sposób prowadzenia polityki rozwoju. W mieście znajduje się m.in. siedziba polskiej części Euroregionu Nysa, dostępne są środki dedykowane programom współpracy transgranicznej, a sama współpraca transgraniczna jest istotnym elementem polityki rozwoju miasta.

Ze względu na położenie miasta w regionie Karkonoszy, Jelenia Góra zalicza się do obszarów o szczególnych wartościach przyrodniczych. Walory te kształtują konieczność priorytetowego traktowania zagadnień związanych z ochroną przyrody. Ważny jest także uzdrowiskowy charakter miasta i ochrona zasobów z tym związanych.

Obszary strategicznej interwencji, w tym rewitalizacji

Obszary strategicznej interwencji określają szczególny wymiar polityki rozwoju, w tym z uwzględnieniem wymiaru terytorialnego. W polityce rozwoju przestrzennego województwa dolnośląskiego obszary strategicznej interwencji pokrywają się zasadniczo z obszarami funkcjonalnymi. Oznacza to, że Jelenią Górę traktuje się jako miejsce istotne ze względu na rozwój tzw. miejskich obszarów funkcjonalnych, ale także jako miejsce koncentrujące wybrane funkcje, w tym przyrodnicze. Z poziomu krajowego Jelenia Góra wskazana została jako OSI miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze. Potwierdzają to między innymi dane odnoszące się sfery demograficznej, w tym dotyczące spadku liczby mieszkańców.

W dotychczasowej polityce rozwoju Jeleniej Góry nie określano wewnętrznych obszarów strategicznej interwencji. Kryteria dla takich obszarów spełniają: jednostka centralna² oraz obszar rewitalizacji miasta. Kwestia rewitalizacji Jeleniej Góry jest przy tym priorytetowo postrzegana z perspektywy polityki przestrzennej województwa dolnośląskiego i ma wysoki priorytet w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030. W mieście wyznaczono obszar rewitalizacji obejmujący 3 podobszary: Cieplice, Sobieszów, Śródmieście. Opracowany przy tym i przyjęty Gminny Program Rewitalizacji Miasta Jelenia Góra wskazuje komplementarną ścieżkę wychodzenia ze stanu zdegradowanego, co jest spójne z ideą strategicznej interwencji.

² Szerzej o jednostce centralnej w rozdziale VII dotyczącym modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta.

Gospodarka przestrzenna

Jelenia Góra zaklasyfikowana została w polityce przestrzennej województwa dolnośląskiego do obszaru o zróżnicowanych funkcjach, roli i uwarunkowaniach rozwoju. Kluczowe znaczenie ma regionalny charakter miasta i sieć jego oddziaływań z bliższym i dalszym otoczeniem. Kluczowym dokumentem dla planowania przestrzennego Jeleniej Góry i jej otoczenia funkcjonalnego jest Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (PZPWD), który wytycza kierunki rozwoju przestrzennego regionu, które należy uwzględnić w lokalnych planach przestrzennych. Plan wojewódzki ma przy tym rolę integrującą gminne plany w ujęciu funkcjonalnym i ponadlokalnym. W przypadku Jeleniej Góry ma to szczególne znaczenie, przede wszystkim ze względu na położenie i rolę miasta w regionie Karkonoszy. Jest to region kraju, który charakteryzuje się dużą dynamiką rozwoju przestrzennego. Dla miasta istotne będą przede wszystkim kierunki rozwoju przestrzennego, które docelowo poprawią dostępność komunikacyjną, zarówno w ujęciu powiązań regionalnych, jak też lokalnych. Zakłada się przy tym rozwój oparty o tzw. zrównoważoną mobilność, w której istotną rolę pełni kolej, inny transport zbiorowy, komunikacja rowerowa.

W Jeleniej Górze istotną determinantą polityki przestrzennej jest ochrona przyrody. Wynika to z położenia miasta w obrębie obszarów chronionych, w tym Karkonoskiego Parku Narodowego z siedzibą w Jeleniej Górze. Polityka przestrzenna Miasta musi w tym przypadku szczególną uwagę zwracać na zagadnienia spójności ekologicznej, zachowania krajobrazu oraz bioróżnorodności, także w ujęciu powiązań ponadlokalnych.

III. Analiza SWOT

Syntezę zjawisk i czynników rozwojowych, w tym problemów, barier, potencjałów Jeleniej Góry oraz szans rozwojowych ujęto w postaci analizy SWOT. Analiza SWOT stanowi syntetyczną prezentację czynników rozwojowych w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej i jednocześnie narzędzie, które pozwoliło określić i uzasadnić wyzwania rozwojowe stojące przed Jelenią Górą.

Analiza SWOT obejmuje analizę:

- mocnych stron, tj. uwarunkowań wewnętrznych (endogenicznych), czyli elementów rzeczywistości mających pozytywny charakter z punktu widzenia przyszłego rozwoju miasta,
- słabych stron, tj. uwarunkowań wewnętrznych o negatywnym charakterze,
- szans, tj. uwarunkowań zewnętrznych (egzogenicznych) o charakterze pozytywnym. Jako szanse uwzględnione zostały te zagadnienia, których źródła leżą poza obszarem Jeleniej Góry lub poza zakresem kompetencji władz publicznych działających na jej obszarze,
- zagrożeń, tj. uwarunkowań zewnętrznych mających negatywny wpływ na rozwój Jeleniej Góry, których źródła leżą poza obszarem gminy lub poza zakresem kompetencji władz publicznych działających na jej obszarze.

Tabela 1. SWOT, sfera społeczna.

Mocne strony	Słabe strony
1. Potencjał instytucjonalny służb pomocy społecznej, w tym również w zakresie prowadzenia polityki senioralnej, wspierany przez aktywność społeczną. 2. Rozwinięty system planowania działań rozwojowych i zaradczych w sferze społecznej. 3. Istniejący potencjał kreowania oferty związanej z tzw. „srebrną gospodarką”.	1. Starzenie się społeczeństwa miasta. 2. Rosnąca liczba osób z problemami zdrowotnymi, korzystających z pomocy społecznej. 3. Ujemny przyrost naturalny. 4. Ujemne saldo migracji obserwowane, w szczególności wśród młodych mieszkańców, którzy w przyszłości mogliby stanowić znaczący kapitał miasta.

4. Wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców wyrażony w dużej liczbie i różnorodności instytucji oraz organizacji pozarządowych, w tym społecznych udostępniających bogatą ofertę adresowaną do wszystkich grup mieszkańców. 5. Wysoki poziom (na tle innych miast) wsparcia inicjatyw społecznych przez miasto. 6. Duża liczba instytucji kultury (w tym wyjątkowych w skali regionu oraz kraju) oraz ich zróżnicowana i dostępna dla różnych grup wiekowych oferta programowa. 7. Możliwość uprawiania różnorodnych form aktywności i związany z tym potencjał rozwojowy. 8. Zróżnicowana i systematycznie rozwijająca się infrastruktura sportowa. 9. Istniejący potencjał w zakresie rozwoju miejskich terenów zielonych. 10. Poprawiająca się dostępność miejsc w żłobkach. 11. Dobra dostępność do opieki przedszkolnej. 12. Dobra dostępność do szkół podstawowych. Bogata i zróżnicowana oferta szkół ponadpodstawowych (licea, technika, szkoły branżowe). 13. Systematycznie doposażana baza infrastrukturalna szkół i przedszkoli. 14. Istniejący potencjał miasta w zakresie szkolnictwa wyższego. 15. Rozwój narzędzi i działań na rzecz bezpieczeństwa publicznego, w tym służb mundurowych, monitoring miejski. 16. Realizacja profilaktycznych programów polityki zdrowotnej oraz promocja zdrowia poprzez działania edukacyjne.	5. Ograniczona ilość miejsc w publicznych placówkach opieki nad dziećmi do lat 3. 6. Zły i pogarszający się stan techniczny zasobu mieszkaniowego, w tym komunalnego wymagający nakładów na remonty, rewitalizację, modernizację oraz poprawę efektywności energetycznej. Niski komfort i standard zamieszkiwania w części komunalnych zasobów mieszkaniowych. 7. Ograniczona dostępność do mieszkań, w szczególności dla osób młodych, rodzin wielodzietnych i osób o niższych dochodach, związana z ograniczoną ilością atrakcyjnych mieszkań przy jednoczesnej dużej presji popytowej na zasoby mieszkaniowe, generującej wzrost cen mieszkań. 8. Rosnące zagrożenie patologiami społecznymi: bezdomnością, narkomanią i alkoholizmem. 9. Deficyty w zakresie dostępu do kultury związane między innymi ze standardami dostępności, czynnikami ekonomicznym oraz niedostateczną promocją oferty kulturalnej. 10. Ograniczona dostępność do niektórych obiektów sportowych dla osób ze specjalnymi potrzebami oraz zdekapitalizowana infrastruktura niektórych obiektów sportowych. 11. Brak infrastruktury umożliwiającej organizację wydarzeń o randze krajowej i międzynarodowej, w tym hali widowiskowo-sportowej. 12. Niepełne rozpoznanie i wykorzystanie przez miasto potencjału organizacji społecznych i liderów, jak też potrzeb i oczekiwań osób młodych. 13. Niskie poczucia bezpieczeństwa wśród młodych mieszkańców Jeleniej Góry. 14. Zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem wśród osób starszych, samotnych, osób z niepełnosprawnościami. 15. Niedostosowane obiekty i przestrzenie publiczne do szczególnych potrzeb mieszkańców, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami. 16. Słaba pozycja konkurencyjna Jeleniej Góry na mapie ośrodków akademickich w Polsce.
Szanse	Zagrożenia
1. Wzrost popytu na usługi sanatoryjne i opiekuńcze, rozwój specjalistycznych usług medycznych. 2. Dostępność źródeł wsparcia zewnętrznego na dokapitalizowanie bazy uzdrowiskowej. 3. Utrzymanie dotychczasowych i przyciąganie nowych mieszkańców do miasta, w tym migrantów.	1. Niepewna sytuacja polityczna i militarna poza granicami kraju, wpływająca między innymi na bezpieczeństwo Polski oraz na migrację i napływ uchodźców. 2. Bariery społeczne i ekonomiczne związane z trudnościami z integracją społeczną uchodźców, zapewnieniem opieki zdrowotnej

4. Integracja społeczna, w tym kulturalna migrantów. 5. Transgraniczne położenie oraz sąsiedztwo terenów o wysokich walorach przyrodniczych, wpływające na kształtowanie dostępu do oferty rekreacyjnej i sportowej. 6. Dostępność krajowych i unijnych środków pomocowych umożliwiających rozwój oferty kształcenia. 7. Zwiększająca się liczba programów rządowych wspierających walkę z problemami społecznymi. 8. Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania umożliwiających wsparcie inicjatyw społecznych. 9. Programy skierowane do miast trących funkcje społeczno-gospodarcze, umożliwiające pozyskanie dofinansowania.	3. Kryzysy wywołane przez choroby i epidemie, powodujące negatywne skutki dla zdrowia, aktywności społecznej, gospodarczej. 4. Zbyt mała liczba programów i środków przeciwdziałających negatywnym zjawiskom demograficznym. 5. Deficyty w zakresie dostępu do opieki zdrowotnej, która kształtowana jest w dużym stopniu poza kompetencjami miasta, w tym ograniczona dostępność do specjalistycznej opieki zdrowotnej pogłębianą przez rosnące potrzeby starzejącego się społeczeństwa. 6. Inflacja skutkująca wzrostem kosztów życia w relacji do dochodów, która w szczególności dotyczy osoby z niskimi dochodami. 7. Silna konkurencja o zasoby ludzkie w przestrzeni kraju, skutkująca dalszym ubytkiem mieszkańców gminy wskutek migracji, w szczególności młodych osób. 8. Pogarszająca się sytuacja finansowa miasta wpływająca na zmniejszenie możliwości finansowania inwestycji publicznych. 9. Ograniczona dostępność do środków zewnętrznych umożliwiających wzmocnienie potencjału społecznego, gospodarczego i kulturalnego miasta.
--	--

Tabela 2. SWOT, sfera gospodarcza.

Mocne strony	Słabe strony
1. Transgraniczne położenie Jeleniej Góry jako regionalnego ośrodka gospodarczego, kształtowanego przez potencjał kadrowy miasta, widoczny m. in. w niskim poziomie bezrobocia, rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw, wysokim poziomie przedsiębiorczości. 2. Rozwinięta oferta kształcenia ponadpodstawowego, w tym zawodowego oraz rozwijający się potencjał współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami, znajdujący swój wyraz m.in. w organizowanych stażach, praktykach i tworzeniu klas patronackich. 3. Funkcjonujące w mieście i oferujące wsparcie instytucje okołobiznesowe. 4. Dywersyfikacja podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie miasta, z mocno rozwiniętym sektorem usług. 5. Funkcjonująca w mieście strefa przemysłowa.	1. Niewystarczające dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb i oczekiwań uczniów oraz lokalnego rynku pracy. 2. Niewystarczająca dostępność komunikacyjna, w tym: deficyt połączeń komunikacyjnych Jeleniej Góry z kurortami Karkonoszy i innymi miejscowościami powiatu karkonoskiego oraz problem integracji transportu autobusowego i kolejowego ze względu na rozdzielanie lokalizacji dworców PKP i PKS, niska dostępność komunikacyjna Jeleniej Góry względem dużych ośrodków miejskich, gospodarczych. 3. Deficyty w kadrze specjalistów kształcących w zawodzie. 4. Odptyw z miasta młodej wykwalifikowanej kadry oraz kurczące się zasoby kadr na rynku pracy, w tym niekorzystne prognozy w odniesieniu do liczby osób aktywnych na rynku pracy. 5. Niedostatecznie rozwinięta współpraca jeleniogórskich przedsiębiorców ze szkołami

6. Dzielnica uzdrowiskowa Jeleniej Góry – Cieplice, wysoka jakość i dostępność usług sanatoryjnych i uzdrowiskowych. 7. Zasoby wód geotermalnych. 8. Dobry dostęp do infrastruktury teleinformatycznej w mieście. 9. Potencjał do rozwoju turystyki opierający się na dziedzictwie kulturowym (m.in. organizowanych wydarzeniach), przyrodniczym, uzdrowiskowym. 10. Zorganizowany system publicznego transportu zbiorowego, dobrze funkcjonujący i oceniany przez mieszkańców w odniesieniu do centralnej części miasta. 11. Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej.	kształcącymi w zawodzie, która umożliwiłaby kształtowanie kadr dla potrzeb lokalnego rynku pracy. 6. Słabe wykorzystanie potencjału akademickiego Jeleniej Góry w kreowaniu rozwiązań na styku współpracy pomiędzy biznesem a nauką. 7. Ograniczone możliwości miasta w kształtowaniu oferty inwestycyjnej, m. in. związane z deficytem dostępnych terenów pod działalność usługową, przemysłową, mieszkaniową oraz ograniczeniami przestrzennymi i środowiskowymi. 8. Niewystarczający poziom współpracy różnych aktorów rozwoju gospodarczego, w tym miasta, edukacji, biznesu, w tym brak wdrożenia procesów moderowania tej współpracy na poziomie miasta. 9. Niedostateczna liczba specjalistycznych i innowacyjnych firm na jeleniogórskim rynku tworzących atrakcyjną, dobrze płatną ofertę pracy dla osób młodych, posiadających wykształcenie, umiejętności i doświadczenie. 10. Występowanie tzw. „białych plam” w dostępie do szerokopasmowego internetu na obrzeżach miasta. 11. Zdegradowane tereny poprzemysłowe, m. in. tereny po byłym Zakładzie Włókien Chemicznych Chemitex-Celwiskoza. 12. Konflikt rozwoju funkcji gospodarczych z istniejącą funkcją mieszkaniową i uzdrowiskową. 13. Niepełny poziom wykorzystania przez Jelenią Górę potencjału turystycznego regionu Karkonoszy, widoczny m.in. w braku wzrostu liczby udzielonych noclegów, braku centrum konferencyjno-hotelowego. 14. Niewystarczająca promocja gospodarcza miasta.
Szanse	Zagrożenia
1. Napływ migrantów, uzupełniających potrzeby rynku pracy oraz kapitału społecznego. 2. Potencjał dużych, blisko położonych rynków zbytu, w tym dużych centrów miejskich, takich jak: Wrocław, Drezno, Berlin, Praga. 3. Sąsiedztwo terenów o bardzo wysokim potencjale turystycznym regionu Karkonoszy i pozycjonowanie się Jeleniej Góry jako ośrodka obsługi ruchu turystycznego. 4. Rozwój transgranicznych przedsięwzięć turystycznych. 5. Możliwość uzyskania wsparcia finansowego ze środków zewnętrznych, w tym ukierunkowanego na rozwój innowacyjności, w ramach określonych Inteligentnych	1. System publicznego transportu zbiorowego w regionie Kotliny Jeleniogórskiej niewystarczający do zaspokojenia potrzeb mieszkańców. 2. Zahamowanie rozwoju gospodarczego w związku z niekorzystnymi zmianami rynkowymi i sytuacją geopolityczną. 3. Niewystarczający poziom koordynacji tworzenia i sprzedaży oferty turystyczno-rekreacyjno-kulturalnej Kotliny Jeleniogórskiej. 4. Skomplikowane i niejasne procedury związane z możliwością otrzymania wsparcia zewnętrznego na realizację projektów inwestycyjnych.

Specjalizacji Dolnego Śląska oraz na uzbrojenie terenów inwestycyjnych. 6. Dostępność wsparcia i rozwiązań na poziomie krajowym i UE na rzecz cyfryzacji i przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu. 7. Możliwość poprawy dostępności transportowej miasta w tym włączenia Jeleniej Góry w sieć dróg ekspresowych i autostrad. 8. Budowa obwodnicy południowej miasta – wyprowadzenie z centrum miasta ruchu tranzytowego. 9. Współpraca sektora turystycznego w regionie. 10. Skuteczne wdrażanie europejskich, krajowych i regionalnych polityk dotyczących ochrony środowiska, krajobrazu i adaptacji do zmian klimatu, służących zachowaniu walorów przyrodniczo-krajobrazowych miasta i jego otoczenia.	5. Wzrost pozycji konkurencyjnej sąsiednich lub dalej położonych miejscowości jako potencjalnych miejsc zamieszkania, pracy i wypoczynku. 6. Brak zainteresowania potencjalnych inwestorów terenami inwestycyjnymi miasta.
--	--

Tabela 3. SWOT, sfera przestrzenna

Mocne strony	Słabe strony
1. Ukształtowanie terenu (kotlina otoczona górami) oraz bogate i zróżnicowane walory przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe i krajobrazowe wpływające na wysoką atrakcyjność turystyczną miasta. 2. Występowanie na terenie miasta obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych - park narodowy, park krajobrazowy, obszary Natura 2000, pomniki przyrody oraz duży udział terenów biologicznie czynnych (las, pola, łąki), gwarantujący mieszkańcom kontakt z przyrodą. 3. Liczne szlaki turystyczne, euroregionalne szlaki rowerowe, single track, szlaki piesze. 4. Występowanie różnorodnych rezerw zasobów naturalnych, w tym wód geotermalnych. 5. Dostępne tereny zielone, w tym zagospodarowane i zadbane parki miejskie. 6. Plan adaptacji do zmian klimatu Aglomeracji Jeleniogórskiej. 7. Różnorodność funkcji i tożsamości miejsc poszczególnych obszarów miasta, umożliwiającą kształtowanie zróżnicowanej oferty mieszkaniowej i usługowej miasta, bazującej na genius loci. 8. Dostosowany do rozwoju urbanizacyjnego miasta układ systemu sieci wodociągowej. 9. Zmiany zachodzące w sposobie ogrzewania zasobów mieszkaniowych - rosnąca liczba mieszkańców miasta korzystających z ekologicznych źródeł ogrzewania mieszkań –	1. Duże zróżnicowanie przestrzenne i znaczna rozciągłość miasta, wpływające na trudność wdrożenia idei miasta 15-minutowego, charakteryzującego się dobrym dostępem do usług publicznych dla wszystkich mieszkańców. 2. Zły stan techniczny wielu dróg gminnych wymagających remontu lub modernizacji. 3. Hałas komunikacyjnych generowany przez ruch tranzytowy oraz podmiejski. 4. Duże natężenie ruchu, w szczególności w centrum miasta oraz w korytarzach głównych tras tranzytowych, wpływające na jakość życia, stan środowiska. 5. Brak spójnej sieci dróg i ścieżek rowerowych. 6. Ukształtowanie terenu zwiększające wrażliwość na skutki zmian klimatu oraz generowanie zanieczyszczeń powietrza. 7. Zła jakość wód powierzchniowych związana z dużą wrażliwością wód na zanieczyszczenia komunalne. 8. Duża liczba zabytkowych budynków charakteryzujących się złym stanem technicznym, znaczna skala potrzeb w zakresie nieruchomości objętych ochroną konserwatorską. Niska estetyka przestrzeni miejskiej. 9. Deficyty w zakresie dostępu do sieci kanalizacyjnej, w szczególności w Jagniątkowie, Goduszynie oraz na nowych terenach mieszkaniowych.

wzrost postaw proekologicznych wśród jeleniogórzan. 10. Zorganizowany system gospodarki odpadami, który podlegać będzie dalszym przemianom w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym. 11. Wysoki procent powierzchni miasta objęty miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. 12. Potencjał partnerów instytucjonalnych i społecznych zaangażowanych w realizację działań na rzecz ochrony przyrody i środowiska, w tym Karkonoskiego Parku Narodowego z siedzibą w Jeleniej Górze i organizacji pozarządowych, umożliwiające realizację innowacyjnych i skutecznych działań na rzecz ochrony przyrody. 13. Zidentyfikowane w mieście potrzeby w zakresie rewitalizacji, ochrony środowiska oraz kształtowania przestrzeni miejskiej mające odzwierciedlenie w miejskich dokumentach strategicznych i planistycznych.	10. Nieadekwatne do obecnej jakości surowca technologie poboru i uzdatniania wody oraz wyeksploatowane sieci wodociągowe, wymagające dużych nakładów na modernizację i przebudowę. 11. Wysokie koszty utrzymania czystości w mieście. 12. Deficyty w zakresie spójności i powiązań terenów zielonych, np. poprzez ciągi spacerowe, rowerowe oraz mały udział zieleni w centrum miasta. 13. Niska dostępność komunikacyjna Jeleniej Góry względem ośrodka wojewódzkiego.
Szanse	Zagrożenia
1. Ujęcie Jeleniej Góry w planach rozwoju województwa dolnośląskiego jako rdzenia Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego i dostosowanie polityki rozwoju regionu do potrzeb i problemów tego obszaru. 2. Współpraca ponadlokalna, ukierunkowana na kompleksowe rozwiązywanie problemów i wykorzystanie atutów rozwojowych w układach funkcjonalnych. 3. Współpraca miasta oraz gmin z powiatu karkonoskiego w zakresie podejmowania inwestycji ukierunkowanych na rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury. 4. Wzrost liczby programów krajowych ukierunkowanych na ograniczenie zanieczyszczenia powietrza, np. Ciepłe mieszkanie. 5. Dostępność środków zewnętrznych umożliwiających m.in. wymianę źródeł ciepła na ekologiczne, w tym wykorzystujących odnawialne źródła energii, realizację inwestycji w zieloną i niebieską infrastrukturę, małą retencję oraz mających na celu dostęp do czystej wody i zapewnienie sprawnego systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków. 6. Realizacja działań strategicznych przez Polskę i Unię Europejską, zakładających osiągnięcie znaczącej redukcji emisji gazów cieplarnianych w perspektywie do roku 2050. 7. Współpraca instytucji i podmiotów zajmujących się ochroną środowiska w mieście oraz regionie.	1. Globalne zagrożenia związane z postępującymi zmianami klimatycznymi i ich niekorzystne efekty skutkujące negatywnym oddziaływaniem na jakość życia, zdrowia czy bezpieczeństwo publiczne np. wskutek długotrwałych suszy, ulewnych deszczy. 2. Pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego związane ze wzrostem stężenia pyłu zawieszonego PM10. 3. Potencjalnie wysokie oraz średnie zagrożenie powodziowe. 4. Brak współpracy gmin z powiatu karkonoskiego w zakresie modernizacji sieci wodno-kanalizacyjnej. 5. Niewystarczający poziom środków finansowych na działania związane z modernizacją ujęć i stacji uzdatniania wody oraz modernizacją i rozbudową sieci wodociągowych i kanalizacyjnych. 6. Wzrost kosztów odbioru i przetwarzania odpadów zebranych z terenu miasta. 7. Presja gmin ościennych na rozwój turystyki, nieadekwatna do możliwości rozwoju infrastruktury wodociągów i kanalizacji. 8. Niewystarczający poziom środków finansowych na działania związane z renowacją budynków oraz na rzecz adaptacji do zmian klimatu. 9. Brak spójności planów zagospodarowania przestrzennego gmin regionu Karkonoszy, w szczególności na styku granic poszczególnych gmin.

	10. Duża presja urbanizacyjna w regionie Karkonoszy, wpływająca negatywnie na spójność ekologiczną przestrzeni oraz na bioróżnorodność. 11. Zagrożenia dla spójności powiązań ekologicznych, zarówno w obrębie przestrzeni miasta, jak też w odniesieniu do powiązań z sąsiednimi terenami, w tym z obszarami chronionymi, np. Parkiem Krajobrazowym Doliny Bobru, Karkonoskim Parkiem Narodowym.
--	---

Źródło: Opracowanie własne.

IV. Problemy rozwojowe Jeleniej Góry

Kolejnym krokiem do określenia potrzeb rozwojowych Jeleniej Góry było ustalenie problemów rozwojowych w sferze społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej.

Tabela 4. Problemy rozwojowe miasta.

Sfera	Problemy rozwojowe
Sfera społeczna	1. Spadająca liczba mieszkańców oraz prognoza wskazująca na przyspieszenie ubytku liczby mieszkańców w przyszłości, których skutki odczuwane będą w różnych sferach funkcjonowania miasta, w tym w wymiarze społecznym i gospodarczym. 2. Starzenie się społeczeństwa i rosnąca w związku z tym skala potrzeb związanych z pomocą społeczną, aktywnością społeczną i opieką zdrowotną (ograniczona dostępność do leczenia specjalistycznego). 3. Trudność zatrzymania w mieście młodych osób, między innymi ze względu na dużą i rosnącą konkurencję o zasoby ludzkie, mało atrakcyjne oferty pracy w mieście skutkujące odpływem migracyjnym młodych, dobrze wykształconych osób. 4. Zagrożenie ubóstwem mieszkańców miasta, w tym osób starszych, z niepełnosprawnościami, samotnych, ograniczające aktywność społeczną, wpływające na wykluczenie społeczne. 5. Niezaspokojenie potrzeb mieszkaniowych, w szczególności osób młodych, rodzin wielodzietnych i osób o niższych dochodach, związane z ograniczoną ilością atrakcyjnych mieszkań, wysokimi i rosnącymi cenami mieszkań, dużym popytem na mieszkania oraz konkurencją o zasoby mieszkaniowe generowaną przez funkcję turystyczną. 6. Niskie poczucie bezpieczeństwa wśród osób młodych w Jeleniej Górze. 7. Niepełne rozpoznanie i wykorzystanie przez miasto potencjału organizacji społecznych i liderów, jak też potrzeb i aktywności osób młodych. 8. Niedostosowanie obiektów i przestrzeni publicznych do szczególnych potrzeb i aktywności mieszkańców, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami. Ograniczona dostępność do niektórych obiektów sportowych i kulturalnych, wynikająca z sytuacji materialnej oraz niedostatecznej promocji oferty kulturalnej. 9. Niewykorzystany potencjał Jeleniej Góry w odniesieniu do jej funkcji akademickiej, przejawiający się w małej liczbie osób studiujących w mieście w porównaniu do innych ośrodków akademickich.

Sfera gospodarcza	1. Deficyt kadr na rynku pracy, wynikający z sytuacji demograficznej, jak też ograniczonej zdolności miasta do przyciągania specjalistów, przy istniejących barierach ograniczających mobilność na rynku pracy. 2. Niewykorzystanie potencjału akademickiego Jeleniej Góry w kreowaniu rozwiązań na styku pomiędzy biznesem a nauką, służących podniesieniu prestiżu szkół wyższych i uruchomieniu impulsów dla rozwoju innowacji w gospodarce. 3. Niewystarczające dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb i oczekiwań uczniów oraz lokalnego rynku pracy. Pogłębiający się deficyt w kadrze nauczycieli specjalistów kształcących w zawodzie. 4. Zmniejszające się zasoby dostępnych terenów inwestycyjnych pozostających w gestii Miasta, skutkujące ograniczeniami w zakresie możliwości przyciągania nowych inwestorów lub prowadzenia reinwestycji funkcjonujących już w mieście firm. 5. Niedostateczna liczba specjalistycznych i innowacyjnych firm na rynku lokalnym tworzących atrakcyjne oferty pracy zarówno dla młodych mieszkańców miasta, jak i stanowiące impuls do przyciągania do miasta nowych mieszkańców. 6. Niski poziom współpracy i komunikacji pomiędzy różnymi aktorami rozwoju gospodarczego, w tym reprezentujących miasto, edukację, biznes. 7. Niepełne wykorzystanie potencjału turystycznego miasta, między innymi opierającego się na ofercie kulturalnej i dziedzictwie kulturowym. 8. Niewystarczający poziom koordynacji tworzenia i sprzedaży oferty turystyczno-rekreacyjno-kulturalnej Kotliny Jeleniogórskiej. 9. Niewykorzystany potencjał zdegradowanych przestrzeni miejskich, w tym terenów poprzemysłowych po byłym Zakładzie Włókien Chemicznych Chemitex-Celwiskoza. 10. Wykluczenie komunikacyjne Jeleniej Góry w ujęciu regionu i kraju ograniczające atrakcyjność inwestycyjną miasta. 11. Niewystarczająca dostępność komunikacyjna związana m.in. z deficytem połączeń komunikacyjnych Jeleniej Góry z kurortami Karkonoszy i innymi miejscowościami powiatu karkonoskiego, wpływająca na dostępność do miejsc pracy, usług oraz obsługę ruchu turystycznego.
Sfera przestrzenna	1. Ograniczona dostępność do usług publicznych z perspektywy peryferyjnych rejonów miasta związana z dużą rozciągłością miasta i koncentracją funkcji usługowych w centralnych obszarach Jeleniej Góry. 2. Duże natężenie ruchu oraz zwiększający się poziom hałasu komunikacyjnego w szczególności w centrum miasta oraz w korytarzach głównych tras tranzytowych, wpływające na pogorszenie jakości życia i stanu środowiska naturalnego. 3. Zły stan techniczny dróg gminnych wymagających znacznych nakładów finansowych na ich remont lub modernizację. 4. Duża wrażliwość miasta na skutki zmian klimatu. Niewystarczający stopień realizacji polityki klimatycznej, w tym brak znaczących inwestycji w zakresie rozwoju niebiesko-zielonej infrastruktury, udziału OZE, zrównoważonej mobilności miejskiej. 5. Zły stan techniczny ujęć i stacji uzdatniania wody, sieci wodociągowej oraz deficyt kanalizacji sanitarnej, które wymagają znacznych nakładów finansowych na ich przebudowę lub modernizację. 6. Zły stan wód powierzchniowych będący m.in. skutkiem zanieczyszczeń komunalnych, w tym generowanych poza granicami miasta. 7. Występujące na terenie miasta zagrożenie powodziowe. 8. Duża liczba zabytkowych budynków charakteryzujących się złym stanem technicznym, znaczna skala potrzeb w zakresie renowacji nieruchomości objętych ochroną konserwatorską. Niska estetyka przestrzeni miejskiej.

	9. Deficyt powiązań komunikacyjnych poza centrum miasta oraz z okolicznymi miejscowościami i ośrodkiem wojewódzkim. Niewykorzystany potencjał sieci kolejowej do obsługi komunikacyjnej w ujęciu funkcjonalnym. 10. Koncentracja problemów funkcjonalno-przestrzennych i technicznych na obszarach zdegradowanych miasta. 11. Deficyty w zakresie rozwoju gospodarki ściekowej w Jagniątkowie, Goduszynie oraz na nowych terenach mieszkaniowych. 12. Brak spójności i powiązań terenów zielonych, np. poprzez ciągi spacerowe, rowerowe oraz mały udział zieleni w centrum miasta. 13. Nie do końca rozpoznany i wykorzystany potencjał wód geotermalnych. 14. Duża presja urbanizacyjna w regionie Karkonoszy, wpływająca negatywnie na spójność ekologiczną przestrzeni oraz na bioróżnorodność również w obrębie miasta. 15. Niewystarczająca współpraca w zakresie planowania przestrzennego gmin regionu Karkonoszy, w szczególności na styku granic poszczególnych gmin.
--	--

Źródło: Opracowanie własne.

V. Wyzwania rozwojowe Jeleniej Góry

Syntezę zjawisk i czynników rozwojowych, w tym problemów i potencjałów rozwojowych Jeleniej Góry rozwinęto w postaci wyzwań rozwojowych. Wyzwania rozwojowe stanowią syntetyczne podsumowanie Diagnozy i jednocześnie charakteryzują się spojrzeniem w przyszłość. Integrują poszczególne czynniki rozwojowe i wskazują jakich rezultatów oraz przemian należy oczekiwać w przyszłości.

Wyzwanie 1. Podniesienie prestiżu miasta i rozwinięcie jego marki – jako miasta perspektywicznego (między innymi dla osób młodych, biznesu, seniorów), w tym ośrodka akademickiego i kształcenia zawodowego, przedsiębiorczego i innowacyjnego, z bogatą ofertą mieszkaniową, rekreacyjną, turystyczno-uzdrowiskową.

- Jelenia Góra notuje niekorzystne saldo migracji, w szczególności w odniesieniu do osób młodych. Mając na względzie niekorzystną strukturę wiekową w mieście, konieczne jest zatrzymanie dynamiki wyludniania się miasta. Wyzwanie wskazuje na potrzebę zatrzymania osób młodych poprzez zwiększanie atrakcyjności rynku pracy, zwiększanie dostępności i jakości oferty mieszkaniowej oraz rozwój oferty spędzania czasu wolnego. Jelenia Góra posiada atuty, które wydają się być kluczowe dla podniesienia prestiżu miasta i zbudowania marki miasta jako miejsca perspektywicznego i przyjaznego do życia. Jest to między innymi potencjał edukacyjny, w tym akademicki, ale też istniejący już w mieście potencjał innowacyjnego biznesu. Miasto posiada również potencjał do kształtowania oferty czasu wolnego, między innymi na bazie funkcji turystyczno-uzdrowiskowej.
- Wyzwanie jest ukierunkowane na rozwój tzw. srebrnej gospodarki, która z jednej strony skoncentrowana jest na zaspokajaniu potrzeb osób starszych, natomiast z drugiej strony bazuje na ich doświadczeniu oraz sile nabywczej, które mogą być wykorzystane do większej aktywizacji i samodzielności tej grupy społecznej. Wdrożenie koncepcji srebrnej gospodarki może przynieść szereg korzyści związanych nie tylko z podniesieniem jakości życia osób starszych i seniorów, ale także dzięki wykorzystaniu zasobów miasta (potencjał uzdrowiskowy, dostęp do kultury, sportu i rekreacji) przyczynić się do rozwoju gospodarczego miasta.
- Wyzwanie oddaje ducha różnorodności funkcji rozwojowych miasta. Jelenia Góra chce kontynuować przemiany gospodarcze, których przejawem jest rozwój innowacyjnej gospodarki. Taki rozwój daje szansę na stworzenie bardziej atrakcyjnego rynku pracy. Z drugiej strony miasto

rozwijać będzie funkcję uzdrowiskowo-turystyczną, korzystając z dużej rozpoznawalności i atrakcyjności turystycznej regionu Karkonoszy.

Wyzwanie 2. Rozwinięcie konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty edukacyjnej, stanowiącej wizytówkę miasta, wpływającej na decyzje migracyjne, będącej impulsem i wsparciem dla rozwoju gospodarczego.

- Jelenia Góra posiada zróżnicowaną i szeroką ofertę edukacji na każdym poziomie kształcenia, od podstawowego do wyższego. W szczególności kształcenie na poziomie ponadpodstawowym i wyższym może stać się czynnikiem wpływającym na atrakcyjność zamieszkania i rozwoju biznesu w Jeleniej Górze.
- Poprzez kształcenie ponadpodstawowe Jelenia Góra otwiera ścieżki rozwoju zawodowego i osobistego, w szczególności dla młodych mieszkańców miasta, powiatu karkonoskiego oraz południowej części województwa dolnośląskiego. Niestety Jelenia Góra nie jest w stanie trwale wiązać ze sobą młodych osób uczestniczących w kształceniu ponadpodstawowym. Wciąż zbyt słabo komunikuje możliwości rozwoju i jakości życia. Wydaje się również, iż słabo wykorzystany jest potencjał kształcenia wyższego. Atrakcyjność kształcenia na poziomie ponadpodstawowym nie koresponduje z możliwościami znalezienia atrakcyjnej i perspektywicznej pracy oraz oferty mieszkaniowej.
- Placówki kształcące zawodowo w coraz większym stopniu zaczynają współpracować z przedsiębiorcami z jeleniogórskiego rynku pracy. Te pozytywne przemiany napotykać szereg barier, m. in. prawno-formalnych. W kształceniu zawodowym wciąż brakuje praktyków z biznesu. Wydaje się również, iż potencjał do zmiany tkwi w wymiarze organizacji współpracy biznesu i edukacji. W Jeleniej Górze poziom moderowania tego procesu jest wciąż niewystarczający. Wzmocnienie współpracy pomiędzy kształceniem zawodowym a biznesem przyniesie obopólne korzyści, w szczególności w perspektywie deficytów kadr na rynku pracy. Dla miasta korzyścią będzie mocniejsze związanie ze sobą absolwentów techników, liceów i szkół branżowych.
- Atutem Jeleniej Góry może być oferta kształcenia wyższego. W funkcjonowaniu na terenie miasta szkół wyższych należy upatrywać szansy na wykorzystanie ich potencjału naukowo-badawczego. Mocniejsze powiązanie potrzeb rozwoju biznesu i świata nauki może być generatorem pomysłów i innowacji sprzyjających podnoszeniu konkurencyjności gospodarki. W tym przypadku istotne jest wzmocnienie sieci współpracy, która pozwoli skojarzyć ze sobą potrzeby biznesu, miasta i edukacji.

Wyzwanie 3. Wykorzystanie potencjału kapitału społecznego, organizacji i liderów społecznych, instytucjonalnych oraz biznesu w kreowaniu rozwoju miasta – w tym poprzez wielowymiarową współpracę i sieci powiązań.

- Jelenia Góra jako dawna stolica województwa a obecnie ośrodek regionalny może poszczycić się obecnością szeregu ważnych, ponadlokalnych struktur organizacyjnych, instytucji, które związane są z funkcjami miasta, takimi jak administracyjna, edukacyjna, kulturalna, uzdrowiskowa, turystyczna, gospodarcza. Miasto jest zatem miejscem koncentracji potencjału intelektualnego. Istotnym zasobem miasta są organizacje społeczne. Wskaźniki liczby organizacji pozarządowych w relacji do liczby mieszkańców są wysokie na tle kraju i regionu. Oznacza to, że atutem miasta jest potencjał społeczny generowany przez osoby pracujące zarówno w sektorze publicznym, gospodarczym, jak i społecznym. Wydaje się przy tym, iż potencjał miasta nie jest odpowiednio wyeksponowany i wykorzystany. Brakuje odpowiedniej moderacji i współpracy na wielu poziomach, w tym pomiędzy biznesem, edukacją, organizacjami społecznymi.
- Wzmocnienie i rozwinięcie współpracy wydaje się być jednym z mniej kosztownych rozwiązań w zakresie polityki rozwoju lokalnego i ponadlokalnego. Wymaga jednak odpowiedniej wiedzy merytorycznej, organizacyjnej i transparentności. Współpraca może przyczynić się do

generowania innowacyjnych w skali miasta, ale też i regionu rozwiązań, np. w zakresie kształcenia zawodowego, prowadzenia badań i wdrożeń innowacyjnych usług społecznych, rozwiązań dla biznesu, innowacji społecznych, inteligentnych rozwiązań w zakresie świadczenia usług publicznych, czy też takich wyzwań jak deinstytucjonalizacja usług społecznych.

Wyzwanie 4. Kształtowanie wspólnej partnerskiej polityki rozwoju w układzie terytorialnym Jeleniej Góry oraz sąsiednich samorządów, w szczególności w zakresie mobilności, ochrony środowiska, rynku pracy i turystyki.

- Region Karkonoszy stanowi bardzo specyficzny i niepowtarzalny układ funkcjonalno-przestrzenny w skali kraju. Jelenia Góra stanowi centrum i jest największym ośrodkiem osadniczym i administracyjnym tego układu. Położona jest w śródgórskiej Kotlinie Jeleniogórskiej. Miasto otoczone jest górami, jak też miejscowościami o wybitnie turystycznej funkcji. Widoczne są przy tym dynamiczne zjawiska urbanizacyjne, w tym na styku miasto-tereny wiejskie. Takie położenie wymusza szersze spojrzenie na funkcjonowanie całego układu osadniczego regionu Karkonoszy. Gminy regionu Karkonoszy łączą wspólne interesy. Ze względu na uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne jest to przede wszystkim zrównoważony rozwój, w tym zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i ochrona środowiska. Istotny jest także dostęp do rynku pracy i usług publicznych.
- Swoistym krwiobiegiem układu funkcjonalno-przestrzennego regionu Karkonoszy jest układ komunikacyjny i komunikacja zbiorowa. W opinii liderów oraz mieszkańców, w tym również spoza Jeleniej Góry, komunikacja zbiorowa nie spełnia oczekiwań społecznych. Widoczne są deficyty powiązań pomiędzy Jelenią Górą a okolicznymi miejscowościami, a także niska dostępność komunikacyjna miasta na tle ośrodka wojewódzkiego. Tym samym układ osadniczy regionu Karkonoszy nie wykorzystuje swoich atutów.
- Poszczególne miejscowości regionu Karkonoszy osiągnęły znaczący sukces w rozwoju funkcji turystycznej. Liczba udzielanych noclegów w powiecie karkonoskim rośnie dynamicznie i jest jedną z najwyższych w skali kraju. Jednocześnie region nie wykorzystuje należycie efektu synergii, brak jest tworzenia i sprzedaży oferty turystycznej regionu Karkonoszy w oparciu o wspólną ponadlokalną markę turystyczną. Kurorty górskie osiągają granice rozwoju w zakresie liczby miejsc noclegowych. Słabo w tym układzie wykorzystywany jest potencjał Jeleniej Góry m. in. poprzez niedostateczne zaakcentowanie roli miasta jako centrum kulturalnego, handlowego i gastronomicznego regionu.
- Rozwiązywanie ww. problemów możliwe będzie dzięki ścisłej ponadlokalnej współpracy samorządów, partnerów publicznych i społecznych, przy uwzględnieniu lokalnych potrzeb i potencjałów.

Wyzwanie 5. Poprawa i utrzymanie dobrej jakości środowiska, kształtującego atrakcyjność zamieszkania oraz funkcję turystyczno-uzdrowiskową.

- W Jeleniej Górze występują problemy środowiskowe. Zaliczyć do nich należy między innymi: nadmierny hałas komunikacyjny generowany przez ruch miejski i tranzytowy, zły stan wód powierzchniowych, zagrożenie dla spójności ekologicznej i bioróżnorodności. Systematycznie poprawia się przy tym stan powietrza, jednakże należy go na bieżąco monitorować ze względu na znaczącą liczbę czynników mogących spowodować jego pogorszenie. Część problemów wynika z czynników, które zlokalizowane są poza granicami miasta. Stąd istotne jest rozwiązywanie problemów i zmniejszanie deficytów, np. w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, poprzez współpracę ponadlokalną.
- Jakość środowiska ma istotne znaczenie dla funkcji uzdrowiskowej miasta. Poprawa stanu środowiska jest jednym z kluczowych aspektów jakości życia, wpływa bezpośrednio na stan zdrowia mieszkańców. Oczekiwania odnoszące się do poprawy stanu środowiska są wyrażane

przez mieszkańców miasta jako jedno z istotniejszych postulatów rozwoju miasta. Widoczny jest tu również głos młodych mieszkańców Jeleniej Góry chcących cieszyć się bliskością i kontaktem z przyrodą.

- Nie bez znaczenia dla jakości środowiska i tym samym jakości życia jest dostosowanie się do zmian klimatu. Ocieplanie się klimatu wpływa na występowanie groźnych zjawisk pogodowych, takich jak susze, wiatry huraganowe i trąby powietrzne, nawałne deszcze czy opady gradu. Oznacza to konieczność „budowania” miasta, które jest odporne na skutki zmian klimatu, np. poprzez lepszą retencję wody, większą powierzchnię terenów zielonych, mniejszą powierzchnię przestrzeni zajętych przez beton.

Wyzwanie 6. Zachowanie i wzmocnienie spójności ekologicznej przestrzeni Jeleniej Góry, służącej celom ochrony przyrody, zachowaniu bioróżnorodności oraz funkcji społecznej.

- Jelenia Góra jest miastem o znacznej powierzchni i rozciągłości. Miasto położone jest w kotlinie i otoczone górami. Tym samym odznacza się niezwykle walorami widokowymi. Kotlina Jeleniogórska, wraz z otaczającymi ją Karkonoszami, Rudawami Janowickimi i Górami Kaczawskimi, stanowi szczególny krajobraz, zarówno z przyrodniczego jak i kulturowego punktu widzenia.
- Jelenią Górę i jej otoczenie charakteryzuje znaczna skala procesów urbanizacyjnych. Związane jest to zarówno z wielkością miasta i trendami przemieszczania się ludności na tereny podmiejskie, jak też rozwijającą się funkcją turystyczną. Niekontrolowana urbanizacja stanowi jedno z zagrożeń zrównoważonego rozwoju regionu Karkonoszy.
- Zachowanie spójności ekologicznej i walorów krajobrazowych jest istotne nie tylko z perspektywy ochrony przyrody i zachowania bioróżnorodności. Jest to zasób, który tworzy tożsamość miasta i wpływa na jakość życia i funkcję społeczną, umożliwiając mieszkańcom kontakt z przyrodą.
- Problematyka zrównoważonego planowania rozwoju w odniesieniu do przestrzeni miasta i jego otoczenia ujęta została w opracowanej przez Karkonoski Park Narodowy „Zielonej Strategii”. Do najważniejszych celów Zielonej Strategii zaliczono: kształtowanie łączności ekologicznej i poprawę stanu różnorodności biologicznej, poprawę gospodarowania wodą, wdrożenie idei zielonej infrastruktury w poprawę lokalnego planowania przestrzennego oraz budowę partnerstwa na rzecz zielonej infrastruktury w regionie.

Wyzwanie 7. Wzmocnienie funkcji usługowych (lokalne centra aktywności), podnoszących jakość życia mieszkańców, przy zachowaniu genius loci poszczególnych rejonów miasta.

- Cechą charakterystyczną miasta jest silne zróżnicowanie poszczególnych jego rejonów, które razem tworzą zespół miejski pod względem fizjonomii, standardu wyposażenia w zakresie infrastruktury technicznej, form układów przestrzennych i zabudowy, a wreszcie w sferze świadomości lokalnych społeczności. Cechą wyróżniającą Jelenią Górę jest układ osadniczy rozwinięty w formie pasma o długości ok. 30 km.
- Rozciągłość miasta w istotnym zakresie determinuje sposób funkcjonowania miasta. Przykładem jest ocena dostępności komunikacyjnej, najwyższa w obszarach centralnych miasta, znacznie gorsza w obszarach oddalonych od centrum. Podobna ocena dotyczy dostępu do szeregu usług, w tym kultury, rekreacji, sportu, ale też rynku pracy.
- Poszczególne rejony Jeleniej Góry posiadają swój indywidualny charakter. Wymusza to poszukiwanie rozwiązań rozwoju lokalnego, które dopasowane będą do układu funkcjonalno-przestrzennego i jednocześnie spełniać będą kryteria odnoszące się do zrównoważonego terytorialnie rozwoju miasta. Istotne znaczenie będzie mieć w szczególności dostęp do usług społecznych zapewniających aktywność społeczną, uwzględniających przy tym potrzeby różnorodnych grup społecznych i wiekowych w poszczególnych rejonach miasta.

Wyzwanie 8. Podniesienie atrakcyjności mieszkaniowej, przy zachowaniu walorów estetycznych, przestrzennych, krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego.

- Rozwój oferty mieszkaniowej, obok kwestii odnoszących się do atrakcyjności rynku pracy, jest jedną z kluczowych dla rozwoju Jeleniej Góry z perspektywy mieszkańców, w tym osób młodych. W badaniach ilościowych i jakościowych mieszkańcy i liderzy podkreślali, że sytuacja na rynku mieszkaniowym nie sprzyja zatrzymaniu młodych, m. in. ze względu na wysokie ceny mieszkań.
- Dużą część zasobów mieszkaniowych miasta stanowi zabudowa charakteryzująca się wysokim stopniem dekapitalizacji i zaniedbania. Jest to przy tym znaczący zasób dziedzictwa kulturowego ze względu na fakt, iż duża liczba budynków mieszkalnych to obiekty zabytkowe.
- Miasto powinno dążyć do systematycznej poprawy standardu i jakości oraz dostępności do zasobów mieszkaniowych. Wymaga to przemyślanych działań rewitalizacyjnych oraz działań, które pozwolą tworzyć nowe, atrakcyjne osiedla mieszkaniowe, będące zachętą dla osób młodych do pozostania w Jeleniej Górze lub impulsem przyciągającym potencjalnych nowych mieszkańców spoza miasta.

Wyzwanie 9. Poprawa dostępności miasta oraz integracja społeczna, wynikająca z solidarności społecznej, międzypokoleniowej, kulturowej, ekologicznej.

- Jelenia Góra jest miastem, które dotykają istotne zmiany demograficzne. Jest miastem z dużym i rosnącym odsetkiem osób starszych. Taki obraz demograficzny miasto zachowa przez najbliższe dekady, co wynika z niekorzystnej struktury wiekowej jego mieszkańców. Oznacza to, że polityka senioralna będzie jedną z kluczowych polityk miejskich przez długi okres czasu, a rozwiązania kształtowane obecnie w tym zakresie służyć będą dwóm wyżom demograficznym. Starzenie się społeczeństwa wymusza kształtowanie rozwiązań, które dotyczą zarówno aktywności społecznej, ale też wsparcia seniorów, m. in. w zakresie pomocy społecznej, opieki zdrowotnej.
- Liczną grupą mieszkańców Jeleniej Góry są osoby z niepełnosprawnościami. Solidarność społeczna oraz potrzeba rozwoju kapitału społecznego, poprzez włączenie społeczne, wymusza dążenie do poprawy sposobu funkcjonowania tych osób w mieście. Potrzeby osób z niepełnosprawnościami są różnorodne, podobnie jak seniorów. Dotyczą również potrzeb związanych z aktywnością społeczną, np. udziału w ofercie kultury, sportu, zarówno w sposób czynny jak też bierny oraz potrzeby bycia aktywnym zawodowo i niezależnym ekonomicznie. Jedną z kluczowych potrzeb osób z niepełnosprawnościami jest jednak ich mobilność.
- Jelenia Góra stała się domem dla znacznej grupy migrantów. Część tych osób zamierza trwale związać się z miastem. Jest to istotna szansa na wzbogacenie i zwiększenie kapitału społecznego miasta i powinna być wsparta integracją społeczną.

CZĘŚĆ STRATEGICZNA

VI. Koncepcja Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034

1. Struktura logiczna Strategii.

Misja, wizja, cele i kierunki działań przedstawione zostały w formie drzewa prezentującego strukturę logiczną Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034, odrębnie w trzech sferach: społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej.

Schemat 1. Struktura logiczna Strategii.

Źródło: Opracowanie własne.

2. Wizja i misja Jeleniej Góry do 2034 roku.

2.1. Wizja Jeleniej Góry.

Wizja stanowi projekcję pożądanego stanu, do którego powinny doprowadzić działania podjęte w ramach realizacji celów strategicznych i kierunków działań SRMJG 2024-2034 w perspektywie do 2034 roku. Wizja została opracowana na podstawie wyników prac warsztatowych prowadzonych z udziałem przedstawicieli interesariuszy.

Wizja Jeleniej Góry w 2034 roku

Jelenia Góra jest miastem o wysokim prestiżu, powszechnie znanym w Polsce oraz rozpoznawalnym w Europie i na świecie, cieszącym się uznaniem jako innowacyjny ośrodek kształcenia zawodowego i akademickiego, ośrodek gospodarczy oraz atrakcyjne miejsce pracy, zamieszkania i wypoczynku z docenianą bazą sportowo-rekreacyjną, turystyczno-uzdrowiskową oraz kulturową.

Dzięki efektywnej administracji samorządowej, wzmocnieniu sieci powiązań i współpracy władz miasta, biznesu, środowiska edukacyjnego, organizacji i liderów społecznych oraz instytucjonalnych znacząco poprawiły się warunki i jakość życia w mieście. Wzrosła konkurencyjność oferty edukacyjnej, w tym zawodowej i akademickiej, a rozwój gospodarczy uzyskał wysoką dynamikę. Osiągnięcie wysokiego poziomu rozwoju miasta zaowocowało zwiększeniem liczby mieszkańców oraz wzrostem zainteresowania ze strony inwestorów, gości i turystów.

Wysoki prestiż i osiągnięcia Jeleniej Góry ułatwiły przez kolejne lata prowadzenie wspólnej polityki rozwoju w układzie terytorialnym miasta oraz sąsiednich samorządów w zakresie mobilności, ochrony środowiska i krajobrazu, rynku pracy oraz zrównoważonej turystyki. Dzięki temu udało się zachować i utrzymać w dobrej jakości środowisko oraz spójność ekologiczną i bioróżnorodność w przestrzeni Jeleniej Góry.

Jelenia Góra stała się miastem otwartym społecznie i gospodarczo o wysokim stopniu integracji i solidarności społecznej, międzypokoleniowej, międzykulturowej, rozwiniętej świadomości ekologicznej oraz z wyeksponowanym dziedzictwem kulturowym. Prężny rozwój miasta, uwypatnienie jego atutów i piękna przy jednoczesnej poprawie dostępności komunikacyjnej, zarówno wewnętrznej jak i zewnętrznej, pozwolił na zbudowanie marki miasta, jako miejsca perspektywistycznego - przyjaznego do życia, prowadzenia biznesu oraz atrakcyjnego turystycznie.

2.2. Misja Jeleniej Góry.

Misja stanowi syntetyczną deklarację określającą najwyższego poziomu cel, najogólniejszą koncepcję działania. W SRMJG 2024-2034 tworzonej z udziałem partnerów społecznych, misja określa też wspólne zobowiązania wobec przyszłości. Osiągnięciu misji służą cele strategiczne, w ramach których zaprojektowano interwencje w trzech sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej.

Misja Jeleniej Góry do 2034 roku

Osiągnięcie jak najwyższego poziomu rozwoju i funkcjonowania miasta w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz zadowolenia jego mieszkańców i gości, przy jednoczesnym respektowaniu polityk horyzontalnych oraz zasad zrównoważonego rozwoju.

3. Cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań.

Cele strategiczne to cele najwyższej wagi, stanowią strategiczną odpowiedź władz Miasta na jego społeczne, gospodarcze i przestrzenne uwarunkowania oraz wyzwania rozwojowe. Osiągnięcie celów strategicznych oznaczać będzie urzeczywistnienie wizji rozwoju miasta.

Cele operacyjne to składowe celów strategicznych. Łączą misję, wizję oraz cele strategiczne z kierunkami działań podejmowanymi dla osiągnięcia celów strategicznych, a także z oczekiwanymi rezultatami planowanych działań oraz wskaźnikami ich osiągnięcia.

Kierunki działań mieszczą się natomiast w sferze metod i narzędzi osiągania tych celów, których dobór i realizacja będą zależne od przyszłych, aktualnie jedynie przewidywanych, uwarunkowań, decyzji, procesów, a także od możliwości samorządu gminy oraz jego partnerów. W realizację konkretnych działań samorząd będzie włączał partnerów, w tym publicznych oraz prywatnych w ramach wszystkich trzech sfer rozwoju miasta: społecznej, gospodarczej i przestrzennej, a także społeczność Jeleniej Góry.

3.1. Cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej.

Poniżej zaprezentowane zostały cele operacyjne i kierunki działań, które będą podejmowane przez samorząd miasta dla osiągnięcia celów strategicznych i operacyjnych Jeleniej Góry w trzech sferach: społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej.

Tabela 5. Cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działań oraz oczekiwane rezultaty kierunków działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej.

SFERA SPOŁECZNA

Cel strategiczny 1: Poprawa atrakcyjności i jakości życia w mieście oraz zapobieganie negatywnym trendom demograficznym

Cele operacyjne SRMJG 2024-2034	Kierunki działań	Rezultaty
1.1. Zwiększanie atrakcyjności osiedleńczej Jeleniej Góry dla osób młodych	1.1.1. Rozbudowa infrastruktury placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz domów studenckich dla młodzieży kształcącej się poza miejscem stałego zamieszkania	1.1.1. Poprawa jakości bazy placówek opiekuńczo – wychowawczych
	1.1.2. Rozwijanie współpracy pomiędzy szkołami i uczelniami wyższymi a przedsiębiorstwami w zakresie organizacji staży/praktyk zawodowych oraz możliwości przyszłego zatrudnienia osób odbywających staż/praktykę	1.1.1. Zwiększenie liczby miejsc zakwaterowania dla młodzieży spoza miasta pobierającej naukę w Jeleniej Górze
	1.1.3. Prowadzenie działań w kierunku zwiększenia rangi miasta jako ośrodka akademickiego i kształcenia zawodowego	1.1.2. Zwiększenie szans uczniów i studentów na zatrudnienie w jeleniogórskich przedsiębiorstwach
	1.1.4. Wspieranie rozwoju kultury studenckiej i młodzieżowej	1.1.3. Wzrost rozpoznawalności Jeleniej Góry, jako ośrodka akademickiego i kształcenia zawodowego
	1.1.5. Opracowanie i wdrażanie mechanizmów dążących do podniesienia atrakcyjności jeleniogórskiego rynku pracy	1.1.4. Uwzględnienie potrzeb osób młodych, w tym studentów, w programie kulturalno-rozrywkowym miasta
	1.1.6. Prowadzenie aktywnej polityki mieszkaniowej	1.1.5. Wzrost liczby miejsc pracy w nowoczesnych sektorach gospodarki
	1.1.7. Ustalanie priorytetu pierwszeństwa oraz ulg finansowych w dostępie do opieki nad dziećmi do lat 3 oraz do najmu lub nabycia mieszkań komunalnych i gruntów mieszkaniowych dla młodych i wielodzietnych rodzin	1.1.6. Poprawa dostępności i jakości gminnego zasobu mieszkaniowego
	1.1.8. Podejmowanie działań w kierunku zwiększenia dostępności do sieci światłowodowej szerokopasmowej na terenie miasta	1.1.6. Wzrost możliwości zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych
	1.1.9. Rozwój oferty spędzania czasu wolnego dostosowanej do młodych mieszkańców i ich dzieci	1.1.7. Poprawa dostępu do infrastruktury mieszkaniowej oraz opieki nad dziećmi dla osób młodych i rodzin wielodzietnych
	1.1.10. Budowanie marki miasta jako miejsca perspektywicznego i przyjaznego do życia, m. in. w oparciu o dostępność usług	

	i infrastruktury oraz walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz dziedzictwa kulturowego	1.1.8. Poprawa warunków zdalnej pracy i nauki 1.1.9. Wzrost atrakcyjności oferty spędzania czasu wolnego 1.1.10. Wzrost rozpoznawalności Jeleniej Góry wśród młodych mieszkańców kraju
1.2. Wysoka jakość edukacji oraz oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej	1.2.1. Podnoszenie jakości kształcenia na wszystkich szczeblach edukacji 1.2.2. Rozbudowa i doposażenie infrastruktury edukacyjnej 1.2.3. Zwiększanie liczby działań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w jeleniogórskich szkołach 1.2.4. Podwyższanie kwalifikacji i kompetencji pracowników sektora oświaty i wychowania 1.2.5. Stwarzanie warunków dla doskonalenia systemu edukacji ukierunkowanej na uzyskanie najwyższego standardu edukacyjnego oraz dążenie do dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy 1.2.6. Zwiększanie roli kultury w procesie edukacji i przygotowywania dzieci oraz młodzieży do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym 1.2.7. Rozwijanie zróżnicowanej oferty kulturalnej, w tym organizowanie wydarzeń rangi krajowej i międzynarodowej 1.2.8. Integrowanie działań jeleniogórskich instytucji kultury oraz innych podmiotów branży rozrywkowej w zakresie tworzenia oferty programowej, planowania kalendarza imprez i wydarzeń kulturalnych oraz działań informacyjno – promocyjnych 1.2.9. Rozbudowa i modernizacja bazy sportowej i rekreacyjnej oraz instytucji kultury 1.2.10. Podwyższanie rangi cyklicznych imprez sportowych	1.2.1. Wzrost kompetencji społecznych i poziomu wiedzy jeleniogórskich przedszkolaków i uczniów 1.2.2. Poprawa jakości bazy dydaktycznej jeleniogórskich placówek oświatowych 1.2.3. Zmniejszenie zjawiska depresji i uzależnień wśród uczniów, poprawa ich komunikacji interpersonalnej, umiejętności zarządzania czasem i swoimi emocjami 1.2.4. Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji zawodowych nauczycieli 1.2.5. Zwiększenie dostępności kadr wykwalifikowanych zgodnie z potrzebami rynku pracy 1.2.6. Upowszechnienie kultury wśród dzieci i młodzieży 1.2.7. Szersze uczestnictwo mieszkańców miasta w działaniach jeleniogórskich instytucji kultury 1.2.7. Wzrost rozpoznawalności Jeleniej Góry, jako ośrodka z unikatową ofertą kulturalną instytucji kultury. 1.2.8. Spójna oferta kulturalno-rozrywkowa

	organizowanych na terenie miasta 1.2.11. Podniesienie jakości działań informacyjnych w zakresie oferty sportowo-rekreacyjnej miasta oraz organizowanych wydarzeń sportowych 1.2.12. Dostosowywanie infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej oraz sportowo – rekreacyjnej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	miasta 1.2.9. Poprawa jakości bazy sportowej i rekreacyjnej 1.2.10. Wzrost rozpoznawalności Jeleniej Góry jako ośrodka z unikatową ofertą sportową 1.2.11. Wzrost liczby mieszkańców i turystów korzystających z oferty sportowo – rekreacyjnej miasta 1.2.12. Poprawa dostępności infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej oraz sportowo – rekreacyjnej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami
1.3. Poprawa bezpieczeństwa w mieście	1.3.1. Intensyfikacja działań służb mundurowych, w zakresie wspólnej oceny zagrożeń porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców oraz podejmowania wspólnych działań zaradczych 1.3.2. Rozbudowa systemu monitoringu miejskiego, w szczególności w przestrzeniach publicznych 1.3.3. Wdrażanie rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego 1.3.4. Prowadzenie działań w zakresie edukacji na rzecz bezpieczeństwa	1.3.1. Poprawa efektywności służb mundurowych w sytuacjach zagrożenia 1.3.2. Zmniejszenie poziomu przestępczości 1.3.3. Zmniejszenie liczby wypadków drogowych 1.3.4. Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie zapobiegania zagrożeniom bezpieczeństwa
1.4. Poprawa jakości i dostępności usług społecznych, ochrony i profilaktyki zdrowia oraz rehabilitacji	1.4.1. Podejmowanie działań na rzecz zwiększenia liczby miejsc w instytucjach opieki nad dzieckiem do lat 3 1.4.2. Rozbudowa infrastruktury oraz poprawa jakości i dostępności usług z zakresu opieki społecznej 1.4.3. Wdrażanie koncepcji srebrnej gospodarki, m. in. w zakresie rozszerzenia oferty dóbr i usług zaspokajających potrzeby osób starszych, wspierania idei uczenia się przez całe życie umożliwiającego utrzymanie długotrwałej aktywności	1.4.1. Zaspokojenie popytu na miejsca w żłobkach 1.4.2. Dostosowanie infrastruktury i usług społecznych do potrzeb mieszkańców 1.4.3. Aktywizacja społeczna osób starszych 1.4.3. Wzrost aktywności zawodowej osób starszych

	zawodowej, wzmacniania aktywności fizycznej i zachowań prozdrowotnych seniorów oraz działań edukacyjnych w zakresie ICT, wolontariatu i pracy społecznej seniorów 1.4.4. Opracowanie i wdrożenie systemu zachęt dla zapewnienia odpowiedniej ilości pracowników instytucji pomocy społecznej 1.4.5. Podejmowanie działań na rzecz zmniejszenia zagrożenia patologiami społecznymi 1.4.6. Prowadzenie kampanii edukacyjnych oraz wdrażanie programów i działań w zakresie aktywnego i zdrowego trybu życia skierowanych do różnych grup społecznych i wiekowych	1.4.4. Zapewnienie zgodnej z zapotrzebowaniem dostępności kadr opieki społecznej 1.4.5. Ograniczenie zagrożenia patologiami społecznymi 1.4.6. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców miasta
1.5. Poprawa efektywności administracji samorządowej	1.5.1. Podniesienie poziomu standardów działania i kompetencji lokalnej administracji 1.5.2. Poprawa jakości i dostępności usług i infrastruktury administracji publicznej 1.5.3. Integracja danych przestrzennych miasta 1.5.4. Rozwój e-usług	1.5.1. Wzrost poziomu zadowolenia mieszkańców z usług świadczonych przez miasto 1.5.2. Likwidacja barier architektonicznych w obiektach administracji lokalnej i jednostek podległych 1.5.3. Wdrożenie oprogramowania i systemów wspierających mieszkańców w korzystaniu ze świadczonych usług 1.5.3. Usprawnienie pracy administracji publicznej 1.5.4. Usprawnienie usług świadczonych przez administrację publiczną

Cel strategiczny 2: Budowa tożsamości lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego

Cele operacyjne SRMJG 2024-2034	Kierunki działań	Rezultaty
2.1. Wysoki poziom integracji mieszkańców	2.1.1. Promowanie patriotyzmu lokalnego 2.1.2. Realizacja programów przeciwdziałania zjawiskom wykluczenia społecznego	2.1.1. Wzrost poczucia tożsamości lokalnej 2.1.2. Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego mieszkańców i grup

	2.1.3. Realizacja programów integracji społecznej, międzypokoleniowej i międzykulturowej 2.1.4. Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie budowania poczucia współodpowiedzialności, więzi, wspólnoty i integracji międzypokoleniowej w szczególności kierowanych do dzieci i młodzieży 2.1.5. Promowanie idei wolontariatu oraz wspieranie inicjatyw samopomocowych mieszkańców	społecznych 2.1.3. Pogłębienie integracji społecznej, międzypokoleniowej i międzykulturowej 2.1.3. Wyższy poziom uczestnictwa cudzoziemców i migrantów w życiu miasta 2.1.4. Wzrost świadomości obywatelskiej, w tym u dzieci i młodzieży 2.1.5. Zmniejszenie poczucia izolacji wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
2.2. Zwiększona aktywność i partycypacja społeczna mieszkańców	2.2.1. Prowadzenie skutecznej, systematycznej, wieloaspektowej komunikacji z mieszkańcami w zakresie współzarządzania miastem 2.2.2. Dążenie do zwiększenia aktywności obywatelskiej mieszkańców 2.2.3. Tworzenie warunków/udostępnianie miejsc do organizowania wydarzeń z zakresu integracji obywatelskiej oraz aktywności NGO 2.2.4. Zachęcanie mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w życiu miejskim i organizowanych wydarzeniach nie tylko w roli widza i końcowego odbiorcy, ale również na etapie przygotowania i organizacji 2.2.5. Wspieranie inicjatyw mieszkańców we wszystkich sferach działalności miasta	2.2.1. Trafniejsze identyfikowanie problemów i oczekiwań społeczności lokalnej umożliwiające podejmowanie właściwych decyzji rozwojowych 2.2.2. Zwiększenie liczby mieszkańców zaangażowanych w proces budżetu obywatelskiego 2.2.2. Zwiększenie liczby mieszkańców biorących udział w wyborach 2.2.3. Poprawa warunków do aktywności społecznej 2.2.4. Bardziej efektywne wykorzystanie kompetencji mieszkańców miasta 2.2.5. Wzrost zaufania mieszkańców do władz miasta, wzbudzenie w nich poczucia sprawczości oraz uwzględniania ich potrzeb i decyzji w działaniach miasta

SFERA GOSPODARCZA

Cel strategiczny 3: Rozwinięta, konkurencyjna i innowacyjna gospodarka wykorzystująca potencjał turystyczny, kulturowy i uzdrowiskowy miasta

Cele operacyjne SRMJG 2024-2034	Kierunki działań	Rezultaty
3.1. Wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców	3.1.1. Prowadzenie zajęć z zakresu przedsiębiorczości w szkołach, w tym we współpracy z instytucjami otoczenia biznesu 3.1.2. Wprowadzanie innowacyjnych form kształcenia postaw i kompetencji przedsiębiorczych wśród dorosłych mieszkańców miasta 3.1.3. Tworzenie warunków dla rozwoju sektora MŚP 3.1.4. Rozwijanie współpracy przedsiębiorców z samorządem lokalnym 3.1.5. Wzmacnianie roli współpracy międzysektorowej, w tym instytucji otoczenia biznesu, rynku pracy, przedsiębiorców oraz szkół i uczelni wyższych	3.1.1. Podniesienie wiedzy uczniów z zakresu przedsiębiorczości 3.1.2. Podniesienie wiedzy dorosłych mieszkańców miasta z zakresu przedsiębiorczości 3.1.3. Zwiększenie liczby lokalnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw 3.1.3. Poprawa warunków do prowadzenia działalności gospodarczej 3.1.4. Poprawa dialogu pomiędzy władzami miasta i przedsiębiorcami 3.1.5. Dostosowanie podaży do popytu na lokalnym rynku pracy
3.2. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej stymulowanej potencjałem turystycznym i uzdrowiskowym miasta	3.2.1. Wzmacnianie potencjału terenów inwestycyjnych, w tym terenów pod tworzenie zróżnicowanej infrastruktury turystycznej, uzdrowiskowej oraz związanej z ofertą spędzania czasu wolnego 3.2.2. Opracowanie i wdrożenie systemu ulg podatkowych dla inwestorów z branż priorytetowych dla rozwoju miasta, tworzących nowe, atrakcyjne miejsca pracy 3.2.3. Profesjonalna obsługa inwestorów na wszystkich etapach realizacji inwestycji 3.2.4. Wzmacnianie współpracy pomiędzy środowiskami nauki, biznesu i samorządu oraz włączenie przedstawicieli biznesu	3.2.1. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej miasta 3.2.2. Zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą w mieście 3.2.3. Poprawa środowiska prowadzenia działalności gospodarczej w mieście 3.2.4. Realizacja wspólnych inicjatyw międzysektorowych 3.2.5. Wzrost rozpoznawalności miasta jako miejsca atrakcyjnego do zainwestowania oraz organizowania prestiżowych wydarzeń

	i nauki w strategiczne zarządzanie miastem 3.2.5. Poprawa skuteczności działań z zakresu promocji gospodarczej miasta, w szczególności w celu pozyskania strategicznych inwestorów prowadzących innowacyjną, ponadlokalną działalność gospodarczą z zakresu inteligentnych specjalizacji 3.2.6. Promowanie lokalnych przedsiębiorstw wyróżniających się innowacyjnością, odnoszących sukcesy na rynku krajowym i międzynarodowym oraz prezentujących wzorcowe postawy w zakresie zrównoważonego rozwoju, z poszanowaniem środowiska naturalnego w celu zwiększenia rozpoznawalności Jeleniej Góry, jako miasta atrakcyjnego dla biznesu 3.2.7. Dążenie do tworzenia na terenie miasta infrastruktury aktywności kongresowej i turystyki biznesowej oraz podejmowanie współpracy z organizatorami prestiżowych wydarzeń na skalę europejską i światową	gospodarczych 3.2.6. Wzrost prestiżu i rozpoznawalności firm działających na lokalnym rynku 3.2.7. Wzrost liczby przedsiębiorstw działających w branży turystycznej
3.3. Rozwój potencjału kulturowego, turystycznego i uzdrowiskowego miasta	3.3.1. Integrowanie działań środowisk/institucji na rzecz tworzenia i promowania oferty turystyczno-rekreacyjno-kulturowej regionu Karkonoszy 3.3.2. Dążenie do stworzenia zintegrowanego w skali regionu systemu komunikacji zbiorowej dającego mieszkańcom i turystom możliwość skorzystania z oferty kulturalnej miasta i usług okołoturystycznych świadczonych przez jeleniogórskich przedsiębiorców 3.3.3. Rozwijanie i skuteczna promocja kluczowych wydarzeń organizowanych na terenie miasta oraz produktów i atrakcji turystycznych bazujących na dziedzictwie kulturowym i/lub walorach przyrodniczo-środowiskowych 3.3.4. Podejmowanie działań na rzecz ochrony zabytków i obszarów zabytkowych oraz ich turystycznego udostępniania 3.3.5. Systematyczne budowanie marki miasta, w tym poprzez	3.3.1. Zwiększenie współpracy środowisk/institucji w zakresie tworzenia i promowania oferty turystyczno-rekreacyjno-kulturowej regionu Karkonoszy 3.3.2. Optymalizacja połączeń komunikacji zbiorowej, w tym z gminami ościennymi i miejscowościami turystycznymi 3.3.3. Zwiększenie liczby turystów odwiedzających miasto 3.3.4. Poprawa stanu obiektów zabytkowych 3.3.5. Wzrost rozpoznawalności miasta na arenie krajowej i międzynarodowej 3.3.5. Wzrost dochodów miasta, w tym głównie pochodzących z opłaty uzdrowiskowej oraz

	kreowanie nowych atrakcji	podatku CIT
	3.3.6. Podejmowanie działań w zakresie tworzenia nowej infrastruktury turystycznej i uzdrowiskowej	3.3.6. Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej i uzdrowiskowej

SFERA PRZESTRZENNA

Cel strategiczny 4: Wysoki stopień integracji przestrzennej oraz zachowania zasobów naturalnych

Cele operacyjne SRMJG 2024-2034	Kierunki działań	Rezultaty
4.1. Zrównoważona mobilność i wysoka dostępność komunikacyjna miasta	4.1.1. Podejmowanie działań na rzecz poprawy dostępności komunikacyjnej miasta, w tym m. in. poprzez lobbowanie na rzecz włączenia Jeleniej Góry w sieć dróg ekspresowych i autostrad, inwestycje w sieć kolejową zapewniającą połączenia do miasta i skrócenie czasu dojazdu, zwiększenie liczby połączeń kolejowych oraz rozwój infrastruktury transportu lotniczego w mieście	4.1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta
	4.1.2. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej, oświetleniowej oraz infrastruktury transportu publicznego na terenie miasta	4.1.2. Poprawa stanu miejskiej infrastruktury drogowej, oświetleniowej oraz infrastruktury transportu publicznego na terenie miasta
	4.1.3. Integracja systemów transportu zbiorowego i indywidualnego	4.1.2. Poprawa komfortu jazdy i bezpieczeństwa w ruchu drogowym
	4.1.4. Podejmowanie działań na rzecz odciążenia centrum miasta z ruchu tranzytowego	4.1.3. Zwiększenie liczby osób korzystających z transportu zbiorowego
	4.1.5. Upowszechnianie/wdrażanie koncepcji Smart City w zakresie inteligentnej mobilności oraz wykorzystywania głównie czystej energii	4.1.3. Wzrost konkurencyjności transportu zbiorowego
	4.1.6. Wdrażanie rozwiązań ukierunkowanych na rozwój zrównoważonej mobilności miejskiego obszaru funkcjonalnego Aglomeracji Jeleniogórskiej	4.1.4. Odciążenie układu komunikacyjnego i zwiększenie przepustowości dróg
	4.1.7. Modernizacja i rozwój spójnej sieci dróg rowerowych, pieszych	4.1.5. Wzrost udziału inteligentnych rozwiązań w zakresie mobilności miejskiej
		4.1.5. Wzrost wykorzystania czystej energii w mobilności miejskiej
		4.1.6. Poprawa warunków na rzecz

	oraz pieszo – rowerowych 4.1.8. Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie zrównoważonej mobilności, w tym elektromobilności	zrównoważonej mobilności miejskiego obszaru funkcjonalnego Aglomeracji Jeleniogórskiej 4.1.7. Poprawa infrastruktury dla pieszych i rowerów 4.1.8. Utrwalanie postaw prośrodowiskowych wśród mieszkańców miasta
4.2. Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz zwiększenie odporności miasta na skutki zmian klimatu	4.2.1. Wdrażanie rozwiązań poprawiających jakość powietrza atmosferycznego 4.2.2. Zwiększanie niezależności energetycznej miasta 4.2.3. Podejmowanie działań na rzecz zachowania, ochrony oraz zrównoważonego wykorzystania zasobów dziedzictwa naturalnego, w tym obszarów cennych przyrodniczo 4.2.4. Wzmacnianie odporności miasta na skutki zmian klimatu 4.2.5. Zapewnienie sprawnego systemu zarządzania kryzysowego 4.2.6. Podejmowanie i promowanie działań na rzecz rozwoju tzw. gospodarki o obiegu zamkniętym 4.2.7. Optymalizowanie gospodarki wodno-ściekowej miasta 4.2.8. Usprawnianie i rozwijanie systemu zagospodarowania odpadów komunalnych 4.2.9. Promowanie koncepcji Smart City w zakresie rozpowszechnienia inteligentnych systemów zarządzania energią w obiektach gminnych i prywatnych 4.2.10. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców	4.2.1. Ograniczenie niskiej emisji transportowej i kominowej 4.2.2. Wyższy stopień wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych 4.2.3. Poprawa jakości środowiska naturalnego 4.2.4. Ograniczenie stopnia zagrożenia skutkami zmian klimatycznych 4.2.4. Racjonalne gospodarowanie wodami 4.2.5. Poprawa stanu infrastruktury i wyposażenia jednostek ratowniczo – gaśniczych 4.2.5. Poprawa efektywności służb kryzysowych w sytuacjach zagrożenia 4.2.6. Minimalizacja zużycia zasobów naturalnych i powstawania odpadów 4.2.7. Poprawa czystości wód powierzchniowych i podziemnych 4.2.8. Zwiększenie efektywności systemu gospodarowania odpadami komunalnymi 4.2.9. Wzrost wykorzystania nowoczesnych technologii w zarządzaniu energią

		4.2.10. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców
4.3. Poprawa jakości przestrzeni publicznych	4.3.1. Podniesienie jakości oraz tworzenie nowych, atrakcyjnych i nowoczesnych przestrzeni publicznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców, w tym osób ze szczególnymi potrzebami 4.3.2. Rozwój terenów zielonych 4.3.3. Rewitalizacja terenów i obiektów zdegradowanych 4.3.4. Podejmowanie działań w zakresie rozbudowy i modernizacji cmentarzy komunalnych, w tym pod kątem zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc pochówku 4.3.5. Zwiększanie partycypacji mieszkańców w procesach planowania przestrzennego	4.3.1. Poprawa atrakcyjności i dostępności przestrzeni/obiektów publicznych 4.3.2. Zwiększenie powierzchni i poprawa stanu zieleni gminnej 4.3.3. Poprawa estetyki miasta oraz przywrócenie lub nadanie nowych funkcji zdegradowanym terenom/obiektom 4.3.4. Zwiększenie powierzchni i poprawa stanu zagospodarowania cmentarzy komunalnych 4.3.5. Uwzględnianie decyzji mieszkańców w procesach planowania przestrzennego

Źródło: opracowanie własne.

VII. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta

Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw w zmienionej Ustawie o samorządzie gminnym wprowadziła obowiązek sporządzania w ramach strategii rozwoju gminy m. in. modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Model to celowo uproszczony sposób prezentacji rzeczywistych lub pomyślanych cech obiektu ograniczony do cech najbardziej istotnych, abstrahujący od wielu cech rzeczywistych³.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej prezentuje pożądane kierunki rozwoju przestrzennego określonego terytorium. Przedstawia zmiany, jakie powinny zaistnieć w przestrzeni, by zrealizować cele strategiczne oraz osiągnąć efekty tych celów⁴.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Jeleniej Góry rozumiany jest jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni. Przez docelowy rozumie się dotyczący co najmniej 2034 r., do którego sporządzana jest strategia, lecz w wielu elementach wykraczający poza ten rok z powodu niewielkiego tempa zmian i np. mniejszego zapotrzebowania na przestrzeń. W wielu elementach traktowany jest jako obejmujący najszerzy wyobrażony zakres zmian przy obecnych uwarunkowaniach. Obraz ten może przed jego osiągnięciem zmienić się wskutek zmian uwarunkowań pociągających za sobą konieczność zmiany SRMJG 2024-2034. Zakres zmian ujętych w modelu wynika m. in. z ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Jeleniej Góry (dalej: mpzp), którymi pokryte jest prawie całe miasto. Jako docelowe należy rozumieć elementy składowe modelu opisane w kolejnych podrozdziałach.

Celami sporządzania modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta są:

- 1) Pokazanie kierunków i efektów zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta jako element strategii sterowania jego rozwojem, ułatwiający konsultacje społeczne i akceptację tych zmian.
- 2) Stworzenie ram dla prowadzenia i koordynacji procesów rozwojowych na danym terytorium przez różnych interesariuszy rozwoju (władze samorządowe, potencjalnych inwestorów, właścicieli nieruchomości)⁵.
- 3) Stworzenie podstaw rozmieszczania strategicznych inwestycji celu publicznego oddziałujących na przestrzeń oraz wpisania w model obszarów strategicznej interwencji⁶.
- 4) Stworzenie podstaw dla sporządzenia planu ogólnego miasta wymaganego przez ustawę⁷.
- 5) Stworzenie podstaw dla ewentualnej rewizji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, np. w przypadku kolidowania z korytarzami ekologicznymi.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta nie jest planem jego zagospodarowania przestrzennego. Opiera się na zasadach:

³ Malisz B., *Zarys teorii kształtowania układów osadniczych*, Arkady, Warszawa 1981.

⁴ *Modele struktury funkcjonalno-przestrzennej w strategiach rozwoju*, Ministerstwo Rozwoju i Polityki Regionalnej, Departament Strategii, maj 2020 r.

⁵ *Modele*, op. cit.

⁶ *Ibid.*

⁷ *Ustawa z 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw*, Dz.U. 2023 poz. 1688.

- 1) Selektowności funkcjonalnej – koncentracji na wybranych strategicznych elementach zagospodarowania przestrzennego.
- 2) Selektowności przestrzennej – ograniczającej zakres treści ustaleń przede wszystkim do istotnych z punktu widzenia całości planowanego obszaru⁸.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej składa się z części tekstowej oraz graficznej. Ta ostatnia obejmuje ujęcie zbiorcze (mapa 1) oraz mapy tematyczne: system przyrodniczy (mapa 2), elementy sieci osadniczej (mapa 3), powiązania infrastrukturalne – elementy liniowe sieci transportowych i infrastruktury technicznej (mapa 4), trasy rowerowe na tle dróg krajowych (mapa 5), obszary o kluczowych funkcjach, konflikty przestrzenne i inne obszary ważne z punktu widzenia miasta (mapa 6) oraz schemat powiązań infrastrukturalnych i funkcjonalnych pomiędzy obszarami (mapa 7). Tekst i mapy uzupełniają się, co znaczy, że większość treści zawartych na mapach nie jest opisywana w tekście, zwłaszcza, jeśli nie wymaga to uzasadnienia lub wyjaśnień. Z kolei niektóre treści prezentowane są tylko tekstowo, zwłaszcza jeśli ogólność modelu i zasób informacji nie upoważniają do zaprojektowania danego elementu w konkretnej przestrzeni (co ponadto mogłoby przedwcześnie usztywniać przyszłe rozwiązania). Mapy modelu obrazują zarazem odniesienia przestrzenne niezbędne do określania ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w mieście (zaprezentowane w rozdz. VIII). Mapy obrazują obraz przyszły (docelowy). Dla jego spójności nie rozróżniano graficznie elementów istniejących i projektowanych. Ich odróżnienie jest możliwe, ponieważ stan istniejący widoczny jest na podkładach mapowych.

Istotą struktury są relacje np. między miejscami zamieszkania a miejscami pracy, usług i rekreacji, w tym między centrami usługowymi a mieszkaniowymi obszarami obsługiwanymi, również między terenami inwestycyjnymi a powiązaniami ekologicznymi jako mogące generować konflikty. Relacjami uwzględnianymi w modelu mogą być też relacje w procesie rozwoju np. między czynnikami pobudzającymi lub ułatwiającymi rozwój a skutkami ich oddziaływania na przestrzeń. Uzasadnia to zaprezentowanie modelu na jednej mapie (mapa 1), aby umożliwić rozpoznanie relacji między różnymi elementami treści. Dla większej czytelności treści te przedstawiono też w rozbiciu na 5 map tematycznych (mapy 2, 3, 4, 5 i 6).

Mapy modelu należy rozumieć jako orientacyjne (przybliżone), mimo że elementy ich treści w zdecydowanej większości podane są z dużą dokładnością. Jako model przeznaczone są one do odczytywania na wydruku w formacie A4, choć prawidłowe ich wyświetlenie ma miejsce w formacie wydruku A1, czyli ok. 70/100 cm (skala mapy to ok. 1:25 000).

Podstawą sporządzenia map modelu było Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Jelenia Góra (zwane dalej Studium)⁹ i inne źródła, wymienione dalej w odpowiednich tematycznie miejscach tekstu.

Przyjęto, że prezentowane treści nie powinny powtarzać dyrektyw i wytycznych wynikających z przepisów prawa powszechnie obowiązującego oraz dokumentów planistycznych poziomu krajowego i regionalnego¹⁰. Dalszy tekst zasadniczo nie powtarza też większości treści z Diagnostyki, a jedynie do niej nawiązuje w zakresie niezbędnym i syntetycznym.

⁸ Churski P., Ciesiółka P., Kołsut B., Mikuta Ł., *Strategia rozwoju ponadlokalnego. Poradnik praktyczny*, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.

⁹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Jelenia Góra, Załącznik nr 1 do uchwały nr 245.XXXIV.2016 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 8 listopada 2016 r. z późniejszymi zmianami, ostatnia 25 listopada 2023 r.

¹⁰ Churski P. i in., *op. cit.*, s. 40.

1. Przesłanki i kierunki zmian w przestrzeni miasta.

Kierunki zmian w przestrzeni miasta wynikają z wielu przesłanek i uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, m. in. z celów SRMJG 2024-2034 oraz obecnych uwarunkowań przestrzennych. Do uwarunkowań zewnętrznych należy m. in. konieczność uwzględnienia ustaleń, zaleceń i zasad zawartych w dokumentach wojewódzkich.

W **Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego (SRWD)**¹¹ wskazano następujące priorytety dla obszarów strategicznej interwencji: rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich, rozwój usług publicznych, poprawa stanu środowiska oraz racjonalne wykorzystanie jego walorów i zasobów, rozwój regionalnej sieci transportowej (dokładniejsze omówienie w odrębnym rozdziale).

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (PZPWD)¹² w hierarchicznym modelu sieci osadniczej określa Jelenią Górę jako ośrodek o znaczeniu regionalnym, dla którego wyodrębniono miejski obszar funkcjonalny - Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny (JOF). Strefa I JOF wyznaczona w oparciu o najsilniejsze powiązania funkcjonalne z Jelenią Górą obejmuje następujące gminy: m. Jelenia Góra, Janowice Wielkie, Jeżów Sudecki, m. Karpacz, Mysłakowice, m. Piechowice, Podgórzyn, Stara Kamienica, m. Szklarska Poręba, Wleń, m. Wojcieszów. Poza strefą I do JOF należą gminy: Bolków, Gryfów Śląski, m. Kowary, Lubomierz, Marciszów, Mirsk, Pielgrzymka, m. Złotoryja, Złotoryja.

Jelenia Góra jest miastem na prawach powiatu i stolicą powiatu karkonoskiego. Oferuje też dostęp do usług poziomu ponadpowiatowego, takich jak: sąd okręgowy, szpital wielospecjalistyczny (dawniej II poziomu referencyjnego), wyższe uczelnie, teatry, filharmonia oraz kino multipleksowe.¹³

Jelenia Góra tworzy aglomerację z miastami leżącymi u stóp Karkonoszy (Kowary, Karpacz, Piechowice, Szklarska Poręba – od 5 do 10 tys. mieszkańców), a także z wsiami o bardzo różnej wielkości¹⁴.

Według PZPWD Jelenia Góra należy także do następujących obszarów funkcjonalnych: przygranicznego, sudeckiego (jego strefy górskiej) oraz obszarów funkcjonalnych cennych przyrodniczo (obszar o najwyższymi wysokim poziomie ochrony oraz obszary uzupełniające, w tym fragment korytarza ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym).

Jako istotne dla prowadzonej przez miasto polityki przestrzennej należy uznać następujące zasady zawarte w PZPWD:

- ograniczenie wprowadzania zabudowy na tereny otwarte i w dolinach rzecznych,
- ochrona obszarów o wartościach przyrodniczych, krajobrazowych, terenów otwartych,
- utrzymanie i rozbudowa powiązań obszarów chronionych,
- ochrona układów hydrograficznych,
- dążenie do zwartości struktury przestrzennej, uzyskanie równowagi terenów zabudowanych, zieleni urządzonej i terenów otwartych,
- racjonalność i ekonomika wykorzystania przestrzeni, niewprowadzanie zabudowy mieszkaniowej na tereny zalewowe.

¹¹ *Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego*, Wrocław 2018.

¹² *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego*, Załącznik nr 1 do Uchwały nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r.

¹³ Sołtys, J., Dorocki, S. *Rozmieszczenie usług jako podstawa rozpoznawania ośrodków podregionalnych w Polsce i ich hierarchii*. *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, 32(3), Kraków, 2018.

¹⁴ *Diagnoza uwarunkowań rozwojowych Jeleniej Góry*, Instytut Badawczy IPC sp. z o.o. oraz Respublic sp. z o.o.

PZPWD zawiera też ustalenia obowiązujące dla gmin w zakresie zasad zagospodarowania przestrzennego obszarów funkcjonalnych, w tym Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego:

1. Prowadzenie współpracy w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych w celu zarządzania przestrzenią w taki sposób, aby następowała integracja oraz łączenie funkcji komplementarnych w przestrzeni w celu zmniejszenia kosztów funkcjonowania infrastruktury komunalnej i podniesienia jakości życia mieszkańców, z uwzględnieniem:

1) zrównoważonej mobilności, w tym zwiększenia udziału ruchu rowerowego w transporcie, m.in. poprzez:

- a) wskazanie w studiach gmin przebiegu planowanych głównych tras rowerowych województwa,
- b) planowanie i realizowanie wzdłuż dróg gminnych pozostałych tras rowerowych wiążących jednostki osadnicze z celami codziennych dojazdów lub przystankami transportu zbiorowego.

2) wspólnego planowania rozwoju zabudowy mieszkaniowej w formie kompleksowych zespołów zabudowy, z zapewnieniem w miejscu zamieszkania dostępu do podstawowych usług publicznych, infrastruktury technicznej oraz transportu zbiorowego,

3) potrzeb ochrony obszarów cennych przyrodniczo i ochrony krajobrazu kulturowego oraz tożsamości miejsca,

4) potrzeb kształtowania struktur przestrzennych umożliwiających zachowanie i funkcjonowanie terenów otwartych i zieleni w obszarach zurbanizowanych, powiązanych z miejskimi systemami zieleni,

5) potrzeb ograniczania zagospodarowania terenów dotychczas niezurbanizowanych i zapobieganiu temu zagospodarowaniu,

6) potrzeb zachowania obszarów dostępnych publicznie w ramach struktury zagospodarowania przestrzeni miejskich,

7) kształtowania wysokiej jakości przestrzeni publicznych, w tym rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

2. Wzmacnianie potencjałów wewnętrznych wynikających z renty położenia i charakteru miejskiego obszaru funkcjonalnego, stanowiących o jego konkurencyjności.

PZPWD przewiduje również m.in.:

- określenie na terenie gminy co najmniej jednego dużego, zwartego kompleksu rekreacyjno-wypoczynkowego (o zalecanej powierzchni dla gmin powyżej 10 tys. mieszkańców powyżej 20 ha),
- określenie odpowiednich proporcji pomiędzy terenami zabudowy mieszkaniowej a publicznie dostępnymi terenami rekreacyjno-wypoczynkowymi poprzez ustalenie wytycznych do planów miejscowych.

PZPWD zawiera jako postulat kierowany do gmin zaplanowanie i utworzenie parkingów P&R oraz B&R w sąsiedztwie stacji i przystanków kolejowych poza obszarem centralnym Jeleniej Góry.

Ponadto, w PZPWD ujęte zostały następujące inwestycje celu publicznego o charakterze ustaleń i znaczeniu ponadlokalnym, m. in.:

- Ochrona przed powodzią Kotliny Jeleniogórskiej – rzeka Bóbr. Wariant II – ochrona bierna i czynna (prace regulacyjne na długości 65,897 km).

- Ochrona przed powodzią Kotliny Jeleniogórskiej – potok Piastówka. Wariant I – ochrona bierna (prace na długości 4,5 km).
- Ochrona przed powodzią gminy Jelenia Góra – potok Radomierka w m. Jelenia Góra (prace na długości 8 km).
- Ochrona przed powodzią Kotliny Jeleniogórskiej – Potok Wrzosówka. Wariant I – ochrona bierna (prace regulacyjne na długości 11,131 km).
- Udrożnienie podstawowych ciągów wywozowych z Dolnego Śląska: prace na linii kolejowej nr 274 Wrocław – Zgorzelec na odcinku Wrocław – Jelenia Góra oraz przyległych łącznicach.
- Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich.
- Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów.
- Optymalizacja systemów gospodarki wodno-ściekowej Jeleniej Góry.
- Budowa łączników aglomeracyjnych między drogą ekspresową S3 a aglomeracją Wałbrzyską oraz Jeleniogórską wraz z dokończeniem południowej obwodnicy Jeleniej Góry.
- Rewitalizacja linii kolejowej nr 274 na odcinku Jelenia Góra – Zgorzelec wraz z łącznicą kolejową linia nr 778 Etap I.

PZPWD wymienia również inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym jako postulaty:

- Modernizacja stacji i linii elektroenergetycznych: modernizacja linii 220 kV Mikułowa-Cieplice w celu dostosowania do zwiększonych przesyłów mocy.
- Budowa linii 110 kV relacji: Jelenia Góra – projektowany GPZ Wojcieszów – GPZ Złotoryja.
- Modernizacja lub przebudowa linii 110 kV: Jelenia Góra ul. Hallerczyków – Miedzianka – Marciszów
- Modernizacja lub przebudowa linii 110 kV: Mikułowa – Bartoszkówka – Pilchowice – Cieplice.
- Modernizacja lub przebudowa linii 110 kV: Kowary – Cieplice.
- Modernizacja lub przebudowa linii 110 kV: Cieplice – Jelenia Góra Zabobrze.

Z celów SRMJG 2024-2034 (nie tylko w sferze przestrzennej) i kierunków działań wynikają następujące kierunki zmian (a także braku zmian) w przestrzeni:

- zachowanie w dobrym stanie zasobów naturalnych i walorów przyrodniczych miasta oraz ciągłości powiązań ekologicznych, czyli zachowanie systemu przyrodniczego,
- rozwój terenów zielonych wraz z ich wzajemnym powiązaniem,
- zapewnienie dobrego dostępu do usług oraz infrastruktury sportowo-rekreacyjnej poprzez ich rozwój we właściwych lokalizacjach i dostęp komunikacyjny,
- rozwój budownictwa mieszkaniowego,
- rewitalizacja terenów i obiektów zdegradowanych,
- poprawa dostępności, funkcjonalności i estetyki przestrzeni miejskiej i obiektów publicznych,
- wzmacnianie potencjału terenów inwestycyjnych dla rozwoju gospodarczego, zwłaszcza nowoczesnych sektorów gospodarki,
- tworzenie infrastruktury kongresowej i turystyki biznesowej,
- tworzenie nowej infrastruktury turystycznej, uzdrowiskowej i rekreacyjnej,
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej i infrastruktury transportu publicznego,
- integracja systemów transportu zbiorowego i indywidualnego,
- modernizacja i rozbudowa spójnej sieci dróg rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz sieci ciągów pieszych,
- rozwój instalacji dla wykorzystania energii odnawialnej.

Na kierunki zmian (a także braku zmian) w przestrzeni wpływają również w zasadniczym stopniu **uwarunkowania przestrzenne**, w tym fakt, że struktura przestrzenna miasta jest w swych zasadniczych zarysach już ukształtowana i zdeterminowana:

1. Przyrodniczymi cechami terenu:

- położeniem prawie całości obszaru miasta w dolinach rzek Kamiennej i Bobru, które charakteryzują się występowaniem licznych drobnych, podmokłych dolinek i zakłębłości terenu ograniczających możliwość ekspansji zagospodarowania miejskiego w niektórych kierunkach, występowaniem terenów szczególnego zagrożenia powodzią,
- występowaniem złóż surowców mineralnych (wód leczniczych),
- występowaniem terenów, które podlegają lub powinny podlegać ochronie ze względów przyrodniczych.

2. Istniejącym zagospodarowaniem i użytkowaniem terenu:

- ukształtowanym centrum usługowym,
- podmiejskim, a nierzadko peryferyjnym charakterem zespołów zabudowy mieszkaniowej położonych w Goduszynie, Maciejowej i Jagniątkowie,
- wykształconym układem komunikacyjnym,
- ograniczeniami związanymi z przebiegiem przez miasto magistralnych sieci infrastruktury technicznej, wymagającymi zachowania odpowiednich stref ochronnych i technicznych,
- ograniczeniami związanymi z występującymi na obszarze miasta nieczynnymi składowiskami odpadów komunalnych i przemysłowych (tereny wymagające rekultywacji)¹⁵.

Specyfiką struktury przestrzennej Jeleniej Góry jest duża rozciągłość (ok. 30 km) i rozczłonkowanie na wiele jednostek osadniczych, z których część powiązana jest linią kolejową z 7 stacjami i przystankami (4 w Śródmieściu, w tym jeden na styku z Zabobrzem, 2 w Cieplicach, jeden w Sobieszowie).

Do **istotnych pozaprzestrzennych uwarunkowań** należy zaliczyć procesy demograficzne, czyli spadającą liczbę ludności miasta i powiatu (jako ewentualnej bazy migracyjnej), a zwłaszcza prognozy demograficzne, wskazujące na dalszy spadek ludności. Z drugiej strony, mimo spadającej liczby ludności, występuje potrzeba powiększenia zasobów mieszkaniowych ze względu na ich niedobór oraz zły stan techniczny.

Na **główne kierunki zmian** (lub braku zmian) w całościowej strukturze przestrzennej miasta składają się:

- zachowanie systemu przyrodniczego miasta oraz rozwój terenów zielonych wraz z ich wzajemnym wiązaniem,
- realizacja idei miasta 15-minutowego poprzez wzmacnianie istniejących lub kształtowanie nowych osiedlowych centrów usługowych wraz z przestrzeniami publicznymi,
- rozwój nowych terenów mieszkaniowych,
- rozwój nowych terenów przemysłowych i usługowych, w tym: infrastruktury kongresowej, turystycznej, uzdrowiskowej i rekreacyjnej,
- wzrost wielofunkcyjności jednostek osadniczych w związku z powstawaniem w nich miejsc pracy, co może zmniejszać skalę dojazdów do pracy,
- realizacja inwestycji dotyczącej budowy obwodnicy,
- rozbudowa sieci dróg rowerowych i infrastruktury towarzyszącej oraz ciągów pieszych.

¹⁵ *Diagnoza, op. cit.*

Poza tym zmiany przestrzeni w obrębie poszczególnych części miasta obejmą:

- poprawę jakości przestrzeni śródmiejskiej i miejskiej, w tym stanu przestrzeni mieszkaniowych, w tym przestrzeni wspólnych,
- rozwój infrastruktury kulturalnej oraz utworzenie miejsc spotkań i integracji dla młodzieży, seniorów i osób z niepełnosprawnością (m. in. w śródmieściu i w osiedlowych centrach usługowych),
- powiększenie bazy noclegowej turystyki,
- rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej,
- rozwój bazy noclegowej dla szkolnictwa ponadpodstawowego i wyższego,
- dostosowanie przestrzeni miejskich do potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami,
- rozwój instalacji dla wykorzystania energii odnawialnej,
- realizację nowych przystanków,
- rozbudowę lotniska.

Efektom powyższych zmian w przestrzeni będzie przyszła struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta, której model (rozumiany jako docelowy w opisanym wcześniej znaczeniu) przedstawia mapa 1.

Ze względu na jeden z celów sporządzania modelu, jakim jest ułatwienie sporządzenia planu ogólnego Jeleniej Góry, tereny zawarte w Studium łączono w miarę możliwości w strefy planistyczne wymienione w Ustawie z 7 lipca 2023 r.¹⁶, z następującymi różnicami:

- 1) Połączono strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową wielorodzinną i jednorodzinną w jedną kategorię, ponieważ ustalenia Studium nie pozwalają na dokonanie jednoznacznego podziału na te kategorie.
- 2) Pozostawiono zawarte w Studium obszary sportowo-rekreacyjne, ponieważ ich przydział do strefy zieleni i rekreacji albo usług wymaga analiz w skali szczegółowszej, co bardziej uzasadnione jest na etapie sporządzania planu ogólnego.
- 3) Pozostawiono zawarte w Studium obszary lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z OZE, które prawdopodobnie kwalifikować się będą do strefy gospodarczej.
- 4) Połączono strefę produkcji rolniczej i strefę otwartą ze względu na brak w czasie sporządzania modelu rozporządzenia opisującego m. in. zasady kwalifikacji terenów do poszczególnych stref.
- 5) Ze strefy komunikacyjnej pokazano oddzielnie tereny kolejowe (w tym linie kolejowe) i lotnisko.

Z istoty stref wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową wynika, że obejmuje ona m. in. tereny usługowe. Może więc być uzasadnione włączenie do takich stref wielofunkcyjnych niektórych sąsiadujących z nimi, a tym bardziej otoczonych nimi stref usługowych – po analizie usług tam obecnych lub przewidywanych.

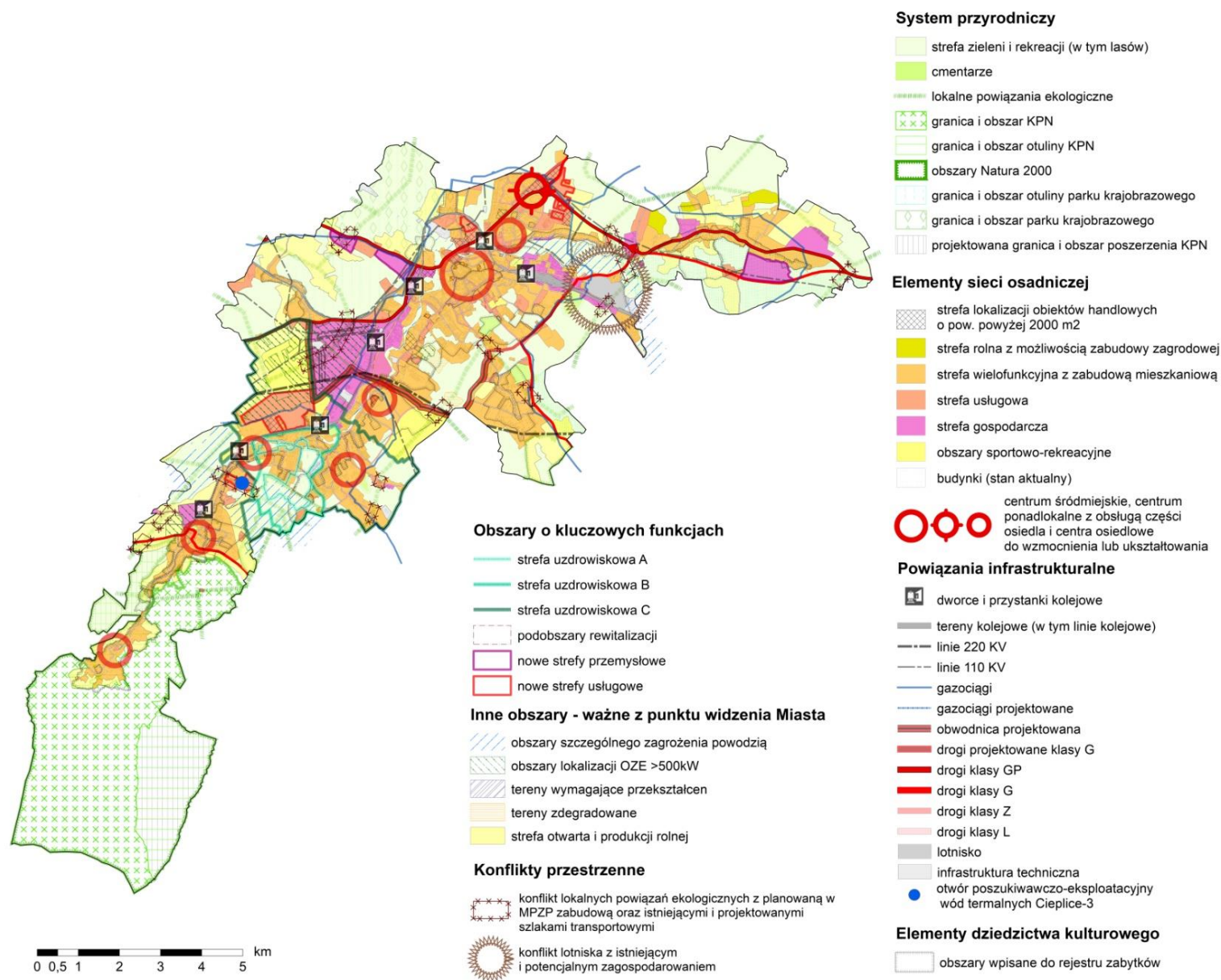
Dodane zostały następujące elementy spoza stref planistycznych ze względu na istotność w kształtowaniu relacji przestrzennych, wymagania ustawowe uwzględnienia ich w modelu lub ustaleniach i rekomendacjach w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej: centra usługowe rzutujące na hierarchię sieci osadniczej, liniowe i punktowe elementy sieci transportowych i infrastruktury technicznej, strefa rolna z możliwością zabudowy zagrodowej, obszary szczególnego zagrożenia powodzią, tereny wymagające przekształceń, tereny zdegradowane. Poza tym spoza stref planistycznych dodano: formy ochrony przyrody, obszary o kluczowych funkcjach i konflikty przestrzenne.

Dla realizacji celów SRMIG 2024-2034 w sferze przestrzennej oprócz zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej istotne będą też zmiany w funkcjonowaniu (np. dotyczące transportu publicznego,

¹⁶ Ustawa z 7 lipca 2023 r., op. cit.

elektromobilności, sposobów ogrzewania), które nie zostały opisane w niniejszym rozdziale (jako dotyczącym tylko modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej), natomiast zostały opisane w innych częściach SRMJG 2024-2034).

Mapa 1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej, ujęcie zbiorcze.

2. System przyrodniczy, w tym system powiązań przyrodniczych i elementy dziedzictwa przyrodniczego.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Jeleniej Góry opisany został począwszy od systemu przyrodniczego, ponieważ jako wymagający zachowania i wzbogacenia determinuje planowanie pozostałych elementów zagospodarowania przestrzennego. System ten jest bardzo ważny dla trwałości funkcjonowania przyrody, a także ze względu na wysokie wartości przyrodnicze oraz rolę, jaką odgrywa dla jakości życia w mieście i ograniczania zmian klimatycznych.

Jelenia Góra położona jest w śródgórskiej Kotlinie Jeleniogórskiej, a jej południowo-zachodni kraniec w Karkonoszach. Głównymi rzekami miasta są Bóbr i Kamienna, które zasilane są przez liczne potoki. Na obszarze miasta występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Wynika to z położenia w zasięgu oddziaływania potoków o charakterze górskim i podgórskim, o szybkich przyborach wody i zlewniach o dużym nachyleniu, charakteryzujących się niską retencją. Na terenie miasta znajdują się dwa suche zbiorniki przeciwpowodziowe: „Cieplice” na potoku Wrzosówka i „Sobieszów” na rzece Kamiennej¹⁷.

Na obszarze miasta znajdują się obszary o szczególnych walorach przyrodniczych, z których część objęta jest ochroną prawną. Część południowa miasta leży na terenie Karkonoskiego Parku Narodowego oraz jego strefy ochronnej (otuliny). Poza tym występują obszary Natura 2000, fragment parku krajobrazowego Doliny Bobru i otuliny parków krajobrazowych. Przewidywane jest poszerzenie Karkonoskiego Parku Narodowego i jego otuliny. Poza ww. obszarami występują też lokalne powiązania ekologiczne¹⁸ pokazane na mapach 1 i 2, w tym fragment korytarza ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym¹⁹. Studium Jeleniej Góry wskazuje na potrzebę ochrony suchych zbiorników przeciwpowodziowych „Cieplice” i „Sobieszów”, stawów i łąk pod Górą Rybień w Maciejowej i łąk w Jagniątkowie²⁰.

Strategia Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 zakłada zapewnienie ciągłości powiązań przyrodniczych w przestrzeni miasta oraz z sąsiednimi terenami, w tym z obszarami chronionymi. System powiązań przyrodniczych zawarty jest w obrębie strefy zieleni i rekreacji, w tym lasów, a uzupełniają go lokalne powiązania ekologiczne (mapa 1). SRMJG 2024-2034 przewiduje również:

- powiększanie terenów zielonych (w tym cmentarzy) wraz z ich wzajemnym wiązaniem oraz tworzenie nowych obszarów zielonych,
- zazielenianie architektury poprzez zielone ściany, mikroogródki, zielone wiaty przystankowe,
- odbetonowanie terenów miasta, terenów zieleni, tworzenie ogrodów społecznych, miejsc uprawy roślin przy szkołach itp. dla poprawy małej retencji.

Ukształtowanie terenu w otoczeniu Jeleniej Góry (kotliną otoczona górami) oraz duże różnice wysokości sprawiają, że okolica ta odznacza się niezwykle cennymi walorami widokowymi. Z dna kotliny widać otaczające ją góry, a z gór widać kotlinę. Do najlepszych punktów widokowych w Jeleniej Górze i jej okolicy należą m. in. wieża zamku Chojnik i wieża widokowa na Wzgórzu Krzywoustego. Potencjalnymi punktami widokowymi są także pozostałości wież widokowych oraz wieże kościołów na terenie miasta. Ciągi widokowe stanowią odcinki linii kolejowych i dróg oraz wały suchych

¹⁷ *Diagnoza, op. cit.*

¹⁸ *Mapa Zielonej Strategii i Planów Działań, <https://kpnmb.pl/zielona-strategia-i-plany-dzialan>.*

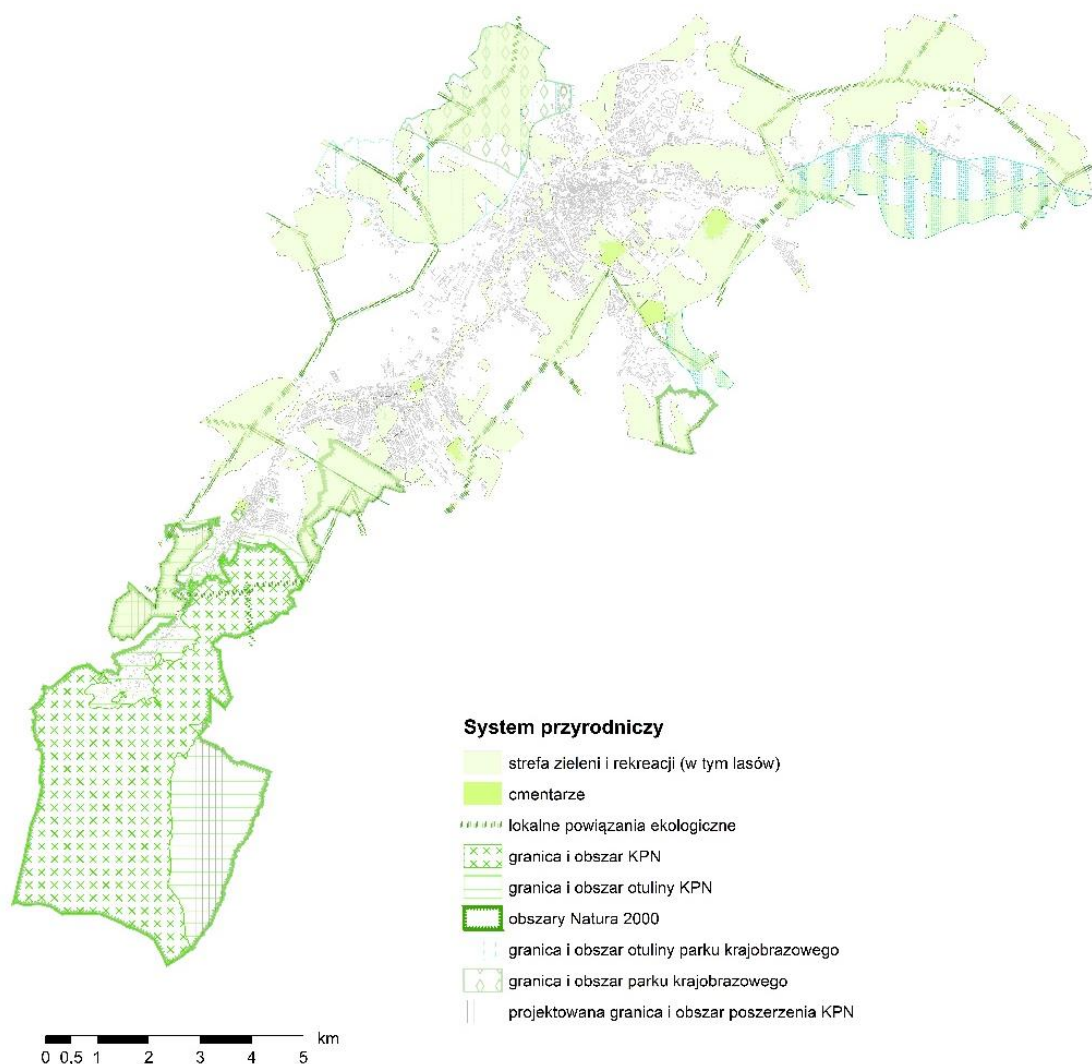
¹⁹ *Plan, op. cit., Załącznik nr 4, mapa planu nr 3.*

²⁰ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Jelenia Góra, Załącznik nr 1 do Uchwały nr 245.XXXIV.2016 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 8 listopada 2016 r.*

zbiorników przeciwpowodziowych. W dnie Kotliny Jeleniogórskiej znajdują się obszary i przedpola o walorach widokowych, z których otwierają się wspaniałe widoki na otaczające góry²¹.

Dla zachowania i lepszego wykorzystania powyższych walorów zasadne jest wykonanie inwentaryzacji i waloryzacji krajobrazowej miasta, a następnie uwzględnianie jej wyników w aktach planistycznych oraz działaniach eksponujących i promujących walory (np. budowa parkingów i dojść do punktów widokowych, budowa wież widokowych, sporządzanie materiałów promocyjnych).

Mapa 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – system przyrodniczy.

Spośród surowców mineralnych, na terenie miasta eksploatowane jest złożo wód leczniczych Cieplice (6 ujęć), co stanowi o bardzo ważnej funkcji miastotwórczej, jaką jest lecznictwo uzdrowiskowe. Zmiany w przestrzeni determinowane są respektowaniem przepisów dotyczących stref ochrony uzdrowiskowej: A, B i C.

Cieplice posiadają też zatwierdzone zasoby wód termalnych (63,5 m³/h), jednak pobór ich jest niewielki i wynosi około 100 m³/rok. Niezatwierdzone zasoby wód termalnych występują w Sobieszowie, gdzie w najbliższej przyszłości zostanie wykonany otwór poszukiwawczo-eksploatacyjny Cieplice-3.

²¹ *Ibid.*, s. 52.

Jeśli po wykonaniu badań parametry wód okażą się wystarczające, wody te wykorzystywane będą w celach ciepłowniczych jako jeden z kroków w kierunku dekarbonizacji i poprawy czystości powietrza.

Na terenie Jeleniej Góry występują ciek naturalne oraz urządzenia melioracji wodnych. Stosownie do art. 205 Ustawy Prawo wodne utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów. Obowiązek ten obejmuje eksploatację, konserwację i remonty w celu zachowania funkcji urządzeń wodnych. W przypadku konieczności wykonania urządzeń wodnych jak również urządzeń melioracji wodnych (w tym ich odbudowy, rozbudowy, przebudowy lub rozbiórki), stosownie do ww. ustawy wymagane jest uzyskanie odpowiedniej zgody wodnoprawnej. Z uwagi na występowanie cieków naturalnych zastosowanie ma art. 232 ust. 1 Prawa wodnego.

3. Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych.

W Jeleniej Górze można wyodrębnić 8 umownych jednostek osadniczych: Śródmieście, Zabobrze, Czarne, Goduszyn, Maciejowa, Cieplice, Sobieszów i Jagniątków. Niektóre z nich wcześniej były odrębnymi miejscowościami lub nawet miastami (Cieplice i Sobieszów), ale zostały włączone w granice administracyjne Jeleniej Góry. Rdzeniem miasta jest centrum historyczne. Zabobrze posiada największy potencjał ludnościowy i usługowy, a ze względu na bliskość jego mieszkańcy mają łatwy dostęp do usług w centrum historycznym²². Na Zabobrze zlokalizowane są m. in. obiekty infrastruktury społecznej obsługujące oprócz mieszkańców miasta również mieszkańców okolicznych miejscowości takie jak: szpital, ZUS, Urząd Skarbowy.

Charakter miejski mają Cieplice pełniące funkcję ośrodka usług uzdrowiskowych i medycznych. W miarę oddalania się od centrum zabudowa miasta przybiera coraz bardziej peryferyjny charakter, aż osiąga charakter typowo wiejski w Goduszynie i Maciejowej, a wiejsko-leśnikowy – w Jagniątkowie. W obrębie historycznego centrum Jeleniej Góry jest sporo zabudowy substandardowej o wysokim stopniu dekapitalizacji i zaniedbania. Można też zauważyć mało atrakcyjne pod względem urbanistycznym i niekorzystne ekologicznie zagospodarowanie największych dolin rzecznych, zwłaszcza doliny Kamiennej na odcinku między centrum miasta, a Cieplicami. W południowej części miasta dominują Karkonosze. Ważnym elementem układu funkcjonalno-przestrzennego miasta są strefy przemysłowe we wschodniej części (między dworcem kolejowym a Bobrem) oraz południowo-zachodniej części (pomiędzy rzeką Kamienną a drogą krajową nr 3)²³ oraz strefa powstająca w zachodniej części miasta (na północ od Cieplic).

W mieście podejmowane są działania rewitalizacyjne. Wyznaczono 3 podobszary rewitalizacji: Cieplice, Sobieszów, Śródmieście. Docelową wizję przemian tych obszarów zapisano w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Jelenia Góra, przyjętym Uchwałą nr 613.LXIV.2023 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 29 marca 2023 r.

Rola niektórych jednostek osadniczych zmieniać się będzie przez wzrost wielofunkcyjności. Zakłada się nową funkcję przemysłową dla Maciejowej i Goduszyna oraz wzmocnienie funkcji: usługowej Śródmieścia i Zabobrza, uzdrowiskowej – Cieplic oraz turystycznej – Sobieszowa i Jagniątkowa.

Hierarchia związana jest z poziomem obsługi centrów (ośrodków) usługowych. Rozróżnia się centra:

- śródmiejskie – obsługujące oprócz Śródmieścia całe miasto i jego otoczenie (w przybliżeniu powiat, a w zakresie niektórych usług, np. teatru, szerszy obszar),
- ponadlokalne – na Zabobrze obsługujące otoczenie i w pewnym stopniu w zakresie lokalnym część Zabobrza (mapa 1 i 3),

²² *Ibid.*, s. 52.

²³ *Studium*, op. cit., s. 9.

- osiedlowe (mapa 1 i 3).

Centra osiedlowe wdrażają ideę miasta 15-minutowego, ponieważ ze względu na rozciągłość miasta nie jest to możliwe dla jego całości. Oznacza to 15 minutowe dojście do tych centrów dla znaczącej części mieszkańców osiedli, gdyż dla wszystkich nie wszędzie jest to możliwe. Osiedlami nazwano jednostki urbanistyczne lub ich części wyodrębniające się obecnie lub w przyszłości. Realizacją idei miasta 15-minutowego będzie wzmacnianie istniejących lub kształtowanie nowych centrów osiedlowych wraz z przestrzeniami publicznymi. Przykładowe usługi składające się na centra osiedlowe to: przychodnia POZ, zespół sklepów, ośrodek kultury (lub przynajmniej biblioteka i świetlica), poczta, fryzjer, siłownia/fitness, kluby – realizowane odpowiednio jako publiczne albo komercyjne w zależności od popytu. Wskazania lokalizacji centrów na mapach 1 i 3 są przybliżone – dotyczą rejonu miasta, a nie dokładnych miejsc.

W Cieplicach istnieje centrum uzdrowskie z atrakcyjnymi przestrzeniami publicznymi, z którego korzystać mogą i stali mieszkańcy, lecz dla realizacji wielu ich potrzeb zaproponowano dwa centra osiedlowe o lokalizacjach dostosowanych do rozmieszczenia ludności (na osiedlu Orle również do istniejących usług handlu). Centrum dzielnicowe przewidziano też w południowej części Śródmieścia w tzw. jednostce centralnej ze względu na sporą odległość do centrum śródmiejskiego i projektowaną nową zabudowę mieszkaniową.

W Goduszynie, na Czarnym, w Maciejowej i osiedlu między ul. Łomnicką a lotniskiem nie proponuje się centrów dzielnicowych ze względu na zbyt małą liczbę ludności. Ludność tych obszarów i innych obszarów położonych poza 15-minutowym zasięgiem dojścia do centrów będzie korzystać z usług podstawowych istniejących tam i lokalizowanych w zależności od popytu i opłacalności, do innych usług będzie dochodzić w dłuższym czasie, dojeżdżać rowerem lub transportem publicznym, który należy zapewnić.

Przewidziane są tereny pod usługi nie tworzące wyżej wymienionych centrów, w tym usługi terenochłonne, największe – w północnej części Cieplic (przydatne zwłaszcza dla funkcji uzdrowskiej) oraz na Zabobrze, gdzie powinny być lokalizowane m. in. obiekty obsługujące oprócz miasta również jego otoczenie oraz nowe usługi egzogeniczne (np. kongresowe).

Nowe tereny mieszkaniowe przewidziane są w strefach wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową wskazane na mapach modelu 1 i 3 (jako strefy bez obecnych budynków), największe – w południowej części Śródmieścia w tzw. jednostce centralnej.

Projekty nowej zabudowy mieszkaniowej powinny uwzględniać funkcje uzupełniające i powinny bazować na wysokiej jakości mpzp. Dla przekształceń istotnych fragmentów istniejących miasta oraz nowej zabudowy – większych kompleksów i miejsc eksponowanych w krajobrazie powinny być organizowane konkursy urbanistyczno-architektoniczne.

Do niezbędnych zmian należy zaliczyć:

- poprawę jakości przestrzeni śródmiejskiej i miejskiej (estetyka, jakość zagospodarowania przestrzennego), w tym rewaloryzację otoczenia zabudowy mieszkaniowej (w tym przestrzeni wspólnych: podwórek, skwerów, placów),
- dostosowanie przestrzeni miejskich do potrzeb osób starszych i dla osób z niepełnosprawnościami.

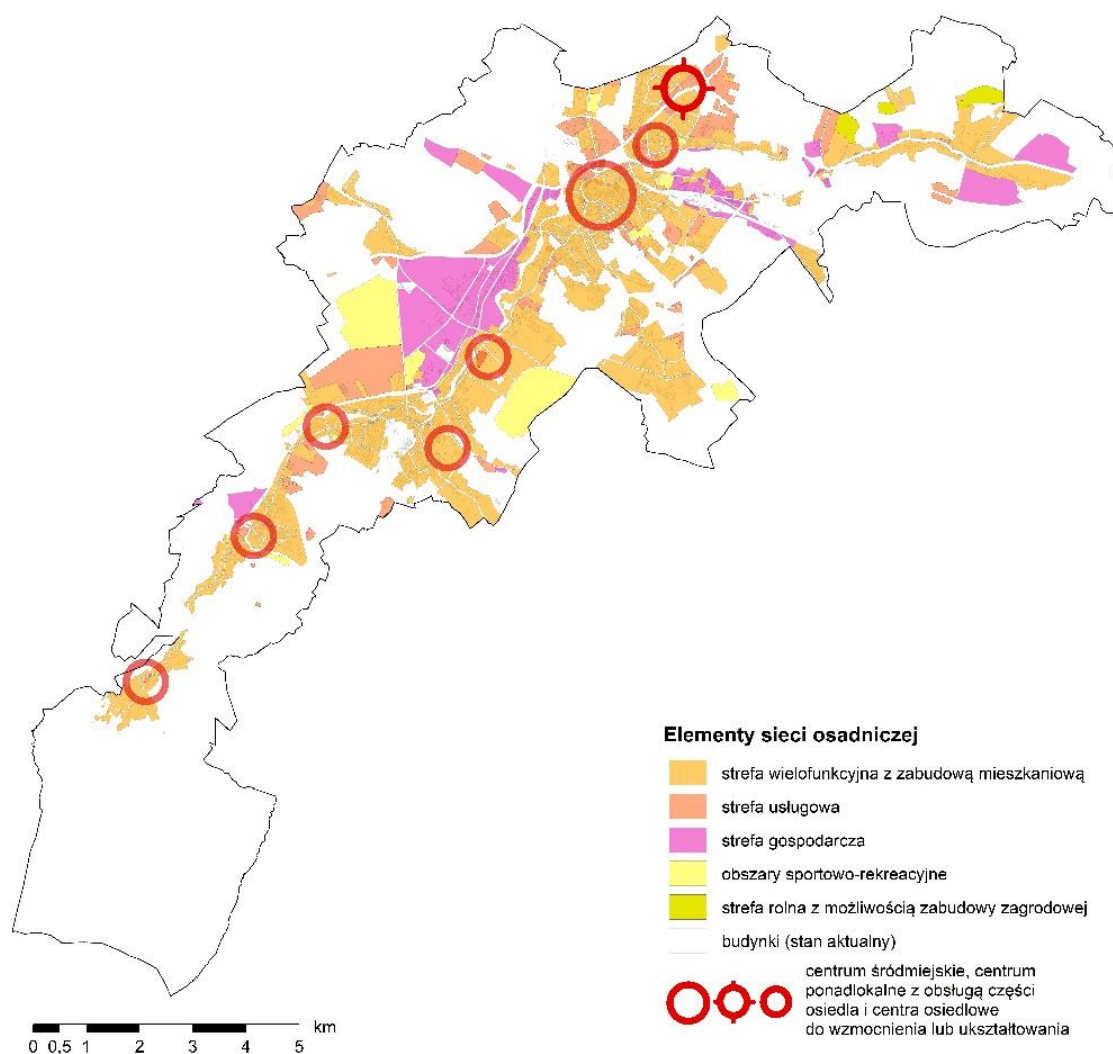
Przemysł powinien rozwijać się poprzez uzupełnienia obecnych stref przemysłowych, zwłaszcza strefy powstającej w zachodniej części miasta (na północ od Cieplic), a po jej wypełnieniu lub dla inwestycji nie mieszczących się w jej strukturze - na nowych terenach: w Maciejowej przy południowej obwodnicy

w ciągu drogi krajowej nr 3 oraz w północno-zachodniej części miasta w lokalizacjach uznanych za obszary o kluczowych funkcjach (mapa 1 i 6).

Lokalizacja urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych (OZE), w tym powyżej 500 kW, możliwa jest na obszarach wskazanych na mapach 1 i 4. Obszary te w planie ogólnym prawdopodobnie kwalifikować się będą do strefy gospodarczej.

Zagospodarowanie turystyczne (baza noclegowa i gastronomiczna) może powstawać w strefach wielofunkcyjnych i usługowych: hotele głównie w strefie śródmiejskiej i w Cieplicach, pensjonaty i pokoje gościnne – w Cieplicach, Sobieszowie i Jagniątkowie. Powyższe obiekty mogą powstawać jako nowe lub jako przekształcenia funkcjonalne (np. budynków mieszkalnych).

Mapa 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – elementy sieci osadniczej.

4. Elementy dziedzictwa kulturowego.

Jelenia Góra jest miastem o bogatym dziedzictwie kulturowym. Na listę rejestru zabytków wpisane są 244 budynki oraz 4 układy urbanistyczne: ośrodek staromiejskiego, dawnej miejscowości Cieplice, przedmieście południowe miasta i miasto Sobieszów. Jelenia Góra jest też częścią Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej. W Jeleniej Górze są trzy obiekty wchodzące w skład tej Doliny: Dwór

Czarne, Pałac Paulinum oraz zespół pałacowo-parkowy Schaffgotschów w Cieplicach - ostatnie dwa wpisane na listę pomników historii Prezydenta RP²⁴.

Mapa 1 ukazuje jako elementy dziedzictwa kulturowego zagregowany obszar, zawierający:

- obszary wpisane do rejestru zabytków (układy urbanistyczne oraz założenia parkowe i cmentarne),
- obszary (układy urbanistyczne) ujęte w wykazie zabytków województwa dolnośląskiego,
- strefy ochrony konserwatorskiej obszarów szczególnie wartościowych,
- strefy obserwacji archeologicznej.

Ochrona dziedzictwa kulturowego realizowana będzie poprzez:

- zachowanie i ochronę obiektów i obszarów (układów urbanistycznych, założeń parkowych i cmentarnych) wpisanych do rejestru zabytków,
- utrzymanie istniejących oraz wyznaczenie nowych stref ochrony konserwatorskiej,
- ochronę obiektów i założeń o charakterze zabytkowym, objętych gminną ewidencją zabytków lub wpisanych do wykazu zabytków województwa dolnośląskiego,
- rewitalizację założeń (układów urbanistycznych) i obiektów objętych ochroną konserwatorską.

Istotne są również działania strategiczne:

- eksponujące walory i poprawiające ich dostępność (w tym mniej znane poza Śródmieściem i Cieplicami), jak np. informacja, oznakowanie dojść, budowa parkingów, poprawa estetyki otoczenia i ekspozycji obiektów,
- promujące walory i wykorzystujące je w promocji miasta i jego ofert, zwłaszcza turystycznych.

Różnorodność poszczególnych części miasta, w tym ich dziedzictwo kulturowe i swoisty *genius loci* mają duże znaczenie dla ich tożsamości. Powinny wpływać na kształtowanie przestrzeni, w tym zróżnicowanej oferty mieszkaniowej i usługowej. Powinny być wykorzystywane w promocji (np. walorów turystycznych).

Można wskazać następujące elementy kształtujące obecną i przyszłą specyfikę jednostek osadniczych (w tym uwzględniające dziedzictwo kulturowe, ale i wynik działań ujętych w różnych miejscach strategii):

- Śródmieście – stare miasto, śródmiejska zabudowa mieszkaniowa, centrum usługowe, przyszłe mieszkalnictwo oraz dawny i powstający na obrzeżu przemysł, możliwe OZE,
- Zabobrze – usługi ponadlokalne, mieszkalnictwo,
- Cieplice – uzdrowisko, mieszkalnictwo, układ urbanistyczny,
- Czarne – istniejące mieszkalnictwo, układ ruralistyczny,
- Goduszyn – zabudowa podmiejska, układ ruralistyczny, (przyszły) przemysł,
- Maciejowa – zabudowa podmiejska, układ ruralistyczny, (przyszły) przemysł,
- Sobieszów – zamek Chojnik, turystyka, mieszkalnictwo, OZE, układ urbanistyczny,
- Jagniątków – turystyka, dom Hauptmanna, układ ruralistyczny.

Powyższe elementy mają charakter materialny i nie oddają tak kompleksowego i nie w pełni uchwytanego fenomenu, jakim jest *genius loci* (duch miejsca). W jego rozpoznaniu bardzo pomocne mogą być m.in.: waloryzacja krajobrazu (którą postulowano w rozdziale dotyczącym systemu przyrodniczego) oraz badania społeczne.

²⁴ *Diagnoza, op. cit.*

5. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

Jelenia Góra jest głównym ośrodkiem komunikacyjno-usługowym dla mieszkańców Kotliny Jeleniogórskiej oraz turystów przybywających do pobliskich miejscowości²⁵. Miasto leży na skrzyżowaniu dróg krajowych i wojewódzkich, którymi są drogi krajowe: nr 3 relacji Świnoujście – Jakuszyce i nr 30 relacji Jelenia Góra – Zgorzelec oraz drogi wojewódzkie: nr 365 relacji Jelenia Góra – Legnica, nr 366 relacji Kowary – Piechowice i nr 367 relacji Jelenia Góra – Wałbrzych. W mieście w 2021 roku było 204,5 km dróg publicznych o utwardzonej nawierzchni, w tym 73,5 km dróg powiatowych i 131 km wojewódzkich. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców zarejestrowanych było 690,9 samochodów osobowych, a wskaźnik ten w ostatnich latach utrzymuje tendencję rosnącą. Przez miasto przebiegają następujące linie kolejowe czynne: nr 274 Wrocław Świebodzki – Zgorzelec (na odcinku Wrocław – Jelenia Góra dwutorowa, zelektryfikowana i zmodernizowana), nr 311 Jelenia Góra – Jakuszyce (granica państwa) częściowo zelektryfikowana, jednotorowa oraz nieczynne: nr 283 Jelenia Góra – Żagań i nr 308 Kamienna Góra – Jelenia Góra. Odcinek Jelenia Góra – Mysłakowice jest obecnie rewitalizowany jako część projektu przywrócenia przejazdów pasażerskich na trasie Jelenia Góra – Karpacz²⁶. Na terenie miasta znajduje się 7 stacji i przystanków kolejowych, w tym dwa nowe powstałe w ramach tworzenia Jeleniogórskiej Kolei Miejskiej. Trawiaste lotnisko zlokalizowane pomiędzy ul. Łomnicką i W. Pola pełni funkcję głównie sportową²⁷.

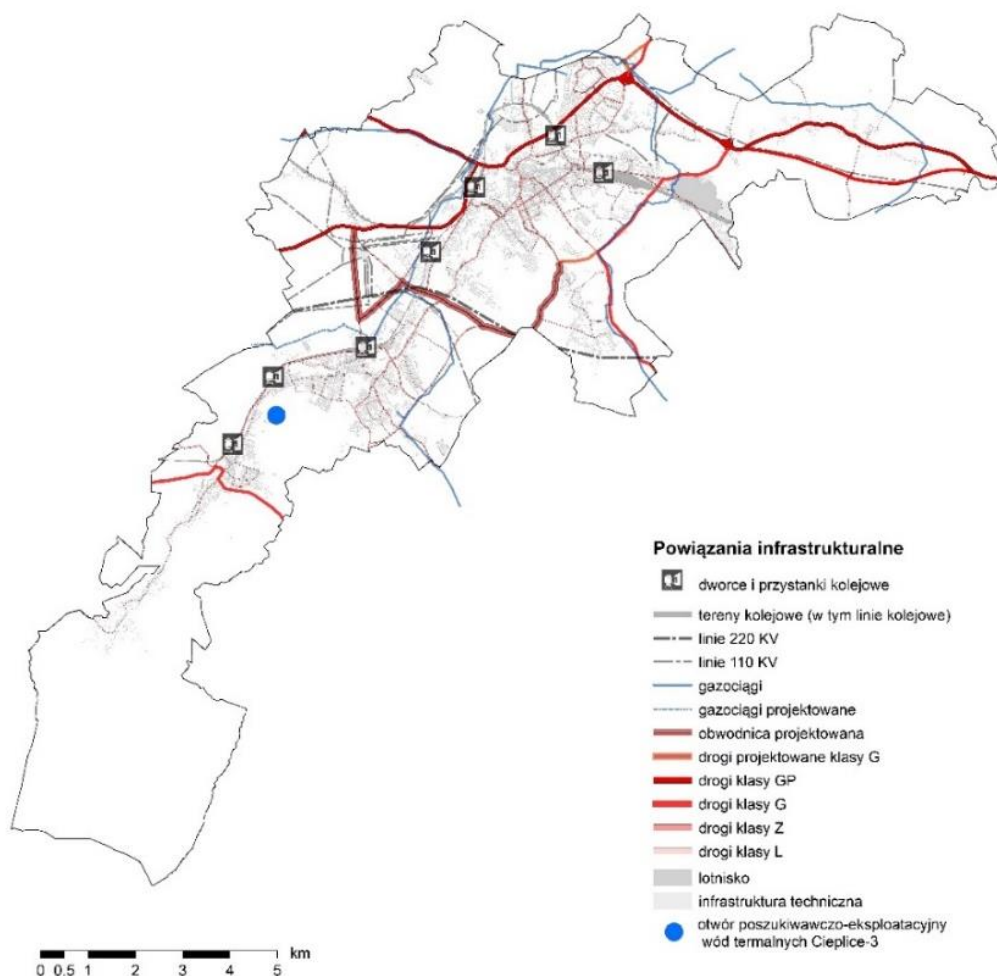
Główne elementy sieci transportowych w Jeleniej Górze wraz z elementami projektowanymi pokazane są na mapach 1 i 4.

²⁵ *Studium, op. cit.*

²⁶ *Diagnoza, op. cit.*

²⁷ *Studium, op. cit.*

Mapa 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – Powiązania infrastrukturalne – elementy liniowe sieci transportowych i infrastruktury technicznej.

Największe nowe, projektowane elementy transportu drogowego, to:

- dokończenie budowy południowej obwodnicy Jeleniej Góry o przebiegu wskazanym w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego²⁸,
- budowa północnego obejścia Zabobrza, wyprowadzonego ze skrzyżowania z nową ul. Legnicką (według SUIKZP uchwalonego 25.10.2023 r.).

Zmiany w układzie transportu drogowego w dużym stopniu będą dotyczyć jego rozbudowy w miejscach realizacji nowej zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej.

Przewiduje się tworzenie nowych miejsc parkingowych, zwłaszcza jako parkingi P&R oraz B&R w sąsiedztwie stacji i przystanków kolejowych.

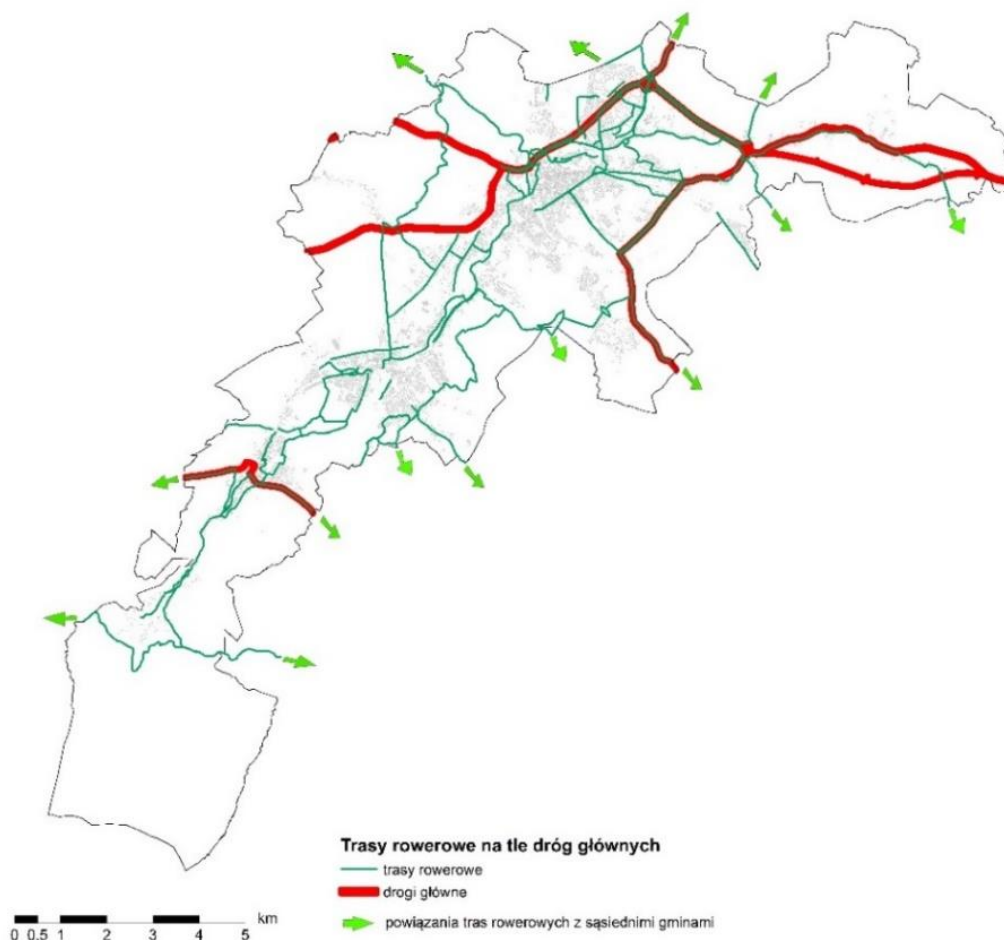
Istotnym elementem powiązań transportowych Jeleniej Góry z otoczeniem będzie wspomniane przywrócenie przejazdów pasażerskich na trasie do Karpacza.

Przewiduje się rozbudowę sieci dróg dla rowerów i innych form tras rowerowych oraz infrastruktury towarzyszącej (punkty serwisowe, parkingi, w tym B&R) jako rozbudowę istniejącej sieci i wytyczenie nowych tras – tworzących łącznie spójną sieć w mieście, łączącą się z innymi gminami (mapa 5). Sieć rowerowa powinna zapewniać m. in. dogodne powiązania miejsc zamieszkania z miejscami pracy,

²⁸ Plan, op. cit

usług (w tym centrami lokalnymi i śródmiejskim) i rekreacji oraz miejsc zamieszkania i pracy ze stacjami i przystankami kolejowymi. Preferowane jest prowadzenie tras rowerowych poza ulicami o dużym natężeniu ruchu samochodowego.

Mapa 5. Trasy rowerowe na tle dróg krajowych.

Sieć ciągów pieszych powinna zapewnić m. in. dogodne powiązania miejsc zamieszkania z centrami lokalnymi, stacjami i przystankami kolejowymi, przystankami autobusowymi i terenami rekreacyjnymi. Kształtowanie ciągów pieszych powinno preferować rozwiązania zapewniające pełną segregację ruchu pieszego od ruchu rowerowego i samochodowego.

Zakłada się rozbudowę lotniska w Jeleniej Górze wykazaną w planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego²⁹ wśród zadań o znaczeniu ponadlokalnym przewidzianym do realizacji na obszarze miasta. Rozbudowa ta nie może prowadzić do zakłócenia funkcjonowaniu Zakładu Produkcji Wody „Grabarów”.

6. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej.

6.1 Sieci elektroenergetyczne, gazowe, wodociągowe i kanalizacyjne.

Na terenie Jeleniej Góry znajdują się linie krajowego systemu elektroenergetycznego 220 kV i 110 kV. Miasto otrzymuje energię elektryczną z rozdzielni - głównych punktów zasilania (GPZ) 110/20 kV: Jelenia Góra Zabobrze, Jelenia Góra Wiskoza i Jelenia Góra Hallerczyków. Na terenie miasta energia

²⁹ Plan, op. cit.

elektryczna dostarczana jest napowietrznymi i kablowymi liniami 20 kV, zasilającymi transformatory 20/0,4 kV, a następnie przesyłana jest odbiorcom poprzez sieć rozdzielczą niskiego napięcia³⁰.

Istotne elementy sieci elektroenergetycznych i gazowych ilustrują mapy 1 i 4.

Jelenia Góra posiada sieć gazową, a jej długość, liczba przyłączy i odbiorców gazu w gospodarstwach domowych mają tendencję rosnącą. W latach 2017-2021 znacznie wzrosło ogrzewanie mieszkań gazem (liczba gospodarstw domowych o 71%, a zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań o 48%). Jelenia Góra posiada też sieć ciepłowniczą, której długość w latach 2017-2023 wzrosła z 73,38 do 83,61 km³¹, czyli o 13,94%.

Czynna rozdzielcza sieć wodociągowa w Jeleniej Górze w 2021 roku posiadała długość 368,5 km, o 5,8% więcej niż w roku 2017. Liczba przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wzrosła w tym czasie o 3,4%. Czynna sieć kanalizacyjna w 2021 r. wynosiła 290,6 km, o 10,5% więcej niż w roku 2017. W 2021 roku odsetek ludzi korzystających z sieci wodociągowej, lecz nie korzystających z sieci kanalizacyjnej wynosił 7,9%³².

Ujęcia i stacje uzdatniania wody oraz sieci wodociągowe będą podlegać sukcesywnej modernizacji w celu zapewnienia mieszkańcom wody o odpowiednich parametrach jakościowych. Sieć kanalizacji sanitarnej będzie podlegać dalszej rozbudowie, w celu eliminowania niefunkcjonalnych systemów gromadzenia ścieków w przydomowych zbiornikach i systemów podczyszczania (tzw. szamb). Zmiany w sieciach elektroenergetycznych, gazowych, ciepłowniczych, polegać będą na ich niezbędnych modernizacjach oraz rozbudowach związanych z realizacją nowej zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej.

Ponadto, przewiduje się wykorzystanie wód geotermalnych w celach ciepłowniczych (jeśli parametry wód okażą się wystarczające) do ogrzewania części Cieplic i Sobieszowa. Uciepłownienie osiedli domów jednorodzinnych w Cieplicach i Sobieszowie wymagać będzie przeprowadzenia dodatkowych inwestycji w rozbudowę sieci ciepłowniczej należącej do ECO Jelenia Góra, co będzie możliwe jedynie przy udziale zewnętrznych środków wsparcia finansowego. Planowane jest w związku z tym wykonanie otworu poszukiwawczo-eksploatacyjnego Cieplice-3 oraz budowy około 1,5 km sieci ciepłowniczej (mapy 1 i 4).

6.2 Infrastruktura społeczna.

Infrastruktura społeczna definiowana jest jako urządzenia i instytucje zaspokajające w zorganizowany sposób ludzkie potrzeby w dziedzinach oświaty i wychowania, upowszechniania kultury, ochrony zdrowia, opieki społecznej oraz kultury fizycznej i turystyki, według niektórych definicji również w zakresie prawa, bezpieczeństwa, handlu, usług bytowych o charakterze rzemieślniczym (np. zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, zegarmistrzowskie) i budownictwa mieszkaniowego. W strategii przyjęto szerszy niż wyżej wymieniony zakres z wyjątkiem budownictwa mieszkaniowego, a więc instytucje świadczące usługi (wraz z obiektami i urządzeniami) w skrócie nazywane usługami.

Wiele usług ma charakter centrotwórczy, czyli ma tendencję do tworzenia koncentracji (ośrodków, centrów) poprzez bliskość lokalizacji z innymi usługami, ułatwiający korzystanie z kilku usług przy jednym podejściu (dojeżdżenie) do centrum. Charakteru centrotwórczego nie mają szkoły, przedszkola i większe (terenochłonne) obiekty sportowo-rekreacyjne (np. boiska).

Lokalizacja i wielkość (zdolność obsługowa) usług związana jest z liczbą i rozmieszczeniem ich użytkowników (istniejących i przyszłych), przez co jest istotna dla całej struktury funkcjonalno-

³⁰ *Studium, op. cit.*

³¹ *Diagnoza, op. cit.*

³² *Diagnoza, op. cit.*

przestrzennej. Istniejące usługi wpływają na lokalizację zabudowy mieszkaniowej, a rozmieszczenie mieszkańców wpływa na lokalizację usług.

Hierarchię i lokalizację centrów opisano w podrozdziale 4.

Sieć obiektów oświaty i wychowania, poza liczbą miejsc w miejskich żłobkach publicznych, dobrze zaspokaja potrzeby miasta i jego otoczenia. Przy malejącej liczbie ludności nie powinno powstać zapotrzebowanie na rozbudowę, a tym bardziej nowe obiekty. Należy jednak analizować potrzeby w świetle nowej zabudowy mieszkaniowej i zmian w rozmieszczeniu użytkowników, a także wielkości istniejących obiektów i relacji odległościowych.

Kierunki rozwoju, w tym zasady lokalizacji infrastruktury społecznej określono w rozdziale VIII, podrozdziale 5.3.

7. Obszary o kluczowych funkcjach z punktu widzenia rozwoju Jeleniej Góry i inne obszary ważne z punktu widzenia miasta.

Z istoty strategii wynika koncentracja zasobów i działań na tym, co uznane zostało za najważniejsze, w strategii dotyczącej rozwoju – na tym, co prowadzi do rozwoju. Dlatego uzasadnione jest wskazanie, które obszary mają kluczowe znaczenie z punktu widzenia rozwoju miasta i jego Strategii.

Rozwój gminy to proces jej przekształceń w kierunku celów akceptowanych przez społeczeństwo, to takie przekształcenia struktury, które prowadzą do: wzrostu jakości życia (tj. zaspokajania potrzeb społeczności na coraz to wyższym poziomie), wzrostu (w niektórych dziedzinach co najmniej utrzymania) trwałości potencjału dla dalszego rozwoju, minimalizacji niekorzystnych oddziaływań na otoczenie oraz oferowania innym korzyści zewnętrznych. Rozwój zrównoważony powinien zapewnić harmonijną realizację celów zarówno w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Dla rozwoju miasta w sferze społecznej kluczowe znaczenie mają: nowe tereny mieszkaniowe, odpowiednio rozmieszczone usługi, zwłaszcza centra usługowe, przestrzenie publiczne oraz rozwinięty system przyrodniczy miasta wraz z terenami zieleni i rekreacji blisko miejsc zamieszkania.

Dla rozwoju gospodarczego miasta kluczowe znaczenie mają zasoby dla rozwoju jego funkcji egzogenicznych: obsługi otoczenia, funkcji uzdrowiskowej, turystyki, nowoczesnego przemysłu i nowych funkcji usługowych (np. kongresowych), a przestrzennie: tereny dla nowych usług (ogólnomiejskich i egzogenicznych), strefy ochrony uzdrowiskowej, strefa zieleni i rekreacji, walory kulturowe, zagospodarowanie turystyczne oraz nowe tereny przemysłowe.

Dla rozwoju miasta w sferze przestrzennej kluczowe znaczenie ma zapewnienie trwałości i wzbogacenie systemu przyrodniczego, czyli obszarowo strefa zieleni i rekreacji oraz prawne formy ochrony przyrody. Obszary te mają też znaczenie dla rozwoju miasta w wyżej wymienionych sferach jako wykluczające lub w dużym stopniu ograniczające nową zabudowę.

Przekładając powyższe informacje na kategorie, jakimi operuje zasadnicza mapa modelu (mapa 1) jako kluczowe dla rozwoju wskazać można następujące jego elementy (umieszczone w różnych miejscach legendy, nie tylko w punkcie „obszary o kluczowych funkcjach”):

- strefa zieleni i rekreacji,
- strefy ochrony uzdrowiskowej,
- centra dzielnicowe wymagające ukształtowania lub wzbogacenia,
- nowe tereny – jako wymagające przygotowania planistycznego i uzbrojenia oraz stworzenia i promowania ofert dla inwestorów:
 - w strefie wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową,

- w strefie z zabudową usługową (wyróżnione na mapie 1 i 6 modelu) w Cieplicach (przydatne zwłaszcza dla funkcji uzdrowiskowej) i w północnej części miasta (w Śródmieściu i zwłaszcza na Zabobrze – przydatne dla usług ogólnomiejskich i obsługujących otoczenie oraz nowych funkcji, np. kongresowych),
- w strefie gospodarczej, głównie nowe tereny przemysłowe: w Maciejowej przy południowej obwodnicy w ciągu drogi krajowej nr 3 oraz w północno-zachodniej części miasta (wyróżnione na mapie 1 i 6 modelu),
- obszary rewitalizacji (podobszary: Cieplice, Sobieszów i Śródmieście).

Ponadto do obszarów ważnych z punktu widzenia Miasta, z różnych względów, zaliczone zostały (mapy 1 i 6), w tym:

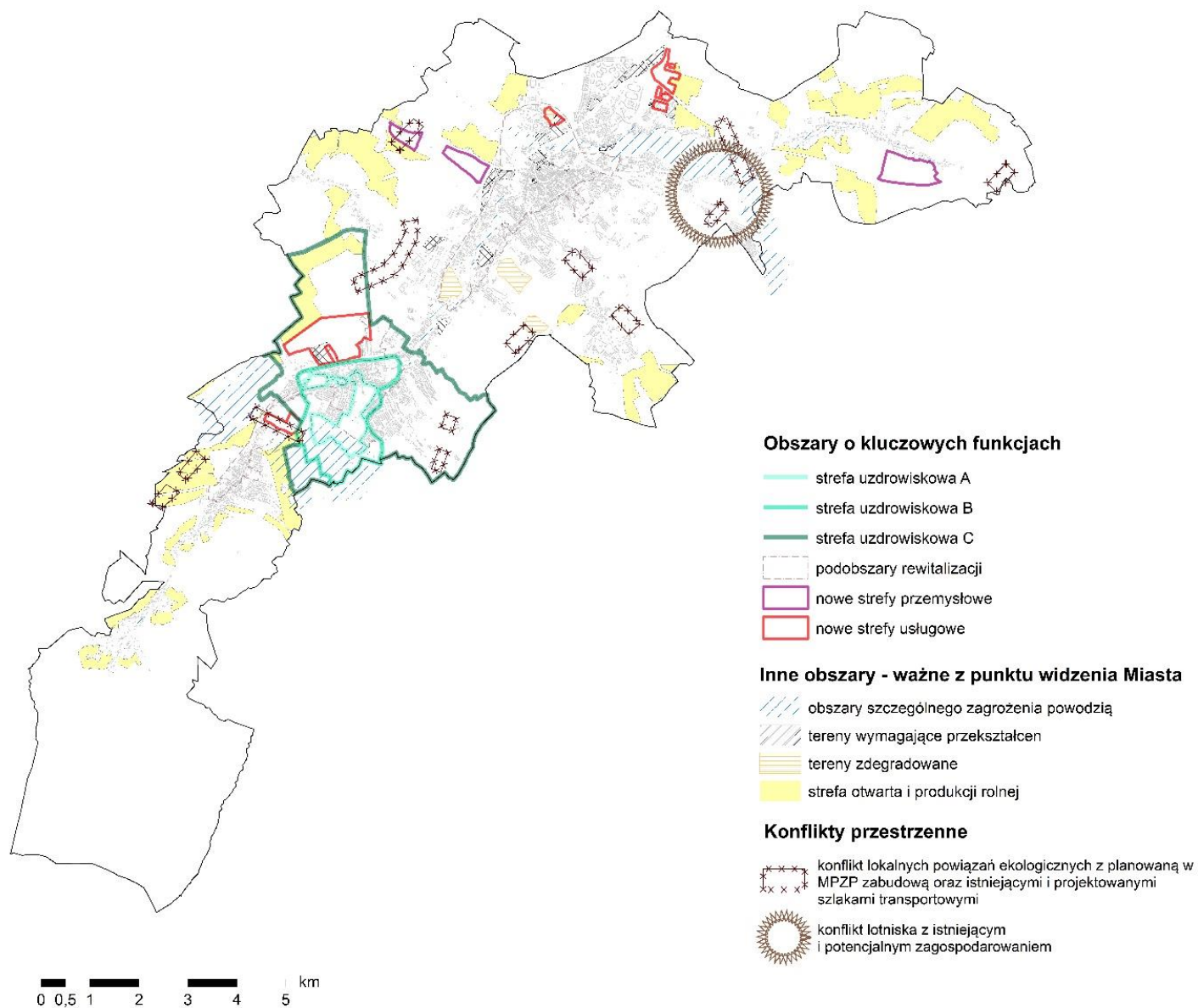
- obszary lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z OZE o mocy >500 kW,
- tereny zdegradowane – jako wymagające rekultywacji (ewentualne zagospodarowanie wymaga przeprowadzenia analizy geotechnicznej i geochemicznej)³³,
- strefa otwarta i produkcji rolnej – ze względu na rolę w strukturze jako obszary dość duże i ze swej istoty o braku możliwości zabudowy (z wyjątkiem zabudowy służącej produkcji rolnej),
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią³⁴ według art.16 pkt 34 Ustawy Prawo Wodne: zsumowany zasięg obszarów zagrożeń o prawdopodobieństwie średnim – 1% (raz na 100 lat) i wysokim – 10% (raz na 10 lat) oraz obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska stanowiące działki ewidencyjne; na obszarach tych obowiązują przepisy odrębne (określone w Ustawie Prawo wodne)³⁵.

³³ *Studium, op. cit.*

³⁴ *Obowiązują też mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego podane do publicznej wiadomości zgodnie z art. 171 ust. 5 Ustawy Prawo wodne (L.) Dz. U. z 2023 z. poz. 1478 ze zm.*

³⁵ *Zgodnie z art. 166 ust. 10 Ustawy Prawo wodne planowane zagospodarowanie nie może m.in. naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym, stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia, ludzi, środowiska i dóbr kultury wpisanych do rejestru zabytków oraz utrudniać zarządzania ryzykiem powodziowym.*

Mapa 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – obszary o kluczowych funkcjach, konflikty przestrzenne i inne obszary ważne z punktu widzenia miasta.

8. Schemat powiązań infrastrukturalnych i funkcjonalnych występujących pomiędzy obszarami miasta.

Schemat powiązań infrastrukturalnych i funkcjonalnych występujących pomiędzy istotnymi obszarami Miasta został pokazany na mapie 7.

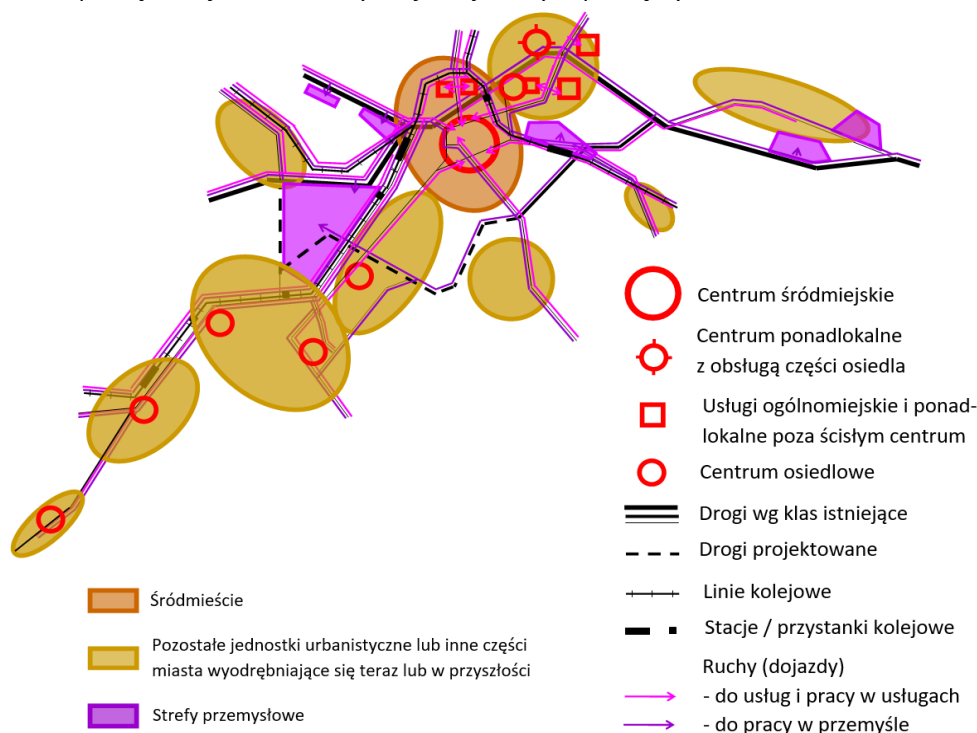
Jako istotne obszary (analizowane elementy) miasta pokazano na schemacie w sposób symboliczny: Śródmieście, pozostałe jednostki urbanistyczne (lub inne części miasta wyodrębniające się teraz lub w przyszłości) w miarę możliwości wielofunkcyjne (choć z dominacją funkcji mieszkaniowej) wraz z istniejącymi lub proponowanymi centrami, koncentracje usług ogólnomiejskich poza ścisłym centrum miasta oraz główne istniejące lub proponowane strefy przemysłowe. Należy zaznaczyć, że centrum śródmiejskie oraz wiele usług nazwanych ogólnomiejskimi obsługują również otoczenie miasta. Jako powiązania infrastrukturalne pokazano w sposób uproszczony powiązania drogowe, a także kolejowe ze stacjami i przystankami. Jako powiązania funkcjonalne pokazano główne prawdopodobne ruchy (dojazdy) z miejsc zamieszkania:

- do usług i zarazem do pracy w usługach, dla czytelności mapy z ograniczeniem do usług w centrum śródmiejskim oraz koncentracjach usług ogólnomiejskich i ponadlokalnych poza centrum śródmiejskim,
- do pracy w przemyśle, z ograniczeniem do największych stref przemysłowych istniejących i projektowanych.

Zróznicowano kierunki ruchów na kolejowe i drogowe. Dla czytelności mapy nie różnicowano natężenia ruchów. Pokazano też wloty dojazdów spoza miasta do wyżej wymienionych celów. Ze względu na cel sporządzenia schematu (pokazanie powiązań pomiędzy obszarami Miasta) nie pokazano ruchów tranzytowych oraz turystycznych między miastem a otoczeniem.

Mapy nie obejmują ruchów we wszystkich jednostkach osadniczych (dojazdów, lecz z założenia w większości dojść pieszych do centrów i usług poza centrami, w tym do szkół).

Mapa 7. Schemat powiązań infrastrukturalnych i funkcjonalnych pomiędzy obszarami.

9. Potencjalne konflikty przestrzenne.

Wskazanie potencjalnych konfliktów przestrzennych na bazie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej jest utrudnione przez założoną ogólność modelu oraz fakt, iż jest on sporządzany na bazie Studium i należy założyć, że w procedurze jego sporządzania, w tym uzgadniania, opiniowania i konsultowania istotne konflikty zostały wyeliminowane lub znacząco złagodzone.

Na bazie modelu rozpoznane zostały konflikty (kolizje) między lokalnymi powiązaniem ekologicznymi a elementami infrastruktury transportowej (szlaki transportowe, lotnisko) lub strefami zawierającymi zabudowę (mapy 1 i 6). Eliminacja tych ostatnich powinna nastąpić (po analizie przyrodniczej w szczegółowszych skalach) poprzez odpowiednie określenie w mpzp linii i parametrów zabudowy oraz innych zasad zagospodarowania tak, aby powiązania ekologiczne zostały zachowane.

Istnieje prawdopodobieństwo, że niektóre kolizje szlaków transportowych z powiązaniem ekologicznymi, widoczne na mapie modelu, w rzeczywistości nie istnieją, jeśli powiązania te, np. będące ciekami wodnymi wraz z bliskim zielonym otoczeniem, przekraczane są mostem lub estakadą. Jeśli jest inaczej, kolizja może być wyeliminowana lub złagodzona przez takie właśnie dwupoziomowe rozwiązanie (ewentualnie przeprowadzenie powiązania ekologicznego ponad szlakiem, zależnie od jego natury). Nie da się wyeliminować kolizji powiązania ekologicznego z lotniskiem.

W skalach bardziej szczegółowych mogą ujawnić się nie rozpoznane w skali modelu podobne jak wyżej opisane kolizje między lokalnymi powiązaniem ekologicznymi a zagospodarowaniem przestrzennym, których rozwiązywanie powinno następować w procedurach planistycznych.

Lotnisko tworzy jeszcze innego rodzaju konflikty z istniejącym i potencjalnym zagospodarowaniem: jest źródłem hałasu oraz ogranicza wysokość zabudowy. Na terenach otaczających lotnisko obowiązują ograniczenia wysokości obiektów budowlanych i naturalnych wynikające z przepisów odrębnych. Ograniczenia te, szczegółowością przekraczające ogólność modelu, opisane i pokazane graficznie w obecnym Studium muszą być uwzględniane w mpzp. Rozbudowa lotniska nie może prowadzić do zakłócenia funkcjonowaniu Zakładu Produkcji Wody „Grabarów”.

Jako jeden z potencjalnych konfliktów niemożliwych do rozpoznania na bazie modelu można wskazać konflikt między nowymi terenami zabudowy, zwłaszcza z budynkami o większej skali, a walorami krajobrazu, ze względu na ukształtowanie terenu (ekspozowane widoki z wielu kierunków). Dotyczy to zwłaszcza zabudowy przemysłowej, zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej o większych kubaturach i zabudowy usługowej o większych kubaturach. Dokładniejsze wskazanie miejsc potencjalnych konfliktów w przestrzeni będzie możliwe po dokonaniu postulowanej waloryzacji krajobrazowej miasta i jego bliskiego otoczenia, wskazującej m. in. punkty i ciągi oraz zasięgi widoków, osie widokowe, przedpola i tła ekspozycji oraz określającej zróżnicowanie wartości krajobrazowych.

Jako potencjalne konflikty można wskazać również konflikty między nowymi odcinkami dróg wyższych klas o większym natężeniu ruchu a pobliską zabudową mieszkaniową.

Konflikty mogą się też ujawnić na bazie zagrożeń już rozpoznanych w fazie diagnostycznej. I tak: do zagrożeń zasobów przyrodniczych należy m. in. negatywne oddziaływanie związane ze stałym przebywaniem ludzi, wydeptywaniem miejsc poza szlakami, śmieceniem a także z niewydolnością gospodarki wodno-ściekowej w górskich schroniskach. Następstwem presji turystycznej może też być rozbudowa bazy turystycznej, w tym łatwość przekształcenia gruntów rolnych, szczególnie górskich łąk, które w następstwie wycofania się rolnictwa przeznaczone są pod zabudowę, może skutkować nie tylko zubożeniem siedlisk, ale także zamknięciem lokalnych korytarzy ekologicznych. Zbyt słaba ochrona prawna korytarzy ekologicznych (brak jej zabezpieczenia w planach zagospodarowania przestrzennego

lub brak planów) zagraża jej trwałości.³⁶ Polityka przestrzenna i ustalenia planistyczne powinny zapobiegać tym zagrożeniom.

W procesie realizacji SRMJG 2024-2034 i w procedurach planowania przestrzennego w szczegółowych skalach (planu ogólnego, mpzp) mogą ujawnić się też inne konflikty przestrzenne.

Rozwiązywanie wszystkich konfliktów powinno następować w drodze dialogu społecznego.

VIII. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w mieście

1. Założenia do formułowania polityki przestrzennej miasta.

Ustawa z 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw³⁷ w zmienionej Ustawie o samorządzie gminnym wprowadziła obowiązek sporządzania w ramach strategii rozwoju gminy m. in. ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

Przez politykę rozumie się całokształt skoordynowanej działalności prowadzonej przez władze w danej dziedzinie dla osiągnięcia określonych celów, w tym świadome oddziaływanie na autonomiczne podmioty poprzez instrumenty skłaniające te podmioty do dostosowania swoich działań do celów polityki, określonych przez strategię. W polityce przestrzennej najbardziej powszechnie stosowane są instrumenty prawne (ustalenia aktów planistycznych, decyzje administracyjne), ale są też inne instrumenty, w tym zachęcające albo zniechęcające inne podmioty do określonych działań:

- prawno-własnościowe (zakup i sprzedaż gruntów),
- inwestycyjne (zwłaszcza inwestycje infrastrukturalne, ich kolejność),
- ekonomiczne (np. zróżnicowanie podatków i opłat, zasady wyceny gruntów miejskich, ulgi podatkowe, specjalne strefy ekonomiczne),
- informacyjne,
- organizacyjne, złożone (współpraca, procedury PPP),
- inne (np. konkursy urbanistyczne).

Politykę przestrzenną prowadzi gmina jako całość (jej władze), a ze względu na tak szeroki zestaw instrumentów w jej przygotowanie zaangażowane mogą być różne wydziały Urzędu Miasta.

Istotne kroki wdrażania polityki przestrzennej (np. sporządzanie aktów planowania przestrzennego, planowanie inwestycji) powinno podlegać szerokiej konsultacji społecznej już na wczesnych etapach planistycznych.

Polityka przestrzenna to polityka zmierzająca do zmiany zagospodarowania przestrzeni, a także ochrony jej wartości. Szerzej to skoordynowane działania władz publicznych w zakresie:

- koordynowania sposobu gospodarowania przestrzenią i zagospodarowania przestrzennego,
- stwarzania warunków do racjonalnego organizowania przestrzeni,
- eliminowania (bądź łagodzenia) konfliktów przestrzennych,
- realizacji określonych celów dotyczących: racjonalnego zagospodarowania przestrzeni, ochrony jej wartości, czyli utrzymania lub poprawy ładu przestrzennego.

³⁶ *Diagnoza, op. cit.*

³⁷ *Ustawa z 15 lipca 2020 r., op. cit.*

Treści dotyczące polityki przestrzennej w mieście Jelenia Góra zostały dalej zaprezentowane w następującym układzie:

1. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym nowej urbanizacji.
2. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu.
3. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.
4. Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej.
5. Pozostałe ustalenia i rekomendacje.

Treści polityki przestrzennej zostały podzielone na ustalenia, zalecenia, czyli rekomendacje i zasady, a te, które polegają na działaniach zostały określone jako niezbędne i pożądane (z wprowadzeniem w niektórych przypadkach kierunków działań). Odniesienia przestrzenne niezbędne do określania ustaleń i rekomendacji obrazują rysunki modelu (mapy 1-7).

2. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów w tym nowej urbanizacji.

2.1. Kształtowanie sieci osadniczej i ogólnej struktury przestrzennej miasta.

Ustalenia – kierunki:

- Wzmacnianie usługowego centrum miasta w historycznym śródmieściu wielofunkcyjnym,
- Realizacja idei miasta 15 minutowego dla jednostek urbanistycznych lub ich części jak na mapach 1, 3 i 7,
- Uzupełnianie poszczególnych obszarów miasta niezbędnymi usługami.

Ustalenia – działania niezbędne:

- Wzmacnianie istniejących lub kształtowanie nowych dzielnicowych centrów usługowych (mapy 1 i 3) wraz z przestrzeniami publicznymi (przykładowe usługi podane w rozdz. VII p. 3 – realizowane odpowiednio jako inwestycje celu publicznego zgodnie z niżej określoną zasadą, albo komercyjne w zależności od popytu),
- W planach miejscowych: zapewnianie terenów, dopuszczanie usług w zabudowie mieszkaniowej,
- Przygotowywanie, w tym uzbrajanie nowych terenów inwestycyjnych pod usługi³⁸,
- Tworzenie także poza śródmieściem przestrzeni publicznych, z którymi mogliby identyfikować się mieszkańcy poszczególnych części miasta,
- Włączanie mieszkańców w ustalanie kierunków projektowych dla swoich osiedli.

Zasada:

- Analizowanie zasięgów obsługi i liczby obsługiwanej ludności, w tym potencjalnej liczby użytkowników oraz uwzględnianie tego w określaniu skali usług lokalizowanych lub rozbudowywanych obiektów i instytucji infrastruktury społecznej, stanowiących inwestycje celu publicznego. Dotyczy to również usług infrastruktury społecznej obsługującej otoczenie Jeleniej Góry.

2.2. Kształtowanie stanu i dostępności zasobów mieszkaniowych, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej.

Odnośnie istniejących zasobów

Ustalenie – kierunek:

- Podnoszenie jakości istniejących zasobów mieszkaniowych.

³⁸ Pod inne użytkowanie zapisano w dalszych punktach.

Ustalenia – działania niezbędne:

- Modernizacja zasobów mieszkaniowych, w tym poprawianie standardu,
- Poprawianie stanu (rewaloryzacja) otoczenia zabudowy mieszkaniowej, w tym przestrzeni wspólnych, w szczególności podwórkowych, a także skwerów miejskich, placów,
- Poprawa jakości przestrzeni śródmiejskiej i miejskiej pod względem estetyki i jakości zagospodarowania przestrzennego,
- Rewitalizacja obszarów zdegradowanych, w tym przemysłowych – w tym adaptacja na funkcje mieszkalne.

Odnośnie nowej zabudowy:

Ustalenia – działania niezbędne:

- Przygotowywanie, w tym uzbrajanie nowych terenów inwestycyjnych z uwzględnieniem poniższych zasad.

Zasady:

- Roztropne planowanie nowej zabudowy mieszkaniowej, w tym tak, aby nie uszczuplała wartościowych terenów zieleni i nie była lokalizowana przy obiektach uciążliwych,
- Realizacja nowej zabudowy mieszkaniowej w miarę możliwości w pierwszej kolejności na obszarach już uzbrojonych o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, a przy wkraczaniu na inne tereny z uwzględnieniem racjonalności przekraczania progów infrastrukturalnych (na kolejność realizacji zabudowy wpływa kolejność realizacji infrastruktury technicznej),
- Przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy – planowanie nowej zabudowy mieszkaniowej tak, aby tworzyła zwarte, kompleksowe zespoły (samej nowej zabudowy lub wraz z istniejącą, także położoną w sąsiedniej gminie) z dostępem do podstawowych usług, infrastruktury technicznej i przystanku transportu zbiorowego,
- Ograniczenie wprowadzania zabudowy na tereny otwarte i w dolinach rzecznych,
- Niewprowadzanie zabudowy mieszkaniowej na tereny zalewowe.

Ustalenia - działania niezbędne:

- Planowanie dla nowych terenów mieszkaniowych przestrzeni publicznych lub półprywatnych, niezbędnych usług i komponowanej zieleni.

Odnośnie istniejącej i nowej zabudowy:

Ustalenia – działania niezbędne:

- Budowa mieszkań komunalnych oraz rozwijanie budownictwa społecznego,
- Dostosowanie przestrzeni miejskich do potrzeb osób starszych i dla osób z niepełnosprawnościami, w tym usuwanie barier architektonicznych.

Zalecenie – działanie pożądane:

- Organizowanie konkursów urbanistyczno-architektonicznych dla przekształceń istniejących istotnych fragmentów miasta oraz nowej zabudowy – większych kompleksów i miejsc eksponowanych w krajobrazie.

2.3. Kształtowanie infrastruktury turystycznej, uzdrowiskowej i rekreacyjnej.

Ustalenia – działania niezbędne:

- Przygotowywanie uzbrojonych terenów inwestycyjnych pod zróżnicowaną infrastrukturę turystyczną, uzdrowiskową i rekreacyjną.

Zasady:

- Dostosowanie skali i formy zabudowy do krajobrazu,
- Realizacja niezbędnej liczby miejsc parkingowych,
- Wyposażenie terenów i obiektów w infrastrukturę techniczną, ze szczególnym uwzględnieniem sieci kanalizacyjnej oraz stosowanie proekologicznych systemów grzewczych.
- W strefach ochrony uzdrowiskowej A, B, C w Cieplicach ochrona przed zabudową terenów wchodzących w skład systemu naturalnych kanałów przewietrzania.
- W terenach zurbanizowanych realizacja zagospodarowania turystycznego przez uzupełnienie luk w istniejącej zabudowie, jej kontynuację, adaptację lub proturystyczną rewitalizację zdegradowanych obszarów.
- W obszarach otwartych pod warunkiem zachowania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych terenu oraz zapewnienia indywidualnych rozwiązań w zakresie infrastruktury technicznej na terenach położonych poza zasięgiem istniejących mediów.

2.4. Kształtowanie obszarów przemysłowych.

Ustalenia – działania niezbędne:

- Przygotowywanie uzbrojonych terenów inwestycyjnych pod zróżnicowaną ofertę dla nieuciążliwego przemysłu.

Zasady:

- Zacieranie granic między terenami przemysłu, a innymi terenami miasta. Na styku z nimi w miarę możliwości powinny być lokalizowane obiekty przemysłowe nieuciążliwe, o atrakcyjnej formie architektonicznej (np. budynki administracyjne, wystawowe), przestrzenie reprezentacyjne – wjazdowe lub logistyczne, tereny zieleni izolacyjnej, rekreacyjnej itp.,
- Poprawa estetyki architektury przemysłowej oraz standardu ich przestrzeni publicznych,
- Zapobieganie negatywnym skutkom dla sąsiednich terenów związanych z poszerzaniem i rozwojem terenów przemysłowych,
- Harmonijne wpisywanie zabudowy w istniejący krajobraz, w tym unikanie tworzenia obiektów o nadmiernej kubaturze i wysokości.

3. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu.

3.1. Zasoby naturalne, dziedzictwo przyrodnicze.

Ustalenia - kierunki

- Zapewnienie spójności powiązań ekologicznych, w tym ciągłości korytarzy ekologicznych w przestrzeni miasta, jak też w odniesieniu do powiązań z sąsiednimi terenami, w tym z obszarami chronionymi: Karkonoskim Parkiem Narodowym i Parkiem Krajobrazowym Doliny Bobru,
- Planowanie elementów zielonej infrastruktury z zachowaniem ciągłości na styku z innymi gminami,
- Pozostawienie wzdłuż rzek, lokalnych korytarzy ekologicznych, mniejszych cieków i urządzeń melioracji podstawowych pasów terenów zielonych, wolnych od zabudowy,

- Pozostawianie jak największej powierzchni wolnych od zabudowy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenach objętych obszarami Natura 2000 w jednostkach Jagniątków i Sobieszów,
- Zachowanie terenów otwartych, zagrożonych powodzią i podmokłych, jak również lasów, parków, innych terenów zielonych, alei drzew, obszarów tworzących korytarze ekologiczne, jako potencjału do budowy systemu zielonej infrastruktury,
- Zachowywanie istniejących zadrzewień i zakrzewień śródpolnych.

Ustalenia - działania niezbędne:

- Rozwój terenów zielonych, w tym ich wzajemne wiązanie i tworzenie nowych terenów zielonych,
- Zachowywanie terenów zielonych w planach zagospodarowania przestrzennego,
- Przeciwdziałanie rozpraszaniu się zabudowy w celu ochrony kompleksów rolnych i leśnych poprzez sporządzanie mpzp ustalających zwarte zespoły i sporządzanie mpzp z zakazem zabudowy,
- Zwiększenie retencji wód jako mała retencja.

Zalecenia – działania pożądane:

- „Odbetonowanie” wybranych terenów miasta,
- Tworzenie ogrodów społecznych i miejsc uprawy roślin, np. przy szkołach itp.,
- Tworzenie nowych zadrzewień i zakrzewień śródpolnych,
- Rozpoznanie i zachowanie mokradł,
- Tworzenie obszarowych form ochrony przyrody dla obszarów o cennych wartościach przyrodniczych, zgodnie z przepisami odrębnymi, w zależności od potrzeb, uwarunkowań lokalnych oraz nowych odkryć przyrodniczych na terenie miasta - ustalanie dla nich indywidualnych form ochrony oraz ochrona przed zabudową w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- Zazielenienie architektury poprzez promocję zielonych dachów, ścian, mikroogródków itp.,
- Realizacja zielonych wiat przystankowych.

3.2. Ochrona powietrza.

Ustalenia – działania niezbędne:

- Realizacja sieci ładowania w celu rozwoju elektromobilności,
- Redukcja niskiej emisji poprzez dofinansowanie termomodernizacji i wymiany źródeł ciepła.

3.3. Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych.

Ustalenia – działania niezbędne:

- Rozbudowa sieci kanalizacyjnej (w tym działania wymienione w pkt 5.2. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej),
- Działania ograniczające zanieczyszczenie wód związkami chemicznymi wykorzystywanymi w rolnictwie,
- Ograniczenie do niezbędnego minimum regulacji technicznych cieków wodnych,
- Zachowanie więzi hydrologicznej koryt z otoczeniem i ich obudowy biologicznej.
- Inne działania wynikające z Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry³⁹ przewidziane dla jednolitych części wód powierzchniowych (jcwp) i jednolitych części wód podziemnych (jcwpd) dotyczących terenu Jeleniej Góry.

³⁹ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, Dz. U. 2013 r., poz. 335.

3.4. Ochrona przed hałasem.

Zasady:

- Ograniczenie przeznaczenia pod zabudowę podlegającą ochronie przed hałasem terenów narażonych na ponadnormatywne oddziaływanie infrastruktury transportowej.
- Separowanie terenów zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem od dużych zwartych kompleksów terenów zabudowy produkcyjnej, usługowej lub produkcyjno-usługowej poprzez ustalenie minimalnych odległości między tymi terenami i kompleksami.

3.5. Ochrona i kształtowanie krajobrazu.

Ustalenia – działania niezbędne:

- Wykonanie inwentaryzacji i waloryzacji krajobrazowej terenu miasta (w tym punkty i ciągi widokowe, dominanty i akcenty krajobrazowe, przedpola ekspozycji) i uwzględnianie jej wyników w planie ogólnym gminy i mpzp (np. ustalanie punktów, osi, i ciągów widokowych, przedpola ekspozycji i zakresu widoków do zachowania, określanie istniejących i projektowanych dominant i akcentów).

4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Ustalenia – działania niezbędne:

- Zachowanie i ochrona obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
- Utrzymanie stref ochrony konserwatorskiej,
- Ochrona obiektów i założeń o charakterze zabytkowym objętych gminną ewidencją zabytków,
- Rewaloryzacja założeń (układów urbanistycznych) i obiektów objętych ochroną konserwatorską,
- Wzmocnienie wsparcia prywatnych właścicieli obiektów zabytkowych, zwłaszcza mieszkaniowych w zakresie remontów i modernizacji tych obiektów,
- Uwzględnianie aspektów widokowych w planowaniu i realizacji przedsięwzięć mogących oddziaływać na zabytkowy krajobraz miasta poprzez odpowiednie ustalenia w planie ogólnym gminy i mpzp, w tym unikanie nowych dominant konkurujących z zabytkowym śródmieściem.

5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej.

5.1. Kierunki rozwoju infrastruktury transportowej (systemów komunikacji).

Ustalenia – kierunki niezbędnych działań:

- Dążenie do zmniejszenia ruchu samochodowego wewnątrz miasta na rzecz zbiorowych środków komunikacji, ruchu pieszego oraz ekologicznych środków transportu, np. rowerów,
- Integrowanie korzystania z różnych środków transportu.

Ustalenia – działania niezbędne:

- Budowa, przebudowa (w tym modernizacja) i remonty dróg i ulic lokalnych, w tym ich budowa na terenach przeznaczonych pod nową zabudowę,
- Wyznaczanie i budowa zintegrowanych węzłów przesiadkowych, m. in. przy stacjach i przystankach kolejowych,
- Zabezpieczanie w mpzp terenów i realizacja miejsc parkingowych, w tym zwłaszcza jako parkingów strategicznych P&R i B&R w zintegrowanych węzłach przesiadkowych (w) w celu ograniczania ruchu samochodowego w centrum miasta,
- Rozbudowa lotniska (mapy 1 i 4), w sposób niezakłócający funkcjonowaniu Zakładu Produkcji Wody „Grabarów”,

- Rozbudowa sieci i modernizacja dróg rowerowych oraz infrastruktury towarzyszącej (punkty serwisowe, parkingi) tak, by sieć była spójna i powiązana z innymi gminami,
- Rozbudowa sieci i modernizacja tras rowerowych oraz infrastruktury towarzyszącej (punkty serwisowe, parkingi) – tak, by tworzyły spójną sieć w mieście, powiązaną z innymi gminami.

Zasady:

- Zapewnienie przez sieć rowerową dogodnego powiązania miejsc zamieszkania z miejscami pracy, usług (w tym centrami lokalnymi i śródmiejskim) i rekreacji oraz miejsc zamieszkania i pracy ze stacjami i przystankami kolejowymi,
- Preferencja prowadzenia dróg rowerowych poza ulicami o dużym natężeniu ruchu samochodowego,
- Zapewnienie przez sieć ciągów pieszych dogodnych powiązań miejsc zamieszkania z centrami dzielnicowymi, obiektami i instytucjami infrastruktury społecznej poza nimi (w tym szkołami i przedszkolami), przystankami transportu publicznego i terenami rekreacyjnymi,
- W kształtowaniu ciągów pieszych preferencja rozwiązań zapewniających pełną segregację ruchu pieszego od ruchu rowerowego i samochodowego.

5.2. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej.

Zaopatrzenie w wodę, odprowadzenie i utylizacja ścieków

Ustalenia – działania niezbędne:

- Modernizacja ujęć wody oraz budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody,
- Modernizacja sieci wodociągowych i kanalizacyjnych,
- Budowa sieci wodociągowych i kanalizacyjnych na terenach przewidzianych do zabudowy wyprzedzająca lub prowadzona równolegle z realizacją inwestycji,
- Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków,
- Montaż separatorów substancji ropopochodnych w kanalizacji deszczowej.

Zaopatrzenie w ciepło

Ustalenia – działania niezbędne:

- Modernizacja i rozbudowa sieci ciepłowniczej,
- Dekarbonizacja centralnego źródła ciepła w Jeleniej Górze,
- Termomodernizacja budynków komunalnych.

Zalecenia – działania pożądane:

- Dążenie do wykorzystania wód geotermalnych,
- Wspieranie termomodernizacji budynków niekomunalnych, zwłaszcza mieszkaniowych.

Odnawialne źródła energii

Ustalenie – działanie niezbędne:

- Rozwijanie przez miasto urządzeń wytwarzających energię z OZE.

Zalecenie – działanie pożądane:

- Promowanie rozwijania przez inne podmioty urządzeń wytwarzających energię z OZE.

Zasada:

- Lokalizowanie urządzeń wytwarzających energię z OZE o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW na obszarach wskazanych na mapach 1 i 6.

Telekomunikacja

Ustalenie - działania niezbędne:

- Poprawa dostępu do internetu, w tym rozbudowa sieci światłowodów,
- Poprawa zasięgu telefonii komórkowej.

Gospodarka odpadami

Ustalenie – działania niezbędne:

- Budowa systemu przetwarzania odpadów.

Zalecenie – działanie pożądane:

- Poprawa dostępność PSZOK-ów poprzez realizacja nowego PSZOK.

5.3. Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej.

Ustalania - działania niezbędne:

- Budowa, rozbudowa, modernizacja i zwiększanie zdolności usługowej (np. przez wzrost zatrudnienia), obiektów i instytucji infrastruktury społecznej należących do miasta (w tym żłobków, bazy sportowej i rekreacyjnej, usług z zakresu opieki społecznej) przedsiębiorczości
- Tworzenie warunków (m. in. w ustaleniach mpzp) dla rozwoju nienależących do miasta obiektów i instytucji infrastruktury społecznej.

Zalecenie – działanie pożądane:

- Promocja rozwoju nie należących do miasta obiektów i instytucji infrastruktury społecznej szczególnie istotnych, w tym w lokalizacjach pożądanых (np. w centrach, w miejscach pozbawionych danej usługi odległych od centrów),
- Utworzenie bazy danych rozmieszczenia ludności według wieku (np. według ulic lub rejonów) na podstawie ewidencji ludności, planów zabudowy i prognoz) i dla wspomagania programowania rozwoju (i ewentualnego wygaszania) usług (rozmieszczenia i wielkości żłobków, przedszkoli, szkół podstawowych).

Zasady:

- Zasady ogólne:
 - Uwzględnianie kryteriów: liczby użytkowników i dostępności (czas, koszt, wygoda) z jednoczesną harmonizacją (ponieważ kryteria te działają przeciwnie),
 - Wariantowanie i ocena wariantów lokalizacji według różnych kryteriów (zwłaszcza, gdy zastosowanie powyższych kryteriów daje wynik niejednoznaczny),
 - Konsultacje społeczne lokalizacji (zwłaszcza w przypadkach jak wyżej).
- Zasady odnoszące się do typów infrastruktury społecznej:
 - Lokalizacja pozostałych obiektów i instytucji infrastruktury społecznej tzw. centrotwórczych (bez szkół, przedszkoli i większych obiektów sportowo-rekreacyjnych) – w miarę możliwości w centrach osiedlowych,

- Lokalizacja usług poziomu podstawowego (np. handlu, żłobków) o liczebności w mieście większej niż liczba centrów – w miejscach uzasadnionych przez liczbę użytkowników oraz odległości od analogicznych usług.
- Lokalizacja usług poziomu podstawowego (np. handlu, żłobków) o liczebności w mieście większej niż liczba centrów – w miejscach uzasadnionych przez liczbę użytkowników oraz odległości od analogicznych usług.

6. Pozostałe ustalenia i rekomendacje.

6.1. Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego.

Zasady dotyczą obiektów wielkopowierzchniowych w rozumieniu Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977, 1506, 1597 i 1688), czyli o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Przybliżone lokalizacje takich obiektów wskazują mapy 1 i 3.

Zasady:

- Analizy indywidualnych przypadków uwzględniające wpływ lokalizacji danego obiektu na przestrzeń, w tym krajobraz oraz przepustowość układu transportowego,
- Konsultacje społeczne.

6.2. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego.

Zasady:

- W zakresie infrastruktury społecznej – określono w podrozdziale 5.3.
- W zakresie systemów transportu i infrastruktury technicznej – określono w podrozdziałach 5.1. i 5.2.
- W zakresie innych inwestycji o lokalizacji niezdeterminowanej:
 - Analizy indywidualnych przypadków uwzględniające zapotrzebowanie społeczne na daną inwestycję oraz wpływ jej lokalizacji na przestrzeń w różnych aspektach,
 - Wariantowanie i ocena wariantów lokalizacji według różnych kryteriów (zwłaszcza, gdy powyższe analizy dają wynik niejednoznaczny),
 - Konsultacje społeczne lokalizacji (zwłaszcza w przypadkach jak wyżej).

6.3. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Zasady:

Analizy indywidualnych przypadków, w tym:

- Rozpoznanie cech inwestycji mogących negatywnie wpływać na środowisko (co, na które komponenty, jak silnie), następnie znalezienie przestrzeni najmniej wrażliwych na te wpływy,
- Wariantowanie i ocena wariantów lokalizacji według różnych kryteriów (zwłaszcza, gdy powyższe analizy dają wynik niejednoznaczny),
- Konsultacje społeczne lokalizacji (zwłaszcza w przypadkach jak wyżej).

6.4. Zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Funkcją dominującą strefy otwartej i produkcji rolnej jest polowa produkcja rolnicza (uprawy polowe, łąki, pastwiska, sady, stawy hodowlane).

Zasady:

- Zakaz realizacji nowej zabudowy z wyjątkiem wymienionej w następnych punktach,
- Dopuszczenie budynków związanych bezpośrednio z funkcją rolniczą, zabudowy zagrodowej i agroturystycznej – w strefie rolnej z możliwością zabudowy zagrodowej (mapy 1 i 3),
- Dopuszczenie zabudowy i urządzeń związanych z produkcją rolniczą z wyjątkiem zabudowy mieszkaniowej w pozostałej strefie produkcji rolnej,
- Dopuszczenie urządzeń związanych z gospodarką wodną,
- Dopuszczenie małej architektury jako uzupełnianie miejsc rekreacji (np. szlaków turystycznych),
- Utrzymanie istniejących dróg oraz sieci infrastruktury technicznej z możliwością ich przebudowy oraz lokalizacji nowych obiektów,
- Możliwość lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł z wyjątkiem elektrowni wiatrowych, a w przypadku mocy powyżej 500 wyłącznie na obszarach określonych graficznie na mapach 1 i 6,
- Postulat wprowadzania systemów zadrzewień śródpolnych, pasów zieleni wzdłuż cieków i zbiorników wodnych oraz dróg polnych, zadarnień i zakrzewień na skarpach.

6.5. Zasady kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej.

Leśna przestrzeń produkcyjna jest częścią strefy zieleni i rekreacji oznaczonej na mapie. 1 i 2.

Zasady:

- Zakaz realizacji zabudowy z wyjątkiem wykorzystywanej dla potrzeb gospodarki leśnej,
- Dopuszczenie tworzenia szlaków turystycznych oraz ich uzupełniania elementami małej architektury,
- Utrzymanie istniejących dróg oraz sieci infrastruktury technicznej z możliwością ich modernizacji, natomiast lokalizacja nowych powiązań (dróg, linii elektroenergetycznych, telekomunikacyjnych, gazociągów, połączeń wodociągowych i kanalizacyjnych) wyłącznie w sytuacji braku możliwości racjonalnego ich poprowadzenia z ominięciem lasu,
- Dopuszczenie w uzasadnionych przypadkach urządzeń i obiektów związanych z gospodarką wodną.

6.6. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

Zasady:

- Kształtowanie zagospodarowania przestrzennego na obszarach omawianej grupy wymaga uprzednich analiz dostosowanych do specyfiki danego obszaru, określających:
 - negatywne cechy obszaru, np. czynniki degradujące,
 - możliwe, w tym pożądane kierunki zmian,
 - możliwe sposoby doprowadzenia obszaru do pożądanych zmian (w tym możliwe do zastosowania instrumenty gospodarki przestrzennej i ich prawdopodobną skuteczność), uwarunkowania prawne, ekonomiczne, społeczne i techniczne, a także możliwy czas rozpoczęcia i trwania procesu zmian.
- Niektóre przypadki mogą wymagać wariantowania i oceny wariantów przed podjęciem decyzji,
- W niektóre przypadkach pożądane mogą być konsultacje społeczne.

6.7. Działania dotyczące zarządzania ryzykiem powodziowym.

Działania dotyczące zarządzania ryzykiem powodziowym wymienione są w Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry⁴⁰.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w Programie planowanych inwestycji w gospodarce wodnej przewiduje w dalszej perspektywie finansowej zadania obejmujące zasięgiem Jelenią Górę, polegające na dostosowaniu do wielkości spływu wód powodziowych koryt rzek: Bóbr, Kamienna, Wrzosówka i potoku Radomierka w celu ochrony przed powodzią Kotliny Jeleniogórskiej.

6.8. Działania dotyczące przeciwdziałania skutkom suszy.

Działania dotyczące przeciwdziałania skutkom suszy rekomendowane dla Jeleniej Góry wymienione są w Planie przeciwdziałania skutkom suszy⁴¹. Są wśród nich działania mające na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach zurbanizowanych:

- tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków,
- ochrona i odtwarzanie oczek wodnych, małych urządzeń piętrzących (zastawki, małe progi, przetamowania),
- retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach,
- zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.

IX. Obszary strategicznej interwencji

Zgodnie z art. 5. ust. 6b Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 324), obszar strategicznej interwencji (OSI) to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł lub rozwiązania regulacyjne.

Działania podejmowane jako interwencje publiczne mają na celu pokonanie bariery rozwoju (szerzej: rozwiązanie problemu, np. pokonanie sytuacji kryzysowej) albo wykorzystanie rozpoznanego potencjału.

Jelenia Góra położona jest w obrębie OSI wyznaczonych w strategicznych dokumentach krajowych i wojewódzkich, do których należą:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR),
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR),
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 (SRWD).

Ponadto, w procesie prac nad Strategią Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 wyznaczone zostały OSI na poziomie lokalnym – kluczowe dla gminy.

⁴⁰ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry, Dz.U. 2022 r. poz. 2714.

⁴¹ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy, Dz.U. 2021 por. 1615.

Konsekwencją określenia OSI jest ukierunkowanie części instrumentów zaplanowanych w SRMJG 2024-2034 na te obszary i zapewnienie im finansowania⁴². Finansowanie może pochodzić ze środków miasta oraz zewnętrznych źródeł finansowania.

Obszary strategicznej interwencji na poziomie krajowym.

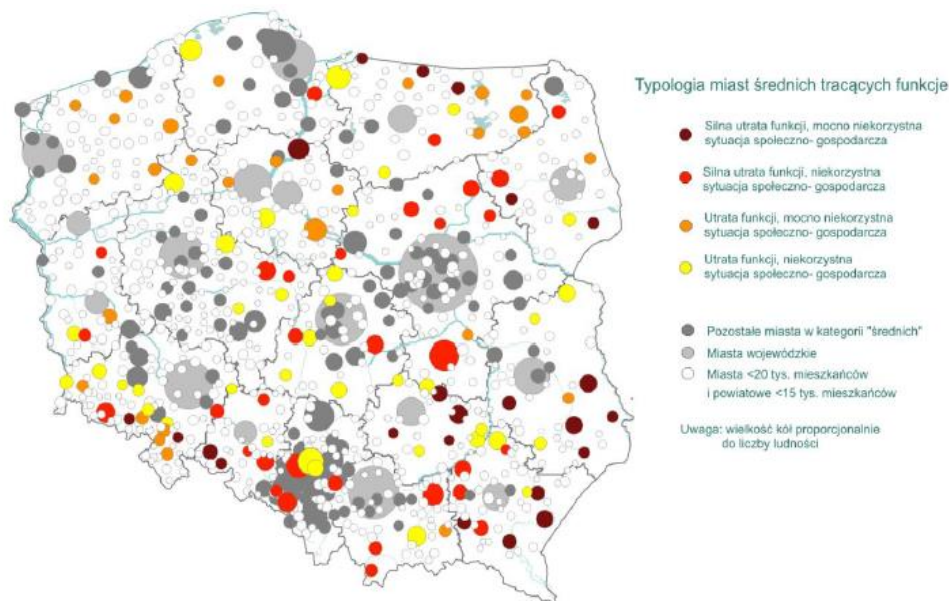
Na poziomie krajowym Jelenia Góra została zakwalifikowana w SOR oraz KSRR, jako OSI – miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze.

KSRR wskazuje, iż miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze cechuje regres w rozwoju i utrata funkcji społeczno-gospodarczych oraz administracyjnych, odpływ ludności (zwłaszcza wykształconej w wieku produkcyjnym) do dużych ośrodków, upadek tradycyjnych lokalnych przemysłów, starzejącego się społeczeństwa zmieniającego popyt na niektóre usługi, jak również niedopasowania popytu i podaży na rynku pracy. Problemem tej kategorii obszarów jest także niezadowalająca dostępność terytorialna, w tym niedostateczne powiązania transportowe z innymi miastami i z obszarem funkcjonalnym w zakresie odpowiedniej jakości połączeń drogowych, kolejowych czy siatki połączeń w transporcie zbiorowym. Wskazane problemy skutkują znaczącym i postępującym osłabieniem bazy ekonomiczno-finansowej samorządów, grożąc dalszym pogarszaniem się warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej.

Imienna lista miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze wskazuje 139 miast, w tym Jelenią Górę.

Zgodnie z założeniami polityki państwa - OSI określone na poziomie krajowym wspierane będą z poziomu kraju i regionu za pomocą specjalnie dedykowanych instrumentów. Ponadto wsparcie miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze będzie możliwe także w ramach programów międzynarodowych.

Mapa 8. Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze.

Źródło: Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, str. 177

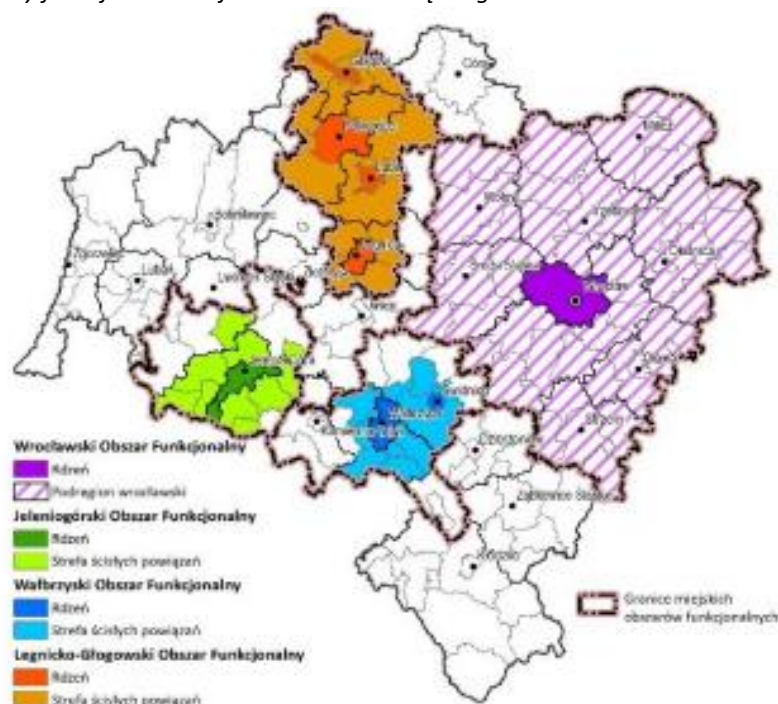
Obszary strategicznej interwencji na poziomie regionalnym wraz z zakresem planowanych działań.

W Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 określone zostały jako obszary strategicznej interwencji następujące obszary funkcjonalne (wyznaczone w Planie Zagospodarowania Przestrzennego

⁴² Modele, op. cit. s. 18.

Województwa Dolnośląskiego), do których należy Jelenia Góra: Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny (mapa 8), obszary funkcjonalne: górski, przygraniczny (mapa 9) oraz obszar cenny przyrodniczo (mapa 10)⁴³.

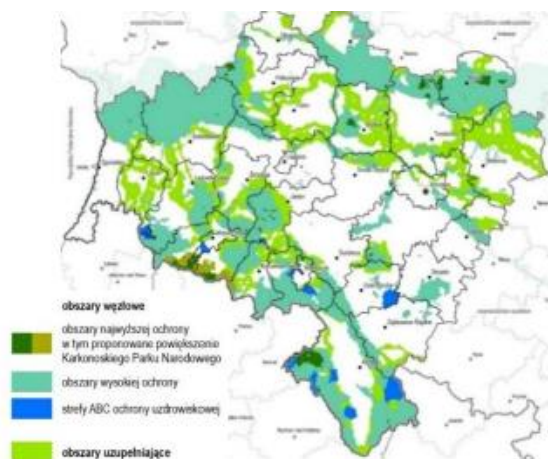
Mapa 9. Miejskie obszary funkcjonalne województwa dolnośląskiego.

Źródło: SRWD 2030, str. 32, Mapa 39 - Miejskie Obszary Funkcjonalne.

Mapa 10. Górski i przygraniczny obszar funkcjonalny.

Mapa 11. Obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo.

Źródło: SRWD 2030, str. 32, Mapy 40 i 41, na podstawie Projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

W Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 zaprezentowano macierz kierunków interwencji, która wskazuje priorytety (cele operacyjne) dla poszczególnych celów strategicznych SRWD, z określeniem ich rangi w skali od 1 (najistotniejszy) do 8. Rangi te wskazują, które z celów powinny być

⁴³ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego wyznacza też Sudecki Obszar Funkcjonalny (a w jego ramach strefę górską, do której należy Jelenia Góra), który nie jest uwzględniony w SRWD jako OSI.

realizowane w pierwszej kolejności, a które w następnej, w ramach posiadanych środków. Rangi priorytetów dla obszarów funkcjonalnych, w których występuje Jelenia Góra, określa tabela.

Tabela 6. Macierz kierunków interwencji i ich rangi w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego, w których występuje Jelenia Góra.

Cel strategiczny	Priorytety (cele operacyjne)	Obszar funkcjonalny interwencji (ranga priorytetu)	
		Jeleniogórski	Górski i przygraniczny
Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu	Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów	1	1
	Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich	3	4
Zwiększenie jakości i dostępności usług publicznych	Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej		6
	Rozwój i doskonalenie usług publicznych	6	
Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego	Doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy		7
	Poprawa efektywności kształcenia	5	
Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego	Poprawa stanu środowiska	4	
	Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska	7	
	Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego		6
Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu	Rozwój regionalnej sieci transportowej	2	2
	Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej	8	5

Źródło: SRWD, s. 52-53.

Obszary strategicznej interwencji na poziomie lokalnym – kluczowe dla gminy wraz z zakresem planowanych działań.

Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy zostały wyznaczone w procesie prac nad Strategią Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 i obejmują zarówno obszary zdegradowane, będące w stanie kryzysowym, objęte Gminnym Programem Rewitalizacji, jak też obszar z potencjałem, którego odpowiednie wykorzystanie będzie szansą na zdynamizowanie rozwoju Jeleniej Góry.

OSI kluczowe dla gminy:

1. Obszary rewitalizacji (podobszary: Cieplice, Sobieszów i Śródmieście, których granice ukazano na mapach 1, 6 i 12), które zostały określone w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Jelenia Góra⁴⁴. W ramach realizacji Programu podejmowane będą:
 - W podobszarze rewitalizacji Śródmieście – działania ukierunkowane na:
 - Tworzenie atrakcyjnej, pozbawionej barier architektonicznych oraz bezpiecznej przestrzeni dla mieszkańców i turystów,
 - Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, tworzenie przyjaznych warunków umożliwiających integrację społeczną oraz poprawę estetyki zabudowy w rewitalizowanym obszarze miasta,
 - Poprawę infrastruktury zdegradowanego podobszaru śródmieścia poprzez modernizację budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej, infrastruktury drogowej i sieciowej oraz integrację grup mieszkańców.
 - W podobszarze rewitalizacji Cieplice – działania ukierunkowane na:
 - Kompleksową rewitalizację Cieplic - uzdrowskowej części Jeleniej Góry,
 - Rewitalizację infrastruktury sportowej, drogowej oraz mieszkaniowej na zdegradowanym podobszarze Cieplic,
 - Poprawę atrakcyjności turystycznej podobszaru Cieplice poprzez rewitalizację elementów dziedzictwa kulturowego, zabudowy mieszkaniowej oraz infrastruktury drogowej.
 - W podobszarze rewitalizacji Sobieszów – działania ukierunkowane na:
 - Rozwój infrastruktury społecznej, zwiększenie efektywności energetycznej i poprawa estetyki zabudowy na podobszarze Sobieszów.

Ponadto, na każdym z trzech podobszarów rewitalizacji, realizowane będą działania mające na celu: kształtowanie postaw przedsiębiorczych wśród uczniów jeleniogórskich szkół oraz doskonalenie kompetencji zawodowych kadry kierowniczej, organizację cyklu wydarzeń kulturalno-artystycznych integrujących mieszkańców oraz cyklu spotkań profilaktyczno-prewencyjno-edukacyjnych mających na celu zapewnienie wyższego poziomu bezpieczeństwa dzieci, młodzieży i seniorów w mieście.

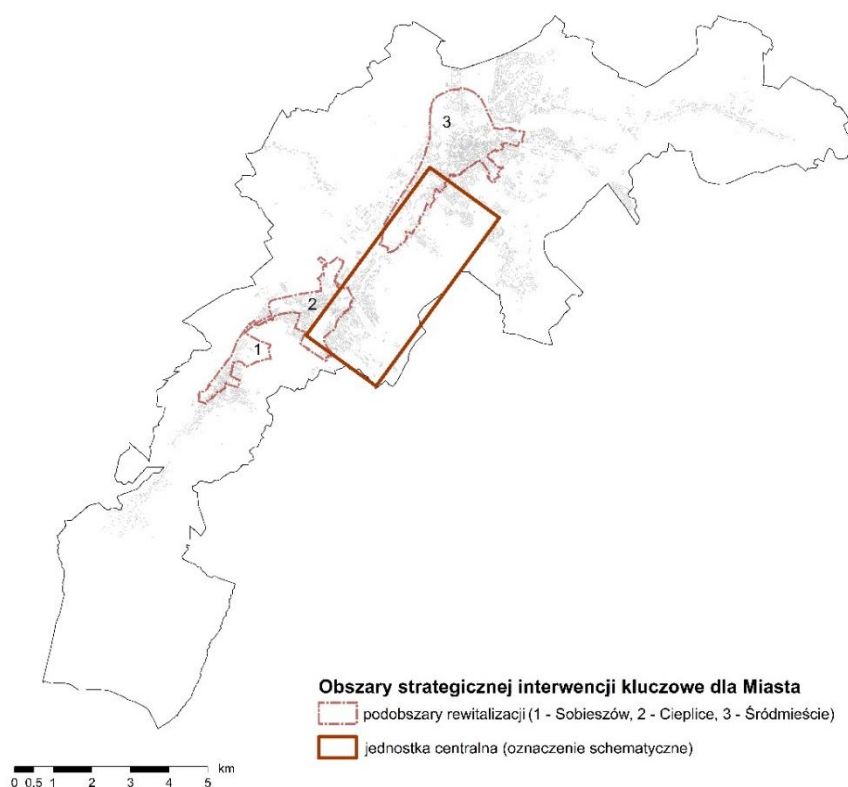
Listy 27 rezultatów, wskaźników ich osiągnięcia oraz 32 wskaźników produktu określa Gminny Program Rewitalizacji Miasta Jelenia Góra.

2. Jednostka centralna (której lokalizację zobrazowano schematycznie na mapie 12). Jednostka posiada mpzp uchwalony 18. 12. 2012 r.⁴⁵, określający m. in. największe w mieście nowe tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej wraz z usługami, tereny zieleni urządzonej i usług sportu. Niezbędne działania to: przygotowania formalnoprawne związane z gospodarką gruntami, uzbrajanie terenów, tworzenie i promowanie ofert dla inwestorów oraz tworzenie usług sportu i terenów zieleni urządzonej.

⁴⁴ Gminny Program Rewitalizacji Miasta Jelenia Góra, przyjęty Uchwałą nr 613.LXIV.2023 Rady Miejskiej Jeleniej Góry.

⁴⁵ Uchwała Nr 327.XXXIII.2012 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 18 grudnia 2012 r. (Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego z 2013 r., poz. 2136 z dnia 27 marca 2013 r.).

Mapa 12. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy.

X. System realizacji Strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 jest nadrzędnym elementem zarządzania rozwojem Jeleniej Góry. W Strategii określone zostały cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, doprecyzowane przez cele operacyjne, a także kierunki działań podejmowane dla osiągnięcia celów strategicznych oraz oczekiwane rezultaty planowanych działań wraz ze wskaźnikami. Osiągnięcie każdego z celów operacyjnych, a poprzez nie celów strategicznych rozwoju miasta, wymagać będzie planowania i podejmowania jednorazowych, cyklicznych lub stałych działań (w tym m. in. przedsięwzięć inwestycyjnych i nieinwestycyjnych, projektów, zadań, interwencji, zawierania porozumień) stymulujących pożądane zmiany społecznych, gospodarczych i przestrzennych cech miasta. Sukcesywnie realizowana SRMJG 2024-2034 pozwoli na urzeczywistnienie zawartej w niej wizji rozwoju Jeleniej Góry.

Kluczowym aspektem systemu realizacji Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 jest system wdrażania oraz monitoringu, sprawnie zarządzany i koordynowany przez podmioty realizujące SRMJG 2024-2034, przy czynnym współudziale partnerów oraz społeczności lokalnej.

1. Podmioty realizujące Strategię oraz system wdrażania.

Wdrażanie Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 będzie się odbywać w ramach statutowej działalności Miasta Jelenia Góra w oparciu o jego strukturę organizacyjną i instytucjonalną (poziom organizacyjny), tworzoną przez:

1. **Prezydenta Miasta Jeleniej Góry**, będącego organem wykonawczym, który podejmował będzie kluczowe decyzje na podstawie m.in. danych pochodzących z systemu monitoringu SRMJG 2024-2034. W zarządzaniu wdrażaniem SRMJG 2024-2034 Prezydent Miasta wspierany będzie przez swoich Zastępców, Sekretarza i Skarbnika Miasta, a także przez Dyrektorów Departamentów oraz

Naczelników Wydziałów Urzędu Miasta Jelenia Góra, jednostki organizacyjne Miasta, instytucje kultury oraz spółki z udziałem Miasta,

2. **Radę Miejską Jeleniej Góry**, będącą organem stanowiąco - kontrolnym, która odpowiedzialna będzie za uchwalenie SRMJG 2024-2034, wsparcie merytoryczne w zakresie jej wdrażania oraz przyjmowanie raportów z monitoringu. W związku z powyższym rola Rady Miejskiej będzie polegała na:

- podejmowaniu uchwał zapewniających prawne i finansowe warunki do wdrażania konkretnych przedsięwzięć zgodnych z kierunkami działań ujętymi w SRMJG 2024-2034, a także uchwał dotyczących dokumentów wykonawczych,
- opiniowaniu projektów uchwał pod względem ich zgodności ze SRMJG 2024-2034, w szczególności dokumentów wykonawczych,
- przyjmowaniu raportów z realizacji SRMJG 2024-2034 przedkładanych przez Prezydenta Miasta Jeleniej Góry, zgodnie z przyjętym system monitoringu, jako załącznik do raportu o stanie gminy.

3. **Wydział Rozwoju Miasta**, będący koordynatorem wdrażania SRMJG 2024-2034, który będzie odpowiedzialny za poszukiwanie zewnętrznych źródeł finansowania działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych zgodnych z kierunkami działań ujętymi w SRMJG 2024-2034, opracowywanie raportów w ramach systemu monitoringu i tym samym koordynowanie osiągania rezultatów i celów ujętych w SRMJG 2024-2034, upowszechnianie informacji dotyczących zapisów SRMJG 2024-2034, w tym o stopniu realizacji oczekiwanych rezultatów, a także w przypadku zaistnienia takiej konieczności - przygotowywanie propozycji zmian w dokumencie, przeprowadzenie aktualizacji lub opracowania nowej strategii.

Ponadto we wdrażanie planowanych działań, zgodnych z kierunkami określonymi w SRMJG 2024-2034, samorząd miasta będzie włączał partnerów, w tym publicznych oraz prywatnych. Partnerzy będą włączani w ramach wszystkich trzech sfer rozwoju miasta: społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

W szerokim ujęciu SRMJG 2024-2034 realizowana będzie przez społeczność Jeleniej Góry, ponieważ osiągnięcie celów strategicznych będzie wymagało czynnego zaangażowania całej społeczności lokalnej.

Wdrażanie SRMJG 2024-2034 realizowane będzie poprzez podejmowanie samodzielnych działań przez Miasto, jego jednostki organizacyjne, instytucje kultury i spółki z udziałem Miasta oraz inne instytucje publiczne i prywatne, a także podejmowanie wspólnych działań z udziałem partnerów na rzecz realizacji projektów służących realizacji celów SRMJG 2024-2034. Efekty tych działań weryfikowane będą poprzez monitoring wskaźników przypisanych do oczekiwanych rezultatów planowanych działań w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Wśród narzędzi realizacyjnych, dzięki którym możliwe będzie przeniesienie zapisów dotyczących kierunków działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych na konkretne działania, przedsięwzięcia inwestycyjne i nieinwestycyjne, projekty i zadania służące ich realizacji, wymienić należy m.in.:

1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta (które po dniu 31 grudnia 2025 r. zastąpione zostanie planem ogólnym) wraz z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W zaprezentowanym w SRMJG 2024-2034 modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej określone zostały ogólne założenia i rekomendacje w zakresie kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej Jeleniej Góry, które muszą być odwzorowane i uszczegółowione w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta (w przyszłości w planie ogólnym). Zgodnie z powyższym dokument Studium (plan ogólny) musi być zgodny z zapisami SRMJG 2024-2034,

2. Wieloletnią Prognozę Finansową Miasta Jelenia Góra (dalej: WPF) oraz określone w perspektywie rocznej budżety Miasta Jelenia Góra, dzięki którym możliwe będzie finansowanie przedsięwzięć, projektów oraz zadań, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia zapisanych w SRMJG 2024-2034 celów. Rola WPF oraz budżetu rocznego jest tym większa, iż zapewniają one prawidłowe funkcjonowanie miasta, umożliwiają kontynuację rozpoczętych inwestycji i projektów oraz stanowią zabezpieczenie rozwoju miasta w perspektywie kolejnych lat,
3. Dokumenty o charakterze wykonawczym, tj. strategię branżowe, programy, plany, analizy, jak również inne działania nieobjęte ww. dokumentami, które powinny stanowić uszczegółowienie celów operacyjnych określonych w SRMJG 2024-2034. Zasady dotyczące zarówno opracowywania, jak i aktualizacji dokumentów wykonawczych w sposób zapewniający ich zgodność ze Strategią Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 omówione zostały w rozdziale X, podrozdziale 4 niniejszej SRMJG 2024-2034 i m.in. wynikają z obowiązujących w Urzędzie Miasta Jelenia Góra „Standardów dokumentów programujących rozwój miasta Jelenia Góra”, przyjętych Zarządzeniem Prezydenta Miasta Jeleniej Góry nr 0050.1765.2023.VIII z dnia 6 marca 2023 r,
4. Dokumenty powstałe w wyniku nawiązania współpracy z partnerami na rzecz realizacji projektów wpisujących się w kierunki działań ujęte w SRMJG 2024-2034, w tym m.in. umowy, porozumienia, listy intencyjne. SRMJG 2024-2034 uwzględnia częściowo zadania wykraczające poza bezpośrednie kompetencje miasta, zatem inicjowane będą działania realizowane w partnerstwach lokalnych i ponadlokalnych.

2. System monitoringu Strategii.

Integralnym elementem efektywnego systemu realizacji Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 jest system monitoringu. System ten służyć będzie: dostarczaniu informacji samorządowi Miasta oraz mieszkańcom Jeleniej Góry o postępach we wdrażaniu SRMJG 2024-2034, podejmowaniu decyzji na rzecz doskonalenia warunków wdrażania dokumentu, jak również identyfikowaniu przesłanek i właściwego momentu przeprowadzenia aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 lub zastąpienia jej nową.

System monitoringu SRMJG 2024-2034 ukierunkowany będzie na:

- osiągnięcie wyznaczonych w SRMJG 2024-2034 celów, w tym szczególnie poprzez realizację konkretnych działań/przedsięwzięć (inwestycyjnych oraz nieinwestycyjnych),
- koordynację w czasie i przestrzeni realizacji ww. działań/przedsięwzięć,
- monitorowanie realizacji ww. działań/przedsięwzięć i weryfikację stopnia osiągnięcia przyjętych w SRMJG 2024-2034 celów na podstawie raportów z monitoringu i ewaluacji,
- monitorowanie i korygowanie czynności służących organizacji wdrażania SRMJG 2024-2034,
- monitorowanie aktualności treści SRMJG 2024-2034 i korygowanie jej w odpowiednich momentach, w tym aktualizowanie.

System monitoringu obejmował będzie raporty podstawowe, rozszerzone oraz raporty ewaluacyjne. Wyniki raportów będą wykorzystywane przez samorząd miasta oraz pozostałe podmioty odpowiedzialne za realizację SRMJG 2024-2034 do bieżącego zarządzania jej wdrażaniem. W przypadku wystąpienia niekorzystnych odchyłeń wskaźników, odpowiedzialne jednostki będą podejmowały działania zaradcze i korygujące, o czym na bieżąco będą informowały koordynatora wdrażania SRMJG 2024-2034. Strategia Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 będzie podlegała aktualizacji, jeżeli wymagać tego będzie sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna miasta, w szczególności gdy będzie to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju województwa dolnośląskiego lub innymi nadrzędnymi dokumentami.

W ramach systemu monitoringu SRMJG 2024-2034 systematycznie gromadzone i przetwarzane będą dane i informacje o stanie realizacji poszczególnych kierunków działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych mierzonych za pomocą wskaźników osiągnięcia oczekiwanych rezultatów tzw. wskaźników sytuacji i wskaźników opinii. Wskaźniki sytuacji będą charakteryzowały materialne i niematerialne, społeczne lub/i gospodarcze lub/i przestrzenne cechy miasta, które będą bezpośrednio lub pośrednio ulegać pożądanym zmianom wskutek realizacji działań planowanych w Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034. Dodatkowo w raportach z monitoringu wykorzystane zostaną wskaźniki opinii, czyli wskaźniki charakteryzujące opinie społeczności lokalnej miasta na temat społecznych lub/i gospodarczych lub/i przestrzennych cech miasta wyrażonych wskaźnikami oraz ich zmian. Użycie nie tylko wskaźników sytuacji, ale także wskaźników opinii w identyfikacji i ocenie oczekiwanych rezultatów planowanych działań w Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034, jest istotne z kilku powodów. Przede wszystkim, społeczność lokalna jako kluczowy odbiorca efektów realizacji SRMJG 2024-2034 i tym samym rozwoju miasta Jelenia Góra, jest jednocześnie podmiotem, który będzie dokonywał oceny zachodzących w mieście przemian. Uzyskiwanie pożądanых zmian wyrażanych wskaźnikami sytuacji, nie będzie równoznaczne z tym, że wszyscy mieszkańcy są nimi usatysfakcjonowani. Duża część z nich może bowiem uważać, że są one zbyt małe lub powolne, zwłaszcza gdy w bliskim otoczeniu następować będą one głębiej, czy szybciej. Co więcej, oczekiwania i potrzeby mieszkańców mogą się zmienić i to, co było pożądane przez społeczność lokalną w okresie przyjmowania SRMJG 2024-2034, po jakimś czasie może okazać się niepożądaną przez nich rzeczywistością. Wskaźniki opinii będą zatem wyrażać obiektywną sytuację Miasta, a zmiany ich wartości - obiektywne zmiany tej sytuacji. Ponadto dla pełniejszego zobrazowania warunków wdrażania Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 należy dodać, iż w wielu przypadkach zmiany wartości wskaźników nie wynikają i nie będą wynikać wyłącznie z działań samorządu miasta, w tym podległych mu jednostek. Będą się kształtować pod wpływem działań samorządu powiatowego, samorządu województwa, władz państwowych, podmiotów gospodarczych, osób fizycznych, organizacji pozarządowych oraz różnych innych instytucji i organizacji, a także podmiotów, jak również zjawisk lokalnych i ponadlokalnych.

Raporty podstawowe i rozszerzone będą opracowywane naprzemiennie co dwa lata, obejmując swym zakresem rok poprzedni. Zatem pierwszy raport z monitoringu podstawowego, obejmującego wskaźniki sytuacji, zostanie opracowany w 2025 r., natomiast pierwszy raport z monitoringu rozszerzonego, który poza wskaźnikami sytuacji będzie uwzględniał wskaźniki opinii, zostanie opracowany w 2026 r. Ponadto raz na 3 lata opracowywane będą raporty ewaluacyjne - pierwszy w 2027 r. Ich celem będzie odpowiedź na pytanie: Czy kierunki działań, cele operacyjne i strategiczne są tymi, do których zmierza miasto?, a tym samym czy realizowana SRMJG 2024-2034 jest nadal aktualna? Podstawą opracowania raportów ewaluacyjnych będą wartości wskaźników uzyskane w raportach z monitoringu, stanowiące jednocześnie odniesienie do oczekiwanych rezultatów planowanych działań. Ponadto w raportach ewaluacyjnych ujęte zostaną informacje m.in. o trendach społeczno-gospodarczo-przestrzennych lub sytuacji finansowej miasta czy dostępności do zewnętrznych środków pomocowych, w przypadku gdy będą one mogły w istotny sposób wpłynąć na stopień realizacji SRMJG 2024-2034. Prowadzony w sposób ciągły monitoring realizacji SRMJG 2024-2034, w tym rezultatów jakie ona przynosi stanowił będzie kluczowy element zarządzania rozwojem Miasta.

Podmiotem odpowiedzialnym za gromadzenie, weryfikowanie oraz przetwarzanie i przechowywanie danych dla potrzeb monitoringu, jak również opracowywanie raportów z monitoringu i ewaluacji będzie Wydział Rozwoju Miasta, będący koordynatorem wdrażania SRMJG 2024-2034. W celu pozyskania danych i informacji na potrzeby opracowania raportów z monitoringu koordynator zwróci się do departamentów i wydziałów Urzędu Miasta, jednostek organizacyjnych Miasta, instytucji kultury, spółek z udziałem Miasta oraz innych podmiotów z prośbą o przygotowanie niezbędnych do raportu danych i informacji. W tabeli nr 7 zostały przedstawione wskaźniki sytuacji oraz wskaźniki opinii, które

będą wykorzystywane w identyfikacji i ocenie oczekiwanych rezultatów planowanych działań w Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2023-2034, wraz z pożądanymi kierunkami ich zmian.

Jednostki odpowiedzialne za przygotowanie danych i informacji do raportu z monitoringu będą zobowiązane do ich przekazywania do dnia 10 marca roku następującego po roku objętym monitoringiem do Wydziału Rozwoju Miasta. Przedłożenie raportów z monitoringu Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 Radzie Miejskiej Jeleniej Góry nastąpi do końca maja roku następującego po roku, dla którego jest ono sporządzane, jako część (załącznik) raportu o stanie gminy, o którym mowa w art. 28aa, ust 2 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 609 z późn.zm.).

Dane niezbędne do zaprezentowania wskaźników monitoringu będą pozyskiwane z następujących źródeł:

- dostępnych statystyk publicznych,
- danych gromadzonych w wydziałach merytorycznych Urzędu Miasta, jednostkach organizacyjnych Miasta Jelenia Góra, instytucjach kultury oraz spółkach z udziałem Miasta Jelenia Góra,
- sprawozdawczości budżetowej Miasta, sprawozdania z wykonania budżetu Miasta,
- danych pozyskanych od innych podmiotów uczestniczących w realizacji SRMJG 2024-2034,
- badań społecznych.

W przypadku braku dostępności danych potrzebnych do ustalenia wartości danego wskaźnika sytuacji, zakłada się możliwość wykorzystania w ramach monitoringu innego wskaźnika o podobnej zawartości merytorycznej, który w jak największym stopniu będzie charakteryzował, odnosił się do danego kierunku działania.

Raporty z monitoringu i ewaluacji publikowane będą na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta Jelenia Góra oraz na stronie internetowej miasta: jeleniagora.pl

3. Wskaźniki monitorowania Strategii.

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym Strategia zawiera również oczekiwane rezultaty planowanych kierunków działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia. Poniższa tabela prezentuje oczekiwane rezultaty planowanych kierunków działań wraz ze wskaźnikami oraz źródłami pozyskiwania danych. Wartości bazowe zostaną określone na podstawie danych z 2023 roku⁴⁶ i zostaną przedstawione w pierwszym raporcie z monitoringu rozszerzonego zaplanowanego na 2026 r.

W wymiarze przestrzennym, co do zasady, wszystkie cele, kierunki działań oraz wskaźniki realizacji odnoszą się do obszaru całej gminy.

Prezentowany w SRMJG 2024-2034 katalog wskaźników będzie służył pomiarowi osiągania oczekiwanych rezultatów kierunków działań, a tym samym postępu w realizacji wytyczonych w tym dokumencie celów operacyjnych i strategicznych.

Jednym z podstawowych kryteriów doboru wskaźników jest dostępność danych w aktualnie istniejących źródłach danych, w tym między innymi statystyce publicznej oraz działalności sprawozdawczej miasta.

⁴⁶ W sytuacji braku danych w Głównym Urzędzie Statystycznym za 2023 r., wartości bazowe zostaną określone na podstawie danych za 2022 r.

Tabela 7. Zestawienie wskaźników osiągnięcia celów operacyjnych.

Cel operacyjny	Oczekiwane Rezultaty	Wymiar przestrzenny	Wskaźniki osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	Oczekiwana zmiana	Źródło danych
SFERA SPOŁECZNA					
1.1. Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej Jeleniej Góry dla osób młodych	1.1.1. Poprawa jakości bazy placówek opiekuńczo – wychowawczych	Cała gmina	Liczba zmodernizowanych lub utworzonych placówek opiekuńczo – wychowawczych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	1.1.1. Zwiększenie liczby miejsc zakwaterowania dla młodzieży spoza miasta pobierającej naukę w Jeleniej Górze	Cała gmina	Liczba działań podjętych przez władze miasta na rzecz zwiększenia liczby miejsc zakwaterowania dla młodzieży spoza miasta pobierającej naukę w Jeleniej Górze	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	1.1.2. Zwiększenie szans uczniów i studentów na zatrudnienie w jeleniogórskich przedsiębiorstwach	Cała gmina	Liczba realizowanych staży/praktyk uczniowskich u jeleniogórskich przedsiębiorców	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
			Liczba realizowanych staży/praktyk studenckich u jeleniogórskich przedsiębiorców	↑	uczelnie wyższe
			Liczba zawartych porozumień pomiędzy szkołami/uczelniami a jeleniogórskimi przedsiębiorcami	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta, uczelnie wyższe
	1.1.3. Wzrost rozpoznawalności Jeleniej Góry jako ośrodka akademickiego i kształcenia zawodowego	Cała gmina	Udział uczniów spoza Jeleniej Góry w liczbie uczniów szkół zawodowych ogółem	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
			Udział studentów spoza Jeleniej Góry w liczbie studentów ogółem	↑	uczelnie wyższe

			Udział studentów zagranicznych w liczbie studentów ogółem	↑	uczelnie wyższe
			Liczba działań podjętych przez Miasto w celu wspierania/ tworzenia warunków do rozwoju wyższych uczelni i szkolnictwa zawodowego	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	1.1.4. Uwzględnienie potrzeb osób młodych, w tym studentów, w programie kulturalno – rozrywkowym miasta	Cała gmina	Liczba inicjatyw/ wydarzeń/ imprez kulturalnych oraz rozrywkowych dedykowanych studentom oraz osobom młodym	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta, uczelnie wyższe
			Liczba inicjatyw/wydarzeń/imprez kulturalnych oraz rozrywkowych zrealizowanych z wykorzystaniem wizerunku popularnych osób	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta, uczelnie wyższe
			Liczba działań podjętych przez Miasto na rzecz włączania młodych oraz studentów w tworzenie koncepcji programowych wydarzeń artystycznych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	1.1.5. Wzrost liczby miejsc pracy w nowoczesnych sektorach gospodarki	Cała gmina	Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	↑	Główny Urząd Statystyczny
	1.1.6. Poprawa dostępności i jakości gminnego zasobu mieszkaniowego	Cała gmina	Liczba wyremontowanych/ zmodernizowanych/wybudowanych mieszkań/lokali w zasobie komunalnym	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	1.1.6. Wzrost możliwości zaspokojenia potrzeb	Cała gmina	Liczba nieruchomości niezabudowanych przeznaczonych pod zabudowę	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne

	mieszkaniowych		mieszkaniową jednorodzinną i wielorodzinną przygotowanych do zbycia w drodze przetargu		Miasta
	1.1.7. Poprawa dostępu do infrastruktury mieszkaniowej oraz opieki nad dziećmi dla osób młodych i rodzin wielodzietnych	Cała gmina	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach miejskich do liczby dzieci w wieku do 3 lat ogółem [%]	↑	Główny Urząd Statystyczny
			Liczba działań podjętych przez Miasto w celu zwiększenia dostępu do infrastruktury mieszkaniowej oraz opieki nad dziećmi dla osób młodych i rodzin wielodzietnych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	1.1.8. Poprawa warunków zdalnej pracy i nauki	Cała gmina	Udział mieszkańców twierdzących, że szybki internet jest dostępny w miejscu ich zamieszkania [badanie ankietowe]	↑	Wyniki badań ankietowych mieszkańców gminy
	1.1.9. Wzrost atrakcyjności oferty spędzania czasu wolnego	Cała gmina	Liczba uczestników imprez artystyczno-rozrywkowych oraz sportowych o charakterze masowym	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta/Główny Urząd Statystyczny
			Liczba wydarzeń/imprez artystyczno-kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych o charakterze otwartym	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	1.1.10. Wzrost rozpoznawalności Jeleniej Góry wśród młodych mieszkańców kraju	Cała gmina	Liczba kampanii promocyjnych w ogólnopolskich mediach tradycyjnych i mediach społecznościowych na rzecz promocji Miasta	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra

1.2. Wysoka jakość edukacji oraz oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej	1.2.1. Wzrost kompetencji społecznych i poziomu wiedzy jeleniogórskich przedszkolaków i uczniów	Cała gmina	Średni wynik egzaminu ósmoklasisty w stosunku do średniej krajowej	↑	Centralna Komisja Egzaminacyjna
			Średni wynik egzaminu maturalnego pisemnego na poziomie podstawowym w stosunku do średniej krajowej	↑	Centralna Komisja Egzaminacyjna
			Udział dzieci w wieku przedszkolnym objętych dodatkowymi zajęciami zwiększającymi kompetencje w liczbie dzieci ogółem w przedszkolach	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
			Udział uczniów objętych dodatkowymi zajęciami zwiększającymi kompetencje w liczbie uczniów ogółem	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	1.2.2. Poprawa jakości bazy dydaktycznej jeleniogórskich placówek oświatowych	Cała gmina	Liczba placówek oświatowych wyposażonych w pomoce/sprzęt dydaktyczny	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
			Liczba zmodernizowanych/ rozbudowanych placówek oświatowych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	1.2.3. Zmniejszenie zjawiska depresji i uzależnień wśród uczniów, poprawa ich komunikacji interpersonalnej, umiejętności zarządzania czasem i swoimi emocjami	Cała gmina	Liczba uczniów objętych działaniami specjalistycznymi np. pomoc pedagogiczna, terapia pedagogiczna, pomoc psychologiczna	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
			Liczba zrealizowanych działań informacyjnych, edukacyjnych, prewencyjnych w zakresie przeciwdziałania/zwalczania uzależnień	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta, Komenda Miejska Policji

			Liczba nauczycieli, którzy podnieśli swoje kompetencje z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	1.2.4. Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji zawodowych nauczycieli	Cała gmina	Udział nauczycieli dyplomowanych w liczbie nauczycieli ogółem	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
			Liczba nauczycieli, którzy otrzymali dyplomy/certyfikaty potwierdzające podniesienie kwalifikacji zawodowych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	1.2.5. Zwiększenie dostępności kadr wykwalifikowanych zgodnie z potrzebami rynku pracy	Cała gmina	Liczba uczniów pobierających naukę/studiujących na kierunkach oraz uczestniczących w różnych formach kształcenia pozwalających na zdobycie kwalifikacji do wykonywania zawodów wskazanych jako deficytowe w „Barometrze zawodów”	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta, uczelnie wyższe
			Liczba utworzonych klas patronackich/podpisanych porozumień o współpracy pomiędzy szkołami a przedsiębiorcami	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	1.2.6. Upowszechnienie kultury wśród dzieci i młodzieży	Cała gmina	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w działaniach/ inicjatywach kulturalnych organizowanych na terenie miasta	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta,
	1.2.7. Szersze uczestnictwo mieszkańców miasta w działaniach jeleniogórskich	Cała gmina	Liczba uczestników imprez i wydarzeń kulturalnych organizowanych przez miejskie instytucje kultury	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta

	instytucji kultury		Udział mieszkańców deklarujących, że biorą udział w działaniach jeleniogórskich instytucji kultury [badanie ankietowe - skala dwustopniowa: biorę udział/ nie biorę udziału]	↑	Wyniki badań ankietowych mieszkańców gminy
	1.2.7. Wzrost rozpoznawalności Jeleniej Góry jako ośrodka z unikatową ofertą kulturalną instytucji kultury	Cała gmina	Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych o randze krajowej i międzynarodowej	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	1.2.8. Spójna oferta kulturalno-rozrywkowa miasta	Cała gmina	Liczba otrzymanych i skoordynowanych harmonogramów wydarzeń kulturalnych od miejskich instytucji kultury	≈96	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	1.2.9. Poprawa jakości bazy sportowej i rekreacyjnej	Cała gmina	Liczba wyremontowanych/zmodernizowanych /wybudowanych obiektów sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	1.2.10. Wzrost rozpoznawalności Jeleniej Góry jako ośrodka z unikatową ofertą sportową	Cała gmina	Liczba imprez sportowych o charakterze ponadlokalnym lub ogólnopolskim w skali roku	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	1.2.11. Wzrost liczby mieszkańców i turystów korzystających z oferty sportowo – rekreacyjnej miasta	Cała gmina	Liczba osób uczestniczących w głównych wydarzeniach/imprezach sportowych i rekreacyjnych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	1.2.12. Poprawa dostępności infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej oraz sportowo –	Cała gmina	Liczba obiektów kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych przystosowanych do potrzeb osób	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta

	rekreacyjnej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami		z niepełnosprawnościami		
		Cała gmina	Liczba przedszkoli, szkół oraz uczelni wyższych przystosowanych do potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta, uczelnie wyższe
1.3. Poprawa bezpieczeństwa w mieście	1.3.1. Poprawa efektywności służb mundurowych w sytuacjach zagrożenia	Cała gmina	Czas reakcji policji na zdarzenia „Pilne” i „Zwykłe”	↓	Komenda Miejska Policji
	1.3.2. Zmniejszenie poziomu przestępczości	Cała gmina	Liczba kamer systemu monitoringu miejskiego	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
		Cała gmina	Dynamika zatrzymanych osób poszukiwanych (%)	↑	Komenda Miejska Policji
		Cała gmina	Dynamika ujawnionych przestępstw (%)	↑	Straż Miejska
		Cała gmina	Dynamika czynów karalnych nieletnich (%)	↓	Komenda Miejska Policji
	1.3.3. Zmniejszenie liczby wypadków drogowych	Cała gmina	Liczba wypadków i kolizji na terenie miasta w skali roku na 1000 mieszkańców	↓	Komenda Miejska Policji
			Liczba wdrożonych rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	1.3.4. Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie zapobiegania zagrożeniom bezpieczeństwa	Cała gmina	Liczba działań i spotkań prewencyjno-edukacyjnych podejmowanych na rzecz poprawy bezpieczeństwa mieszkańców miasta	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta, Komenda Miejska Policji

1.4. Poprawa jakości i dostępności usług społecznych, ochrony i profilaktyki zdrowia oraz rehabilitacji	1.4.1. Zaspokojenie popytu na miejsca w żłobkach	Cała gmina	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach miejskich do liczby dzieci w wieku do 3 lat ogółem [%]	↑	Główny Urząd Statystyczny
	1.4.2. Dostosowanie infrastruktury i usług społecznych do potrzeb mieszkańców	Cała gmina	Liczba miejsc w domach pomocy społecznej/centrach opiekuńczo-mieszkalnych/domach dziennego pobytu	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
		Cała gmina	Liczba zmodernizowanych/ wyremontowanych/ wybudowanych obiektów dostosowanych do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami, w tym seniorów, osób z niepełnosprawnościami, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
		Cała gmina	Liczba działań podjętych przez Miasto/ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w kierunku poprawy jakości i dostępności usług społecznych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	1.4.3. Aktywizacja społeczna osób starszych	Cała gmina	Liczba działań/inicjatyw podejmowanych na rzecz aktywizacji społecznej osób starszych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	1.4.3. Wzrost aktywności zawodowej osób starszych	Cała gmina	Liczba działań z zakresu aktywizacji zawodowej osób starszych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta, Powiatowy Urząd Pracy, instytucje otoczenia biznesu
	1.4.4. Zapewnienie zgodnej z zapotrzebowaniem dostępności kadr opieki	Cała gmina	Liczba pracowników opieki społecznej, w tym wspierających osoby starsze i wymagające opieki	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta

	społecznej				
	1.4.5. Ograniczenie zagrożenia patologiami społecznymi	Cała gmina	Liczba działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej oraz z zakresu profilaktyki uzależnień	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	1.4.6. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców miasta	Cała gmina	Liczba osób korzystająca z profilaktyki zdrowotnej	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
		Cała gmina	Liczba realizowanych programów profilaktycznych oraz działań edukacyjnych w skali roku	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
1.5. Poprawa efektywności administracji samorządowej	1.5.1. Wzrost poziomu zadowolenia mieszkańców z usług świadczonych przez miasto	Cała gmina	Udział mieszkańców twierdzących, że jakość świadczonych usług w Urzędzie Miasta Jelenia Góra jest zadowalająca [badanie ankietowe - skala dwustopniowa: zadowalająca/ niezadowalająca]	↑	Wyniki badań ankietowych mieszkańców gminy
	1.5.2. Likwidacja barier architektonicznych w obiektach administracji lokalnej i jednostek podległych	Cała gmina	Liczba dostosowanych obiektów miejskich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	1.5.3. Wdrożenie oprogramowania i systemów wspierających mieszkańców w korzystaniu ze świadczonych usług	Cała gmina	Liczba nowo uruchomionych systemów w ramach TIK (technologii informacyjno-komunikacyjnych) w instytucjach miejskich	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	1.5.3. Usprawnienie pracy administracji publicznej	Cała gmina	Liczba wdrożonych/ rozwiniętych narzędzi ICT (rozwiązań informatycznych)	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra

	1.5.4. Usprawnienie usług świadczonych przez administrację publiczną	Cała gmina	Liczba e-usług świadczonych przez administrację lokalną	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
2.1. Wysoki poziom integracji mieszkańców	2.1.1. Wzrost poczucia tożsamości lokalnej	Cała gmina	Liczba uczniów biorących udział w konkursach wiedzy o regionie, lokalnych wycieczkach krajoznawczych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
		Cała gmina	Liczba wydarzeń kulturalnych promujących historię i unikalność Jeleniej Góry	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	2.1.2. Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego mieszkańców i grup społecznych	Cała gmina	Liczba programów/inicjatyw podejmowanych na rzecz aktywizacji osób i grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	2.1.3. Pogłębienie integracji społecznej, międzypokoleniowej i międzykulturowej	Cała gmina	Liczba wydarzeń i inicjatyw z zakresu integracji społecznej, międzypokoleniowej i międzykulturowej organizowanych w mieście	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	2.1.3. Wyższy poziom uczestnictwa cudzoziemców i migrantów w życiu miasta	Cała gmina	Liczba cudzoziemców i migrantów uczestniczących w działaniach/programach realizowanych na terenie miasta	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta, instytucje otoczenia biznesu
	2.1.4. Wzrost świadomości obywatelskiej, w tym u dzieci i młodzieży	Cała gmina	Liczba działań edukacyjnych w zakresie budowania poczucia współodpowiedzialności, więzi, wspólnoty i integracji międzypokoleniowej	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta

	2.1.5. Zmniejszenie poczucia izolacji wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Cała gmina	Liczba uczniów zaangażowanych w wolontariat	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
2.2. Zwiększona aktywność i partycypacja społeczna mieszkańców	2.2.1. Trafniejsze identyfikowanie problemów i oczekiwań społeczności lokalnej umożliwiające podejmowanie właściwych decyzji rozwojowych	Cała gmina	Liczba przeprowadzonych spotkań władz miasta z mieszkańcami w ciągu roku	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
		Cała gmina	Liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych w skali roku	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	2.2.2. Zwiększenie liczby mieszkańców zaangażowanych w proces budżetu obywatelskiego	Cała gmina	Liczba projektów zgłoszonych do budżetu obywatelskiego z inicjatywy mieszkańców	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
		Cała gmina	Liczba mieszkańców biorących udział w głosowaniu na projekty w ramach budżetu obywatelskiego	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	2.2.2. Zwiększenie liczby mieszkańców biorących udział w wyborach	Cała gmina	Frekwencja mieszkańców w wyborach samorządowych, parlamentarnych lub prezydenckich	↑	Państwowa Komisja Wyborcza
	2.2.3. Poprawa warunków do aktywności społecznej	Cała gmina	Liczba organizacji pozarządowych, które otrzymały wsparcie w zakresie udostępnienia przestrzeni/lokalu	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
		Cała gmina	Liczba utworzonych/ zmodernizowanych przestrzeni/ obiektów miejskich sprzyjających integracji i aktywności społecznej	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	2.2.4. Bardziej efektywne wykorzystanie kompetencji	Cała gmina	Liczba ofert na realizację zadań publicznych złożonych przez organizacje	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra

	mieszkańców miasta		pozarządowe w skali roku		
	2.2.5. Wzrost zaufania mieszkańców do władz miasta, wzbudzenie w nich poczucia sprawczości oraz uwzględnienia ich potrzeb i decyzji w działaniach miasta	Cała gmina	Liczba inicjatyw mieszkańców wprowadzonych do budżetu Miasta (za pośrednictwem Rady Miejskiej)	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra

SFERA GOSPODARCZA					
3.1. Wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców	3.1.1. Podniesienie wiedzy uczniów z zakresu przedsiębiorczości	Cała gmina	Liczba uczniów szkół podstawowych uczestniczących w zajęciach z zakresu przedsiębiorczości.	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta, instytucje otoczenia biznesu
	3.1.2. Podniesienie wiedzy dorosłych mieszkańców miasta z zakresu przedsiębiorczości	Cała gmina	Liczba inicjatyw i działań na rzecz wzrostu przedsiębiorczości mieszkańców w ciągu roku	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra, instytucje otoczenia biznesu, Powiatowy Urząd Pracy
	3.1.3. Zwiększenie liczby lokalnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw	Cała gmina	Podmioty MŚP wg klas wielkości (0-249 pracujących) na 1000 mieszkańców	↑	Główny Urząd Statystyczny
	3.1.3. Poprawa warunków do prowadzenia działalności gospodarczej	Cała gmina	Udział powierzchni terenów inwestycyjnych (tereny usługowe, przemysłowe, mieszkaniowe) wydzierżawionych/ sprzedanych w powierzchni terenów inwestycyjnych oferowanych ogółem	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
		Cała gmina	Powierzchnia terenów inwestycyjnych (tereny usługowe, przemysłowe,	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra

			mieszkaniowe) przygotowanych do dzierżawy/ sprzedaży		
	3.1.4. Poprawa dialogu pomiędzy władzami miasta i przedsiębiorcami	Cała gmina	Liczba spotkań władz miasta z przedsiębiorcami w ciągu roku	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	3.1.5. Dostosowanie podaży do popytu na lokalnym rynku pracy	Cała gmina	Liczba inicjatyw podjętych w ramach współpracy uczelni wyższych/szkół ponadpodstawowych z instytucjami otoczenia biznesu oraz przedsiębiorstwami	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta, uczelnie wyższe, instytucje otoczenia biznesu
3.2. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej stymulowanej potencjałem turystycznym i uzdrowiskowym miasta	3.2.1. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej miasta	Cała gmina	Powierzchnia udostępnionych nieruchomości przeznaczonych pod działalność usługową , przemysłową, mieszkaniową	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	3.2.2. Zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą w mieście	Cała gmina	Liczba podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON	↑	Główny Urząd Statystyczny
	3.2.3. Poprawa środowiska prowadzenia działalności gospodarczej w mieście	Cała gmina	Poziom zadowolenia inwestorów z udzielonego przez Miasto wsparcia na wszystkich etapach realizacji inwestycji [badanie ankietowe]	↑	Wyniki badań ankietowych mieszkańców gminy
	3.2.4. Realizacja wspólnych inicjatyw międzysektorowych	Cała gmina	Liczba wydarzeń międzysektorowych organizowanych /współorganizowanych przez Miasto	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta, uczelnie wyższe, instytucje otoczenia biznesu
	3.2.5. Wzrost rozpoznawalności miasta jako miejsca	Cała gmina	Liczba przeprowadzonych działań	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra

	atrakcyjnego do zainwestowania oraz organizowania prestiżowych wydarzeń gospodarczych		z zakresu promocji gospodarczej		
	3.2.6. Wzrost prestiżu i rozpoznawalności firm działających na lokalnym rynku	Cała gmina	Liczba wyróżnionych/nagrodzonych firm prowadzących działalność na rynku lokalnym	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	3.2.7. Wzrost liczby przedsiębiorstw działających w branży turystycznej	Cała gmina	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych działających w branży turystycznej	↑	Główny Urząd Statystyczny
		Cała gmina	Liczba miejsc noclegowych całorocznych w turystycznych obiektach noclegowych (hotele, hostele, schroniska młodzieżowe, kempingi, inne obiekty hotelowe)	↑	Główny Urząd Statystyczny
3.3. Rozwój potencjału kulturowego, turystycznego i uzdrowiskowego miasta	3.3.1. Zwiększenie współpracy środowisk/instytucji w zakresie tworzenia i promowania oferty turystyczno-rekreacyjno-kulturowej regionu Karkonoszy	Cała gmina	Liczba ponadlokalnych działań promujących ofertę turystyczno-rekreacyjno-kulturową miasta	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	3.3.2. Optymalizacja połączeń komunikacji zbiorowej, w tym z gminami ościennymi i miejscowościami turystycznymi	Cała gmina	Liczba podjętych działań na rzecz zwiększenia liczby połączeń komunikacji zbiorowej z gminami ościennymi i miejscowościami turystycznymi	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra

	3.3.3. Zwiększenie liczby turystów odwiedzających miasto	Cała gmina	Liczba noclegów udzielonych turystom w turystycznych obiektach noclegowych	↑	Główny Urząd Statystyczny
		Cała gmina	Liczba osób uczestniczących w imprezach organizowanych przez instytucje kultury	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	3.3.4. Poprawa stanu obiektów zabytkowych	Cała gmina	Liczba obiektów zabytkowych, w których przeprowadzono prace remontowe i konserwatorskie	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	3.3.5. Wzrost rozpoznawalności miasta na arenie krajowej i międzynarodowej	Cała gmina	Liczba ponadlokalnych działań promujących walory turystyczno-rekreacyjno-kulturowe oraz ofertę gospodarczą miasta	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	3.3.5. Wzrost dochodów miasta, w tym głównie pochodzących z opłaty uzdrowskiej oraz podatku CIT	Cała gmina	Wpływy z opłaty uzdrowskiej	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
		Cała gmina	Wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	3.3.6. Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej i uzdrowskiej	Cała gmina	Liczba nowych obiektów turystycznych i uzdrowskich	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta, Uzdrowsko Cieplice
		Cała gmina	Liczba miejsc noclegowych na terenie Uzdrowska Cieplice	↑	Uzdrowsko Cieplice

SFERA PRZESTRZENNA					
4.1 Zrównoważona mobilność i wysoka dostępność komunikacyjna miasta	4.1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta	Cała gmina	Liczba działań podjętych przez władze miasta na rzecz ujęcia potrzeb komunikacyjnych miasta w regionalnych i krajowych transportowych planach rozwojowych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
			Liczba wspólnie podjętych inicjatyw przez gminy Aglomeracji Jeleniogórskiej na rzecz poprawy dostępności komunikacyjnej kotliny jeleniogórskiej	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	4.1.2. Poprawa stanu miejskiej infrastruktury drogowej, oświetleniowej oraz infrastruktury transportu publicznego na terenie miasta	Cała gmina	Długość w km wyremontowanych/ przebudowanych dróg, chodników, ciągów pieszo-jezdných i placów	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
		Cała gmina	Liczba nowych przystanków autobusowych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
		Cała gmina	Liczba nowych i zmodernizowanych punktów oświetlenia	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	4.1.2. Poprawa komfortu jazdy i bezpieczeństwa w ruchu drogowym	Cała gmina	Liczba wypadków/kolizji drogowych	↓	Urząd Miasta Jelenia Góra/ Straż Miejska/ Komenda Miejska Policji
		Cała gmina	Długość w km zmodernizowanych dróg, chodników, ciągów pieszo-jezdných i placów	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
		Cała gmina	Liczba zmodernizowanych skrzyżowań i przejść dla pieszych w celu zwiększenia bezpieczeństwa	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta

	4.1.3. Zwiększenie liczby osób korzystających z transportu zbiorowego	Cała gmina	Liczba sprzedanych biletów komunikacji miejskiej	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	4.1.3. Wzrost konkurencyjności transportu zbiorowego	Cała gmina	Liczba nowych autobusów zeroemisyjnych/niskoemisyjnych w taborze miejskim	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
		Cała gmina	Liczba zmodernizowanych/ wybudowanych węzłów przesiadkowych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
		Cała gmina	Liczba wybudowanych parkingów, w tym P&R, B&R	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	4.1.4. Odciążenie układu komunikacyjnego i zwiększenie przepustowości dróg	Cała gmina	Liczba wybudowanych odcinków obwodnic miasta w km	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	4.1.5. Wzrost udziału inteligentnych rozwiązań w zakresie mobilności miejskiej	Cała gmina	Liczba wdrożonych rozwiązań z zakresu smart city w mobilności miejskiej	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta,
	4.1.5. Wzrost wykorzystania czystej energii w mobilności miejskiej	Cała gmina	Udział % autobusów nisko i zeroemisyjnych w ogólnej liczbie autobusów miejskich	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta,
			Liczba zarejestrowanych w mieście samochodów zeroemisyjnych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	4.1.6. Poprawa warunków na rzecz zrównoważonej	Cała gmina	Liczba nowych odcinków dróg/tras rowerowych prowadzących przez obszar	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki

	mobilności miejskiego obszaru funkcjonalnego Aglomeracji Jeleniogórskiej		więcej niż jednej gminy		organizacyjne Miasta
	4.1.7. Poprawa infrastruktury dla pieszych i rowerów	Cała gmina	Długość dróg dla rowerów w km ogółem	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
			Długość oznakowanych tras rowerowych, w tym dróg dla rowerów, ciągów pieszo-rowerowych, pasów dla rowerów/oznakowania na jezdni	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
			Długość zmodernizowanych tras rowerowych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
			Długość wybudowanych/ zmodernizowanych chodników, ciągów pieszo-spacerowych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	4.1.8. Utrwalanie postaw prośrodowiskowych wśród mieszkańców miasta	Cała gmina	Liczba działań/wydarzeń/ publikacji informacyjnych i edukacyjnych kształtujących postawy prośrodowiskowe wśród mieszkańców miasta w zakresie zrównoważonej mobilności	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
4.2. Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz zwiększenie odporności miasta na skutki zmian klimatu	4.2.1. Ograniczenie niskiej emisji transportowej i kominowej	Cała gmina	Liczba zlikwidowanych urządzeń na paliwo stałe	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
		Cała gmina	łączna długość miejskiej sieci ciepłowniczej	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta

		Cała gmina	Liczba budynków, które włączyły się do sieci ciepłowniczej	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
		Cała gmina	Liczba budynków poddanych termomodernizacji w zasobie mieszkaniowym Miasta Jelenia Góra	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
		Cała gmina	Udział wykorzystywanych pojazdów nisko i zeroemisyjnych przez służby miejskie i mieszkańców miasta w liczbie pojazdów ogółem	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	4.2.2. Wyższy stopień wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	Cała gmina	Liczba budynków użyteczności publicznej wykorzystujących odnawialne źródła energii	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
			Liczba działań podjętych w kierunku rozpoznania i udokumentowania zasobów wód geotermalnych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
		Cała gmina	Liczba wybudowanych przez Miasto i jego jednostki organizacyjne farm fotowoltaicznych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	4.2.3. Poprawa jakości środowiska naturalnego	Cała gmina	Stopień skażenia pyłami PM10	↓	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu
		Cała gmina	Liczba zrealizowanych działań/inwestycji ukierunkowanych na ochronę bioróżnorodności lub zachowanie dziedzictwa przyrodniczego	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta/KPN oraz Nadleśnictwo Śnieżka

		Cała gmina	Liczba zrealizowanych działań/inwestycji ograniczających antropopresję na obszary cenne przyrodniczo	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta/KPN oraz Nadleśnictwo Śnieżka
	4.2.4. Ograniczenie stopnia zagrożenia skutkami zmian klimatycznych	Cała gmina	Liczba zrealizowanych rozwiązań/inwestycji z zakresu niebieskiej i zielonej infrastruktury	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
			Liczba wspólnie podjętych inicjatyw przez gminy Aglomeracji Jeleniogórskiej na rzecz poprawy stanu i ochrony środowiska oraz zwiększenia odporności miasta na skutki zmian klimatu.	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	4.2.4. Racjonalne gospodarowanie wodami	Cała gmina	Liczba zrealizowanych działań/inwestycji z zakresu retencji wód	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	4.2.5. Poprawa stanu infrastruktury i wyposażenia jednostek ratowniczo – gaśniczych	Cała gmina	Liczba zakupionego specjalistycznego sprzętu i pojazdów	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
		Cała gmina	Liczba zmodernizowanych/ wybudowanych remiz strażackich	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	4.2.5. Poprawa efektywności służb kryzysowych w sytuacjach zagrożenia	Cała gmina	Liczba zrealizowanych działań szkoleniowych służb ratunkowych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	4.2.6. Minimalizacja zużycia zasobów naturalnych i powstawania odpadów	Cała gmina	Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych w %	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta

		Cała gmina	Liczba przeprowadzonych działań z zakresu edukacji ekologicznej	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	4.2.7. Poprawa czystości wód powierzchniowych i podziemnych	Cała gmina	Udział mieszkańców korzystających z oczyszczalni w liczbie mieszkańców ogółem	↑	Główny Urząd Statystyczny
	4.2.8. Zwiększenie efektywności systemu gospodarowania odpadami komunalnymi	Cała gmina	Poziom przygotowania do ponownego użycia i odzysku odpadów komunalnych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
			Wskaźnik efektywności kosztowej ogółem usług odebranych odpadów komunalnych zł/t	↓	Główny Urząd Statystyczny
	4.2.9. Wzrost wykorzystania nowoczesnych technologii w zarządzaniu energią	Cała gmina	Liczba nowo zamontowanych inteligentnych systemów zarządzania energią w budynkach gminnych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
	4.2.10. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	Cała gmina	Liczba przeprowadzonych działań z zakresu edukacji ekologicznej	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra/ jednostki organizacyjne Miasta
4.3. Poprawa jakości przestrzeni publicznych	4.3.1. Poprawa atrakcyjności i dostępności przestrzeni/obiektów publicznych	Cała gmina	Liczba nowopowstałych lub zmodernizowanych przestrzeni/obiektów publicznych dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	4.3.2. Zwiększenie powierzchni i poprawa stanu zieleni gminnej	Cała gmina	Udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem [%]	↑	Główny Urząd Statystyczny
	4.3.3. Poprawa estetyki miasta oraz przywrócenie lub	Cała gmina	Liczba odnowionych przestrzeni miejskich	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra

	nadanie nowych funkcji zdegradowanym terenom/ obiektom	Cała gmina	Udział mieszkańców gminy twierdzących, że przestrzenie i obiekty publiczne w mieście są co najmniej dostatecznie estetyczne [badanie ankietowe)	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra /Wyniki badań ankietowych mieszkańców gminy
		Cała gmina	Liczba budynków wspólnot i obiektów użyteczności publicznej poddana renowacji elewacji	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra, wspólnoty
	4.3.4. Zwiększenie powierzchni i poprawa stanu zagospodarowania cmentarzy komunalnych	Cała gmina	Liczba działań podjętych na rzecz zwiększenia powierzchni i poprawy stanu zagospodarowania cmentarzy komunalnych	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra
	4.3.5. Uwzględnianie decyzji mieszkańców w procesach planowania przestrzennego	Cała gmina	Liczba konsultacji społecznych dotyczących planów zagospodarowania przestrzennego	↑	Urząd Miasta Jelenia Góra

Źródło: opracowanie własne.

4. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.

Dokumenty wykonawcze to programy, plany, analizy, raporty oraz inne niż Strategia Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 strategię branżowe, będące dokumentami obowiązkowymi lub fakultatywnymi, które przyjmowane są uchwałami Rady Miejskiej Jeleniej Góry lub zarządzeniami Prezydenta Miasta Jeleniej Góry. Są one oficjalnymi dokumentami planistycznymi, realizującymi politykę rozwoju miasta, przybliżającymi lub opisującymi w sposób bardziej szczegółowy niż SRMJG 2024-2034 podejście do danego zagadnienia oraz konkretyzującymi działania realizujące cele operacyjne i strategiczne zawarte w SRMJG 2024-2034.

Zgodnie z obowiązującymi w Urzędzie Miasta Jelenia Góra „Standardami dokumentów programujących rozwój miasta Jelenia Góra” SRMJG 2024-2034 wraz ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta są dokumentami kierunkowymi, programującymi rozwój miasta względem pozostałych dokumentów wykonawczych. Należy przy tym podkreślić, że to w SRMJG 2024-2034 zawarte są ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej miasta, wobec czego stanowi ona punkt odniesienia dla Studium, którego kontynuacją i rozszerzeniem są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Wszystkie nowo opracowywane dokumenty wykonawcze muszą być spójne ze SRMJG 2024-2034.

Poniżej przedstawiona została zwięzła charakterystyka poszczególnych kategorii dokumentów wykonawczych wraz z określeniem zależności między nimi i SRMJG 2024-2034.

1. Strategia branżowa jest dokumentem, który może bezpośrednio wynikać ze SRMJG 2024-2034 lub z zewnętrznych zobowiązań i aktów prawnych, o horyzoncie czasowym 5-10 lat. Strategia branżowa kreując wizję, cele i działania konkretyzuje i urzeczywistnia treści zawarte w SRMJG 2024-2034. Strategia branżowa spełnia następujące funkcje:
 - określa zintegrowane działania służące rozwiązywaniu problemów gospodarczych, środowiskowych, klimatycznych, demograficznych i społecznych, które mają wpływ na rozwój miasta,
 - określa misję oraz wizję, do których dąży dany podmiot realizujący zadania własne Miasta,
 - określa cele i działania umożliwiające realizację przedmiotu danej strategii branżowej.
2. Program jest dokumentem wynikającym bezpośrednio ze SRMJG 2024-2034, realizującym cele i działania w niej zawarte lub wypełniającym zobowiązania wynikające z dokumentów lub regulacji zewnętrznych. Zapisy zawarte w programie nie mogą być sprzeczne ze SRMJG 2024-2034. Do głównych funkcji programu należy:
 - konkretyzacja celów i działań zawartych w Strategii,
 - przedstawienie spójnej wizji w zakresie tematyki, której dany program dotyczy,
 - zapewnienie kompleksowości i synergii działań zawartych w programie,
 - umożliwienie zaangażowania w rozwój miasta podmiotów, których dany program bezpośrednio dotyczy.

Tworzone w Urzędzie Miasta programy powinny się wzajemnie uzupełniać i pełnić rolę dokumentów wiodących dla planów, analiz i raportów.

3. Plan powinien wynikać z opracowywanych programów, realizując cele i działania oraz wpisując się w wizję w nich zawartą, jednocześnie konkretyzując cele i działania zawarte w SRMJG 2024-2034, bądź wypełniać zobowiązania wynikające z dokumentów lub regulacji zewnętrznych. Funkcje planu obejmują:
 - konkretyzację celów i działań zawartych w programach,
 - szczegółowe przedstawienie zadań i zasobów niezbędnych do ich wykonania oraz ram czasowych,

- przedstawienie spójnej wizji w zakresie tematyki, której dany plan dotyczy,
 - zapewnienie kompleksowości i synergii działań zawartych w planie.
4. Analiza jest dokumentem wykonawczym, który może bezpośrednio wynikać z programów lub może wypełniać zobowiązania wynikające z dokumentów lub regulacji zewnętrznych. Analiza podobnie jak plan nie wynika bezpośrednio ze SRMJG 2024-2034, ale wynika z programów, które są tworzone na jej podstawie. Analiza wynikająca z zewnętrznych zobowiązań i aktów prawnych nie może być sprzeczna ze SRMJG 2024-2034. Wśród funkcji analizy należy wymienić:
- ocenę zalet i wad decyzji inwestycyjnych podejmowanych w celu osiągnięcia zamierzeń polityki rozwoju,
 - możliwość podejmowania decyzji odnoszących się do konkretnych działań,
 - narzędzie służące do oceny sytuacji i efektywności działań.
5. Raport może bezpośrednio wynikać z programów lub wypełniać zobowiązania wynikające z dokumentów lub regulacji zewnętrznych, jednakże nie może być sporządzany w sprzeczności ze SRMJG 2024-2034. Funkcje raportu obejmują:
- wskazanie dokonań i niepowodzeń,
 - wskazanie priorytetów i wyzwań na przyszłość,
 - ocenę sytuacji i efektywności prowadzonych działań.

W odniesieniu do analiz i raportów nie jest określony horyzont czasowy ich obowiązywania.

W „Standardach dokumentów programujących rozwój miasta Jelenia Góra” określona została pożądana - szczegółowa struktura, forma i elementy, sposób przyjmowania i zarządzania dokumentem oraz zapisy odnoszące się do monitorowania i ewaluacji, zgodnie z którymi opracowywane winny być nowe, jak również aktualizowane dokumenty programujące rozwój miasta Jelenia Góra.

Ponadto, poza zapisami wynikającymi ze „Standardów dokumentów programujących rozwój miasta”, w celu skonkretyzowania i rozszerzenia spójności ze SRMJG 2024-2034, sformułowano poniższe wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych:

1. Zapewnienie spójności celów i kierunków działań ze SRMJG 2024-2034. Aby wdrażanie dokumentów wykonawczych przyczyniało się do realizacji SRMJG 2024-2034, powinny one wpisywać się w SRMJG 2024-2034 pod względem celów i kierunków działań, stanowiąc ich rozwinięcie i uszczegółowienie.
2. Uzyskanie pozytywnej opinii Rady Miejskiej Jeleniej Góry (lub poszczególnych jej Komisji) w zakresie zgodności poszczególnych dokumentów wykonawczych ze SRMJG 2024-2034.
3. Zapewnienie spójności wskaźników służących do monitorowania rezultatów ze wskaźnikami, które określone zostały w SRMJG 2024-2034 (w takim zakresie, w jakim jest to możliwe).
4. Zobowiązanie wykonawców zewnętrznych do opracowywania dokumentów wykonawczych spójnych ze SRMJG 2024-2034.
5. Wyróżnianie zadań inwestycyjnych, w tym dofinansowanych ze źródeł zewnętrznych, wpisujących się w kierunki działań określone w SRMJG 2024-2034 w procesie projektowania budżetu Miasta, Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta oraz sprawozdaniach z wykonania budżetu Miasta.

Wytyczne mają zastosowanie dla dokumentów wykonawczych opracowywanych lub aktualizowanych po dacie przyjęcia SRMJG 2024-2034.

Ponadto, w toku prac nad Strategią Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 dokonano przeglądu dokumentów wykonawczych obowiązujących w Mieście, w tym w jednostkach podległych oraz spółkach z udziałem Miasta, dzieląc je w dwie grupy, tj. dokumenty aktualne, kierunkowo spójne z założeniami SRMJG 2024-2034 oraz dokumenty wymagające zmiany lub aktualizacji, przy zachowaniu spójności ze SRMJG 2024-2034. Poniżej zaprezentowano przeanalizowane dokumenty zgodnie z przyjętym podziałem:

1. Strategia Rozwoju Elektromobilności dla Miasta Jelenia Góra na lata 2020-2036.

(Uchwała nr 245.XXIII.2020 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 30 września 2020 r.)

Celem dokumentu jest przedstawienie katalogu działań oraz analiza rozwiązań służących sukcesywnemu wdrażaniu elektromobilności w Jeleniej Górze. Wskazuje on kierunki rozwoju w zakresie transportu zeroemisyjnego oraz rozwiązania z obszaru Smart City. Wdrożenie zaproponowanych rozwiązań ma przyczynić się do poprawy jakości życia w mieście głównie poprzez obniżenie niskiej emisji, zniwelowanie hałasu pochodzącego z transportu, wpłynąć na rozwój kultury mobilności i dostępnych form transportu zeroemisyjnego. Stanowi uzupełnienie celów rozwojowych przedstawionych w SRMJG 2024-2034, jest spójny z jej założeniami w zakresie:

- Celu strategicznego I Elektromobilność w samorządzie.
- Celu strategicznego II Zero i niskoemisyjna komunikacja miejska.
- Celu strategicznego III Zielony transport indywidualny.
- Celu strategicznego IV Elektromobilny mieszkaniec.
- Celu strategicznego V Zwinnie zarządzana Jelenia Góra.

2. Strategia Promocji Marki Miasta wraz ze Strategią Rozwoju Turystyki i Kultury na lata 2023-2027⁴⁷.

Dokument wskazuje kierunki i sposoby budowania marki miasta Jelenia Góra. Sformułowana w nim misja turystyczna: „Jelenia Góra – Stolica Karkonoszy, dostępnego, gościnnego regionu całorocznego wypoczynku, wdrażającego aktywnie zasady zrównoważonego rozwoju z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, zapewniającego dogodne warunki życia mieszkańców, wzmacniającego konkurencyjność swojej marki na krajowych i zagranicznym rynku turystycznym” określa wartości, które są dla miasta istotne. Wizja turystyczna wskazuje kierunek, do którego miasto dąży tj. „W 2027 roku Jelenia Góra będzie centrum turystycznym Karkonoszy, w pełni wykorzystującym swoje położenie geograficzne oraz potencjał walorów naturalnych i kulturowych (w tym uzdrowiskowych). Przedsiębiorstwa działające w obszarze kultury, turystyki i rekreacji, wykorzystujące możliwości nowych technologii, odgrywają wiodącą rolę w kształtowaniu marki Jeleniej Góry, zapewniając wzrost dobrobytu jego mieszkańców”. Niniejsze planuje się osiągnąć poprzez wyznaczone cele strategiczne, które są spójne z założeniami Strategii tj.:

- Cel strategiczny 1 Budowanie marki Jeleniej Góry na rynku krajowym i zagranicznym.
- Cel strategiczny 2 Tworzenie markowej oferty turystycznej.
- Cel strategiczny 3 Tworzenie markowej oferty kulturalnej.

3. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Jelenia Góra na lata 2023-2027.

W dokumencie zaprezentowano wypracowaną wizję Miasta odnoszącą się do obszaru problemów i polityki społecznej tj. „Jelenia Góra – miasto z ofertą wysokiej jakości usług społecznych uwzględniającą dynamiczne zmiany w sferze społecznej”. Wizja będzie realizowana przy pomocy szeregu celów, zadań i działań, co przyczyni się do wypełnienia w niniejszym obszarze misji Jeleniej Góry: „Tworzenie warunków rozwoju dla wszystkich grup społecznych, także tych z indywidualnymi

⁴⁷Dokument dostępny na Stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta Jelenia Góra pod adresem: <https://bip.jeleniagora.pl/artykul/93/19911/strategia-promocji-marki-miasta-wraz-ze-strategia-rozwoju-turystyki-i-kultury-na-lata-2023-2027>

potrzebami, odpowiadanie na oczekiwania mieszkańców i zapewnianie systemu wsparcia działań lokalnej społeczności”. Wszystkie wypracowane cele strategiczne są spójne ze SRMJG 2024-2034, tj.:

- Cel strategiczny I.1 Korzystne warunki dla dobrej jakości życia mieszkańców.
- Cel strategiczny I.2 Skuteczny system pomocy osobom i rodzinom w potrzebie.
- Cel strategiczny II.1 Aktywizacja seniorów i działania na rzecz ich indywidualnych potrzeb.
- Cel strategiczny III.1 Odpowiednia pomoc i zniesienie barier w codziennym funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnościami.

4. Gminny Program Rewitalizacji Miasta Jelenia Góra.

(Uchwała nr 613.LXIV.2023 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 29 marca 2023 r.)

Głównym celem Gminnego Programu Rewitalizacji jest przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu grup mieszkańców Jeleniej Góry poprzez skumulowane działania społeczne, infrastrukturalne oraz środowiskowe, w swym zamyśle będące tworzeniem miejsc, obiektów, przestrzeni dla działań i aktywności społecznych. W dokumencie skupiono się na wyprowadzeniu trzech podobszarów rewitalizacji – Cieplice, Sobieszów, Śródmieście – ze stanu kryzysowego, co w swej istocie przyczyni się do odnowy i ożywienia tych części miasta. Kluczowym elementem planistycznym, służącym realizacji celu głównego, jest układ celów strategicznych, odnoszący się do wymiarów: społecznego, przestrzenno – infrastrukturalnego i środowiskowego. Przedstawione w dokumencie cele strategiczne tj.

- Spójność społeczna i aktywizacja mieszkańców.
- Spójność przestrzenno – funkcjonalna.
- Lepsza jakość środowiska naturalnego.

są zgodne z celami i kierunkami SRMJG 2024-2034.

5. Program ochrony środowiska dla Miasta Jelenia Góra na lata 2021–2024 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2028.

(Uchwała nr 412.XLIII.2021 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 17 listopada 2021 r.)

Nadrzędnym celem Programu ochrony środowiska jest długotrwały, zrównoważony rozwój miasta, w którym kwestie ochrony środowiska są rozważane na równi z kwestiami rozwoju społecznego i gospodarczego. Dokument przyczynił się do uporządkowania zarządzania środowiskiem na terenie miasta, poprawy jakości środowiska naturalnego, poprawy jakości życia mieszkańców oraz zrównoważonego rozwoju miasta Jelenia Góra. Program jest spójny z założeniami SRMJG 2024-2034 w zakresie celów strategicznych:

- Dobra jakość powietrza atmosferycznego i życia mieszkańców – osiągnięcie dopuszczalnych i docelowych poziomów zanieczyszczeń powietrza.
- Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych.
- Dobry stan klimatu akustycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm poziomu hałasu.
- Osiągnięcie i utrzymanie, co najmniej dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.
- Zwiększenie retencji wodnej.
- Zmniejszenie przedostawania się biogenów do wód.
- Zapewnienie zrównoważonego systemu gospodarki odpadami.
- Zwiększenie udziału terenów leśnych w ogólnej powierzchni gminy.
- Zmniejszenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii.
- Świadome ekologiczne społeczeństwo.

- Zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska.

6. Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych DOMINO IV na lata 2019–2024.

(Uchwała nr 55.VI.2019 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 6 marca 2019 r.)

Program powstał w celu podniesienia jakości życia osób niepełnosprawnych w Jeleniej Górze, poprzez zwiększenie ich udziału we wszystkich sferach życia. Stanowi istotne narzędzie w zaspokajaniu zdiagnozowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Dokument jest uzupełnieniem kierunków działań SRMJG 2024-2034 i jest z nią spójny w zakresie celów strategicznych:

- Kształtowanie pozytywnego wizerunku osoby niepełnosprawnej.
- Zwiększenie dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia.
- Stworzenie osobom niepełnosprawnym możliwości samodzielnego funkcjonowania.
- Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do kształcenia i podnoszenia kwalifikacji.
- Rozwój rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
- Wspieranie systemu rehabilitacji leczniczej.
- Kreowanie polityki społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Promocja zdrowego trybu życia i aktywnego wypoczynku osób niepełnosprawnych.

7. Program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na lata 2021–2025.

(Uchwała nr 260.XXIV.2020 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 29 października 2020 r.)

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych ukierunkowany jest na zmianę postaw i zachowań osób stosujących przemoc w rodzinie. Jego głównym założeniem jest zmiana zachowań przemocowych na postawy partnerskie i wyrażające szacunek dla osób doznających przemocy, a także poznanie alternatywnych dla stosowania przemocy zachowań. Najważniejszym celem realizowanego programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie jest zaprzestanie jej stosowania. Jest on kierunkowo spójny z założeniami SRMJG 2024-2034 w zakresie celów:

- Rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie.
- Kształtowanie umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy w rodzinie.
- Uznanie przez osoby stosujące przemoc w rodzinie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy w rodzinie.
- Zdobywanie i poszerzenie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie.
- Zdobywanie umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy w rodzinie.
- Uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

8. Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022–2025.

(Uchwała nr 442.XLVI.2022 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 23 lutego 2022 r.)

Głównym celem Programu jest ograniczenie skali alkoholizmu, narkomanii oraz uzależnień behawioralnych wśród mieszkańców Jeleniej Góry oraz wynikających z tego negatywnych skutków społecznych. Program jest spójny z założeniami SRMJG 2024-2034 w zakresie realizujących go celów operacyjnych:

- Cel operacyjny 1: Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie zagrożeń związanych z uzależnieniami i zaangażowaniem lokalnej społeczności w akcje profilaktyczne w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym.
- Cel operacyjny 2: Zwiększanie skuteczności i dostępności kompleksowej pomocy, w tym: pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla: osób uzależnionych (od alkoholu, narkotyków, dotkniętych uzależnieniami behawioralnymi), z syndromem współuzależnienia, osób zagrożonych uzależnieniem oraz rodzin dotkniętych problemem uzależnienia.
- Cel operacyjny 3: Ograniczenie skali występowania ryzykownych zachowań u dzieci i młodzieży poprzez realizację programów profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i uzależnieniom behawioralnym oraz organizację zajęć opiekuńczo - wychowawczych, zajęć terapii pedagogicznej i socjoterapii.
- Cel operacyjny 4: Ograniczanie dostępności alkoholu.

9. Program osłonowy w zakresie dożywiania pn. „Pomoc Gminy w zakresie zapewnienia posiłku w szkole i w domu” na lata 2024–2028.

(Uchwała nr 711.LXXIV.2023 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 8 grudnia 2023 r.)

Celem Programu jest zapewnienie posiłku dzieciom oraz uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej i w konsekwencji zapobieganie zjawisku niedożywiania wśród mieszkańców Miasta Jelenia Góra, w szczególności w grupie osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Niniejszy program osłonowy rozszerzy działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze na rzecz osób i rodzin w zakresie realizacji zadań własnych. Jest on w pełni spójny z założeniami SRMJG 2024-2034.

10. Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Jelenia Góra na lata 2022–2026.

(Zarządzenie nr 0050.1291.2022.VIII Prezydenta Miasta Jeleniej Góry z dnia 11 marca 2022 r.)

Celem realizacji programu jest utrzymywanie wysokiego poziomu zdrowia psychicznego mieszkańców Jeleniej Góry, co może nie tylko prowadzić do zwiększenia oczekiwanej długości życia w zdrowiu jednostek, ale i przekładać się na poprawę zdrowia publicznego - w wymiarze ekonomicznym i społecznym. Program wspiera promowanie zdrowego stylu życia, utrzymywanie kontaktów społecznych i aktywności społecznej wśród dzieci i młodzieży oraz osób starszych, zwiększenie dostępności do świadczeń opieki psychiatrycznej zarówno dla dzieci, młodzieży jak i osób dorosłych. Ponadto wpływa na podnoszenie świadomości społeczeństwa na temat zdrowia psychicznego i opieki psychiatrycznej oraz rozpowszechniania informacji na temat funkcjonowania instytucji działających na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi i/lub uzależnionych. Rozwój i wdrażanie programu zdrowia psychicznego ma wpływać na zmniejszenie rozprzestrzeniania się stygmatyzacji osób z problemami psychicznymi, ze szczególnym uwzględnieniem ich dyskryminacji. Narażone na ryzyko wystąpienia chorób psychicznych są osoby pod wpływem długotrwałego stresu (zespoły lękowe, depresje), osoby nadużywające alkoholu czy substancji psychoaktywnych, a także

grupy podlegające marginalizacji społecznej m.in. osoby starsze, o niskim statusie materialnym, dzieci z rodzin patologicznych oraz osoby z zaburzeniami osobowości. Program jest kierunkowo spójny z założeniami SRMJG 2024-2034 w zakresie określonych w nim priorytetów dla miasta Jelenia Góra, tj.:

- PRIORYTET 1: Profilaktyka problemów zdrowia psychicznego i poprawa dobrostanu psychicznego społeczeństwa jako wyraz realizacji celu operacyjnego 3 Narodowego Programu Zdrowia na lata 2022-2026.
- PRIORYTET 2: Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb oraz skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy jako wyraz realizacji celu głównego Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022.
- PRIORYTET 3: Upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej oraz zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego, jako wyraz realizacji celu operacyjnego 3 Narodowego Programu Zdrowia na lata 2022-2026 oraz celu głównego 1 Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022.
- PRIORYTET 4: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi jako wyraz realizacji celu operacyjnego 2 Narodowego Programu Zdrowia na lata 2022-2026.
- PRIORYTET 5: Promocja zdrowego i aktywnego starzenia się jako wyraz realizacji celu operacyjnego 5 Narodowego Programu Zdrowia na lata 2022-2026.

11. Program polityki zdrowotnej pn.: „Leczenie niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego in vitro dla mieszkańców Miasta Jeleniej Góry w latach 2022-2026”.

(Uchwała nr 554.LVIII.2022 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 30 listopada 2022 r.)

Celem wdrożenia Programu jest zwiększenie dostępności do leczenia niepłodności mieszkańcom Miasta Jelenia Góra poprzez wsparcie niepłodnych par dofinansowaniem do zabiegu zapłodnienia pozaustrojowego. Potrzeba sporządzenia programu wyniknęła m.in. ze zjawiska narastającego problemu niepłodności i niemożność posiadania potomstwa wśród osób w wieku rozrodczym, co stało się przyczyną powstawania problemów społecznych, demograficznych i ekonomicznych. Dokument jest spójny z założeniami SRMJG 2024-2034 w zakresie celów w nim wskazanych, przyczyni się co najmniej do zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej Jeleniej Góry dla osób młodych.

12. Program współpracy Miasta Jelenia Góra z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działalności pożytku publicznego na 2024 rok.

(Uchwała nr 692.LXXII.2023 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 25 października 2023r.)

Celem głównym współpracy Miasta z podmiotami Programu jest aktywizacja i integracja lokalnej społeczności w celu budowy i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, umacnianie dialogu społecznego oraz realizacja wizji Miasta określonej w SRMJG 2024-2034. Zaplanowana w Programie realizacja celu głównego poprzez:

- zwiększenie zaangażowania mieszkańców Jeleniej Góry w życie publiczne, w tym w rozwiązywanie problemów lokalnych,
- szersze uspołecznienie procesów decyzyjnych i wykonawczych w Mieście oraz zwiększenie udziału Podmiotów Programu w realizacji zadań publicznych,
- wzmocnienie potencjału instytucjonalnego i organizacyjnego Podmiotów Programu działających na terenie miasta,
- wzmocnienie kapitału społecznego Miasta,

- zwiększenie efektywności usług publicznych świadczonych przez Miasto,
- promocję i organizację wolontariatu,
- działalność na rzecz integracji i edukacji międzypokoleniowej,

jest spójna z założeniami SRMJG 2024-2034.

13. Program usuwania azbestu dla Miasta Jelenia Góra do roku 2032.

(Uchwała nr 516.LVI.2014, Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 10 czerwca 2014 r.)

Został sporządzony w celu stworzenia warunków koniecznych do realizacji zadań z zakresu ochrony zdrowia i środowiska. Jego podstawą jest likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na zdrowie człowieka i środowisko. Zadania spójne z założeniami SRMJG 2024-2034 w Programie to:

- 1) zadania inwestycyjne zmierzające do: oczyszczenia terenów miasta Jelenia Góra z wyrobów zawierających azbest,
- 2) zadania pozainwestycyjne, polegające na:
 - organizacji kampanii informacyjnych o szkodliwości azbestu oraz bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
 - podjęciu działań w kierunku pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych dla wsparcia usuwania wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwiania.

14. Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Jelenia Góra na lata 2020–2026.

(Uchwała nr 172.XV.2019 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 18 grudnia 2019 r.)

Celem programu jest zarządzanie lokalami i budynkami wchodzącymi w skład zasobu mieszkaniowego Miasta w celu wywiązywania się przez Miasto z obowiązku dostarczania lokali będących przedmiotem najmu socjalnego oraz pomieszczeń tymczasowych nakazanych wyrokami eksmisyjnymi. Działania i czynności, przedstawione w Programie, mające na celu wykorzystanie i racjonalizację gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta, są kierunkowo spójne z założeniami SRMJG 2024-2034.

15. Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Miasta Jeleniej Góry oraz Gmin, z którymi Miasto Jelenia Góra zawarło Porozumienia Międzygminne w zakresie organizacji publicznego transportu zbiorowego.

(Uchwała nr 713.LXXIV.2023 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 8 grudnia 2023 r.)

Głównym celem Planu jest zapewnienie efektywnych przewozów o charakterze użyteczności publicznej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego transportu i zapewnieniu odpowiedniego standardu usług transportowych. Plan dąży do podniesienia znaczenia mobilności komunikacyjnej dla rozwoju społeczno – gospodarczego, przy uniknięciu negatywnych skutków niekontrolowanego rozwoju transportu indywidualnego. Niniejsze jest realizowane przez cele, spójne z założeniami SRMJG 2024-2034, tj.:

- dostosowanie usług przewozowych do rzeczywistych potrzeb pasażerów,
- zapewnienie odpowiedniej dostępności dla osób o szczególnych potrzebach, w tym osób niepełnosprawnych,
- integracja systemów taryfowo-biletowych,
- jednolity system informacji pasażerskiej,
- redukcja negatywnego oddziaływania na środowisko,

- redukcja zagrożenia komunikacyjnego dla zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców,
- zwiększenie efektywności ekonomicznej transportu osób.

16. Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2021–2025 dla Miasta Jelenia Góra.

(Uchwała nr 303.XXX.2021 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 24 lutego 2021 r.)

Plan jest dokumentem wyznaczającym kierunki działań Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji „WODNIK” Sp. z o.o. w Jeleniej Górze w zakresie budowy, przebudowy modernizacji posiadanych urządzeń i obiektów służących zaopatrzeniu w wodę oraz związanych z odbiorem i oczyszczaniem ścieków. Dokument jest spójny z założeniami SRMJG 2024-2034 w zakresie celów w nim wskazanych tj.:

- Poprawa bezpieczeństwa dostaw wody, poprzez dążenie do stworzenia możliwości zaopatrzenia miasta w wodę z jednego z dwóch głównych ujęć w okresie konieczności czasowego wyłączenia drugiego ujęcia, polegająca na przebudowie oraz rozbudowie magistralnej sieci wodociągowej.
- Modernizacja Zakładu Produkcji Wody „Grabarów”, w celu poprawy warunków pracy ujęcia, modernizacji procesu uzdatniania wody, zapewniania jakości i bezpieczeństwa dostaw wody oraz ochrony obiektu przed skażeniem, aktami wandalizmu lub terroru.
- Zwiększenie efektywności i wydajności obecnego systemu urządzeń wodociągowych oraz ograniczenie strat wody.
- Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w obszarach miasta, w których brak obecnie dostępu do zbiorczego systemu odprowadzania ścieków.
- Kontynuacja modernizacji i rozbudowy Miejskiej Oczyszczalni Ścieków, mająca na celu poprawę warunków pracy systemu oczyszczania ścieków oraz zmniejszenie uciążliwości zapachowej obiektów.

17. Uproszczony plan urządzenia lasu dla lasów komunalnych Miasta Jelenia Góra na okres gospodarczy 1.01.2022 r. do 31.12.2031 r. dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa należących do gminy miejskiej Jelenia Góra.

(Zarządzenie nr 0050.1228.2021.VIII Prezydenta Miasta Jeleniej Góry z dnia 31 grudnia 2021 r.)

Celem opracowania niniejszego Planu jest opis lasu i gruntów przeznaczonych do zalesienia oraz wskazanie podstawowych zadań dotyczących gospodarki leśnej. Planowana działalność zmierza do ukształtowania struktury lasów i ich wykorzystania w sposób i tempie zapewniającym trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego. Ponadto zachowania ich wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego, żywotności i zdolności do wypełniania teraz i w przyszłości. Powyższe jest kierunkowo spójne z założeniami SRMJG 2024-2034.

18. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Jelenia Góra.

(Uchwała nr 691.LXXII.2023 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 25 października 2023 r.)

Studium jest dokumentem kierunkowym i określa politykę przestrzenną gminy, a także lokalne zasady gospodarowania przestrzenią. Celem polityki przestrzennej Jeleniej Góry jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju miasta poprzez mądre zagospodarowanie przestrzeni. Realizacja polityki polega na uwzględnieniu potrzeb mieszkańców/inwestorów jednocześnie dbając o zbiorowe potrzeby wspólnoty samorządowej i publiczne cele o znaczeniu ponadlokalnym. Ponadto odpowiednio zaprogramowana polityka przestrzenna zapewnia ochronę podstawowych

zasobów/walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego. Polityka przestrzenna i planowane w Studium kierunki planowania przestrzennego, tj.:

- zachowanie i wzmocnienie funkcji usługowej centralnej części miasta,
- utrwalenie i ochrona dziedzictwa kulturowego, jak również podstawowych elementów struktury przyrodniczej miasta (tereny chronione, doliny cieków, lasy, tereny otwarte),
- ochrona terenów zalewowych przed zabudową,
- ewolucyjny rozwój terenów zabudowy (mieszkaniowej, produkcyjnej, usługowej) mający na celu przede wszystkim wykorzystanie istniejących rezerw terenowych wyznaczonych w obowiązujących dokumentach planistycznych,
- istotne przekształcenie układu komunikacyjnego miasta poprzez budowę obwodnicy Maciejowej (w ciągu DK 3) i Sobieszowa (w ciągu DW 366), jak również dokończenie budowy południowej obwodnicy Jeleniej Góry (w celu poprawy warunków powiązania miasta z otoczeniem i powiązań wewnątrzmijskich co spowoduje wzrost walorów ekonomicznych terenów),
- powstanie nowych, znaczących struktur przestrzennych związanych z lokalizacją terenów przemysłowych w dzielnicy Maciejowa (obwodnica) i Sobieszów (tereny położone pomiędzy linią kolejową a projektowaną obwodnicą Sobieszowa),
- wyraźniejsze wyodrębnienie jednostek funkcjonalnych w przestrzeni miejskiej (tereny mieszkaniowe, przemysłowe, uzdrowiskowe, rekreacyjne, obszary centralne itp.).

są zgodne z założeniami SRMJG 2024-2034.

19. Aktualizacja projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta Jelenia Góra.

(Uchwała nr 537.LVI.2022 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 26 października 2022 r.)

Zadaniem Projektu jest analiza porównawcza stanu istniejącego oraz planowanych działań modernizacyjno-inwestycyjnych w zakresie poszczególnych systemów energetycznych z przyszłymi potrzebami miasta. Miasto nie jest właścicielem systemów energetycznych i nie ma bezpośredniego wpływu na wybór sposobu realizacji zadania od strony technicznej, który spoczywa na przedsiębiorstwach energetycznych zajmujących się przesyłaniem i dystrybucją paliw gazowych lub energii. Wykonując zatem Projekt założeń do planu - miasto planuje rozwój systemów energetycznych w poszczególnych okresach bilansowych, a przedsiębiorstwa energetyczne opracowują sposób wykonania zadania i realizują je w założonym okresie. Zgodnie z aktualnym Projektem założeń do planu, na terenie Jeleniej Góry, jest zapewniony odpowiedni standard bezpieczeństwa energetycznego odnośnie dostaw sieciowych nośników energii. Ponadto Miasto prowadzi aktywną politykę energetyczną w zakresie współpracy z przedsiębiorstwami energetycznymi i realizacji działań związanych z poprawą efektywności energetycznej. Niniejsza polityka jest kierunkowo spójna z założeniami SRMJG 2024-2034.

20. Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jelenia Góra na lata 2024 – 2030.

(Uchwała nr 740.LXXVIII.2024 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 6 marca 2024 r.)

Celem głównym Programu jest ograniczanie skali zjawiska przemocy domowej na terenie miasta Jelenia Góra poprzez zwiększenie skuteczności prowadzonych działań profilaktycznych oraz wspieranie lokalnego systemu pomocy. Wskazane w Programie obszary realizacji niniejszego celu, są w pełni spójne ze SRMJG 2024-2034, tj.:

- Prowadzenie działań edukacyjnych wśród mieszkańców Miasta dotyczących problemu przemocy domowej.
- Zapewnienie specjalistycznej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym problemem przemocy domowej.
- Organizowanie działań interwencyjnych i korekcyjnych skierowanych do osób stosujących przemoc domową.
- Rozwój umiejętności zawodowych pracowników służb, instytucji oraz organizacji zajmujących się zwalczaniem przemocy domowej.

Dokumenty wymagające zmiany lub aktualizacji, przy zachowaniu spójności ze Strategią Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034:

- 1. Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta Jelenia Góra na lata 2021–2023 i Powiatowy Program Systemu Pieczy Zastępczej dla Miasta Jelenia Góra na lata 2021–2023.**

(Uchwała nr 266.XXV.2020 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 2 grudnia 2020 r.)

- 2. Plan Zarządzania Kryzysowego Miasta Jeleniej Góry.**

(Zarządzenie nr 0050.650.2020.VIII Prezydenta Miasta Jeleniej Góry z dnia 29 września 2020 r.)

- 3. Program opieki nad zabytkami.** *(Dokument w trakcie opracowywania)*

XI. Finansowanie realizacji Strategii

1. Ramy finansowe i źródła finansowania.

Wdrażanie Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 opierające się na podejmowaniu działań prowadzących do osiągnięcia zakładanych celów strategicznych i operacyjnych rozwoju Miasta oraz osiągnięcia oczekiwanych rezultatów, wymagać będzie zapewnienia zasobów ludzkich oraz przede wszystkim zaangażowania przez samorząd odpowiednich nakładów finansowych. Na etapie określania kierunków działań, które nie stanowią katalogu zamkniętego, a jedynie wskazują przykładowe założenia wpływające na osiągnięcie zakładanych efektów, nie jest możliwe dokonanie dokładnych prognoz odnośnie wysokości nakładów koniecznych do poniesienia w drodze realizacji celów strategicznych i operacyjnych. Biorąc pod uwagę długi horyzont czasowy SRMJG 2024-2034, bardzo duże znaczenie dla wysokości środków finansowych realizacji przedsięwzięć mają uwarunkowania zewnętrzne, które są trudne do przewidzenia w tak długim okresie czasu, należą do nich m.in. inflacja, stopy procentowe, koszty materiałów budowlanych, koszty pracy, energii, warunki atmosferyczne. W tak długim horyzoncie czasowym niemożliwe jest prognozowanie wysokości dochodów własnych Miasta, możliwości pozyskania środków zewnętrznych na realizację działań oraz dostępności innych środków zewnętrznych.

Ramy finansowe działań SRMJG 2024-2034 określać będą coroczne Uchwały Budżetowe Miasta Jelenia Góra oraz kolejne wersje Wieloletniej Prognozy Finansowej dla Miasta Jelenia Góra

Realizacja kierunków działań wskazanych w SRMJG 2024-2034, prowadzących do osiągnięcia celów strategicznych, będzie uzależniona od wyodrębnienia odpowiednich środków budżetowych oraz pozyskania funduszy z zewnętrznych źródeł.

Do prowadzenia skutecznej polityki rozwojowej Miasta na podstawie SRMJG 2024-2034, wykorzystywane będą wszystkie dostępne środki finansowe pochodzące m.in. z następujących źródeł:

- środki własne JST (środki pochodzące z budżetu gminy) jako jedne z głównych źródeł finansowania zaplanowanych działań w SRMJG 2024-2034. Pozwalają finansować część inwestycji, stanowią również wkład własny do m.in. zadań współfinansowanych ze środków zewnętrznych,
- środki spółek miejskich,

- środki lokalnych organizacji pozarządowych,
- środki lokalnych podmiotów gospodarczych, uczestniczących w realizacji kierunków działań SRMJG 2024-2034,
- środki pochodzące ze źródeł zewnętrznych w tym zwrotne jak i bezzwrotne m.in.:
 - kredyty bankowe zaciągane przez gminę i jej spółki,
 - emisje obligacji gminnych,
 - pożyczki udzielane przez państwowe fundusze celowe gminie i jej spółkom, w szczególności ukierunkowane na inwestycje służące transformacji energetycznej, ochronie środowiska, budowie infrastruktury technicznej.
 - środki w postaci dotacji, pożyczek oraz instrumentów finansowych z funduszy krajowych (w tym m.in. Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Funduszu Promocji Kultury, Fundusz Solidarnościowego, Funduszu Dostępności, Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków, Funduszu Wspierania Organizacji Pożytku Publicznego, Funduszu Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, Funduszu Niskoemisyjnego Transportu, Funduszu Dróg Samorządowych lub/i projektów oraz programów ministerialnych udzielanych samorządowi gminy, a także spółkom miejskim oraz organizacjom pozarządowym i podmiotom gospodarczym współrealizującym działania gminy,
 - środki w postaci dotacji, pożyczek, instrumentów finansowych, kapitałowych oraz gwarancyjnych, a także instrumentów łączących finansowanie zwrotne i dotacyjne udzielane poprzez programy i pochodzące z funduszy Unii Europejskiej (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego+, Funduszu Spójności) oraz przez inne źródła zagraniczne udzielane samorządowi gminy, spółkom miejskim oraz organizacjom pozarządowym i podmiotom gospodarczym współrealizującym działania gminy.
- środki partnerów prywatnych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). Partnerstwo to jest sposobem realizacji zadań publicznych, opartym na wieloletniej umowie określającej podział zadań i ryzyk pomiędzy podmiotem publicznym a partnerem prywatnym. Jego celem jest świadczenie określonej usługi publicznej przez partnera prywatnego w oparciu o infrastrukturę publiczną, za wynagrodzeniem. Przedsięwzięcie PPP to budowa lub remont infrastruktury publicznej połączone z jej utrzymaniem i/lub zarządzaniem.

Ze względu na fakt, iż zaproponowane cele oraz kierunki programujące rozwój Jeleniej Góry, określone w SRMJG 2024-2034, wpisują się w założenia oraz cele zapisane w dokumentach oraz programach, na podstawie których udzielane jest finansowe wsparcie ze źródeł zewnętrznych, Miasto Jelenia Góra, dążąc do realizacji działań rozwojowych posiada bardzo szeroki wachlarz możliwości pozyskania dofinansowania na realizację konkretnych zadań.

Głównymi źródłami finansowania działań strategicznych Jeleniej Góry będą przede wszystkim środki ze źródeł europejskich oraz środki z programów krajowych.

Na podstawie dokumentów programowych, w tym przede wszystkim:

- Umowy Partnerstwa dla Realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce,
- Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2021-2027,

w których określone zostały strategiczne kierunki programowania i ustalenia dotyczące skutecznego i efektywnego korzystania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Funduszu Spójności (FS), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST).

Środki z funduszy europejskich zostaną rozdysponowane na podstawie programów regionalnych, krajowych oraz międzynarodowych.

Miasto Jelenia Góra, na realizację zaproponowanych kierunków działań w SRMJG 2024-2034 może aplikować o wsparcie z funduszy europejskich w ramach programów, m.in.:

- Program Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska na lata 2021-2027, zgodnie z którym środki UE rozdysponowane zostaną na działania mieszczące się w priorytetach, obejmujących m.in.: działania w zakresie poprawy i ochrony środowiska naturalnego, rozwoju przedsiębiorczości, poprawiające mobilność miejską, wspierające zrównoważony rozwój w tym społeczny, działania na rzecz rynku pracy i włączenia społecznego, rozwijające edukację na każdym etapie. Priorytet 1. Fundusze Europejskie na rzecz przedsiębiorczego Dolnego Śląska, Priorytet 2. Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku, Priorytet 3. Fundusze Europejskie na rzecz mobilności miejskiej Dolnego Śląska, Priorytet 4. Fundusze Europejskie na rzecz mobilności Dolnego Śląska, Priorytet 5. Fundusze Europejskie na rzecz zrównoważonego rozwoju społecznego na Dolnym Śląsku, Priorytet 6. Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska, Priorytet 7. Fundusze Europejskie na rzecz rynku pracy i włączenia społecznego na Dolnym Śląsku, Priorytet 8. Fundusze Europejskie dla edukacji na Dolnym Śląsku.
- Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027, którego wsparcie skierowane jest na działania: zwiększające efektywność energetyczną mieszkalnictwa, budynków użyteczności publicznej i przedsiębiorstw, zwiększające udział zielonej energii z odnawialnych źródeł energii, poprawiające jakość i bezpieczeństwo funkcjonowania sieci elektroenergetycznych, inwestycji w infrastrukturę energetyczną, zwiększające odporność na zmiany klimatu, ochronę dziedzictwa przyrodniczego, poprawiające gospodarowanie wodą pitną, ściekami komunalnymi oraz odpadami komunalnymi, wzmacniające ochronę bioróżnorodności i naturalnych ekosystemów, monitorowania zasobów przyrodniczych, zmniejszenia emisji w transporcie, zwiększające dostępność komunikacji zbiorowej, działania mające na celu ochronę zabytków o światowym i krajowym znaczeniu, rozwijać instytucje kultury oraz wspierające ich adaptację do nowych funkcji kulturalnych i społecznych,
- Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027, w ramach którego wsparcie skierowane jest do m.in. przedsiębiorstw, instytucji z sektora nauki, konsorcjów przedsiębiorstw oraz instytucji otoczenia biznesu, realizujących działania prowadzące do zwiększenia potencjału w zakresie badań i innowacji, zaawansowanych technologii, wzrostu konkurencyjności MŚP, rozwoju umiejętności na rzecz inteligentnych specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości, rozwoju zielonych technologii, zazielenienia przedsiębiorstw,
- Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027, ramach którego realizowane jest wsparcie na rzecz m.in. poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia,
- Program Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027, w ramach którego wsparcie z UE ukierunkowane jest m.in. na budowę społeczeństwa gigabitowego, zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego, udostępnienie zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnienie cyberbezpieczeństwa, rozwój gospodarki poprzez zwiększenie ilości danych wysokiej jakości otwartych do ponownego wykorzystania, rozwój współpracy na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych, wsparcie rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych kadr zaangażowanych w świadczenie usług, produktów lub procesów cyfrowych, w szczególności w obszarze cyberbezpieczeństwa. Beneficjentami Programu mogą być m.in.:

przedsiębiorcy telekomunikacyjni, administracja publiczna, instytucje wymiaru sprawiedliwości, prokuratury, podmioty systemu szkolnictwa wyższego, podmioty lecznicze, instytucje kultury,

Fundusze europejskie dostępne są także w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa, wśród tych środków wyszczególnić należy m.in.:

- Programy Transgraniczne: Polska-Saksonia. Celem Programu jest pogłębienie współpracy dla przewyższania barier rozwojowych na pograniczu polsko-saksońskim. Program wspiera transgraniczne projekty, które przyczyniają się do rozwiązania zbieżnych problemów i podejmują wyzwania dotyczące rozwoju polsko-saksońskiego pogranicza. Wsparcie skupione jest wokół: wspólnego dziedzictwa naturalnego i kulturowego, mobilności regionalnej, edukacji transgranicznej, współpracy partnerskiej i potencjału instytucjonalnego,
- Program Interreg Czechy-Polska 2021-2027. Wsparcie skupione jest wokół: zintegrowanego systemu ratownictwa i środowiska, turystyki, transportu, współpracy instytucji i mieszkańców, przedsiębiorczość,
- Program Interreg Europa Środkowa. Program jest realizowany na obszarze dziewięciu państw Europy Środkowej: Polski, Czech, Słowacji, Węgier, Austrii, Słowenii, Chorwacji oraz części Niemiec i Włoch. Instytucją Zarządzającą programem jest miasto Wiedeń. Projekty realizowane w międzynarodowym konsorcjum, w skład którego musi wchodzić minimum trzech partnerów z różnych krajów, z czego dwóch z siedzibą na obszarze wsparcia. Wsparcie finansowe w ramach programu skupia się na: współpracy na rzecz inteligentnej Europy Środkowej, współpracy na rzecz bardziej zielonej Europy Środkowej, współpracy na rzecz lepiej połączonych Europy Środkowej, poprawie systemu zarządzania współpracą w Europie Środkowej,
- Program Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027. Program jest realizowany na obszarze dziewięciu krajów, z których osiem to państwa członkowskie UE (Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Łotwa, Polska, Szwecja i część Niemiec) oraz część Norwegii. Program jest skierowany do władz publicznych, organizacji wspierających biznes, wyspecjalizowanych agencji oraz dostawców infrastruktury i usług publicznych, jako głównych podmiotów odpowiedzialnych za transformację w kierunku odporniejszego i bardziej innowacyjnego regionu. Oferta programu jest skierowana do wszystkich polskich województw,
- Program URBACT to Europejski Program Współpracy Terytorialnej dla Zrównoważonego Rozwoju Obszarów Miejskich. Podkreśla kluczową rolę, jaką miasta odgrywają w obliczu coraz bardziej złożonych przemian następujących w Europie. URBACT pomaga miastom wypracować praktyczne, innowacyjne i zrównoważone metody, łączące wymiary ekonomiczny, społeczny i środowiskowy. Umożliwia im dzielenie się dobrymi praktykami i zdobytymi doświadczeniami między sobą oraz ze wszystkimi profesjonalistami zaangażowanymi w politykę miejską w Europie. W ramach Programu polskie miasta mają szansę współpracować z partnerami z 27 państw członkowskich UE oraz państw stowarzyszonych i krajów IPA: Norwegii, Szwajcarii, Albanii, Bośni i Hercegowiny, Czarnogóry, Macedonii Północnej i Serbii,
- Program Interreg Europa 2021-2027. Program jest źródłem finansowania dla projektów wspierających władze lokalne w opracowywaniu i realizacji lepszych polityk rozwoju, zwłaszcza służących dzieleniu się rozwiązaniami problemów rozwoju regionalnego, wymianie dobrych praktyk, szkoleń władz, kierownictwa publicznego itp.,
- Program Erasmus+ na lata 2021-2027, wspierający kształcenie i szkolenie młodzieży, sport, z jednoczesnym naciskiem na włączenie społeczne, transformację ekologiczną i cyfrową oraz promowanie uczestnictwa w życiu demokratycznym. Odbiorcami programu mogą być uczniowie, słuchacze, kursanci, nauczyciele i wolontariusze uczestniczący w międzynarodowych projektach służących podnoszeniu kompetencji, a także instytucje i organizacje publiczne wspierające edukację formalną oraz uczenie się pozaformalne i nieformalne osób w każdym wieku,

- Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) zasilany środkami europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz środkami krajowymi. KPO ukierunkowany jest na odbudowę i tworzenie odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19. Obok pakietu reform przewiduje on wsparcie różnorodnych inwestycji, w tym realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego,
- inne źródła finansowania z funduszy i mechanizmów finansowych UE,
- Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (czyli tzw. Fundusze norweskie i EOG). Są formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Islandię, Norwegię i Liechtenstein państwom Europy Środkowej, w tym Polsce, a także państwom Europy Południowej oraz krajom bałtyckim. W zamian za udzielaną pomoc finansową, państwa-darczyńcy korzystają z dostępu do rynku wewnętrznego UE mimo, że nie są jej członkami. Głównym celem Funduszy norweskich i EOG jest przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy państwami-darczyńcami a państwem-beneficjentem,
- Fundusze Szwajcarskie - głównym celem Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy jest zmniejszanie różnic społeczno-gospodarczych w Unii Europejskiej i w Polsce dzięki dalszemu wzmacnianiu współpracy dwustronnej pomiędzy Szwajcarią a Polską. Rolę Krajowej Instytucji Koordynującej pełni Minister Funduszy i Polityki Regionalnej. Z Funduszy Szwajcarskich zaplanowano wsparcie między innymi na realizację Programu Rozwoju Miast kierowanego do średnich miast. Podobnie jak w przypadku innych potencjalnych źródeł finansowania przedsięwzięć SRMJG 2024-2034, należy monitorować cele i zakres wsparcia udzielanego ze Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy.

W zakresie krajowych źródeł finansowania działań strategicznych wskazać należy w szczególności programy:

- Program "Senior+" na lata 2021-2025, oferujący wsparcie finansowe dla jednostek samorządu terytorialnego na realizację zadań, polegających na prowadzeniu i zapewnieniu miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+” (Dziennych Domach „Senior+” i Klubach „Senior+”). Wsparcie dotyczy rozbudowy ich infrastruktury oraz zwiększenia liczby oferowanych przez nie miejsc dla wsparcia seniorów w wieku 60 +,
- Program „MALUCH+” na lata 2022-2029, oferujący wsparcie finansowe dla jednostek samorządu terytorialnego na tworzenie nowych miejsc w placówkach: żłobkach i klubach dziecięcych dla dzieci do 3 roku życia oraz na koszty funkcjonowania placówki przez 36 miesięcy,
- Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg - obejmujący wsparcie dla jednostek samorządu terytorialnego, realizujących inwestycje na drogach samorządowych. Stanowi kompleksowy instrument wsparcia realizacji zadań na drogach zarządzanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Jego celem jest przyspieszenie powstawania nowoczesnej i bezpiecznej infrastruktury drogowej na szczeblu lokalnym, stanowiącej ważny element prawidłowego funkcjonowania i rozwoju gospodarki oraz przyczyniającej się do poprawy poziomu życia obywateli,
- Rządowy Fundusz Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych - program mający na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych poprzez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Program realizowany poprzez promesy inwestycyjne udzielane przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Do końca 2023 roku przeprowadzono dziewięć edycji naborów w ramach Programu, nie są znane zamierzenia na kolejne lata, czy będzie kontynuowany,
- Program Dostępność Plus, oferujący wsparcie finansowe dla jednostek samorządu terytorialnego na likwidację barier w dostępie do dóbr, usług oraz udziału w życiu społecznym i publicznym osób o szczególnych potrzebach. W ramach programu wspierane są głównie działania dostosowujące przestrzeń publiczną, architekturę,

- Bezzwrotne wsparcie budownictwa z Funduszu Dopłat - program obejmujący finansowe wsparcie budownictwa w celu zwiększenia zasobu lokali mieszkalnych oraz lokali i pomieszczeń z zakresu pomocy społecznej, służących zaspokajaniu potrzeb osób o niskich i przeciętnych dochodach,
- środki pochodzące z budżetu państwa pozostające w dyspozycji poszczególnych ministerstw oferowane w postaci dedykowanych programów.

Wskazane potencjalne, zewnętrzne źródła finansowania przedsięwzięć SRMJG 2024-2034 są listą otwartą. W momencie ogłoszenia innych zewnętrznych źródeł finansowania odpowiednich do przedsięwzięć SRMJG 2024-2034, będą one również wykorzystywane do montażu finansowego przy ich realizacji.

Istotną będzie realizacja projektów na podstawie montażu finansowego z różnych źródeł.

Zakłada się, że w okresie realizacji SRMJG 2024-2034 do roku 2034, będą uruchamiane nowe lub odtwarzane i ponawiane dotychczasowe źródła finansowania przedsięwzięć SRMJG 2024-2034.

Większość źródeł zewnętrznego finansowania w ramach programów unijnych i krajowych operuje perspektywą do 2029 roku. Zakłada się, że po tym okresie dostępne będą kolejne źródła finansowania unijne i krajowe, które będą mogły być pozyskane dla realizacji pozostałych przedsięwzięć SRMJG 2024-2034. Zmianie podlegać będą również zasady i warunki pozyskiwania środków.

Dla efektywnego prowadzenia polityki rozwojowej Miasta Jelenia Góra, konieczne będzie ciągłe monitorowanie możliwości pozyskania dofinansowania ze źródeł zewnętrznych.

XII. Ocena zgodności i spójności założeń Strategii z dokumentami o charakterze międzynarodowym, krajowym, wojewódzkim oraz dokumentami obejmującymi obszary funkcjonalne, do których należy Jelenia Góra

Założenia Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 wpisują się w cele i kierunki niżej wskazanych dokumentów strategicznych oraz planistycznych szczebla międzynarodowego, krajowego, wojewódzkiego oraz dokumentów obejmujących obszary funkcjonalne, do których należy Jelenia Góra. Spójność ta pozwoli w sposób wyczerpujący zaplanować niezbędne interwencje oraz uniknąć działań sprzecznych z założeniami i koncepcjami rozwoju zawartych w innych dokumentach, w tym dokumentach wyższego rzędu.

W dniu uchwalenia Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 nie istniała strategia rozwoju ponadlokalnego obejmująca Jelenią Górę, zatem nie została przeprowadzona analiza spójności w tym zakresie.

Analiza spójności z dokumentami lokalnymi została przedstawiona w rozdziale X, podrozdziale 4, natomiast analiza powiązania i zgodności SRMJG 2024-2034 z dokumentami i programami pomocowymi wskazana została w rozdziale dotyczącym ram finansowych i źródeł finansowania.

1. Spójność Strategii z dokumentami szczebla międzynarodowego.

Agenda Terytorialna Unii Europejskiej 2030.

Agenda Terytorialna Unii Europejskiej 2030, przyjęta przez ministrów krajów członkowskich Unii Europejskiej 1 grudnia 2020 r., jest dokumentem, który określa działania niezbędne dla wzmocnienia spójności terytorialnej, czyli zapewnienia dobrych warunków życia dla wszystkich mieszkańców Europy. W Agendzie podkreślono znaczenie strategicznego planowania przestrzennego i wyznaczono jego kierunki, a także położono nacisk na wzmocnienie wymiaru terytorialnego polityk sektorowych na wszystkich szczeblach sprawowania rządów. Jej cele: Sprawiedliwa Europa i Zielona Europa służą mają promowaniu zrównoważonej przyszłości sprzyjającej włączeniu społecznemu dla wszystkich

obszarów oraz przyczynić się do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju w Europie. Działania podejmowane w ramach wdrażania Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024–2034 przyczynią się do realizacji założeń Agendy, w szczególności poprzez ukierunkowanie na poprawę dobrobytu społeczno-gospodarczego, w tym poprawę warunków pracy, życia i prowadzenia działalności gospodarczej w mieście, włączenie społeczne, a także dążenie do zachowania walorów środowiska naturalnego oraz zwiększenia odporności miasta na skutki zmian klimatu.

Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Agenda 2030).

Agenda 2030 to dokument stanowiący strategię rozwoju świata z perspektywą do 2030 r., przyjęty przez Organizację Narodów Zjednoczonych. Agenda 2030 zawiera 17 celów zrównoważonego rozwoju, które podzielić można na 5 obszarów: ludzie, planeta, dobrobyt, pokój, partnerstwo. Zgodnie z Agendą 2030 konieczna jest koncentracja na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Agenda uznaje odpowiedzialność każdego państwa za jej realizację na poziomie krajowym, regionalnym i globalnym, z uwzględnieniem realiów, możliwości i stopnia rozwoju, w oparciu o poszanowanie narodowych polityk i priorytetów rozwoju. Strategia Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024–2034 wpisuje się w założenia Agendy 2030 m.in. poprzez ukierunkowanie na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i zapewnienie równości szans, racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych, zapewnienie dostępu do wysokiej jakości edukacji oraz infrastruktury. Jednocześnie wdrażanie SRMJG 2024-2034 ukierunkowane jest na współpracę wielu środowisk, w tym współdziałanie przedsiębiorców, środowiska naukowego oraz społeczeństwa obywatelskiego, co także wprost wpisuje się w założenia Agendy 2030.

Nowa Agenda Miejska.

Nowa Agenda Miejska to dokument, który zwraca szczególną uwagę na wyzwania związane z postępującą urbanizacją, wzmacniając misję Agendy 2030 w zakresie wspierania zrównoważonej urbanizacji. Zarówno Agenda 2030, jak również Nowa Agenda Miejska są ważnymi punktami odniesienia dla realizacji krajowej polityki miejskiej w Polsce. W dokumencie zarysowana jest wspólna wizja miast odnosząca się do sprawiedliwego użytkowania i korzystania z miast, starająca się propagować włączenie społeczne i zapewniać, że wszyscy mieszkańcy oraz przyszłe pokolenia mogą zamieszkiwać i tworzyć sprawiedliwe, bezpieczne, zdrowe, dostępne i zrównoważone miasta, zapewniające wszystkim dobrobyt i wysoką jakość życia. Nowa Agenda Miejska promuje m.in. zrównoważoną mobilność miejską, zasadę partycypacji społecznej, ideę smart city, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz ochronę i odpowiednie zarządzanie ekosystemami, zasobami wody, środowiskiem naturalnym i różnorodnością biologiczną. Strategia Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024–2034 wpisuje się w założenia Nowej Agendy Miejskiej, w szczególności w ramach sfery przestrzennej, której cele ukierunkowane są na zrównoważoną mobilność miejską, w tym upowszechnianie idei smart city, poprawę stanu środowiska, zwiększenie odporności miasta na skutki zmian klimatu oraz poprawę jakości przestrzeni publicznych. SRMJG 2024-2034 zakłada jednocześnie dążenie do szerokiego włączenie społecznego i wysokiej jakości życia mieszkańców, co wpisuje się w wizję Nowej Agendy Miejskiej.

Europejski Zielony Ład.

Europejski Zielony Ład to pakiet inicjatyw politycznych Komisji Europejskiej, którego celem jest skierowanie Unii Europejskiej na drogę transformacji ekologicznej i osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. Dokument obejmuje działania z obszarów m.in. w dziedzinie klimatu, środowiska, energii, transportu, przemysłu, rolnictwa oraz zrównoważonego finansowania. Strategia Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024–2034 wpisuje się w założenia Europejskiego Zielonego Ładu m.in. poprzez ukierunkowanie na zwiększenie wykorzystywania czystej energii, wzrost atrakcyjności nisko i zeroemisyjnego transportu zbiorowego, ograniczenie negatywnych skutków zmian klimatu,

modernizację i rozwój spójnej sieci dróg rowerowych, pieszych oraz pieszo – rowerowych oraz szeroko pojętą dbałość o stan środowiska.

Nowy europejski Bauhaus (NEB).

Inicjatywa NEB to interdyscyplinarny projekt zainicjowany przez Komisję Europejską w 2020 r., oparty na trzech wartościach: pięknie, zrównoważeniu i współnocie. NEB wyraża ambicję Unii Europejskiej do tworzenia estetycznych, zrównoważonych i integracyjnych miejsc. Jego celem jest przełożenie celów Europejskiego Zielonego Ładu poprzez połączenie zrównoważonego rozwoju z estetyką, w duchu inkluzywności i przystępności dla wszystkich. Ma na celu poprawę życia Europejczyków w innowacyjny i skoncentrowany na człowieku sposób, w tym poprzez modernizację budynków, przestrzeni publicznych i usług. SRMIG 2024-2034 zachowuje zbieżność z założeniami NEB, m.in. poprzez ukierunkowanie na poprawę jakości oraz dostępności obiektów i przestrzeni publicznych, zrównoważony rozwój, w tym rozwój terenów zielonych, podejmowanie działań na rzecz zachowania, ochrony oraz zrównoważonego wykorzystania zasobów dziedzictwa naturalnego, w tym obszarów cennych przyrodniczo oraz podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Nowa Karta Lipska.

Nowa Karta Lipska została podpisana przez ministrów krajów UE 30 listopada 2020 r., stanowi kontynuację Karty Lipskiej z 2007 r. Jest zbiorem strategicznych zasad i kierunków dobrego zarządzania miastami. Karta podkreśla, że kluczowe działania mające na celu rozwój lokalny muszą być projektowane w adekwatnej skali przestrzennej, nie tylko na poziomie metropolitalnym, regionalnym czy lokalnym, ale również z uwzględnieniem specyfiki niższych poziomów zarządzania np. poszczególnych dzielnic. Priorytetem Nowej Karty Lipskiej jest dążenie do wspólnego dobra za pomocą sprawnych służb publicznych, a także zapobiegania nierównościom społecznym, gospodarczym, środowiskowym i terytorialnym. W Karcie zakłada się podejmowanie działań kreujących miasta sprawiedliwe, zielone i produktywne. Strategia Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024–2034 wpisuje się w założenia Nowej Karty Lipskiej, przyczyniając się do rozwoju Jeleniej Góry z uwzględnieniem wyzwań społecznych, gospodarczych oraz przestrzenno-środowiskowych.

Plan odbudowy dla Europy.

W odpowiedzi na kryzys wywołany pandemią COVID-19 Komisja Europejska zaproponowała szeroki pakiet środków mających nie tylko odbudować gospodarki europejskie po kryzysie, lecz także wzmocnić ich długoterminowy potencjał. Celem planu jest zaradzenie skutkom społeczno-ekonomicznym pandemii. Nowa Europa będzie bardziej przyjazna dla środowiska, bardziej cyfrowa i odporniejsza na kryzysy. Strategia Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024–2034 wpisuje się w założenia Planu odbudowy dla Europy w zakresie ukierunkowania na ochronę środowiska oraz edukację, rozwój, konkurencyjność i innowacyjność gospodarki.

2. Spójność Strategii z dokumentami szczebla krajowego.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030).

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 jest dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Stanowi zbiór wspólnych wytycznych, zasad współpracy rządu i samorządów przy udziale partnerów społeczno-gospodarczych. Dokument określa ramowe działania polityki rozwoju na poziomie centralnym - rządowym i regionalnym - samorządowym. Jednym z celów KSRR 2030 jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI), które otrzymają szczególne wsparcie – miasto Jelenia Góra należy do OSI - miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze. W KSRR 2030 zaakcentowano jednocześnie zwiększenie roli i odpowiedzialności

samorządów lokalnych, jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej. Dokument tworzy warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi. Strategia Rozwoju Miasta Jeleniej Góry na lata 2024–2034, jako dokument dotyczący rozwoju jednego z miast średnich, tracących funkcje społeczno-gospodarcze, wpisuje się w założenia KSSR 2030, zarówno w zakresie podejścia do zrównoważonego rozwoju jak i współpracy samorządów gminnych na rzecz realizacji wspólnych projektów.

Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku).

Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2030. Za główny cel przyjęto: tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. W dokumencie wskazano również trzy cele szczegółowe:

1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną,
2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony,
3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

SRMJG 2024-2034 wraz z ujętymi w niej celami strategicznymi i operacyjnymi wpisuje się w zakres Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku) szczególnie poprzez ukierunkowanie na tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców miasta przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym, poprawę warunków świadczenia usług, wzrost jakości kapitału ludzkiego, poprawę dostępności komunikacyjnej i transportowej, ochronę środowiska naturalnego, zrównoważony rozwój.

Krajowa Polityka Miejska 2030 (KPM 2030).

Podstawowym celem Krajowej Polityki Miejskiej 2030 jest tworzenie takich warunków dla miast i obszarów funkcjonalnych, aby mogły się rozwijać w sposób zrównoważony oferując mieszkańcom wysoką jakość życia. Wizja KPM 2030 wskazuje kierunek rozwoju miast i miejskich obszarów funkcjonalnych, które mają być miejscami przyjaznymi dla mieszkańców oraz być atrakcyjne do prowadzenia biznesu przez przedsiębiorców. Polskie miasta powinny rozwijać się w sposób zrównoważony przy jednoczesnym stawianiu się motorami rozwoju w skali regionalnej i lokalnej. Aby osiągnąć ten cel należy się skupić na między innymi przeciwdziałaniu chaosowi przestrzennemu, angażowaniu mieszkańców w zarządzanie miastami, tworzeniu zrównoważonej mobilności miejskiej czy podejmowaniu w miastach działań na rzecz niskoemisyjności i efektywności energetycznej. Strategia Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024–2034 wpisuje się w założenia KPM 2030 poprzez ukierunkowanie na zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej miasta i jakości życia mieszkańców, rozwiniętą, konkurencyjną i innowacyjną gospodarkę, a także wysoki stopień integracji przestrzennej, zachowania zasobów naturalnych oraz dziedzictwa kulturowego. Strategia jednocześnie zakłada partnerską współpracę z sąsiednimi gminami, mieszkańcami, organizacjami społeczno-gospodarczymi i innymi interesariuszami miejskimi.

3. Spójność Strategii z dokumentami szczebla wojewódzkiego.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 (SRWD 2030).

Strategia Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 spójna jest ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 przyjętą przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego Uchwałą nr L/1790/18 z dnia 20 września 2018 r.

W SRWD 2030 przyjęto cel nadrzędny, jakim jest harmonijny rozwój regionu i wysoka jakość życia dolnośląskiej społeczności oraz przyporządkowano mu pięć celów strategicznych: efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu, poprawa jakości i dostępności usług publicznych, wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego, odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, wzmocnienie przestrzennej spójności regionu.

Jako działania horyzontalne, obejmujące całe województwo, za priorytetowe przyjęto: zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego, doskonalenie usług edukacyjnych, kształtowanie postaw obywatelskich, rozwój potencjału komunikacyjnego, wykorzystanie potencjału środowiska i jego ochrona (turystyka i ochrona dziedzictwa kulturowego), wzmocnienie rozwoju regionalnych i subregionalnych ośrodków miejskich.

SRWD 2030 zakłada wzmocnienie obszarów funkcjonalnych największych miast regionu, w związku z czym kierunki interwencji zostały zaplanowane także w ujęciu terytorialnym. Poniżej przedstawiono priorytetowe cele operacyjne dla Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego (JOF), do którego należy Jelenia Góra – w kolejności według nadanego przez SRWD 2030 priorytetu:

1. Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów,
2. Rozwój regionalnej sieci transportowej,
3. Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich,
4. Poprawa stanu środowiska,
5. Poprawa efektywności kształcenia,
6. Rozwój i doskonalenie usług publicznych,
7. Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska,
8. Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej.

Wdrażanie SRMJG 2024-2034 przyczyniać się będzie do osiągnięcia wszystkich ww. priorytetowych celów operacyjnych wyznaczonych dla Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego, przyczyniając się jednocześnie do osiągnięcia celów strategicznych SRWD 2030, w tym m. in. poprzez ukierunkowanie na:

- promowanie miasta Jeleniej Góry oraz regionu jako atrakcyjnego miejsca dla turystyki, wypoczynku i poprawy stanu zdrowia, rozwój, konkurencyjność i innowacyjność gospodarki przy wykorzystaniu potencjału turystycznego miasta, wzmocnianie roli MŚP - co wpisuje się w cel operacyjny JOF - wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów oraz cel strategiczny SRWD 2030 - efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu,
- modernizację i rozbudowę systemu dróg na terenie Jeleniej Góry, dążenie do stworzenia zintegrowanego w skali regionu systemu komunikacji zbiorowej dającego turystom odwiedzającym Karkonosze możliwość skorzystania z oferty kulturalnej miasta i usług okołoturystycznych świadczonych przez jeleniogórskich przedsiębiorców, podejmowanie działań na rzecz włączenia Jeleniej Góry w sieć dróg ekspresowych i autostrad, zwiększenia ilości połączeń kolejowych oraz

rozwoju infrastruktury transportu lotniczego w mieście, rozwój sieci dróg rowerowych, integrację systemów transportu zbiorowego i indywidualnego - co wpisuje się w cel operacyjny JOF - rozwój regionalnej sieci transportowej oraz cel strategiczny SRWD 2030 - wzmocnienie przestrzennej spójności regionu,

- zrównoważony rozwój z uwzględnieniem elementów zielonej infrastruktury, rewitalizację terenów i obiektów zdegradowanych, ochronę i modernizację zabytków i obszarów zabytkowych, co wpisuje się w cel operacyjny JOF - wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich oraz cel strategiczny SRWD 2030 - efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu,
- wdrażanie rozwiązań poprawiających jakość powietrza atmosferycznego, w tym poprzez zwalczanie źródeł niskiej emisji, podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz dążenie do rewitalizacji terenów zdegradowanych, w tym poprzemysłowych - co wpisuje się w cel operacyjny JOF - poprawa stanu środowiska oraz cel strategiczny SRWD 2030- odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego,
- podnoszenie jakości kształcenia na wszystkich szczeblach edukacji, wspieranie innowacyjnych metod kształcenia, podnoszenie jakości oraz atrakcyjności szkolnictwa zawodowego, rozwijanie współpracy pomiędzy szkołami i uczelniami wyższymi a przedsiębiorstwami w zakresie organizacji staż/praktyk zawodowych oraz możliwości przyszłego zatrudnienia osób odbywających staż/praktykę, zwiększanie rangi miasta jako ośrodka akademickiego i kształcenia zawodowego, wspieranie działań na rzecz rozwoju umiejętności i postaw przedsiębiorczych, podwyższanie kwalifikacji i kompetencji pracowników sektora oświaty i wychowania - co wpisuje się w cel operacyjny JOF - poprawa efektywności kształcenia oraz cel strategiczny SRWD 2030 - wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego,
- podejmowanie działań w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa osobistego i publicznego, działań służących poprawie sprawności obsługi społeczeństwa przez instytucje administracji publicznej, w tym e-usług publicznych, podejmowanie działań na rzecz upowszechniania i poprawy dostępności do kultury, działań służących poprawie jakości usług publicznego transportu zbiorowego, prowadzenie kampanii edukacyjnych oraz wdrażanie programów i działań w zakresie aktywnego i zdrowego trybu życia skierowanych do różnych grup społecznych i wiekowych - co wpisuje się w cel operacyjny JOF - Rozwój i doskonalenie usług publicznych oraz cel strategiczny SRWD 2030 - poprawa jakości i dostępności usług publicznych,
- wspieranie racjonalnej gospodarki zasobami wód termalnych i leczniczych, w tym m.in. poprzez podejmowanie działań w kierunku rozpoznania i udokumentowania zasobów wód geotermalnych, podejmowanie działań na rzecz zachowania, ochrony oraz zrównoważonego wykorzystania zasobów dziedzictwa naturalnego, w tym obszarów cennych przyrodniczo, wzmacnianie potencjału uzdrowiskowego i turystycznego, optymalizowanie gospodarki wodno-ściekowej miasta na rzecz poprawy czystości wód powierzchniowych i podziemnych - co wpisuje się w cel operacyjny JOF - racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska oraz cel strategiczny SRWD 2030 - odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego,
- podejmowanie działań w kierunku rozwoju współpracy międzyregionalnej oraz transgranicznej w ramach realizacji konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych i nieinwestycyjnych, projektów oraz zadań zgodnych z kierunkami działań wskazanymi w Strategii - co wpisuje się w cel operacyjny JOF - wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej oraz cel strategiczny SRWD 2030 - wzmocnienie przestrzennej spójności regionu.

Ponadto kierunki działań SRMJG 2024-2034 koncentrują się także na wzmacnianiu krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marek, wzmacnianiu innowacyjności, w tym ekoinnowacyjności regionu, poprawie stanu i dostępności infrastruktury technicznej miasta, rozwoju

i modernizacji infrastruktury publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami i starszych, kształtowaniu postaw obywatelskich, integracji społecznej, doskonaleniu lokalnego rynku pracy, doskonaleniu polityki wspierania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami, kształtowaniu postaw prozdrowotnych oraz prosportowych, ochronie przed klęskami żywiołowymi, wspieraniu produkcji energii ze źródeł odnawialnych, a także wspieraniu bezpieczeństwa energetycznego, ochronie obiektów i terenów dziedzictwa kulturowego, podejmowaniu i promowaniu działań na rzecz rozwoju tzw. gospodarki o obiegu zamkniętym, a także budowie społeczeństwa informacyjnego. SRMJG 2024-2034 przyczyni się zatem do osiągnięcia celów operacyjnych SRWD 2030 wykraczających poza priorytetowe cele operacyjne JOF, wykazując wysoką spójność merytoryczną oraz sieciową ze SRWD 2030.

Wdrażanie SRMJG 2024-2034 i osiągnięcie jej celów operacyjnych, a pośrednio celów strategicznych przyczyniać się będzie zatem do osiągnięcia celów operacyjnych, a pośrednio celów strategicznych SRWD 2030. Jednocześnie wdrażanie SRWD 2030 i osiągnięcie jej celów operacyjnych, a pośrednio celów strategicznych, przyczyniać się będzie do osiągnięcia celów operacyjnych, a pośrednio celów strategicznych SRMJG 2024-2034.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (PZPWD).

Strategia Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 spójna jest z polityką przestrzenną Samorządu Województwa Dolnośląskiego wyrażoną w obowiązującym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego przyjętym przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego Uchwałą nr XIX/482/2020 z dnia 16 czerwca 2020 r.

Założenia SRMJG 2024-2034 są zgodne ze wszystkimi celami polityki zagospodarowania przestrzennego samorządu województwa tj.:

Cel 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego i równomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez funkcjonalne kształtowanie hierarchicznej sieci osadniczej gwarantującej dostęp do usług i rynku pracy.

Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu.

Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka.

Cel 4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej.

Zgodnie z PZPWD, Miasto Jelenia Góra należy do:

- Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego,
- przygranicznego obszaru funkcjonalnego,
- obszaru funkcjonalnego cennego przyrodniczo,
- Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego, w tym strefy górskiej.

Wdrażanie Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 przyczyni się do realizacji zapisów (ustaleń, postulatów) wskazanych PZPWD dla ww. obszarów poprzez m.in.:

- podejmowanie działań na rzecz poprawy dostępności komunikacyjnej miasta, w tym m. in. poprzez lobbowanie na rzecz włączenia Jeleniej Góry w sieć dróg ekspresowych i autostrad, inwestycji w sieć kolejową zapewniającą połączenia do miasta, zwiększenie ilości połączeń kolejowych oraz rozwoju infrastruktury transportu lotniczego w mieście,
- podejmowanie działań na rzecz odciążenia centrum miasta z ruchu tranzytowego,

- prowadzenie współpracy w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych na rzecz zrównoważonej mobilności, w tym zwiększenia udziału ruchu rowerowego w transporcie z zachowaniem odpowiednich rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo,
- dążenie do realizacji ciągów pieszych lub pieszo-rowerowych zgodnie ze Standardami projektowymi i wykonawczymi dla infrastruktury rowerowej województwa dolnośląskiego,
- prowadzenie działań na rzecz integracji systemów transportu zbiorowego i indywidualnego, w tym m.in. poprzez dążenie do tworzenia parkingów P&R oraz B&R w sąsiedztwie stacji i przystanków kolejowych poza obszarem centralnym Jeleniej Góry, modernizowanie/ budowanie węzłów przesiadkowych,
- dążenie do optymalizacji połączeń komunikacji zbiorowej z gminami ościennymi i miejscowościami turystycznymi w celu ustanowienia komunikacji zbiorowej jako standardu ich komunikacyjnej obsługi,
- prowadzenie działań na rzecz modernizacji i rozwoju spójnej sieci dróg rowerowych, pieszych oraz pieszo – rowerowych, w tym szlaków turystycznych,
- ukierunkowanie na rozwój miasta sprzyjający kształtowaniu zrównoważonej struktury społeczno-gospodarczej, minimalizując zagrożenie marginalizacji i występowania zjawisk kryzysowych,
- prowadzenie działań służących ograniczeniu niskiej emisji i poprawie stanu środowiska, w szczególności na obszarach ochrony uzdrowskiej A, B, C, w tym poprzez m.in. stosowanie energooszczędnej i niskoemisyjnej infrastruktury, rozbudowę systemów proekologicznych form transportu (ścieżki rowerowe, ciągi piesze, transport zbiorowy),
- zwiększanie powierzchni zieleni gminnej i poprawa jej stanu,
- dążenie do ochrony obszarów o nieprzekształconych lub stosunkowo mało zmienionych walorach przyrodniczych i krajobrazowych,
- uwzględnianie działań ochronnych w zakresie ochrony krajobrazu, prowadzenie działań ograniczających antropopresję na obszary cenne przyrodniczo (kanalizowanie ruchu turystycznego, dostosowanie skali i intensywności prowadzenia działalności związanej z usługami turystycznymi i sportowymi do charakteru obszaru chronionego i jego otoczenia),
- prowadzenie działań na rzecz ochrony zasobów środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, dążenie do ochrony i drożności korytarzy ekologicznych,
- stosowanie zasad zagospodarowania gmin uzdrowskich w granicach położonych na ich obszarach uzdrowskich statutowych – zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowskim, uzdrowskich i obszarach ochrony uzdrowskiej oraz o gminach uzdrowskich oraz zgodnie z ustaleniami dla gmin PZPWD,
- podejmowanie działań na rzecz ochrony obiektów i obszarów o wysokich walorach historycznych, artystycznych i krajobrazowych,
- dążenie do transformacji systemów zaopatrzenia w ciepło, wspieranie rozwoju ciepła sieciowego i systemów indywidualnego ogrzewania na terenach istniejącej i planowanej zabudowy oraz na obszarach przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń powietrza, w tym opartych na źródle ciepła pozyskiwanego z odnawialnych źródeł energii,
- wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii,
- wzmacnianie odporności miasta na skutki zmian klimatu oraz zapewnianie sprawnego systemu zarządzania kryzysowego, wdrażanie rozwiązań z zakresu niebieskiej i zielonej infrastruktury,
- ukierunkowanie na racjonalne gospodarowanie wodami, w tym dążenie do realizacji działań z zakresu retencji wód,
- dążenie do optymalizowania gospodarki wodno-ściekowej miasta,
- kształtowanie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, w tym rewitalizacji obszarów zdegradowanych,

- kształtowanie polityki przestrzennej miasta w sposób zapewniający wysoką jakość życia mieszkańcom, w tym dostosowywanie infrastruktury miejskiej i przestrzeni publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- usprawnianie i rozwijanie systemu zagospodarowania odpadów komunalnych, podejmowanie i promowanie działań na rzecz rozwoju tzw. gospodarki o obiegu zamkniętym,
- podejmowanie działań w kierunku zwiększenia dostępności do sieci światłowodowej szerokopasmowej na terenie miasta,
- planowanie rozwoju zabudowy mieszkaniowej w formie kompleksowych zespołów zabudowy, z uwzględnieniem dostępu do podstawowych usług publicznych, transportu zbiorowego i infrastruktury technicznej oraz ochrony najcenniejszych zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu,
- ograniczenie wprowadzania zabudowy na tereny otwarte i w dolinach rzecznych,
- optymalizowanie lokalizacji nowych inwestycji,
- ukierunkowanie na racjonalne i ekonomiczne wykorzystywanie przestrzeni, w tym niewprowadzanie zabudowy mieszkaniowej na tereny zalewowe, prowadzenie działań ukierunkowanych na ochronę przeciwpowodziową,
- ochronę terenów otwartych, obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazu kulturowego oraz tożsamości miejsca,
- dążenie do utrzymania i rozbudowy powiązań obszarów chronionych,
- dążenie do ochrony układów hydrograficznych,
- dążenie do zachowania obszarów dostępnych publicznie w ramach struktury zagospodarowania przestrzeni miejskich,
- uwzględnienie w SRMJG 2024-2034 polityki rozwoju zawartej w Strategii Rozwoju Sudety 2030,
- dążenie do ograniczania lokalizowania elementów i obiektów infrastruktury technicznej w miejscach ekspozycyjnych widokowo, ochrony i zagospodarowania punktów widokowych, ciągów o i osi widokowych,
- realizację funkcji turystycznych,
- koordynację działań w sferze ochrony zabytków,
- dążenie do zwartości struktury przestrzennej, uzyskanie równowagi terenów zabudowanych, zieleni urządzonej i terenów otwartych,
- prowadzenie współpracy w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych w celu zarządzania przestrzenią w taki sposób, aby następowała integracja oraz łączenie funkcji komplementarnych w przestrzeni w celu zmniejszenia kosztów funkcjonowania infrastruktury komunalnej i podniesienia jakości życia mieszkańców,
- dążenie do zachowania odpowiednich proporcji pomiędzy terenami zabudowy mieszkaniowej oraz publicznie dostępnymi terenami rekreacyjno-wypoczynkowymi.

4. Spójność Strategii z dokumentami w wymiarze obszarów funkcjonalnych, do których należy Jelenia Góra.

Miasto Jelenia Góra należy m.in. do obszarów funkcjonalnych:

- Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego - Aglomeracji Jeleniogórskiej,
- Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego.

Zgodnie z Ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 324) obszar funkcjonalny to obszar, na którym występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego i antropogenicznego).

Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny - Aglomeracja Jeleniogórska.

Miasto Jelenia Góra jest liderem Aglomeracji Jeleniogórskiej, tworzonej przez 26 gmin, które zawarły porozumienie w sprawie powierzenia Miastu Jelenia Góra zarządzania Zintegrowanymi Inwestycjami Terytorialnymi Aglomeracji Jeleniogórskiej oraz zasad współpracy Stron Porozumienia przy programowaniu, wdrażaniu, finansowaniu, ewaluacji, uzgadniania wspólnych inwestycji bieżącej obsłudze i rozliczeniach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej. Z uwagi na wzajemne powiązania jednostek samorządu terytorialnego należących do Aglomeracji Jeleniogórskiej istotna jest komplementarność i wzajemne przenikanie się kierunków w jakich następować będzie ich rozwój. Poniżej przedstawiono analizę spójności i zgodności Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 z dokumentami opracowanymi dla obszaru Aglomeracji Jeleniogórskiej.

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej na lata 2021-2029 (Strategia ZIT AJ 2021-2029).

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej na lata 2021-2029 została przyjęta w dniu 18.12.2023 r. przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego, po wcześniejszym zatwierdzeniu dokumentu przez Prezydenta Miasta Jeleniej Góry i akceptacji Komitetu Sterującego ZIT AJ⁴⁸. Strategia ZIT AJ jest to dokument strategiczny Aglomeracji Jeleniogórskiej, wokół którego sytuuje się obszar funkcjonalny Aglomeracji Jeleniogórskiej, wskazujący główne kierunki rozwoju określone na podstawie zdiagnozowanego potencjału. Cel strategiczny Strategii ZIT AJ 2021-2029 został nakreślony jako: pogłębianie integracji obszaru Aglomeracji Jeleniogórskiej w spójny organizm wzmacniający swoją konkurencyjność poprzez rozwój dostępności komunikacyjnej, innowacyjnej i zrównoważonej gospodarki oraz potencjału społecznego, turystycznego, przyrodniczego i kulturowego, dla poprawy jakości życia mieszkańców. Realizacji celu strategicznego służyć będą trzy cele operacyjne:

1. Rozwijanie zrównoważonej gospodarki Aglomeracji Jeleniogórskiej,
2. Integracja obszaru Aglomeracji Jeleniogórskiej w sferze infrastruktury i środowiska,
3. Wzmocnienie potencjału społecznego, turystycznego, przyrodniczego i kulturowego Aglomeracji Jeleniogórskiej.

Wymienione powyżej cele Strategii ZIT AJ 2021-2029 znajdują odzwierciedlenie w SRMJG 2024-2034. Oznacza to, że wdrażanie SRMJG 2024-2034 przyczyni się do realizacji celu strategicznego Strategii ZIT AJ 2021-2029, w tym m.in. poprzez realizację działań ukierunkowanych na:

- podnoszenie jakości kształcenia na wszystkich szczeblach edukacji,
- wspieranie równego dostępu do edukacji przedszkolnej,
- podnoszenie poziomu kompetencji i kwalifikacji oraz lepsze dopasowanie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy,
- wzmocnianie potencjału szkół prowadzących kształcenie zawodowe oraz rozwijanie szkolnictwa branżowego dopasowanego do regionalnych specjalizacji umożliwiającego zdobycie kwalifikacji zawodowych, zgodnych z aktualnym i prognozowanym zapotrzebowaniem rynku pracy,
- rozwijanie współpracy pomiędzy szkołami a przedsiębiorstwami w zakresie organizacji staży/praktyk zawodowych oraz możliwości przyszłego zatrudnienia osób odbywających staż/praktykę,
- prowadzenie działań w kierunku zwiększenia rangi miasta jako ośrodka i kształcenia zawodowego,

⁴⁸ Komitet Sterujący ZIT AJ – przedstawiciele gmin – Stron Porozumienia akceptujący decyzje w zakresie programowania, wdrażania, finansowania, ewaluacji, uzgadniania wspólnych inwestycji, bieżącej obsługi i rozliczeń ZIT AJ.

- rozbudowę i doposażenie infrastruktury edukacyjnej oraz jej dostosowanie do zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych i rozwojowych osób uczących się, w tym potrzeb wynikających z niepełnosprawności lub innej niekorzystnej sytuacji,
- podwyższanie kwalifikacji i kompetencji pracowników sektora oświaty i wychowania,
- stwarzanie warunków dla doskonalenia systemu edukacji ukierunkowanej na uzyskanie najwyższego standardu edukacyjnego oraz dążenie do dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy,
- zwiększanie liczby działań z zakresu pomocy psychologiczno – pedagogicznej w jeleniogórskich szkołach,
- poprawę efektywności energetycznej budynków publicznych, komunalnych, w tym poprzez wymianę nieekologicznych systemów ogrzewania i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz inteligentnych systemów zarządzania energią w budynkach gminnych,
- promowanie ekologicznych rozwiązań w dziedzinie energetyki i ciepłownictwa poprzez podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców,
- optymalizację gospodarki wodno-ściekowej miasta,
- podejmowanie działań na rzecz poprawy dostępności komunikacyjnej miasta, w tym m. in. poprzez lobbowanie na rzecz włączenia Jeleniej Góry w sieć dróg ekspresowych i autostrad, zwiększenia ilości połączeń kolejowych oraz rozwoju infrastruktury transportu lotniczego w mieście
- podejmowanie działań na rzecz odciążenia centrum miasta z ruchu tranzytowego,
- rozbudowę i modernizację infrastruktury drogowej, oświetleniowej oraz infrastruktury transportu publicznego na terenie miasta,
- dążenie do integracji systemów transportu zbiorowego i indywidualnego, w tym wzrostu konkurencyjności transportu zbiorowego,
- podniesienie poziomu bezpieczeństwa użytkowników ruchu oraz ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko,
- upowszechnianie/wdrażanie koncepcji Smart City w zakresie inteligentnej mobilności oraz wykorzystywanie głównie czystej energii,
- wdrażanie rozwiązań ukierunkowanych na rozwój zrównoważonej mobilności miejskiego obszaru funkcjonalnego Aglomeracji Jeleniogórskiej,
- modernizację i rozwój spójnej sieci dróg rowerowych, pieszych oraz pieszo – rowerowych,
- zwiększenie atrakcyjności miasta i Aglomeracji Jeleniogórskiej jako miejsca zamieszkania, pracy i wypoczynku, w tym m.in. poprzez rozwój infrastruktury aktywizacji i integracji społecznej oraz bazy sportowej i rekreacyjnej,
- poprawę dostępności usług publicznych świadczonych w oparciu o technologie informacyjno-komunikacyjne,
- podejmowanie działań na rzecz ochrony zabytków i obszarów zabytkowych oraz ich turystycznego udostępniania,
- zachowanie, ochronę oraz zrównoważone wykorzystywanie zasobów dziedzictwa naturalnego, w tym obszarów cennych przyrodniczo,
- poprawę jakości i dostępności usług społecznych, ochrony i profilaktyki zdrowia oraz rehabilitacji.

Należy podkreślić także, iż z efektów i rezultatów działań podejmowanych w ramach wdrażania SRMJG 2024-2034 korzystać będą nie tylko mieszkańcy Jeleniej Góry ale również mieszkańcy Aglomeracji Jeleniogórskiej.

Plan adaptacji do zmian klimatu Aglomeracji Jeleniogórskiej, miasta Jeleniej Góry oraz powiatów i gmin Aglomeracji Jeleniogórskiej (Plan adaptacji do zmian klimatu AJ).

Plan adaptacji do zmian klimatu AJ służy ocenie podatności gmin i powiatów na zagrożenia, wynikające ze zmian klimatu oraz skoordynowaniu działań lokalnych, mających na celu zminimalizowanie negatywnych skutków ekonomicznych, społecznych i środowiskowych wynikających ze zmian klimatu.

Celem nadrzędnym działań planowanych do podejmowania w ramach wdrażania dokumentu jest zwiększenie zdolności adaptacyjnych Aglomeracji Jeleniogórskiej wobec możliwych zagrożeń wynikających ze zmian klimatu. Zawarta w dokumencie wizja brzmi - Aglomeracja Jeleniogórska obszarem odpornym na negatywne skutki zmian klimatu. SRMJG 2024-2034 wpisuje się w założenia Planu adaptacji do zmian klimatu AJ, w szczególności w zakresie celu strategicznego 4. Wysoki stopień integracji przestrzennej oraz zachowania zasobów naturalnych.

Wdrażanie Strategii przyczyni się w szczególności do realizacji poniższych celów Planu adaptacji do zmian klimatu AJ:

- stymulowanie pro-adaptacyjnego rozwoju,
- zapewnienie komfortu i bezpieczeństwa mieszkańców w warunkach zmieniającego się klimatu,
- ochrona oraz podnoszenie zdolności adaptacyjnych terenów otwartych i przyrodniczo cennych, wrażliwych na negatywne skutki zmian klimatu,
- zapewnienie dostępu do wody oraz jej ochrona w obliczu zagrożeń związanych ze zmianami klimatu,
- ochrona dziedzictwa Aglomeracji Jeleniogórskiej,
- budowanie bezpieczeństwa energetycznego AJ w oparciu o gospodarkę niskoemisyjną,
- kreowanie świadomego społeczeństwa.

Kierunki działań wskazane w SRMJG 2024-2034 wykazują wysoką spójność z zapisanymi w Planie adaptacji do zmian klimatu AJ działaniami realizującymi wskazane wyżej cele. Wdrażanie SRMJG 2024-2034 pozwoli na osiągnięcie m.in. takich rezultatów jak: ograniczenie niskiej emisji transportowej i kominowej, wyższy stopień wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, poprawa jakości środowiska naturalnego, ograniczenie stopnia zagrożenia skutkami zmian klimatycznych, racjonalne gospodarowanie wodami, poprawa efektywności służb kryzysowych w sytuacjach zagrożenia, minimalizacja zużycia zasobów naturalnych i powstawania odpadów, poprawa czystości wód powierzchniowych i podziemnych, zwiększenie efektywności systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, wzrost wykorzystania nowoczesnych technologii w zarządzaniu energią, wzrost wykorzystania czystej energii w mobilności miejskiej, zwiększenie liczby osób korzystających z transportu zbiorowego, poprawa infrastruktury dla pieszych i rowerów, wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

Sudecki Obszar Funkcjonalny.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części województwa dolnośląskiego na lata 2020–2030, obejmująca swoim zasięgiem subregiony wałbrzyski i jeleniogórski (NUTS 3) – Strategia Rozwoju Sudety 2030 powstała przy zastosowaniu innowacyjnego podejścia opartego na terytorializacji rozwoju. 11 grudnia 2017 r. przedstawiciele samorządów południa i południowego zachodu Dolnego Śląska podpisali Deklarację Sudecką, w której wyrazili wolę podjęcia wspólnych działań na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców i szybszego rozwoju gospodarczego tej części Dolnego Śląska. Sygnatariusze deklaracji zobowiązali się do stworzenia wspólnego planu modernizacji i rozwoju subregionów wałbrzyskiego i jeleniogórskiego – Strategii Rozwoju Sudety 2030. Strategia Rozwoju Sudety 2030 została przyjęta przez 107 samorządów podczas walnego zgromadzenia, które odbyło się 24 września. 2018 r. Następnie 6 marca 2019 r. Rada Miejska Jeleniej Góry podjęła

uchwałę nr 51.VI.2019 w sprawie przyjęcia Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części Dolnego Śląska, zwanej „Strategia Rozwoju Sudety 2030”.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części województwa dolnośląskiego na lata 2020–2030, obejmująca swoim zasięgiem subregiony wałbrzyski i jeleniogórski (NUTS 3) – Strategia Rozwoju Sudety 2030.

Wizja Strategii Rozwoju Sudety 2030 została nakreślona jako: rozwój, współpraca, dobrobyt czyli - nowoczesny i dostępny obszar o konkurencyjnej gospodarce, gdzie mieszkają szczęśliwi i zaangażowani ludzie, dbający o jakość zasobnego środowiska i tradycje. Celem głównym jest długookresowa współpraca, wysoka jakość życia i środowiska, konkurencyjna i innowacyjna gospodarka. Cele strategiczne:

1. Bardziej inteligentne terytorium.
2. Terytorium bliżej obywateli.
3. Terytorium lepiej skomunikowane.
4. Terytorium przyjazne dla środowiska, wykorzystujące swój potencjał.

Warunkiem koniecznym osiągnięcia zakładanej wizji jest poprawa sytuacji demograficznej. Kluczowe determinanty zatrzymania i przyciągania ludzi młodych to: integracja obszaru (budowanie terytorium), jakość życia, partycypacja, innowacyjność z poszanowaniem tradycji, ciekawe miejsca pracy dla ludzi kreatywnych i ambitnych oraz możliwości rozwoju samozatrudnienia, otwartość i dostępność obszaru Sudety (połączona z tolerancyjnością) oraz przyjazność dla rodzin, zwłaszcza rodzin z małymi dziećmi. Drugim warunkiem koniecznym jest rewitalizacja posiadanych, lecz zdegradowanych zasobów materialnych oraz towarzysząca jej rewitalizacja tkanki społecznej. Taka pełna rewitalizacja, obok dbałości o jakość środowiska naturalnego, w tym powietrza stanowi jeden z podstawowych filarów dalszego rozwoju w zakresie kierunków wskazanych w Strategii, w tym osiągnięcia celu głównego Strategii. Kolejny ważny aspekt to synergia wspólnych działań (oparta na wspólnocie celów) i czerpanie z niej korzyści, możliwe dzięki pogłębionej integracji wewnętrznej (w obszarze Sudety) i zewnętrznej (w obszarze kraju i za granicą). Integracji będą sprzyjać postawy i zachowania (różnych interesariuszy: JST, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, szkół wyższych itp.) oparte na: porozumieniu, kooperacji, otwartości, dostępności i zaangażowaniu. Z kolei rozwojowi takich postaw będzie sprzyjać realizacja działań zapisanych w Strategii Rozwoju Sudety 2030.

Strategia Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 spójna jest ze Strategią Rozwoju Sudety 2030, w szczególności poprzez ukierunkowanie na:

- tworzenie atrakcyjnych warunków dla inwestycji (realizacja celu 1. Bardziej inteligentne terytorium),
- podnoszenie jakości infrastruktury społecznej i mieszkaniowej, podwyższanie poziomu edukacji dzieci i młodzieży oraz dostosowanie do potrzeb rynku, rozwój infrastruktury i usług „srebrnego sektora” (dla osób starszych), aktywizację społeczną osób starszych, integrację społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (realizacja celu 2. Terytorium bliżej obywateli),
- podejmowanie działań na rzecz poprawy dostępności komunikacyjnej miasta, w tym m. in. poprzez lobbowanie na rzecz włączenia Jeleniej Góry w sieć dróg ekspresowych i autostrad, zwiększenia ilości połączeń kolejowych oraz rozwoju infrastruktury transportu lotniczego w mieście, dążenie do rozwoju i wzrostu konkurencyjności transportu zbiorowego (aglomeracyjnego, integrującego region), podejmowanie działań w kierunku zwiększenia dostępności do sieci światłowodowej szerokopasmowej na terenie miasta, (realizacja celu 3. Lepiej skomunikowane terytorium),
- ochronę i rewitalizację walorów przyrodniczych, ochronę i rewitalizację oraz udostępnianie walorów kulturowych, wdrażanie strategii niskoemisyjnych i produkcji energii ze źródeł

odnawialnych, rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i uzdrowiskowej, zintegrowany marketing terytorialny (realizacja celu 4. Terytorium przyjazne dla środowiska, wykorzystujące swój potencjał).

Wdrażanie SRMJG 2024-2034 i osiągnięcie jej celów operacyjnych, a pośrednio celów strategicznych przyczyniać się będzie zatem do osiągnięcia celów strategicznych, a pośrednio celu głównego Strategii Rozwoju Sudety 2030. Jednocześnie wdrażanie Strategii Rozwoju Sudety 2030 przyczyniać się będzie do osiągnięcia celów operacyjnych, a pośrednio celów strategicznych SRMJG 2024-2034.

XIII. Wykaz skrótów i pojęć stosowanych w dokumencie

SRMJG 2024-2034	Strategia Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034
BDL GUS	Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
B&R	Z angielskiego: „Bike and ride” (rower i jazda) parkingi dla rowerów na styku z przystankami transportu zbiorowego
CIT	Podatek od dochodów osób prawnych
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS+	Europejski Fundusz Społeczny
FEDŚ	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027
FS	Fundusz Spójności
FST	Fundusz na Rzecz Sprawiedliwej Transformacji
ITS	Inteligentne Systemy Transportowe
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
JOF	Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny
KANS	Karkonoska Akademia Nauk Stosowanych
KPM	Krajowa Polityka Miejska
KSRR	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego
MŚP	Małe i średnie przedsiębiorstwa
NEB	Nowy europejski Bauhaus
REGON	Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
MPZP	Miejsowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego
NGO	Organizacja pozarządowa
NUTS -3	Podregion. Z języka angielskiego - Nomenclature of Units for Territorial Statistics – Nomenklatura Jednostek Terytorialnych dla Celów Statystycznych
OSI	Obszar Strategicznej Interwencji
OZE	Odnawialne, niekopalne źródła energii
PKP	Polskie Koleje Państwowe
PKS	Państwowa Komunikacja Samochodowa
PSZOK	Punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych
P& R	Z angielskiego: „Park and ride”, system parkingów „Parkuj i jedź”
PZPWD	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego
REGON	Rejestr Gospodarki Narodowej

SRWD	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego
SUiKZP	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego
TIK	Technologie komunikacyjno-informacyjne
WPF	Wieloletnia Prognoza Finansowa
ZIT AJ	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Aglomeracji Jeleniogórskiej
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Zdrowotnych

Aglomeracja Jeleniogórska	Subregionalny Obszar Funkcjonalny obejmujący teren gmin w południowo-zachodniej Polsce, w województwie dolnośląskim, utworzony na podstawie Deklaracji z dnia 2 listopada 2012 r.
Analiza SWOT	Analiza SWOT ma charakter jakościowy i zajmuje się relacjami idącymi w kierunku od Podmiotu strategii do otoczenia. Identyfikowane są czynniki rozwojowe w czterech grupach (mocne i słabe strony organizacji oraz szanse i zagrożenia w otoczeniu). Czynniki rozwojowe wewnętrzne opisują sytuację wewnętrzną podmiotu strategii i są identyfikowane, jako słabe i mocne strony, na które podmiot ma w dużym stopniu lub w pełni wpływ. Czynniki rozwojowe zewnętrzne opisują sytuację zewnętrzną podmiotu strategii i są identyfikowane w otoczeniu jako te wszystkie warunki i siły (szanse i zagrożenia), które oddziałują na możliwości rozwoju w przyszłości i ewentualne strategie działania. Podmiot strategii zazwyczaj nie ma na nie wpływu.
Atrakcyjność inwestycyjna	Zespół przewag danego miejsca (kraju, regionu, miasta) dla działalności gospodarczej. Kluczowe znaczenia mają takie uwarunkowania jak kapitał ludzki, lokalizacja, komunikacja, dostępność terenów inwestycyjnych, wsparcie publiczne, jakość kształcenia.
Bank danych lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego	Największy w Polsce uporządkowany i udostępniany w internecie zbiór informacji o sytuacji społeczno-gospodarczej, demograficznej, społecznej oraz stanie środowiska, opisującym województwa, powiaty oraz gminy jako podmioty systemu organizacji społecznej i administracyjnej państwa, a także regiony i podregiony stanowiące elementy nomenklatury jednostek terytorialnych do celów statystycznych. Bank Danych Lokalnych jest prowadzony i rozwijany przez Główny Urząd Statystyczny.
Cele strategiczne rozwoju	Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym tworzone są na podstawie wyników diagnozy oraz realizują wizję rozwoju. Cel definiuje się jako stan/efekt/sytuację/rozwiązanie problemu lub przejście z sytuacji wyjściowej do stanu docelowego który ma zostać osiągnięty w wyniku wdrożenia strategii rozwoju. Cel określa się różnymi metodami w tym za pomocą analizy SWOT drzewa problemów celów które powinny być tworzone w sposób komplementarny.
Cele operacyjne	Cele operacyjne to średniookresowe, specyficzne cele, wyznaczone w celu przekształcenia celów strategicznych miasta w kierunki działań i wyniki na poziomie operacyjnym. Określają one narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych

Deinstytucjonalizacja polityki społecznej	Przesunięcie akcentów z opieki instytucjonalnej, świadczonej w zakładach opieki stacjonarnej w kierunku opieki świadczonej w środowisku lokalnym, z uwzględnieniem licznych instytucji formalnych i nieformalnych.
Ewaluacja	Badanie, którego celem jest usprawnienie procesu, w tym przypadku procesu wdrażania i realizacji założeń SRMJG 2024-2034.
Funkcje egzogeniczne	Zwane też miastotwórczymi lub zewnętrznymi funkcjami miasta. Produkcja i usługi świadczone przez miasto na zewnątrz (np. produkcja przemysłowa, usługi turystyczne, uzdrowiskowe), w odróżnieniu od funkcji endogenicznych świadczonych tylko na rzecz miasta. Są też funkcje tzw. centralne, powtarzalne w miastach podobnej wielkości, świadczone i na rzecz bliższego otoczenia, i dla samego miasta (np. administracja powiatowa, szkolnictwo ponadpodstawowe, szpital i przychodnie specjalistyczne).
Gospodarka o obiegu zamkniętym	Model gospodarczy przyszłości, w którym zasoby krążą w zamkniętym obiegu.
Infrastruktura społeczna	Infrastruktura społeczna obejmuje urządzenia i instytucje świadczące w sposób zorganizowany usługi w dziedzinie oświaty i wychowania, upowszechniania kultury, ochrony zdrowia, opieki społecznej, kultury fizycznej i turystyki, prawa, bezpieczeństwa, handlu i usług bytowych o charakterze rzemieślniczym (np. zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, zegarmistrzowskie).
Jednostka samorządu terytorialnego	Organizacja społeczności lokalnej (gmina, powiat) lub regionalnej (województwo samorządowe) i jednocześnie forma administracji publicznej, w której mieszkańcy tworzą z mocy prawa wspólnotę i względnie samodzielnie decydują o realizacji zadań administracyjnych, wynikających z potrzeb tej wspólnoty na danym terytorium i dozwolonych samorządowi przez ustawy, pod określonym ustawowo nadzorem administracji rządowej.
Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny	Obszar, w którym Jelenia Góra i gminy z otoczenia tworzą ścisłe związki funkcjonalne. Strefa I JOF wyznaczona została w oparciu o najsilniejsze powiązania funkcjonalne z Jelenią Górą obejmuje następujące gminy: m. Jelenia Góra, Janowice Wielkie, Jeżów Sudecki, m. Karpacz, Mysłakowice, m. Piechowice, Podgórzyn, Stara Kamienica, m. Szklarska Poręba, Wleń, m. Wojcieszów. Poza strefą I do JOF należą gminy: Bolków, Gryfów Śląski, m. Kowary, Lubomierz, Marciszów, Mirsk, Pielgrzymka, m. Złotoryja, Złotoryja.
Kapitał intelektualny	Potencjał zgromadzony u wszystkich interesariuszy wyrażający się w ich wykształceniu, doświadczeniu życiowym, postawach, umiejętnościach mogących służyć poprawie aktualnego i przyszłego dobrobytu społecznego miasta. Jest to potencjał rozwoju miasta wynikający ze współpracy interesariuszy, zdolności budowania relacji wygrany-wygrany, wzajemnego wspierania się w procesie osiągania zakładanych celów. Obejmuje on również potencjał rozwoju miasta wynikający z wizerunku miasta, z poziomu współpracy i integracji miasta i jego środowisk z zewnętrznymi interesariuszami w kraju i za granicą.
Kapitał kreatywny	Kapitał kreatywny determinuje tempo rozwoju miasta. Według Richarda Floridy tempo rozwoju miasta jest wprost proporcjonalne do jego kapitału kreatywnego, składającego się z: technologii, talentu i tolerancji. Wymaga to budowania w mieście oprócz nurtu komunikacji i konsultacji społecznych, nurtu dialogu niezależnego od opinii publicznej angażującego najlepszy kapitał kreatywny miasta. Kapitał kreatywny określa rozwój gospodarczy

	na szczęblu miasta przez obecność skupisk ludzi kreatywnych (klasy kreatywnej) – „nosicieli” kreatywnego kapitału, którzy wolą miejsca różnorodne, tolerancyjne i otwarte na nowe idee. Pojęcie „klasy kreatywnej” obejmuje: naukowców i inżynierów, wykładowców uniwersyteckich, poetów i pisarzy, artystów, artystów estradowych, aktorów, projektantów mody i architektów, jak również liderów „modnych towarzystw”: autorów literatury faktu (non-fiction writers), redaktorów naczelnych i ludzi mediów, wpływowe postaci w kulturze tak popularnej, jak i elitarnej, zespoły doradcze i wszelkie inne środowiska opiniotwórcze. Oprócz tego klasa kreatywna obejmuje profesjonalistów z dziedzin nowoczesnej technologii, usług finansowych, prawniczych, zarządzania i medycyny – ludzi, których praca polega na kreatywnym rozwiązywaniu problemów i szukaniu innowacyjnych rozwiązań. Kapitał kreatywny wiąże się z kreatywnością indywidualną, zespołową i organizacyjną.
Kapitał ludzki	Kapitał ludzki jest to ogół zgromadzonych przez mieszkańców danego miasta zasobów wiedzy fachowej, postaw, zdrowia, motywacji, zdolności, doświadczenia i umiejętności, które mają określoną wartość.
Kierunki działań	Kierunki działań są określane i podejmowane dla osiągnięcia celów strategicznych, przez co stanowią podstawę wdrożenia strategii rozwoju. Kierunki te mają za zadanie wskazywać sposoby rozwiązywania najważniejszych problemów, zmniejszenia barier rozwojowych, wzmacniania potencjałów lokalnych, wykorzystywania zasobów własnych i szans pojawiających się w otoczeniu oraz łączenia działań z różnych dziedzin w zintegrowane projekty. Powinny to one być realizowane przez samorząd oraz jego partnerów publicznych społecznych i gospodarczych.
Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej	Rejestr REGON jest bieżąco aktualizowanym zbiorem informacji o podmiotach gospodarki narodowej prowadzonym w systemie informatycznym przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Wpisowi do rejestru REGON podlegają osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, w tym prowadzące indywidualne gospodarstwa rolne, jednostki lokalne wymienionych podmiotów.
Korytarz ekologiczny	Obszar łączący podobne siedliska, będący drogą wybieraną przez zwierzęta do przemieszczania się między nimi. Oprócz drogi wędrówki zwierząt jest też drogą rozprzestrzeniania się roślin i grzybów. Dla całego obszaru Polski opracowano sieć korytarzy ekologicznych, która obejmuje korytarze główne (o znaczeniu międzynarodowym, a nawet kontynentalnym) oraz uzupełniające je korytarze krajowe i lokalne.
Misja	Nadrzędny cel rozwoju, wskazujący ponadczasowy cel i zasady oraz wartości, które są ważne przy realizacji działań rozwojowych.
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta	Model prezentuje cele jakościowe i ilościowe w odniesieniu przestrzennym. Stanowi on również ilustrację przestrzenną wizji rozwoju miasta, określa kluczowe dla rozwoju miasta, kierunki zmiany oczekiwanych w wyniku realizacji strategii rozwoju, ogólne zasady gospodarowania konkretnymi strefami obszarami wskazanymi w modelu.
Monitoring	Regularne jakościowe i ilościowe pomiary lub obserwacje zjawiska, w tym przypadku postępu realizacji SRMJG 2024-2034.

Monitor Rozwoju Lokalnego	Narzędzie informacyjne gromadzące dane na temat sytuacji społecznej, gospodarczej i stanu środowiska każdej gminy, miasta, obszaru funkcjonalnego w Polsce, umożliwiające generowanie analiz porównawczych.
Niskoemisyjna i zeroemisyjna mobilność	System komunikacji opierający się na rozwiązaniach i technologiach, które charakteryzują się niską lub zerową emisją CO ₂ .
Obszary strategicznej interwencji	Obszary o szczególnym znaczeniu dla rozwoju danego obszaru, np. województwa, miasta. Są to przestrzenie, które wymagają szczególnego wsparcia lub wykazują się szczególnym potencjałem rozwojowym.
Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Rezultaty te opisuje się, jako efekty planowanych działań zmian, jakie mają zajść w kontekście podejmowanych interwencji. Rezultat te muszą być ustalone w sposób weryfikowany za pomocą mierzalnych wskaźników, które powinny zostać określone z uwzględnieniem ich kształtowania się w czasie i przestrzeni
Odnawialne źródła energii	Źródła energii, których wykorzystywanie nie wiąże się z długotrwałym ich deficytem, ponieważ ich zasób odnawia się w relatywnie krótkim czasie. Takimi źródłami są słońce, wiatr, woda (rzeki, pływy i fale morskie), a także energia jądrowa w zamkniętym cyklu paliwowym, biomasa, biogaz, biopłyny oraz biopaliwa. Do energii odnawialnej zalicza się również ciepło pozyskane z ziemi (energia geotermalna), powietrza (energia aerotermalna), wody (energia hydrotermalna).
Polityka	Całokształt skoordynowanej działalności prowadzonej przez władze w danej dziedzinie dla osiągnięcia określonych celów, w tym świadome oddziaływanie na autonomiczne podmioty poprzez instrumenty skłaniające te podmioty do dostosowania swoich działań do celów polityki.
Polityki, jako działania operacyjne	Polityki, jako działania operacyjne określają działania ciągłe, powtarzalne lub stosowanie pewnych stałych zasad w procesie podejmowania decyzji w zakresie spraw o tym samym charakterze.
Polityka przestrzenna	Polityka przestrzenna zmierza do zmiany zagospodarowania przestrzeni, a także ochrony jej wartości. Szerzej obejmuje ona skoordynowane działania władz publicznych w zakresie: koordynowania sposobu gospodarowania przestrzenią i zagospodarowania przestrzennego, stwarzania warunków do racjonalnego organizowania przestrzeni, eliminowania (bądź łagodzenia) konfliktów przestrzennych dla realizacji określonych celów dotyczących: racjonalnego zagospodarowania przestrzeni i ochrony jej wartości, czyli utrzymania lub poprawy ładu przestrzennego.
Problem	Niekorzystny stan (przeważnie subiektywnie odbierany przez podmiot, którego problem dotyczy), bariera w utrzymaniu lub osiągnięciu pożądanego stanu.
Procesy	nie poddające się ze swej natury sterowaniu za pomocą nakazów i zakazów. Podmiot prowadzący politykę realizuje cele w sposób pośredni, oddziałując na autonomiczne inne podmioty. Koresponduje to z istotą strategii, jako koncepcją działania wobec innych podmiotów. Potrzebne są do tego odpowiednie sposoby/narzędzia oddziaływania, jakich władza może użyć do skłonienia innych podmiotów do dostosowania swoich działań do celów polityki, zwane instrumentami polityki.

Program	Program to najbardziej obszerny plan operacyjny stanowiący podstawę organizowania działań w określonym czasie, przy określonych środkach i podmiotach. Obejmują zbiory przedsięwzięć i zadań, połączone wspólnym celem lub dziedziną. W skład programów wchodzić mogą też polityki.
Promowanie	W dokumencie strategii określenie promowanie oznacza stosowanie merytorycznej definicji tego słowa, które obejmuje promocję w sensie dosłownym, marketingowym i odnosi się do działań informacyjnych z elementami perswazji i wywierania pozytywnego wpływu na zachowania odbiorców działań promocyjnych.
Rekultywacja	Przywracanie wartości użytkowych lub przyrodniczych terenom zniszczonym przez działalność człowieka.
Rewitalizacja	Ogół działań, w tym o charakterze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym, których celem jest wyprowadzenie obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego.
Strategia rozwoju	Długoterminowy plan działania, który ukierunkowany jest na osiągnięcie założonych wyzwań rozwojowych, poprzez realizację zaplanowanych działań, priorytetów oraz celów.
Diagnoza	Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Jeleniej Góry z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych
Suburbanizacja	Jedna z faz rozwoju miasta, polegająca na wyludnianiu się centrum i rozwoju strefy podmiejskiej. Wynikiem suburbanizacji jest rozwój infrastruktury (zabudowa mieszkaniowa, punkty handlowo-usługowe, połączenia komunikacyjne) na obszarach podmiejskich oraz tworzenie się tzw. sypialni, których mieszkańcy dojeżdżają do pracy w centrum miasta.
Ustalenia w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej w sposób zrównoważony obejmują ustalenia i rekomendacje wskazujące przewidywane czy pożądane działania ujmując między innymi takie potrzeby jak planowanie przestrzeni wielofunkcyjnych, zapewnienie terenów przeznaczonych pod rozwój aktywności gospodarczej, budownictwo mieszkaniowe, wyznaczenie stref inwestowania i wykluczenia z inwestowania, utrzymanie terenów rolnych i leśnych objętych ochroną oraz objętych ochroną krajobrazu kulturowego.
Wizja	Docelowy obraz przemian, który jest pożądany z perspektywy teraźniejszej, zbudowany w oparciu o realne możliwości wdrożenia zmian.
Wyzwanie rozwojowe	Najważniejsze, kluczowe dla przyszłego rozwoju „dążenia i przemiany”.
Zielono-niebieska infrastruktura	Sieć terenów zieleni i zasobów wodnych traktowana i projektowana jako system, który zatrzymuje wody deszczowe oraz oczyszcza, nawilża i ochładza powietrze. Wspomaga kanalizację deszczową, a z czasem może ją zastępować. Pozwala zaoszczędzić na podlewaniu zieleni miejskiej
Zrównoważony rozwój	Zrównoważony rozwój ma na celu zaspokajanie potrzeb obecnego pokolenia w taki sposób, aby nie uniemożliwić zaspokojenia swoich potrzeb przyszłym pokoleniom. Opiera się on na kompleksowym podejściu łączącym kwestie gospodarcze, społeczne i środowiskowe w sposób, który zapewnia ich wzajemne wzmacnianie się.

Spis tabel

Tabela 1. SWOT, sfera społeczna.....	27
Tabela 2. SWOT, sfera gospodarcza.	29
Tabela 3. SWOT, sfera przestrzenna.....	31
Tabela 4. Problemy rozwojowe miasta.	33
Tabela 5. Cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działań oraz oczekiwane rezultaty kierunków działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej.....	44
Tabela 6. Macierz kierunków interwencji i ich rangi w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego, w których występuje Jelenia Góra.	91
Tabela 7. Zestawienie wskaźników osiągnięcia celów operacyjnych.	98

Spis map

Mapa 1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej, ujęcie zbiorcze.....	62
Mapa 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – system przyrodniczy.....	64
Mapa 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – elementy sieci osadniczej.....	67
Mapa 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – Powiązania infrastrukturalne – elementy liniowe sieci transportowych i infrastruktury technicznej.....	70
Mapa 5. Trasy rowerowe na tle dróg krajowych.	71
Mapa 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – obszary o kluczowych funkcjach, konflikty przestrzenne i inne obszary ważne z punktu widzenia miasta.	75
Mapa 7. Schemat powiązań infrastrukturalnych i funkcjonalnych pomiędzy obszarami.	76
Mapa 8. Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze.	89
Mapa 9. Miejskie obszary funkcjonalne województwa dolnośląskiego.....	90
Mapa 10. Górski i przygraniczny obszar funkcjonalny.....	90
Mapa 11. Obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo.	90
Mapa 12. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy.	93

Spis schematów.

Schemat 1. Struktura logiczna Strategii.....	41
--	----

UZASADNIENIE

Obowiązująca Strategia Rozwoju Miasta Jeleniej Góry na lata 2014-2025 została przyjęta uchwałą Rady Miejskiej Jeleniej Góry dnia 10 listopada 2014 r. Od tego momentu, zgodnie z przyjętą polityką rozwoju Strategia była sukcesywnie wdrażana, w efekcie czego zadania w niej ujęte zostały w większości zrealizowane. Na przestrzeni ostatniej dekady nastąpiły dynamiczne zmiany struktury społeczno-gospodarczej Jeleniej Góry, zmieniło się także otoczenie miasta - zarówno to bliższe, jak i dalsze, a także uwarunkowania i czynniki rozwoju. Zakończył się okres programowania Unii Europejskiej na lata 2014-2020 i jednocześnie rozpoczął nowy na lata 2021-2027, nastąpił zaawansowany rozwój technologii, cyfryzacji i innowacyjności, jak również sposób postrzegania środowiska i zmian w nim zachodzących. Powyższe zmiany w połączeniu z wprowadzonymi wymaganiami prawnymi w zakresie sporządzania strategii rozwoju gminy, zawartymi w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 z późn. zm.) oraz ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 324) były istotnymi determinantami przemawiającymi za potrzebą opracowania nowej Strategii Rozwoju Miasta.

Prezentowana Strategia Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 jest najważniejszym dokumentem planistycznym określającym cele rozwoju lokalnego oraz kreującym długofalową politykę społeczno-gospodarczą i przestrzenną miasta. W proces opracowania dokumentu, zgodnie z przyjętą metodą partycypacyjno-ekspercką włączono szerokie grono interesariuszy m.in. mieszkańców miasta, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, fundacje, stowarzyszenia, inne podmioty i instytucje, jak również zaangażowano przedstawicieli Urzędu Miasta Jelenia Góra, jednostek organizacyjnych, instytucji kultury oraz spółek z udziałem Miasta. Strategia została opracowana zgodnie z przepisami i wymaganiami zawartymi w ustawie o samorządzie gminnym oraz ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. W dokumencie ujęto m.in. wizję i misję, cele strategiczne i operacyjne, kierunki działań podejmowane dla osiągnięcia celów strategicznych oraz oczekiwane rezultaty planowanych działań wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia. Zaprezentowano również model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej miasta, wytyczne dotyczące sporządzania dokumentów wykonawczych, ramy i źródła finansowania oraz system realizacji Strategii.

Sukcesywnie realizowana Strategia Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 przyczyni się do osiągnięcia wyższego poziomu rozwoju i funkcjonowania miasta w sferach: społecznej, gospodarczej i przestrzennej, zarządzania miastem w sposób przemyślany i zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju, czyniąc Jelenią Górę miejscem atrakcyjnym do życia, nauki, prowadzenia biznesu w poszanowaniu otoczenia przyrodniczego oraz atrakcyjnym turystycznie.

Biorąc pod uwagę fakt, iż wyznaczone w Strategii Rozwoju Miasta Jelenia Góra na lata 2024-2034 kierunki działań stanowią odpowiedź na zdiagnozowane problemy i słabe strony miasta, a osiągnięcie wskazanych w dokumencie rezultatów pozwoli na sprostanie wyzwaniom stojącym przed miastem w kolejnym dziesięcioleciu, podjęcie niniejszej uchwały uznaje się za celowe i zasadne.